

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
COĞRAFYA ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KONYA EREĞLİ İLÇESİ'NİN GELİŞİMİ

Halil İbrahim ALLI

2501150080

TEZ DANIŞMANI

Prof. Dr. Mesut DOĞAN

İSTANBUL - 2019

TEZ ONAY SAYFASI

	T.C. İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ YÜKSEK LİSANS TEZ ONAYI	
---	--	---

ÖĞRENCİNİN;

Adı ve Soyadı : Halil İbrahim ALLI Numarası : 2501150080

Anabilim Dalı /
Anasanat Dalı / Programı : Coğrafya Danışmanı : Prof. Dr. Mesut DOĞAN

Tez Savunma Tarihi : 01.07.2019 Saati : 09:00

Tez Başlığı : "Konya Ereğli İlçesi'nin Gelişimi"

TEZ SAVUNMA SINAVI, İÜ Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin 36. Maddesi uyarınca yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin KABULÜNE OYBİRLİĞİ / ~~YERİNE~~ KARAR VERİLMİŞTİR.

JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1- Prof. Dr. Mesut DOĞAN		KABUL
2- Prof. Dr. İsmet AKOVA		KABUL
3- Doç. Dr. Ali Osman KOCALAR		Kabul

YEDEK JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1- Doç. Dr. Mehmet ÜNLÜ		
2- Doç. Dr. Muzaffer BAKIRCI		

ÖZ

KONYA EREĞLİ İLÇESİ'NİN GELİŞİMİ

HALİL İBRAHİM ALLI

Bu çalışma Konya'nın Ereğli İlçesi'ni kapsamaktadır. Ereğli İlçesi, İç Anadolu Bölgesi'nin Konya Bölümü'nde yer almaktadır. İdari bakımdan bağlı bulunduğu Konya'ya iline 153 kilometre mesafede olmasına rağmen çevresine göre merkezi bir konumdadır. İç Anadolu'dan Akdeniz'e açılan Gülek Boğazı'ndan önce yer alan uğrak noktasındadır. Bu coğrafi konumu nedeniyle tarihte birçok devletin egemenliği altında bulunmuştur.

Tez beş bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde Ereğli İlçesi'nin kurulmuş olduğu coğrafyanın topoğrafya, iklim, toprak, hidroğrafya gibi fiziki özellikleri anlatılmıştır. Konya'nın ikinci büyük ovası olan Ereğli Ovası şehrin gelişmesini sağlayan en önemli fiziki coğrafya özelliğidir. Su kaynakları yönünden zengin olması tarımın gelişmesinde önemli rol oynamaktadır.

İkinci bölümde Ereğli'nin Neolitik Çağ'dan günümüze kadar olan tarihi gelişimi değerlendirilmiştir. Ereğli İlçesi'nin antik dönemdeki adı "Heracleia Kybistra"'dır. Milattan önce Kybistra olarak kurulan şehrin bilinen ilk tarihi de Hititlere aittir. Bizans döneminde önemli bir sınır kalesi iken Osmanlılar döneminde kalesi yıkılarak müdahalelere açık bir şehir haline getirilmiştir.

Üçüncü bölümde Ereğli İlçesi'nin nüfusun gelişimi ve şehir-kır, yaş grupları, cinsiyet, sosyo-kültürel özellikleri ve nüfusun sektörel dağılımı ele alınmıştır. Ereğli genç bir nüfusa sahiptir. Sanayi yatırımları ile birlikte nüfusu artmış ve 2018 yılı sayım sonuçlarına göre 145.389 olmuştur. Nüfusun % 53,17'si tarım sektöründe çalışmaktadır.

Yerleşme özelliklerinin anlatıldığı dördüncü bölümde, yerleşmenin tarihi gelişimi, arazi kullanımı ve mesken özellikleri ele alınmış, geleneksel Ereğli evleri ile günümüz konutlarının özellikleri anlatılmıştır.

Tezin beşinci bölümünü Ereğli İlçesi'nin ekonomik özellikleri oluşturmaktadır. Ereğli Ovası'nın varlığı, bitkisel ve hayvansal üretime dayalı sanayi kollarının gelişmesini sağlamıştır. Bitkisel üretimde beyaz kiraz ve siyah havuç coğrafi işaret alınmış sembol ürünlerdir. Coğrafi konumu nedeniyle İç Anadolu, Akdeniz bölgeleriyle olan kara ve demiryolu ulaşım imkânlarının gelişmiştir.

Çalışmanın son bölümünde Ereğli İlçesi ile ilgili sorunlar ve çözüm önerilerine değinilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Herakleia, Konya Ereğli, Tarım, Sanayi.

ABSTRACT

DEVELOPMENT OF EREĞLİ DISTRICT OF KONYA

HALİL İBRAHİM ALLI

This study is about Ereğli District of Konya. Ereğli is located in the Konya sub-region of the Central Anatolia Region. It is centrally located although it is 153 km away from Konya. It is a stopping point before the Gülek Strait, which opens from the Central Anatolia Region to the Mediterranean Region. This geographical position has led to many states to be under the sovereignty.

In the first chapter, physical features of Ereğli such as topography, climate, soil and hydrography are explained. Ereğli Plain is the second largest plain of Konya and has rich water resources. Thus, it contributed to the development of Ereğli.

In the second chapter, the history of Ereğli from the Neolithic Age to the present is reviewed. The name of Ereğli in ancient times is "Heraklia Kbyistra". The city was founded B.C. and the first inhabitants of it were Hittites. Ereğli was an important border fortress in the Byzantine period. During the Ottomans, the castle was demolished and became vulnerable.

In the third chapter, population development, urban-rural, age groups, gender and educational characteristics of Ereğli are explained. Ereğli has a young population. Population increased with industrial investments. Thus, according to the 2018 census results, the population is 145,389.

In the first chapter, physical features of Ereğli such as topography, climate, soil and hydrography are explained. Ereğli Plain is the second largest plain of Konya and has rich water resources. Thus, it contributed to the development of Ereğli. In the second part, the history of Ereğli from the Neolithic Age to the present is reviewed. Ereğli's name in ancient times is "Heraklia Ktbasas". The city was founded before Christ and the first inhabitants were Hittites. Ereğli is an important border fortress in

the Byzantine period. During the Ottomans, the castle was demolished and became vulnerable.

In the third chapter, population development, urban-rural, age groups, gender and educational characteristics of Ereğli are explained. Ereğli has a young population. Population increased with industrial investments. Thus, according to the 2018 census results, the population is 145,389. 53.17% of the population works in the agricultural sector.

In the fourth chapter, which describes the settlement characteristics, the historical evolution of the settlement, use of the land and the residential properties are discussed. The properties of traditional and today's houses in Ereğli are explained.

The fifth chapter of the thesis describes the economic characteristics of Ereğli. Ereğli Plain has developed the branches of industry based on vegetable and animal production. In plant production, Starks Gold and Carrot (*Daucus carota* L.) are symbolic products taken from geographical indications.

Due to its geographical location, the Central Anatolia and Mediterranean Regions and the road and rail transport network have developed.

In the last part of the study, Ereğli 's problems and solution proposals are mentioned.

Keywords: Herakleia, Konya Ereğli, Agriculture, Industry.

ÖNSÖZ

İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Anabilim Dalı bünyesinde hazırladığım Konya Ereğli İlçesi'nin Gelişimi isimli yüksek lisans tezini hazırlamamdaki amacım Ereğli'nin hayatımda önemli bir yeri olmasıdır. Karaman'ın Ayrancı ilçesinde doğup büyüdüm. Eğitimimin önemli bir kısmı Ereğli'de geçti. Çocukluğumda ailemin oturduğu yerde okul olmaması nedeniyle Ereğli'nin Zengen Mahallesi'nde bulunan yatılı bölge okulunda okudum. Ereğli'yi daha iyi tanımam ise lise yıllarında olmuştur. Lise yıllarımda Ereğli'de geçmesi nedeniyle şehri tanımam çalışmamda bana büyük yarar sağlamıştır.

Konya Ereğli İlçesi'nin anlatıldığı tez beş bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde şehrin doğal özellikleri ele alınmıştır. İkinci bölümde şehrin tarihi, üçüncü ve dördüncü bölümde nüfus ve yerleşmenin gelişimi değerlendirilmiştir. Beşinci bölümde şehrin ekonomik özellikleri ile gelişmesinde etkili olan faktörler anlatılmıştır. Tezin son bölümünde arazi çalışmaları sırasında tespit edilen sorunlar ve çözüm önerileri açıklanmıştır.

Başta bu ülkeyi bize armağan eden Mustafa Kemal Atatürk'e ve silah arkadaşlarına teşekkürü bir borç bilirim. Tez çalışmam içinde giderek kıt hale gelen zamanım tez danışmanım, kıymetli hocam Prof. Dr. Mesut DOĞAN'ın yüksek bilgi, tecrübe, zaman ve emeklerini eklemesi ile çoğaldı. İlgisi ve yardımları için kendisine çok şey borçluyum. Sonsuz şükranlarımı sunarım. Arazi çalışmalarımda benden yardımlarını esirgemeyen başta Ereğli halkına, Ereğli Belediyesi, Ereğli Meteoroloji İstasyonu ile Ereğli Ticaret ve Sanayi Odası çalışanlarına destekleri için ayrıca teşekkür ederim. Son olarak, çalışmam sırasında her türlü sabrı gösteren eşim Evrim ALLI ve kızlarım Ezgi ile Işıl'a destekleri ve sevgileri için teşekkür ederim.

İSTANBUL, 2019
HALİL İBRAHİM ALLI

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	iii
ABSTRACT	v
ÖNSÖZ.....	vii
TABLolar LİSTESİ.....	xii
FOTOĞRAFLAR LİSTESİ	xvi
HARİTALAR LİSTESİ.....	xviii
GRAFİKLER LİSTESİ.....	xix
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xx
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xxi
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

EREĞLİ İLÇESİ'NİN FİZİKİ ÖZELLİKLERİ

1.1. Jeomorfolojik Özellikler	4
1.1.1. Dağlık Sahalar	4
1.1.2. Ovalık Sahalar	6
1.1.3. Plato Sahaları.....	6
1.2. Jeolojik Formasyonlar	7
1.2.1. Dedeköy Formasyonu.....	10
1.2.2. Gerdekkesyayla Formasyonu	10
1.2.3. Güneydağı Formasyonu	11
1.2.4. Halkapınar Formasyonu	11
1.2.5. Alüvyonlar	11
1.3. Yapısal Jeoloji ve Faylar	12
1.4. İklim Özellikleri	13
1.4.1. Sıcaklık.....	14
1.4.2. Yağış.....	16
1.4.3. Nemlilik.....	19
1.4.4. Basınç ve Rüzgâr	20

1.5. Toprak Özellikleri.....	22
1.6. Bitki Örtüsü.....	27
1.7. Hidrografiya Özellikleri	30
1.7.1. Akarsular	32
1.7.1.1. İvriz Çayı	32
1.7.1.2. Çayhan Deresi.....	34
1.7.2. İvriz Barajı.....	35
1.7.3. Akgöl (Ereğli Sazlıkları)	36

İKİNCİ BÖLÜM

EREĞLİ İLÇESİNİN TARİHİ

2.1. Yerleşmenin Adı ve Kuruluşu.....	40
2.2. Hititler Dönemi.....	42
2.2.1. I. Tuvana Krallığı	42
2.2.2. II. Tuvana Krallığı	43
2.3. Asurlar, Persler, Büyük İskender ve Selevkiler Dönemi.....	44
2.4. Roma Dönemi	45
2.5. Bizans İmparatorluğu Dönemi ve Arap Akınları	45
2.6. Selçuklular Dönemi (1079-1276).....	46
2.7. Karamanoğulları Dönemi.....	49
2.8. Osmanlılar Dönemi	49
2.9- Milli Mücadele ve Cumhuriyet Dönemi	53

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

EREĞLİ İLÇESİ'NİN NÜFUS ÖZELLİKLERİ

3.1. Nüfusun Gelişimi.....	55
3.2. Nüfusun Nitelikleri.....	57
2.1. Nüfus Artışı	57
2.2. Şehir ve Kır Nüfusu.....	62
2.2.1. Şehir Nüfusu	64
2.2.2. Kır Nüfusu	69
2.3. Nüfus Yoğunluğu.....	73

3.3. Nüfusun Yaş Grupları ve Cinsiyet Durumu	75
3.4. Nüfusun Sosyo-Kültürel Özellikleri	79
3.5. Çalışan Nüfusun Sektörel Dağılımı	83
3.6. Göçler	84

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

EREĞLİ İLÇESİ'NİN YERLEŞME ÖZELLİKLERİ

4.1. Yerleşmenin Tarihi Gelişimi	88
4.2. Arazi Kullanımı.....	94
4.2.1. Konut Alanları	96
4.2.1.1. Kentsel Sit Alanı İçerisinde Kalan Konutlar	99
4.2.1.2. Hamidiye Hıdırlı, Dalmaz Mahalleleri Riskli Konut Alanları	104
4.2.2. Açık ve Yeşil Alanlar	106
4.2.3. Sanayi Alanları	108
4.2.4. İş ve Ticaret Alanları	109
4.2.5. Resmi ve İdari Alanlar.....	111
4.2.6. Kentsel Sosyal Donatı Alanları	113
4.3. Mesken Özellikleri	115
4.3.1. Geleneksel Ereğli Evleri.....	116
4.3.2. Günümüz Ereğli Konutlarının Özellikleri	119
4.3.3. Kırsal Yerleşmelerin Mesken Özellikleri	120

BEŞİNCİ BÖLÜM

EREĞLİ İLÇESİ'NİN EKONOMİK ÖZELLİKLERİ

5.1. Tarım.....	126
5.1.1. Bitkisel Üretim	128
5.1.1.1. Tarla Bitkileri Yetiştiriciliği	129
5.1.1.2. Sebzecilik.....	132
5.1.1.3. Meyvecilik	134
5.1.2. Hayvansal Üretim.....	139
5.1.2.1. Büyükbaş Hayvancılık	140
5.1.2.2. Küçükbaş Hayvancılık	142

5.1.2.4. Arıcılık	145
5.1.2.5. Binek Hayvan Yetiştiriciliği	146
5.2. Sanayi	146
5.3. Ticaret ve Hizmet	153
5.4. Turizm	157
5.5. Ulaşım	166
SONUÇ VE ÖNERİLER	170
KAYNAKÇA	173

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Ereğli İlçesi'nin Aylık Ortalama Sıcaklık Değerleri (°C) (1989-2018).....	14
Tablo 2: Ereğli İlçesi'nde Aylık Ekstrem Sıcaklıklar ve Görüldüğü Yıllar (1964-2015).....	15
Tablo 3: Ereğli İlçesi'nde Ortalama Don Olaylı Günlerin Sayısı (1989-2018)	16
Tablo 4: Ereğli İlçesi'nin Aylık Ortalama Yağış Miktarı (mm) (1989-2018)	17
Tablo 5: Ereğli İlçesi'nde Ortalama Kar Örtülü Gün Sayısı (1989-2018).....	19
Tablo 6: Ereğli İlçesi'nin Aylık Ortalama Nispi Nem Değerleri (%) (1989-2018) ..	20
Tablo 7: Ereğli İlçesi'nin Aylık Ortalama Basınç Değerleri (mb) (1989-2018).....	21
Tablo 8: Ereğli İlçesi'nde Yıllık Ortalama Rüzgâr Hızı (m/sn) (1989-2018).....	22
Tablo 9: İvriz Çayı'nın Aylık Akım Değerleri (m ³ /sn) (2000-2015).....	33
Tablo 10: İvriz Barajı'nın Kullanım Amacı ve Kapasitesi	35
Tablo 11: İvriz Barajı'na Giren Su ve Sulamada Kullanılan Su Miktarı (m ³).....	36
Tablo 12: Ereğli'de İvriz Sulama Üniteleri ve Sulama Alanları	36
Tablo 13: Akgöl (Ereğli Sazlıkları)'nın Verilen Yıllarda Aylık Ortalama Seviyeleri (cm) (1984-1989)	38
Tablo 14: 1883 -1899 Yılları Arası Ereğli Kazası Nüfusu.....	56
Tablo 15: 1935 – 2000 Arası Ereğli Toplam Nüfusun Değişimi	59
Tablo 16: 2007-2018 Yılları Arasında Ereğli İlçesi'nin Toplam Nüfus Değişimi ...	59
Tablo 17: Ereğli İlçesi'nin Sayım Yılları İtibariyle Şehir ve Kır Nüfusu Miktarları	63
Tablo 18: Ereğli İlçesi Şehir Nüfusunun Mahallelere Göre Durumu (2018).....	68
Tablo 19: Ereğli İlçesi'nde 2013-2018 Yılları Arasında Toplam Nüfus	69
Tablo 20: Ereğli İlçesi'nde Sayım Yıllarında Kır Nüfusu	70
Tablo 21: Ereğli İlçesi Köylerinin Nüfusu (2012)	72

Tablo 22: Ereğli İlçesi'nin Sayım Yıllarına Ait Aritmetik Nüfus Yoğunlukları	73
Tablo 23: Ereğli İlçesi'nin Sayım Yıllarına Ait Fizyolojik Nüfus Yoğunlukları	74
Tablo 24: Ereğli İlçesi'nin Sayım Yıllarına Ait Tarımsal Nüfus Yoğunlukları.....	75
Tablo 25: Ereğli İlçesi'nin Yaş Gruplarına Göre Kadın ve Erkek Nüfusu	77
Tablo 26: Ereğli İlçesi'nde Nüfusun Eğitim Durumu (2017)	81
Tablo 27: Ereğli İlçesi'nde Bulunan Resmi Eğitim Kurumları.....	82
Tablo 28: Ereğli Nüfusunun Sektörel Dağılımı (2000).....	83
Tablo 29: Ereğli İlçesi'nin 2000 Yılında Aldığı ve Verdiği Göç.....	86
Tablo 30: Ereğli İlçesi'nin 2012 – 2018 Yılları Arasında Aldığı Göç.....	86
Tablo 31: Ereğli İlçesi'nin En Fazla Göç Aldığı ve Göç Verdiği İller (2018).....	87
Tablo 32: Ereğli İlçesi Şehir Merkezi Arazi Kullanım Durumu	96
Tablo 33: Ereğli İlçesi Şehir Merkezinde Mevcut Konut Alanlarının Mekânsal Dağılımı	98
Tablo 34: Ereğli İlçesi Kentsel Sit Alanına Ait Arazi Kullanım Durumu	103
Tablo 35: Kentsel Sosyal Donatı Alanlarına Ait Arazi Kullanımı.....	115
Tablo 36: Ereğli İlçesi Şehir Merkezinde Bulunan Mahallelerin Konut Sayıları ...	120
Tablo 37: Yıllara Göre Ereğli İlçesi Toplam Tarım Alanları Miktarı (2004-2018)	128
Tablo 38: Ereğli İlçesi'ndeki Bitkisel Alanların Kullanım Amacı ve Miktarı ile Konya İline Göre Durumu (2018).....	129
Tablo 39: Ereğli İlçesi'nde Yıllara Göre Tarla Bitkilerinin Yetiştirilme Alanları (2004-2018).....	130
Tablo 40: Ereğli İlçesi'nde Yetiştirilen Tarla Bitkilerinin Ekim Alanları, Üretim Miktarları ve Ortalama Verimi (2018).....	131
Tablo 41: Ereğli İlçesi'nde Sebze Üretim alanlarının Yıllara Göre Değişimi (2004-2018).....	133

Tablo 42: Ereğli İlçesi'nde Yıllık Sebze Üretim Alanları ve Üretim Miktarları (2004, 2010 ve 2018 yılları).....	134
Tablo 43: Ereğli İlçesi'nde Yıllara Göre Meyve Üretim Alanları (2004-2018)	135
Tablo 44: Ereğli İlçesinde Üretilen Meyve Türlerine Ait Ağaç Sayıları, Üretim Alanları ve Üretim Miktarları (2018).....	136
Tablo 45: Ereğli İlçesi'nde Yıllara Göre Elma Ağacı Sayısı, Meyvelik Alanı ve Üretim Miktarı (2004-2018)	137
Tablo 46: Ereğli İlçesi'nde Dikili Kiraz Ağacı Sayısı, Meyvelik Alanı ve Üretim Miktarları (2004-2018).....	138
Tablo 47: Ereğli İlçesi'nde Sağılan Büyük Baş hayvan Sayıları ve Yıllık Süt Üretim Miktarları (2018).....	140
Tablo 48: Ereğli İlçesi'nde Büyükbaş Hayvan Sayısı ve Süt Üretim Miktarları (2004-2018).....	141
Tablo 49: Ereğli İlçesi'nde Seçilen Yıllara Ait Sığır, 1 Yaş Altı Sığır (Süt/Et)	142
Tablo 50: Ereğli İlçesi'nde Küçük Baş Hayvanların; Sayıları, Süt ve Yün Üretim Miktarları (2018).....	143
Tablo 51: Ereğli İlçesi'nde Küçükbaş Hayvan Sayıları (2004-2018).....	143
Tablo 52: Ereğli İlçesi'nde Verilen Yıllara Göre Kanatlı Hayvan Sayıları (2004-2018).....	144
Tablo 53: Ereğli İlçesi'nde Verilen Yıllara Ait İşletme, Kovan Sayısı ile Bal ve Bal Mumum Üretimi (2004-2018).....	145
Tablo 54: Ereğli İlçesi'nde Sanayi Sektörü İşletme Sayısı	148
Tablo 55: Ereğli İlçesi'nde Süt ve Süt Ürünü Üretim Miktarları (2017-2018).....	149
Tablo 56: Ereğli Organize Sanayi Bölgesi'nde Sektörlere Göre İşletme Sayısı.....	152
Tablo 57: Ereğli İlçesi Küçük Sanayi Siteleri.....	153
Tablo 58: Ereğli İlçesi'nde Ticari Faaliyetlerin Sektörel Dağılımı	155
Tablo 59: Ereğli İlçesi'nde Hizmet Faaliyetlerinin Sektörel Dağılımı	157
Tablo 60: Ereğli İlçesi Konaklama Tesisleri ve Kapasiteleri.....	163

Tablo 61: Ereğli İlçesi Turizm Tesisleri Aylık Ziyaretçi Sayıları (2018).....	163
Tablo 62: Ereğli İlçesi Turizm Tesisleri Aylık İlk 20 Yabancı Ziyaretçi Sayıları (2018).....	164
Tablo 63: Ereğli İlçesi Müze Müdürlüğü Ziyaretçi Sayıları (2012-2016).....	165
Tablo 64: Ereğli İlçesi'nin verilen illere Karayolu Mesafesi.....	167

FOTOĞRAFLAR LİSTESİ

Fotoğraf 1: İvriz (Aydıncık) Çayı, Kaynak ve Sulama Kanalına Ait Fotoğraflar ..	34
Fotoğraf 2: Akgöl'e (Ereğli Sazlıkları) Ait Fotoğraflar.....	38
Fotoğraf 3: İkili Bloklardan Oluşan Memur Evleri ile İşçi Konutları	101
Fotoğraf 4: İşçi Konutları Günümüze Ait Görünüm	102
Fotoğraf 5: Ereğli Kwangjin Kardeşlik Parkı Kore Kamelyası	107
Fotoğraf 6: Oğuz Ata Sosyal Tesisleri (Memur Evleri)	108
Fotoğraf 7: Ereğli Şehri İş ve Ticaret Alanlarından Görünümler	110
Fotoğraf 8: Anıt Caddesi'nde Bulunan Ereğli Belediye Binası.....	112
Fotoğraf 9: Ereğli Gülbahçe Mahallesi'nde Modern ve Geleneksel Konutun Birlikte Yer Aldığı Fotoğraf.....	116
Fotoğraf 10: 1910 yılı Çarşı ve 1920'li Yıllar ile 2019 yılı Ereğli İlçesi İstasyon Caddesi.....	117
Fotoğraf 11: Ereğli İlçesi İstasyon Caddesi'nde Bulunan Cemil Bey Konağı	118
Fotoğraf 12: Ereğli İlçesi Kuzeyinde Bulunan Zengen ve Kutören Arası Ekonomik Faaliyetlerden Görünümler	122
Fotoğraf 13: Ereğli İlçesi Adabağ Mahallesi'nde Kerpiç Ev	124
Fotoğraf 14: Ereğli İlçesi Adabağ Mahallesi'nde Günümüz Konutları.....	125
Fotoğraf 15: Karaburun Mahallesi'nde Kırsal Mesken Örneği	125
Fotoğraf 16: Ereğli Müzesinde Bulunan Taş El Değirmeni (Erken Kalkolitik).....	127
Fotoğraf 17: İvriz Kaya Kabartması	158
Fotoğraf 18: Ereğli Ulucami	159
Fotoğraf 19: Ereğli Rüstempaşa Kervansarayı İçerisinden Bir Görünüm	160
Fotoğraf 20: Ereğli Akgöl'de (Ereğli Sazlıkları) Altlı Turnalar	161

Fotoğraf 21: Ereğli Akhüyük Köyünde Bulunan Jeotermal Kaynak.....	162
Fotoğraf 22: Ereğli Müze Müdürlüğü'nde Sergilenen Bazı Eserler.....	166
Fotoğraf 23: Ereğli İlçesi Tren İstasyonu	168

HARİTALAR LİSTESİ

Harita 1: Ereğli (Konya) İlçesinin Coğrafi Konumu	1
Harita 2: Ereğli İlçesi'nin Yükselti Haritası	5
Harita 3: Orta Toros Silsilesinin Jeomorfoloji Haritası.....	8
Harita 4: Ereğli'nin Jeoloji Haritası.....	9
Harita 5: Ereğli İlçesinin Arazi Kullanım Kabiliyet Sınıfları.....	23
Harita 6: Ereğli İlçesi'nin Büyük Toprak Grupları	25
Harita 7: Ereğli'nin Hidrografya Haritası.....	31
Harita 8: Ereğli İlçesi Şehir Merkezinde Arazi Kullanımı	95
Harita 9: Ereğli İlçesi Eğitim Alanlarının Mekânsal Dağılışı	114
Harita 10: Ereğli İlçesi'nin Mahallelerini Gösteren Harita	121
Harita 11: Ereğli İlçesi'nin Sanayi Alanları	151
Harita 12: Ereğli İlçesi'nin Ticaret Alanları.....	154
Harita 13: Ereğli İlçesi'nin Ulaşım Haritası	169

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1: Ereğli İlçesi’nde Yıllık Ortalama Sıcaklıklar (1989-2018).....	15
Grafik 2: Ereğli İlçesi’nde Yıllar İtibariyle Yağış Miktarları (1989-2018).....	17
Grafik 3: Ereğli İlçesi’nde Ortalama Sıcaklık ve Yağışın Aylara Göre Dağılışı (1989-2018).....	18
Grafik 4: İvriz Çayı’nın Aylık Ortalama Akım Değerleriyle Ereğli’nin Aylık Ortalama Yağış Miktarı Arasındaki İlişki (2000-2015).....	33
Grafik 5: Ereğli İlçesi’nin 1935 – 2000 Yılları Arası Toplam Nüfus Miktarı.....	58
Grafik 6: 2000-2018 Yılları İtibariyle Ereğli İlçesi’nin Nüfusu.....	60
Grafik 7: 2000-2018 Yılları İtibariyle Türkiye, Konya ve Ereğli İlçesi’nin Nüfusu	61
Grafik 8: Ereğli’nin Şehir-Kır Nüfusu Oranları	63
Grafik 9: Ereğli İlçesi’nin Şehir Nüfusunun Gelişimi (1927-2018).....	65
Grafik 10: Ereğli İlçesi’nde 1927-2018 yılları Arasında Şehir-Kır Nüfusu	66
Grafik 11: Ereğli İlçesi’nde 1927-2018 Kır Nüfusu ve Toplam Nüfus.....	71
Grafik 12: Ereğli İlçesi’nde Nüfusun Cinsiyete Göre Dağılımı	76
Grafik 13: Ereğli İlçesi’nde Eğitim Durumu (2017)	81
Grafik 14: İşgücünde Yer Alan Nüfusun Sektörel Dağılımı	84
Grafik 15: Ereğli İlçesi Şehir Merkezi Gelişme Konut Alanları Öngörülen Kat Yükseklikleri	99
Grafik 16: Kentsel Sit Alanı İçerisinde Bulunan Yapıların Kat Analizi	103
Grafik 17: Ereğli İlçesi Hamidiye, Hıdırlı, Dalmaz Mahalleleri Riskli Alan Bina Kat Dağılımı	105

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Ereğli'nin Uydu Görüntüsü (Google Earth).....	2
Şekil 2: Ereğli İlçesi'nin Rüzgâr Gülü (1964-2015).....	21
Şekil 3: Yıllara Göre Akgöl'ün Su Alanları (Ha).....	37
Şekil 4: Ereğli İlçesi'nde Nüfusun Yaş Grupları ve Cinsiyete Göre Dağılımı (2018)	78
Şekil 5: Ereğli'de Nüfusun Yaş Grupları ve Cinsiyete Göre Dağılımı (2000).....	79
Şekil 6: Hilmi Erel Çizimiyle Temsili Barı Kent	90
Şekil 7: Hilmi Erel Çizimiyle Temsili Ova Kent.....	91
Şekil 8: XVI. Yüzyılda Ereğli Yerleşmeleri.....	92
Şekil 9: Ereğli İlçesi Konut Alanları Dağılımına Ait Uydu Görüntüsü.....	97
Şekil 10: Ereğli İlçesi Resmi ve İdari Alanların Alansal Dağılışı	112

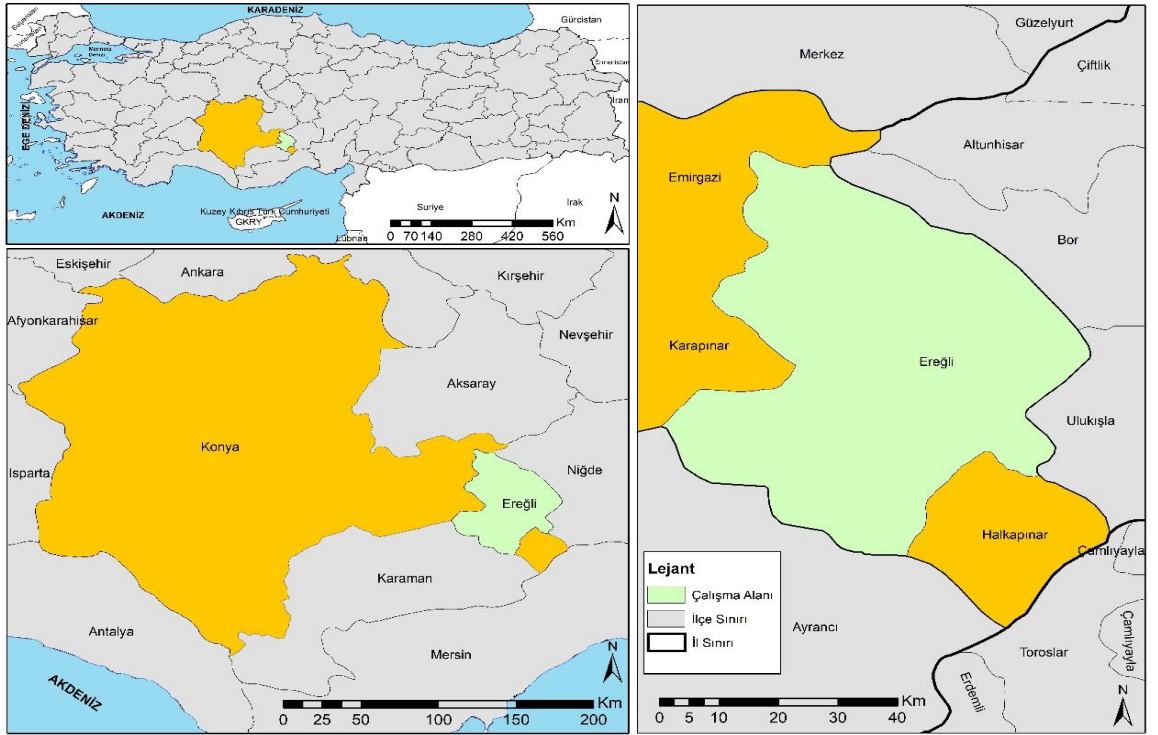
KISALTMALAR LİSTESİ

ADNKS	: Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi
DSİ	: Devlet Su İşleri
KSS	: Küçük Sanayi Sitesi
M.Ö.	: Milattan Önce
MTA	: Maden Tetkik ve Arama
NİP	: Nazım İmar Planı
OSB	: Organize sanayi Bölgesi
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu

GİRİŞ

Konya Ereğli İlçesi, İç Anadolu Bölgesi'nde Konya Bölümü'nün kabaca doğu-batı yönünde uzanan Konya Yöresi'nin doğu ucunda yer almaktadır. İdari açıdan Konya'nın beşinci büyük ilçesidir. 37°24' - 38°00' kuzey paralelleri ile 33°50' – 34°20' doğu meridyenleri arasında yer alan şehrin yüzölçümü 2.260 kilometrekaredir. Ereğli'nin idari açıdan sınırlarını; batıda Ayrancı (Karaman), Karapınar, güneyinde Halkapınar, kuzeyinde Emirgazi, doğusunda Ulukışla (Niğde), kuzeydoğusunda Bor (Niğde) oluşturur. Ereğli, Konya'nın doğusunda yer alan ilçesi olup, Konya merkezine 153 km uzaklıktadır. Şehrin Başkent Ankara'ya uzaklığı 351 km'dir.

Harita 1: Ereğli (Konya) İlçesinin Coğrafi Konumu

İç Anadolu Bölgesi'nin güneydoğusunda yer alan şehir yaklaşık 20 km güneyinden geçen Toros Dağları'nın (Bolkar Dağları) kuzey eteğinde kurulmuştur. Ereğli, Konya Ovası'nın güneye doğru uzanan ve Toroslarda son bulan bir parçasıdır. Ortalama yükseltisi 1.050 metredir. Ereğli'nin büyük bölümü düz bir görünüm arz

ederken güneyinde yükseltisi artmaktadır. Güneyi Bolkar Dağları ile kuzeyi batıda Karadağ ile başlayıp Hasandağı ve Melendiz Dağı'na kadar devam eden ve birer volkanik kütle olan doğal hudutlarla çevrilmiştir. Kuzey ve güneydeki bu dağlık alanlar arasında Ereğli Ovası bulunur.

Şekil 1: Ereğli'nin Uydu Görüntüsü (Google Earth)

Ereğli adının asıl kaynağı Bizans İmparatoru Heraklius'tür ve Herakleia kelimesinin Türkçeleşmiş şeklidir. Bizans, Selçuklu İmparatorluğu, Karamanoğlu Beyliği hâkimiyetinde kalan Ereğli, 1475 yılında Osmanlılara bağlanmıştır. Osmanlı idare sistemi içerisinde Karaman Eyaleti'nin Konya Livası'na bağlı kaza olan Ereğli İlçesi'nde 1870 yılında belediye teşkilatı kurulmuştur (Ereğli Belediyesi, 2016: 1). Cumhuriyetin ilanı ile birlikte idari açıdan Konya'ya ilçe olarak bağlanmıştır. 1987 yılında Ayrancı'nın, 1990'da Halkapınar'ın ilçe olarak ayrılmasıyla sınırları küçülmüştür. Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi'ne (ADNKS) göre Ereğli ilçesinin nüfusu 145.389'dur (TÜİK, 2018).

Çalışma sahası Konya'ya uzak olmasına rağmen, ulaşım imkânları açısından merkezi bir konumdadır. Doğu-batı ve kuzey-güney ulaşım güzergâhlarının kavşak noktasında bulunmaktadır. Bu kavşak noktası Ereğli'nin 30 km doğusunda yer alır ve E-5 karayolu ile Niğde-Adana Otoyolu ile bağlantı sağlamaktadır. Konya-Adana, Karaman-Adana karayolu ilçe sınırlarından geçmektedir. Güneyde yer alan Adana, Mersin ile Güneydoğu Anadolu'daki illeri batıya ve İstanbul'a bağlayan demiryolu hattı da Ereğli'den geçmektedir (Ereğli Belediyesi, 2013). Havayolu ulaşımı olmayan Ereğli'ye en yakın havaalanı 161 km mesafede Konya'da bulunmaktadır.

6 Aralık 2012'de Resmi Gazete'de yayımlanan 6360 sayılı Kanun gereği büyükşehir sınırları içerisinde bulunan alt kademe (belde) belediyelerinin mahalle statüsüne dönüştürülmesiyle Aziziye, Belkaya, Çayhan, Hortu (Sazgeçit), Kutören ve Zengen belde belediyeleri ve köyler mahallelere dönüştürülmüştür. Bu nedenle Ereğli İlçesi'nin tamamı kentsel alan olarak tanımlanmıştır. Bu çalışmada şehir merkezi ile birlikte kırsal yerleşmelerde incelenmiştir. İdari olarak köy bulunmayan Ereğli'de kırsal yerleşme ve kırsal faaliyetler devam etmektedir.

Bu tezin yazımında Ereğli Belediyesi tarafından hazırlanmış olan 1/5000 ölçekli Ereğli Nazım İmar Plan (NİP) ayrıntılı plan notları, su kaynaklarını ortaya koymak üzere Devlet Su İşleri (DSİ) verilerinden, iklim özelliklerini ortaya koymak üzere Devlet Meteoroloji Genel Müdürlüğü ile Ereğli Meteoroloji İstasyonu verilerinden, nüfus ve çeşitli ekonomik göstergeler için Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerinden yararlanılmış ve ilgili literatür taraması yapılmıştır. Bunların dışında resmi kurumlar ile Konya Ticaret Odası ile Ereğli Sanayi ve Ticaret Odası tarafından yayımlanan stratejik plan ve raporlardan da yararlanılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

EREĞLİ İLÇESİ'NİN FİZİKİ ÖZELLİKLERİ

1.1. Jeomorfolojik Özellikler

Ereğli (Konya) İlçesi 2.260 km² alan kaplamaktadır. Türkiye'nin en geniş düzlüklerinden Konya Ovası'nın doğuya doğru devamı olan Ereğli Ovası üzerinde yer alır. Çevresinde uzanan yüksek dağlar tarafından belirgin bir hudutla çevrilmiştir. Güneyinde Toros Dağ sırasının orta kısmı, kuzeyinde birer volkanik dağ olan Hasandağı, Karacadağ, Karadağ volkanik kütleleriyle maarlar yer alır. Bu dağ kütleleri arası Ereğli Ovası'nın geniş düzlükleriyle kaplıdır. Genel olarak düz bir topoğrafyaya sahip olan Ereğli Ovası'nda eğim % 0-10 aralığında değişmektedir.

Büyük Konya Kapalı Havzası, Kuaterner'in plüvial döneminde geniş gölle kaplı iken iklimde meydana gelen değişmelere bağlı olarak suları çekilmiş, çok büyük bir kısmı kurumuş ve yerinde bazı bataklık alanlar ile küçük göl yüzeyleri kalmıştır. Havzanın en alçak noktalarından birisi olan ve ilçenin batısında yer alan Akgöl (Ereğli Sazlıkları) bu bataklık alanlardandır. Akgöl (Ereğli Sazlıkları)'nın deniz seviyesinden yükseltisi 996 metredir.

1.1.1. Dağlık Sahalar

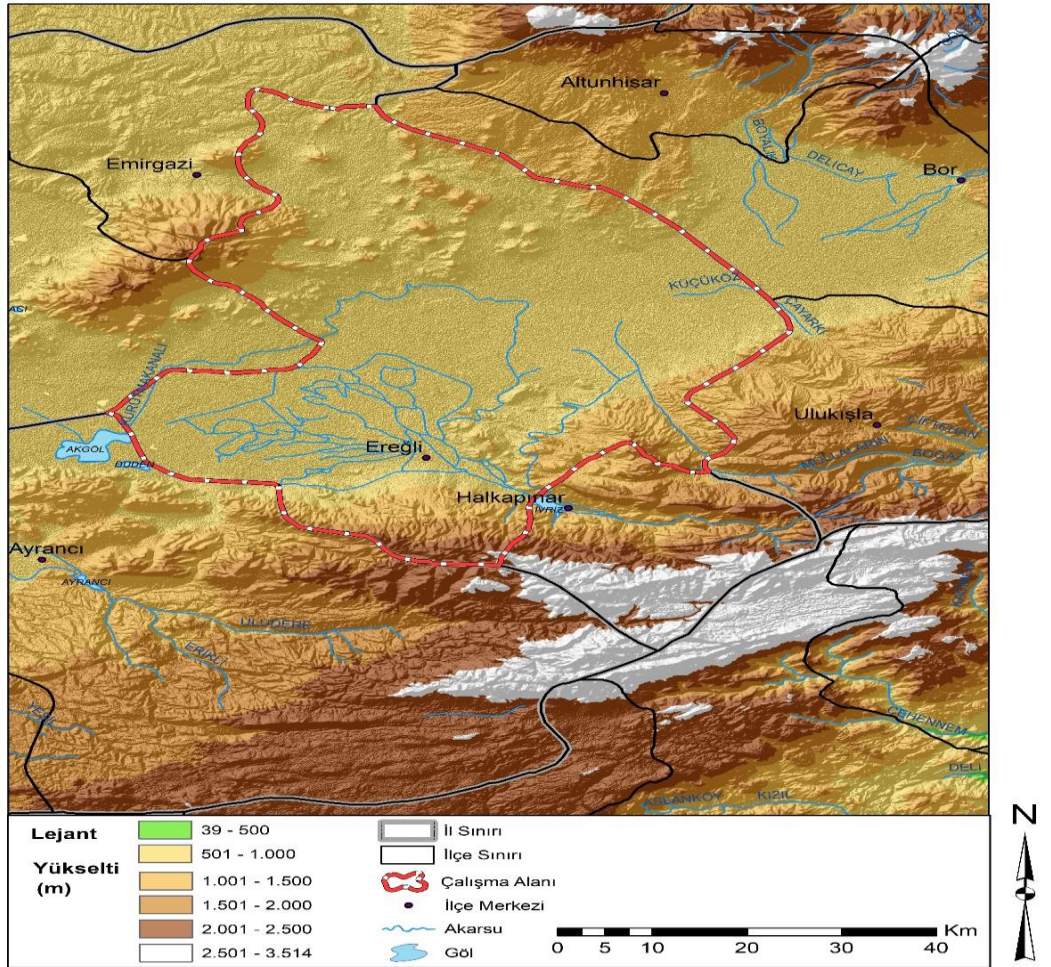
Ereğli'yi güneyden Toros Dağları'nın orta kesiminde yer alan Bolkar Dağları'nın (3134 m) kuzey yamaçları sınırlandırır. Bolkar Dağları, kuzeydoğu-güneybatı istikametinde uzanır. Akdeniz iklim şartlarının iç bölgelerde sokulmasını engelleyerek kuzeyde karasal iklim özelliklerinin oluşmasına neden olur. İlçenin en önemli akarsuyu olan İvriz Çayı kaynağını Bolkar Dağları'ndan almaktadır.

Çalışma sahasının kuzey sınırlarını oluşturan dağ kütleleri volkanik olaylar sonucunda oluşmuşlardır. Güneyde olduğu gibi kuzeydeki yapı da kuzeydoğu-güneybatı istikametini takip eder. Bu hat üzerinde en batıda Karadağ (2288 m), Osmancık Dağı (1081 m), Meke Dağı (1265 m), Meke Tuzlası, kuzeydoğuda ise

Karacadağ (2029 m) volkanik kütleleri bulunur. Volkanik dağ kütleleri, çalışma sahamız dışındaki Hasandağı (3.268 m) ve Melendiz Dağı'na (2963 m) kadar devam eder.

İlçenin kuzeydoğusunda yer alan Karacadağ, kalkan şekilli volkan tipine benzerlik gösterir. Erinç'e göre, bu dağ kütlelerinin büyük bir kısmının Üst Pliosen'de ya da Kuaterner'de yüzeye yayılan bazaltik kütlelerle oluşmuş olması gerekir. Kuzeydoğusunda yer alan daha genç piroklastik koniler ve maarlar volkanik aktivitenin yakın zamana kadar devam ettiğini gösterir (Erinç, 2001: 430). Güneybatı kısmını ise daha eski olan andezitler teşkil eder (Sungur, 1970: 108).

Harita 2: Ereğli İlçesi'nin Yükselti Haritası

1.1.2. Ovalık Sahalar

Ereğli’de ovalık sahalardan en fazla yer kaplayan morfolojik üniteyi oluşturur. Ereğli Ovası, Konya Ovası’nın bir parçası durumundadır ve 1000 metre izohipsiyle çevrelenen tepelerin geçtiği güneye, volkanik kütlelerin ve maarların bulunduğu kuzeye doğru yükseltisi artar. Konya Kapalı Havzası Pleistosen’de geniş bir gölle kapalı bulunmaktaydı. Kuaterner’in plüvyal devresinde bu gölün büyük bir kısmı kurumuş, kuruyan havza tabanı akarsular tarafından taşınan alüvyonlarla dolmuş ve bugünkü ova oluşmuştur. Tren istasyonu mevkiinde 1050 metre yükseltide yapılan kazılarda, 0,5 -1 metre kalınlıklarında esmer killi kumlu balçık tabakasının altında kumlu ve 1-2 santimetre çapında çakıl bulunduran alüvyonlara rastlanmıştır (Chaput, 1947: 105).

Ova, Bolkar Dağları ile Karacadağ arasında, güneybatı-kuzeydoğu doğrultusunda geniş alan kaplar. Ova tabanında yer yer bataklık alanlar görülür. Ovanın bugünkü bataklık bölümleri 1000 metreden alçaktır. Ovanın en çukur kesimini Akgöl (Ereğli Sazlıkları) meydana getirir (996 m). Akarsuların ovaya ulaştığı ve hızının azaldığı yerlerde birikinti konileri de oluşur.

1.1.3. Plato Sahaları

Platolar akarsular tarafından yarılmış, çeşitli yükseltilerde yer alabilen düzlüklerdir. Ereğli’de plato yüzeyleri, ovanın dağlarla temas ettiği, kuzeyde Karacadağ’ın güney yamaçları ile Torosların kuzeye bakan yamaçlarında karşımıza çıkar. Burada platoların yükseltisi 1250 m’den başlamaktadır. Plato yüzeyleri güneyde Triyas yaşlı kalkerler ile Paleojen yaşlı kumtaşı, kireçtaşı, çakıltası, jips, dolomit gibi tortulanma sonucu oluşmuş malzemeden meydana gelirken kuzeyde ise Neojen andezitlerinin aşınması sonucu oluşmuştur (Gülaçar, 2006: 12).

1.2. Jeolojik Formasyonlar

Ereğli ve yakın çevresini oluşturan jeolojik formasyonlar Toros Dağları'nın Bolkar Dağı Birliği (Demirtaşlı, Turan ve Bilgin, 1986: 5) ile temsil edilir. Anadolu'nun güneyinde doğu-batı, Güneydoğu Anadolu'da kuzeydoğu-güneybatı doğrultusunda uzanan Toros Dağları silsilesi üç bölümde incelenir. Çalışma sahamız Orta Toroslar silsilesi içerisinde yer almaktadır. Bolkar Dağı Birliği, Milas (Muğla)'ın batısından başlayarak doğu istikametinde Denizli, Afyon, Konya ve Niğde'ye kadar devam eder. (Özgül, 1976: 66). Ecemiş Fay Zonu'nun belirlediği sınırın doğusunda Doğu Toroslar uzanır.

Toros silsilesi, Demirtaşlı ve diğerleri tarafından İç (kuzey) ve Dış (güney) olarak ikiye ayrılmıştır. Çalışma sahamızı ilgilendiren ve Torosların kuzey yüzünü oluşturan İç Toros Kuşağı Ege Denizi'nden başlayarak Menderes Masifinin metamorfik örtüsünü oluşturmak üzere genel morfolojik yapıya uygun bir şekilde Afyon, Konya hattını takip ederek Bolkar Dağları'nı içerir. Ecemiş Fayı ile kuzeydoğuya yönelen İç Toros Kuşağı Sivas Havzası'nın tersiyer örtüsü altında kaybolur (Demirtaşlı, Turan ve Bilgin, 1986: 5).

Bolkar Dağları İç Toros Kuşağının doğu bölümünü oluşturur ve yaşı Permiyen'den Üst Kretae'ye kadar çıkar. Bolkar Grubu içerisinde çalışma sahamızı ilgilendiren Dedeköy Formasyonu (Permiyen) ile Gerdekkesyayla Formasyonu (Trias) yer alır. Bu formasyonlar Demirtaşlı ve arkadaşları tarafından isimlendirilmişlerdir. Bolkar Dağları, ortalama yükseltisi 1054 metre olan Ereğli Ovası'nın güneyinde uzanmaktadır. Bolkar Dağları doğuda Ecemiş Fayına doğru yükseltisi fazla fakat dar, batıda ise genişliği daha fazladır. Coğrafi sınırını; batıda Karaman ile Silifke arasındaki Miosen tabakaları, doğuda Çakıt Çayı'nın oluşturduğu vadi, güneyde Tarsus ile Silifke, kuzeyde ise Karaman, Ereğli-Ulukışla havzalarının güney kenarı oluşturur (Blumenthal, 1956: 3). Bu coğrafi sınırlar içerisinde Bolkar Dağları'nın en yüksek tepelerini Medetsiz Tepe (3524 m.), Keşifdağı Tepe (3475 m.), Aydos Dağı (3430 m.), Tahtakayası Tepe (3372 m.), Tekebaşı Tepe (3294 m.), Güvercinkaya Tepe (3262 m.), Kırkpınar Tepe (3191 m.), Kekrecik Dağı (3139 m.), Yıldız Tepe (3134

m.), Göllücebaşı Tepe (3133 m.), Camız Tepe (3046 m.), Karayelek Dağı (3039 m.), Deve Tepe (3034 m.) oluşturur (Demirtaşlı, Turan ve Bilgin, 1986: 11). (Maden Tektik ve Arama Genel Müdürlüğü, “MTA” 1/1.000.000 ölçekli Jeomorfoloji Haritası).

Harita 3: Orta Toros Silsilesinin Jeomorfoloji Haritası

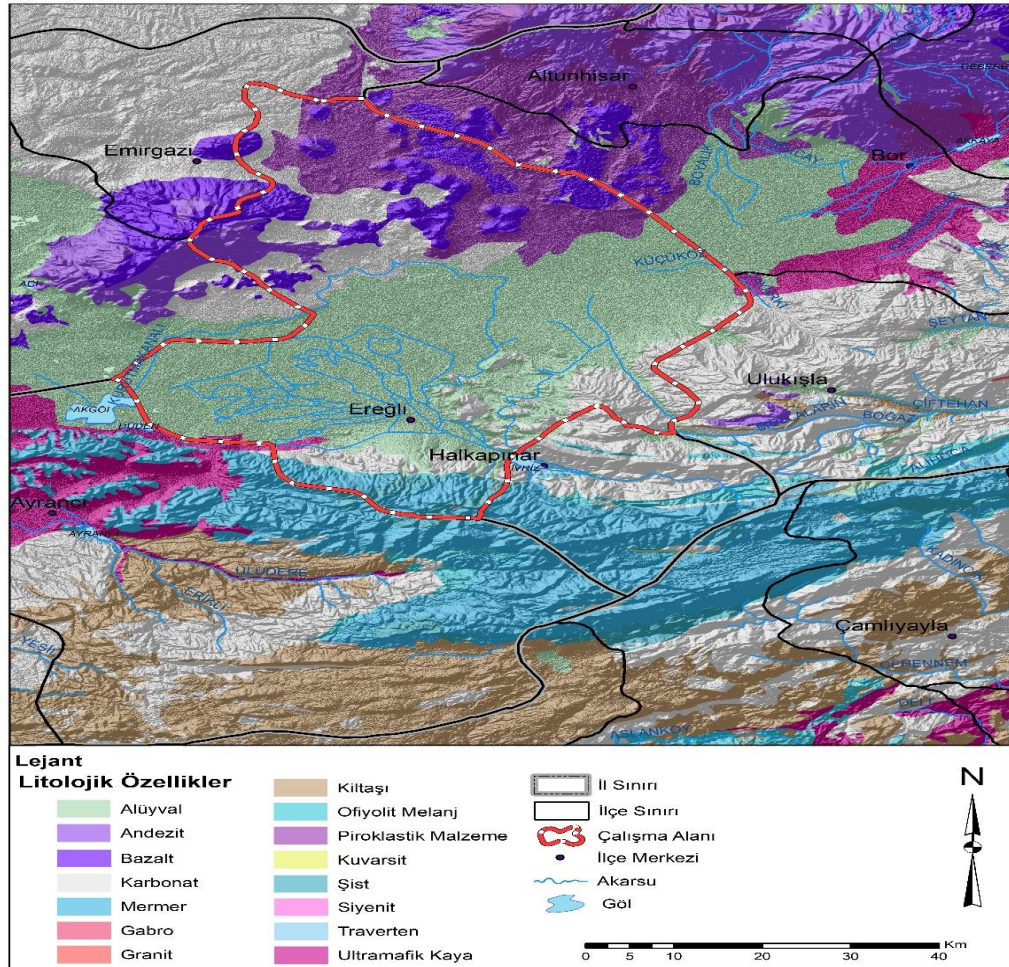

Kaynak: MTA 1/1.000.000 Ölçekli Türkiye Jeomorfoloji Haritasından faydalanılmıştır.

Neojen yaşlı formasyonlar gölsel, volkanik ve konglomeratik olmak üzere üç fasiyeste görülür. Gölsel fasiyesler Alt Neojen, Miosen yaşlı serilerden oluşur. Çalışma sahasının güneyinde, hafif meyilli sırtlarda kalker, marn ve kil seviyeleriyle

temsil edilirken dikey geçiş özelliği göstermektedir. Bu durum Bulgurluk Mahallesi batısında, Sızma Tepe’de ve Çakmak Mahallesi’nde gözlemlenmektedir. Üst Neojen ve Pliosen yaşlı serileri volkanik fasiyesler oluşturur. Genellikle tüf, aglomera, ve bazaltlarla arakatlı çökelmiş olan ince tabakalı kumtaşı, kalker ve konglomera seviyelerinden meydana gelir. Ereğli’nin kuzeydoğusunda ova tabanında geniş bir yayılım gösteren volkanik fasiyes Pliosen’in konglomeratik fasiyesleri ile yanall geçişlidir. Bu durum ise Zengen Mahallesi dolaylarında gözlemlenir. Konglomeratik fasiyesler ise Pliosen yaşlıdır ve Ereğli’nin kuzeyinde yayılış gösterir. İri kum ve çakıl sedimantasyonunun çok gevşek bir kalker çimento ile bağlanmasından oluşurlar (Gülenbay, Tezel ve Türkman, 1972: 25).

Harita 4: Ereğli’nin Jeoloji Haritası

Litolojik özelliklerin gösterildiği Harita 4 incelendiğinde; çalışma sahasının çok büyük bir kısmının alüvyonlardan oluştuğu görülmektedir. Ovanın kuzeyi volkanizma olaylarına bağlı olarak andezit, bazalt ve piroklastik malzeme ile kaplıdır. Doğusunda kalan sahaların litolojik özelliklerini; kalsit, kireçtaşı gibi mineralleri içeren karbonatlı sedimanter kayalar bulunmaktadır. Batıda koyu mavi dolomitik kireçtaşı ile koyu renkli kaya türleri bulunur.

1.2.1. Dedeköy Formasyonu

Demirtaşlı, Turan ve Bilgin tarafından isimlendirilen Dedeköy Formasyonu Bolkar Grubu'nun en yaşlı formasyonudur. Birimin yaşı Üst Permiyendir. Formasyonu dolomitik kristalize kireçtaşları ve bunlarla ardalanmış kayalar oluşturur. Dedeköy formasyonunun kalınlığı tip kesitinde 600 metre olarak tespit edilmiştir. Ereğli'nin 10 km güneydoğusundaki Büyükdede Köyü'nün 2 km güneyinde yer alır. Birim, koyu gri renkli, kalın tabakalı, kısmen dolomitik ve çok kristalize kireçtaşları ile bunlarla ardalanmış yeşilimsi, sarımsı gri renkli, ince tabakalı, mikalı kayalardan oluşur (Demirtaşlı, Turan, Bilgin, 1986: 79).

1.2.2. Gerdekkesyayla Formasyonu

Ereğli'nin güneybatısında yer alan ve doğu-batı yönünde uzanan birim Alt-Orta Triyas yaşlıdır. Birimin kalınlığı 750 m'dir. Birim alttaki Dedeköy Formasyonu ve üstteki Berendi Formasyonu ile uyumludur. Berendi Formasyonu tarafından örtülmektedir (Demirtaşlı, Turan, Bilgin, 1986: 82). Koçakkale Tepe, Sinekçibel Tepe, Maltepe ve Gökçeseki Tepe birimin gözlendiği yükseltilerdir (Söğüt, 1992: 13).

Gerdekkesyayla Formasyonu tabandan başlayarak pembemsi, bej renkli, ince tabakalı şeyl ile sarımsı gri, boz renkli ince tabakalı killi kireçtaşı ardalanması koyu gri renkli kalın tabakalı, dolomitik kireçtaşı, pembe renkli, ince tabakalı, şeyl ve ince tabakalı boz renkli kireç taşı ardalanması, koyu gri, ince-orta dalgalı tabakalı yumrulu kireçtaşı, sarımsı gri, orta tabakalı kireçtaşı ile pembe renkli ince tabakalı killi kireçtaşı ardalanması ve koyu mavimsi gri, kalın tabakalı dolomitik kireçtaşı ile pembe, sarımsı

gri, ince tabakalı şeyl ve killi kireçtaşı ardalıması içeren kaya türlerini bulundurur (Demirtaşlı, Turan, Bilgin, 1986: 82).

1.2.3. Güneydağı Formasyonu

Birim, Ereğli'nin 12 km güneydoğusundaki Güneydağı'nın güney eteklerinde yer alır. Alt-Orta Paleosen yaşlı Güneydağı Formasyonu'nun kalınlığı 300 m'dir. Birimin kalınlığı doğuya doğru azalır. Aktoprak güneyindeki Erenler Tepe'nin 2 km doğusunda sıfıra düşerken, tip kesitinin 10 km batısındaki Gökçeyazı Mahallesi'nde 20 m'dir (Demirtaşlı, Turan, Bilgin, 1986: 42).

Birim, Dedeli Formasyonu üzerine uyumlu olarak gelen çörtlü çakıllı kireçtaşları ile başlar ve krem renkli, orta düzgün tabakalı kırıntılı kireçtaşları ile devam eder. Alt ve orta kesimlerinde kırıntılı kireçtaşları ardalanan yuvarlak çakıllı kireçtaşı, çakıl taşları ve kırıntılar kireçtaşlarıyla yanal geçişlidir (Demirtaşlı, Turan, Bilgin, 1986: 41).

1.2.4. Halkapınar Formasyonu

Ereğli'nin 15 km güneydoğusunda Halkapınar ve Eskihişar Mahallesi arasında uzanan birim, Üst Paleosen – Orta Eosen yaşlıdır. Güneydağı Formasyonu üzerine uyumsuz uzanır. Kalınlığı 1000-1400 metre arasındadır (Ege, 2008: 33). Kaya türlerini kumtaşı, killi kireçtaşı, şeyl ile çakıl taşları oluşturur.

1.2.5. Alüvyonlar

Kuaterner yaşlı olan çökeller alüvyonlar, alüvyon konileri ve yamaç molozlarını içerir. Alüvyonlar genellikle İvriz Çayı'nın taşıyıp biriktirdiği çakıl ve kumlu malzemelerden oluşur. Ereğli Ovası'nda geniş bir yayılım gösteren alüvyonların kalınlığı birkaç metre ile 10 metreyi geçmeyen kalınlıktadır. Alüvyonlar, ovanın batısında ve orta kısmında kil, doğusunda kum ile çakıldan oluşur. Kuzeyde Taşbudak Mahallesi çevresinde ince kum şeklindedir. Güneyde Bulgurluk, Aziziye ve

Yeniköy mahalleleri güneyindeki vadilerde kalınlaşır. Kuzeye doğru kalınlığı azalan alüvyonlar kum ve çakıldan oluşur (DSİ, 1972: 26).

İvriz Çayı ve Zanapa Deresi'nin biriktirmesi ile oluşan alüvyon konisi, Aşıkköy çevresinde kum ve çakıl içerir. Kuzeyde ise killidir. Ovanın kuzeybatısında kalınlığı 10-15 m arasında değişen volkanik kökenli kum ve çakıllardan oluşur (DSİ, 1972: 27). Yamaç molozları Ereğli'nin güneyinde Sütunlu Dere ve Gaybi Tepe yakınlarında dar bir bölgede yayılım gösterir (Söğüt, 1992: 21).

1.3. Yapısal Jeoloji ve Faylar

Türkiye jeolojik geçmişte iki büyük kıta parçası arasında kalan Tetis (Tethys) jeosenklineinde gelişmiştir. Türkiye büyük levha sınırlarında yer almakta, küçük levha sınırlarıyla da parçalanmaktadır. Türkiye, tektonik gelişimi sırasında orojenez, epirojeniz ve faylanma gibi tektonik hareketlere maruz kalarak kıvrımlı sıradağlar ve havzalar gibi yer şekilleri gelişmiştir. Neojen ve Kuaterner'de ise volkanizma olaylarına maruz kalmıştır. Kuzey ve güney kenarları boyunca post-alpin tektonik hareketler sonucu faylanmalara maruz kalmış, kuzeyinde Kuzey Anadolu Dağları ve güneyinde Toros Dağları gibi kıvrımlı sıra dağlar meydana gelmiştir. Alp Orojenezi Türkiye'nin şekillenmesinde ve bugünkü görünümü kazanmasında etkili olmuştur.

Alp orojenezi ile Türkiye'nin ve çalışma sahasının güneyindeki dağlık alan kıvrılarak su yüzeyine çıkmıştır. Orojenik devreler sırasında Türkiye'nin paleotektonik yapısı ile çalışma sahasının da içinde yer aldığı birlikler oluşmuştur. Torosları içine alan birlikler Toridler, İç Anadolu Bölgesini içine alan birlikler ise Anatolitler'dir. Çalışma sahası Orta Toroslar bölümünün Anatolidlere bakan kuzeye yamaçlarında yer alır.

Türkiye'de post-alpin hareketler sonucu sertleşmiş eski kütleler faylanarak üzerlerinde tek faylar ve fay sistemleri gelişmiştir. Bu şekilde oluşan yapı hatları Alp orojenezinin yapı hatlarına benzerlik göstererek kabaca doğu-batı doğrultulu uzanırlar.

Çalışma sahasında kuzeybatı-güneydoğu doğrultulu faylar gravite ve yırtılma fayları sınıfına girer (Söğüt, 1992: 25).

Çalışma sahasında kuzeydoğu-güneybatı doğrultulu Akhüyük Açılma Çatlağı yer alır (MTA, 2011). Türkmen Mahallesi'nin kuzeydoğusundan başlayan fay, Özgürler Mahallesi'nin güneybatısından geçerek Bahçeli Mahallesi'nin güneybatısına kadar devam eder (Güleç, 2010:24). Ereğli'nin yakın çevresinde yer alan diri faylardan bir diğeri Bolkar Dağları üzerinde kuzeybatı-güneydoğu doğrultulu uzanan Berendi Fayı'dır.

1.4. İklim Özellikleri

İklim, coğrafi çevrenin şekillenmesini ve insan yaşamını yakından kontrol etmektedir. Kayaçların kimyasal ve fiziksel olarak ayrışması iklim unsurlarından sıcaklık ve nem sayesinde meydana gelmektedir. Yeryüzü şekillerinin oluşmasının yanı sıra akarsu tipleri ve rejimleri de aynı şekilde iklime bağlıdır. Bitki örtüsü, bitki türleri ve yayılışı ile miktarları da iklimin etkisi altındadır. İklim, sıcak çöller ile kutuplarda nüfus miktarının az olması gibi insanların yeryüzü üzerinde dağılışını da doğrudan doğruya etkilemektedir. Ayrıca ekonomik faaliyetlerimizin oluşması ve dağılışı üzerinde de iklimin önemli bir etkisi bulunmaktadır (Erol, 1999: 1-2). İklim günlük faaliyetlerimizde de önemli bir faktör olarak ortaya çıkmaktadır. Giyim tarzımız, yeme-içme gibi yaşamsal aktivitelerimiz, seyahatlerimiz, konut yapımında seçtiğimiz malzemeler iklimin etkisine bağlı olarak değişmektedir.

Bilindiği gibi bir yerin iklimi; matematik konumu, kara ve denizlere göre konumu, yükseltisi, basınç merkezlerinin etkisi, dağların uzanış biçimi ve bakı gibi faktörler tarafından belirlenmektedir. Çalışma sahası Toros dağ silsilesinin Orta Toroslar kesiminin kuzeye bakan eteklerinde kurulmuştur. Dolayısıyla iklim özellikleri bakımından İç Anadolu ile Akdeniz Bölgesi arasında geçiş özelliği göstermektedir (Onur, 1962: 140). Ereğli'de yazların sıcak ve kurak, kışların soğuk ve kar yağışlı geçtiği tipik karasal iklim özellikleri görülmektedir. Bolkar Dağları'nın kıyıya paralel uzanışı Ereğli'de iklim üzerinde denizel etkilerin oluşmasını

engellemekte sıcaklık, yağışın şekli ve miktarı ile bitki örtüsü üzerinde doğrudan etkili olmaktadır.

1.4.1. Sıcaklık

İnsan faaliyetlerini etkileyen en önemli iklim unsuru sıcaklıktır. Ereğli Meteoroloji İstasyonu'nun 1989-2018 yılları arasındaki verilerine göre çalışma sahasının yıllık ortalama sıcaklık değeri 12,2 °C'dir. En sıcak ay 24,1 °C ile temmuzdur. Ocak ayı en soğuk aydır ve ortalama sıcaklık -0,2 °C'dir (Tablo 1). Ereğli'de ilkbahar mevsiminde yağışların başlaması ve bitmesinin gecikmesi sebebiyle haziran ayı sıcaklık ortalamaları düşüktür. Aynı şekilde eylül ayında yağışların düşük olması sebebiyle sıcaklık ortalamaları yüksektir (Onur, 1962: 141).

Tablo 1: Ereğli İlçesi'nin Aylık Ortalama Sıcaklık Değerleri (°C) (1989-2018)

Aylar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Yıllık
Sıcaklık (°C)	-0,2	1,7	6,9	12,0	16,4	20,8	24,1	23,7	19,2	13,4	6,8	2,0	12,2

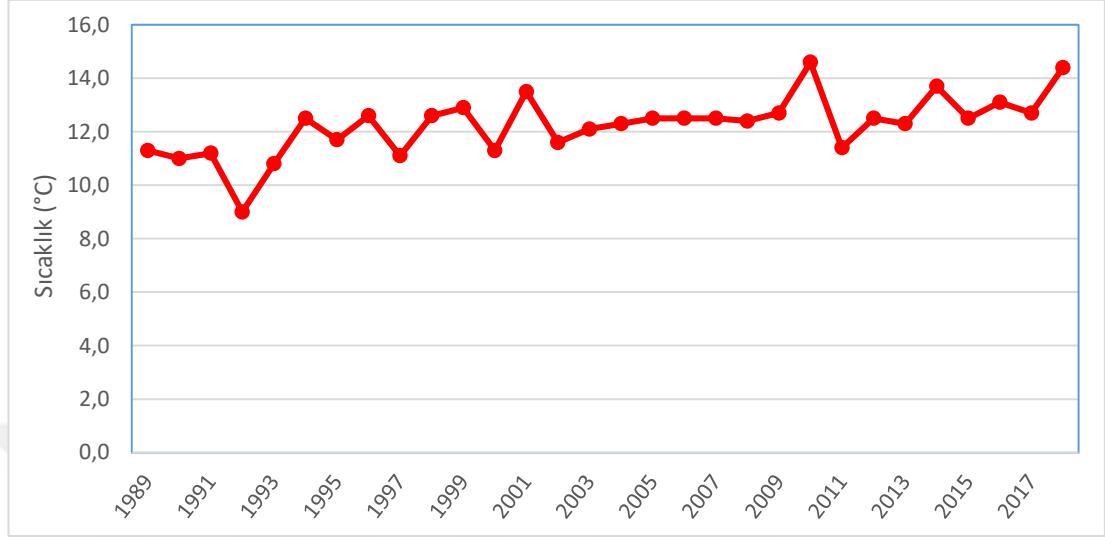
Kaynak: Ereğli Meteoroloji İstasyonu

Ereğli'de aylık ortalama sıcaklıklar -0,2 °C ile 24,1 °C arasında değişmektedir. Ortalama sıcaklıkların mevsimlere dağılışını incelediğimizde; kış mevsimi 1,1 °C, ilkbahar 11,7 °C, yaz 22,8 °C ve sonbahar da da 13,1 °C olduğunu görmekteyiz.

Ekonomisi tarıma dayalı olan Ereğli'de sıcaklık en önemli iklim unsurudur. Bitkilerin çimlenme dönemlerinde ve meyvelerin çiçek açma dönemlerinde düşük sıcaklıklar don olaylarına sebep olmakta ve verim düşmektedir. Buğday, arpa gibi tarla bitkilerinin yetiştirme dönemlerinde yüksek sıcaklıklar su isteğini artırmakta, özellikle kuru tarım yapılan alanlarda verimin düşmesine neden olmaktadır.

Grafik 1'i incelediğimizde; Ereğli'de 1989-2018 yıllarında yıllık ortalama sıcaklıkların 9 °C ile 14,6 °C arasında olduğu görülmektedir. En yüksek ortalama sıcaklık değeri 2010 yılında yaşanırken 2018 yılında ortalama sıcaklık 14,4 °C olarak gerçekleşmiştir.

Grafik 1: Ereğli İlçesi’nde Yıllık Ortalama Sıcaklıklar (1989-2018)

Kaynak: Ereğli Meteoroloji İstasyonu

Meteoroloji Genel Müdürlüğü verilerine göre 1964 yılından sonra yaşanan en yüksek sıcaklık değeri 41,3 °C ile 30 Temmuz 2000 tarihinde ölçülmüştür. En düşük sıcaklık değeri ise 8 Şubat 1972 tarihinde -27,2°C olarak ölçülmüştür. Aynı yıl ocak ayında en düşük sıcaklık değeri -26,3 °C’dir. Ocak ayına ait en yüksek sıcaklık 21°C ile 12 Ocak 2013 tarihinde ölçülmüştür. 1964-2015 yılları arasında ait verilere göre aylık maksimum sıcaklıkların ortalaması 18,8 °C’dir. Aynı dönemde minimum sıcaklıkların ortalaması ise 4,7 °C’dir (Tablo 2).

Tablo 2: Ereğli İlçesi’nde Aylık Ekstrem Sıcaklıklar ve Görüldüğü Yıllar (1964-2015)

	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A
Maksimum Sıcaklık Yılı	2003	2004	2001	1970	1995	1996	2000	2010	2003	2002	1966	2010
Maksimum Sıcaklık (°C)	21.0	21.8	28.2	32.4	34.4	36.4	41.3	39.8	37.8	32.8	26.6	22.8
Minimum Sıcaklık Yılı	1972	1972	1985	1997	1966	1967	1968	1970	1969	1971	2001	2002
Minimum Sıcaklık (°C)	-26.3	-27.2	-22.2	-7.6	-1.4	3.4	3.9	2.4	-0.8	-8.1	-17.0	-24.3

Kaynak: Meteoroloji Genel Müdürlüğü

Tablo 3’ü incelediğimizde kış aylarında don olaylı günlerin çok fazla olduğu karşımıza çıkmaktadır. Don olayı 24,7 gün ile en fazla ocak ayında yaşanmaktadır. Mayıs-Eylül ayları arasını kapsayan dönemde don hadisesinin yaşanmadığı görülmektedir.

Tablo 3: Ereğli İlçesi’nde Ortalama Donlu Gün Sayısı (1989-2018)

	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A
Ortalama Don Olaylı Günler	24,7	19,9	12,7	2,2	0	0	0	0	0	1,7	11,9	20,4

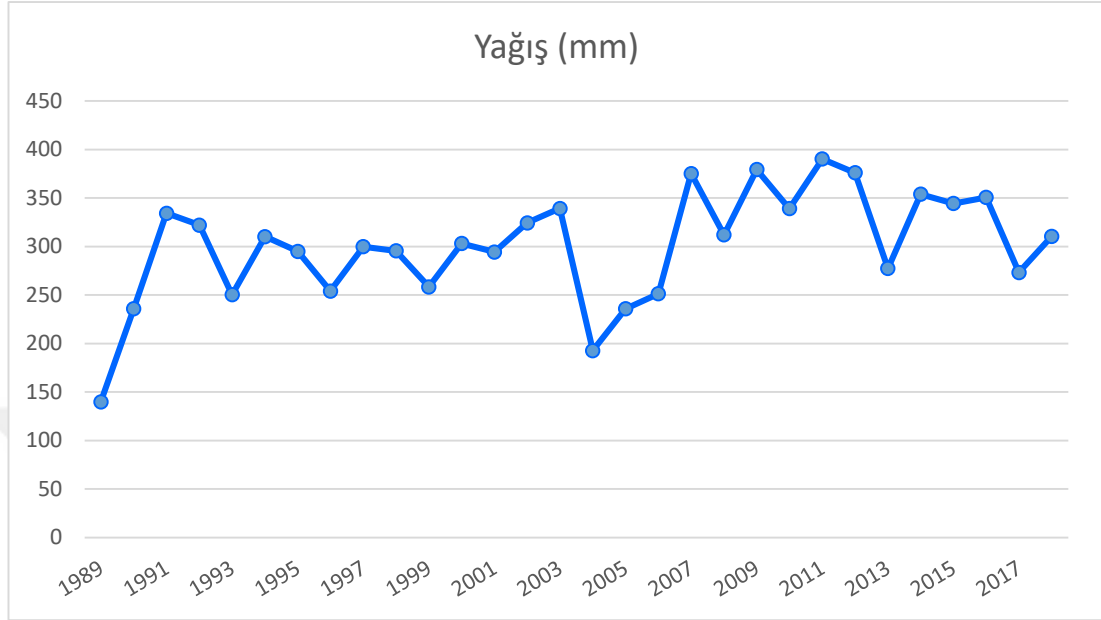
Kaynak: Ereğli Meteoroloji İstasyonu

1.4.2. Yağış

Ereğli’de yıllık ortalama yağış miktarı 300,7 mm’dir. Maksimum yağışların görüldüğü ay 38,6 mm ile aralıktır. Minimum yağışların görüldüğü ay 5,2 mm ile ağustostur (Tablo 4).

Ereğli’de yıllık yağış miktarı, yıllar itibariyle önemli farklılıklar göstermektedir. Grafik 2 incelendiğinde; yıllar itibariyle yağış miktarlarının dalgalanmalar gösterdiği görülmektedir. Seçilen yıllar arasında en az yıllık yağış miktarı 140 mm ile 1989 yılı ve 192,7 mm ile 2004 yılında düşmüştür. Toplam yağışların; 2011 yılında 390,3 mm, 2009 yılında 379,3 mm ve 2012 yılında 376,1 mm ile en yüksek değerlere ulaştığı görülmektedir.

Grafik 2: Ereğli İlçesi'nde Yıllar İtibariyle Yağış Miktarları (1989-2018)

Kaynak: Ereğli Meteoroloji Müdürlüğü

Ortalama yağış miktarı en çok ilkbahar ve kış aylarında görülür. Mart, nisan, mayıs ve aralık en yağışlı aylardır. Bu aylar arasında aldığı 38,6 mm yağış ile aralık ayı öne çıkmaktadır. Aralık ayını 35 mm ile nisan ve 34,8 mm ile mayıs izlemektedir. Yağış sonbahar aylarından itibaren artarak mayısa kadar devam eder. Haziran ayı ile birlikte düşmeye başlayan yağışların en az olduğu aylar temmuz ve ağustostur. En az yağış 5,2 mm ile ağustos ayında düşmektedir. Ağustos ayını 6,5 mm'lik yağış ile temmuz izlemektedir. En az yağışın düştüğü üçüncü ay ise 11,1 mm ile eylül'dür (Tablo 4). En az yağışın yaz aylarında düşmesi ve bazı yıllarda yağışların bu aylarda hiç olmaması sebze ve meyve ağaçlarının su isteklerini artırmaktadır.

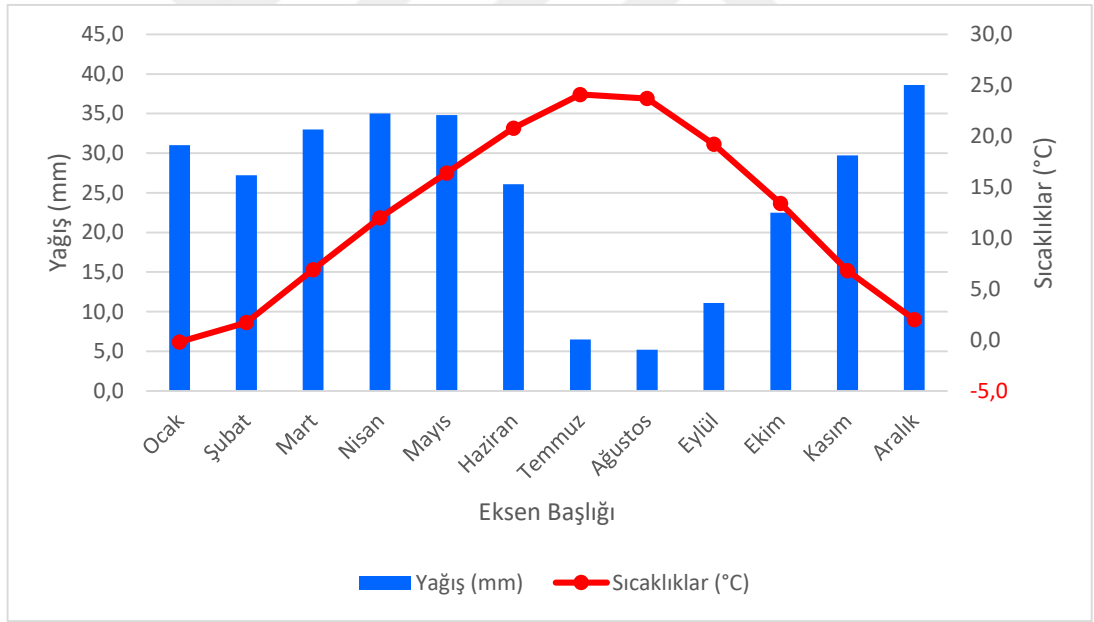
Tablo 4: Ereğli İlçesi'nin Aylık Ortalama Yağış Miktarı (mm) (1989-2018)

Aylar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Toplam
Ortalama Yağış (mm)	31	27,2	33	35	34,8	26,1	6,5	5,2	11,1	22,5	29,7	38,6	300,7

Kaynak: Ereğli Meteoroloji Müdürlüğü

Yağışın aylara göre dağılışını gösteren Grafik 3'e baktığımızda ilkbahar aylarında arttığını görmekteyiz. Haziran ayı ile birlikte düşmeye başlayan yağış miktarları ağustos ayında en düşük değerini görmektedir. Eylül ayından sonra tekrar yükselişe geçen yağış miktarları en yüksek değerine aralıkta ulaşmaktadır. Yağış miktarlarının en düşük olduğu temmuz ve ağustos sıcaklığın da en yüksek olduğu aylardır. Ereğli'de yaz ayları kurak geçmektedir. Grafik 3'de, Ereğli'nin her mevsim ve on iki ay yağış aldığı görülmektedir. Ancak yağışlar yıllar itibariyle incelendiğinde temmuz ve ağustos aylarının yağış almadığı yıllar mevcuttur. Örnek vermek gerekirse 2018 yılı temmuz ve ağustos aylarında Ereğli'de yağış olmamıştır. Eylül ayında ise 3,4 mm yağış düşmüştür.

Grafik 3: Ereğli İlçesi'nde Ortalama Sıcaklık ve Yağışın Aylara Göre Dağılışı (1989-2018)

Kaynak: Ereğli Meteoroloji Müdürlüğü

Ereğli'nin 30 yıllık iklim rasat verileri incelendiğinde; ocak, şubat, mart, kasım ve aralık aylarında kar örtülü günler görülmektedir. En fazla kar örtülü gün sayısı 10,5 ile ocak ayındadır. Diğer kar örtülü günler ise sırasıyla şubat (8,6 gün), aralık (6,4

gün), mart (2,4 gün), kasım (1,4 gün) aylarında görülmektedir. Kar örtüsü yılda ortalama 2,44 gün yerde kalır (Tablo 5).

Tablo 5: Ereğli İlçesi'nde Ortalama Kar Örtülü Gün Sayısı (1989-2018)

Aylar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A
Kar Örtülü Günler	10,5	8,6	2,4	0	0	0	0	0	0	0	1,4	6,4

Kaynak: Ereğli Meteoroloji Müdürlüğü

Ereğli'de yağışlar kış aylarında kar, zaman zaman da yağmur şeklinde; ilkbahar aylarında ise oraj ve dolu yağışı şeklinde gözlemlenmektedir. Dolu yağışı en fazla nisan ve mayıs aylarında; orajlı günler en fazla mayıs ve haziran aylarında gözlemlenmektedir. Ereğli'de yılın yedi ayında sis meydana gelir. En fazla aralık (4,2 gün) ayında ve ikinci olarak da (3,9 gün) ocak ayında görülmektedir. Şubat ayında 1,8 gün, martta 0,6 gün, kasımda ise ortalama 1,5 gün sis meydana gelir.

1.4.3. Nemlilik

Atmosferi oluşturan gazlardan biri olan su buharı, miktarı yere ve zamana göre değişmekle birlikte yaşamsal faaliyetlerimiz ve iklimler üzerinde önemli etkileri bulunmaktadır. Atmosferde bulunan su buharına havanın nemliliği denilmekte, mutlak nem, özgül nem ve bağıl (nispi) nem olarak incelenmektedir. “Havada mevcut subuharı miktarının, havanın doymuşken alabileceği miktarı oranına bağıl nem denir”. Sıcaklık arttıkça bağıl nem düşmekte, sıcaklık azaldıkça yani 0 °C'ye yaklaştıkça bağıl nem artmakta ve doyma noktasına erişilmektedir. Bağıl nem düşük olduğu zaman, havadaki mevcut subuharı noksanı çok olacağından buharlaşma artacaktır. Buharlaşmanın artması ya da azalmasının da bitki ve diğer canlı yaşamı üzerinde önemli etkileri ortaya çıkacaktır (Erol, 1999: 202-206).

Ereğli'de yıllık ortalama nispi nem % 61,2'dir. Aylık ortalama nispi nem % 46,1 ile % 77 arasında değişmektedir. Nispi nemin en yüksek olduğu ay % 77 ile aralık, en düşük olduğu ay % 46,1 ile temmuzdur. Nispi nemin mevsimlik ortalamalarına baktığımızda; kış mevsiminde % 75,1 ile en yüksek, yaz aylarında ise ortalama % 48,7

ile en düşük seviyelerde olduğunu görmekteyiz. Sonbahar (% 61,7) ve ilkbahar (% 59,1) mevsimlerinde birbirine çok yakın seviyelerdedir (Tablo 6).

Tablo 6: Ereğli İlçesi'nin Aylık Ortalama Nispi Nem Değerleri (%) (1989-2018)

Aylar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Yıllık
Nispi Nem (%)	76,9	71,5	62,1	57,6	57,8	52,3	46,1	47,9	52,7	62,4	70,2	77	61,2

Kaynak: Ereğli Meteoroloji Müdürlüğü

Ereğli Meteoroloji Müdürlüğü otuz yıllık rasat verileri incelendiğinde ortalama en yüksek nispi nem 2002 yılı ocak ayında (% 85,9), en düşük ortalama nispi nem ise 2017 yılı temmuzda (% 29,7) ölçülmüştür.

1.4.4. Basınç ve Rüzgâr

Atmosfer, çeşitli gazların karışımından oluşmaktadır. Bu gazların da bir ağırlığı vardır. Bu gazların, yeryüzüne uyguladıkları kuvvete hava basıncı veya basınç denilmektedir. Basınç barometre adı verilen alet yardımıyla ölçülür ve milibar (mb) olarak ifade edilir. Normal basınç 45° enleminde, deniz seviyesinde ve 0°C sıcaklıkta 760 mm veya 1013 mb olarak belirlenmiştir. Basınç, 1013 milibardan fazla ise yüksek basınç (antisiklon), 1013 milibardan düşükse alçak basınç (siklon) denir.

Ereğli'nin yıllık ortalama basınç miktarı 896,7 mb'dır. Ortalama aylık basınç miktarı 893,7 mb ile 899,7 mb arasında değişmektedir. En düşük basınç miktarı temmuz ve ağustos aylarında; en yüksek basınç miktarları ise ekim ve kasım aylarında görülmektedir. Ereğli'de basınç miktarı normal basınç değeri olan 1013 mb'ın altında alçak basınç değerleri göstermektedir.

Basıncın en yüksek olduğu ay 899,7 mb'lık ortalamayla kasım iken basıncın en düşük olduğu ay 893,7 mb'lık bir ortalamayla temmuz ayına aittir. Otuz yıllık rasat verilerine ait aylık ortalama basınç değerlerini mevsimlere göre incelediğimizde; sonbahar (898,7 mb) mevsiminin en yüksek ortalama basınç miktarına sahip olduğu,

yaz (894,5 mb) mevsiminin ise en düşük ortalama basınç miktarlarına sahip olduğunu görmekteyiz (Tablo 7).

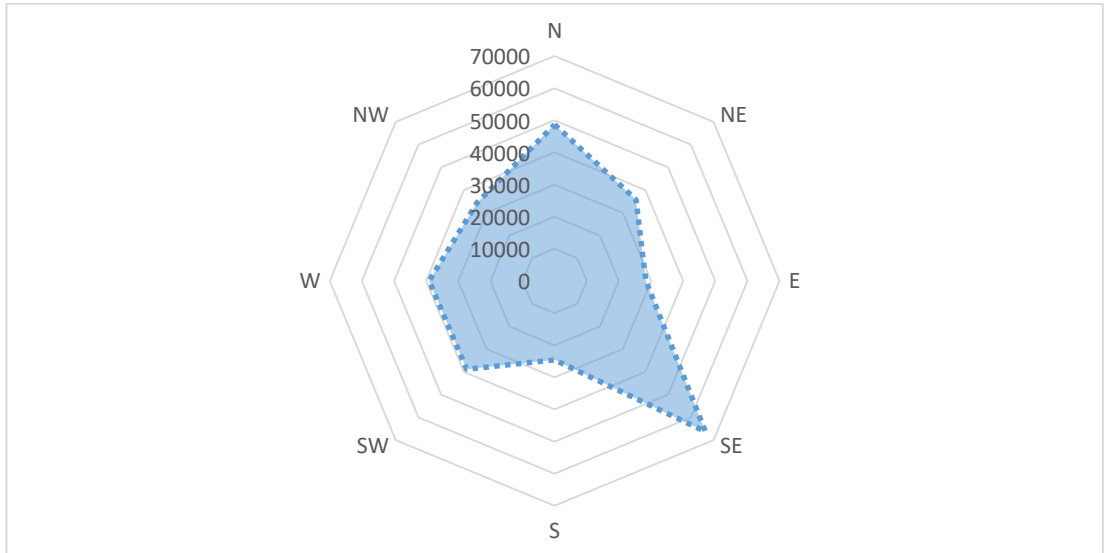
Tablo 7: Ereğli İlçesi'nin Aylık Ortalama Basınç Değerleri (mb) (1989-2018)

Aylar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Yıllık
Basınç (mb)	898,3	896,9	895,8	895,2	895,7	895,1	893,7	894,6	897,0	899,3	899,7	899,1	896,7

Kaynak: Ereğli Meteoroloji İstasyonu

Rüzgâr, yüksek basınç alanlarından alçak basınç alanlarına doğru olan yatay hava hareketleridir. Rüzgârın yönü her şartta yüksek basınç merkezlerinden alçak basınç merkezlerine doğru olmaktadır. Ancak bu hareket her zaman doğrusal olarak gerçekleşmemektedir. Dünyanın kendi eksenini etrafında dönmesi sonucu oluşan merkezkaç (coriolis) kuvvetinin etkisiyle rüzgâr en kısa yolu takip edememekte ve yönlerinde sapmalar meydana gelmektedir. Bununla birlikte topoğrafya şartları da rüzgârın yönünün belirlenmesinde etkili olmaktadır. Rüzgârın yönü coğrafi yönlerle (ana ve ara yönler) göre ifade edilmektedir.

Şekil 2: Ereğli İlçesi'nin Rüzgâr Gülü (1964-2015)

Ereğli'de yıl içerisinde hâkim rüzgâr yönü güneydoğudur (Şekil 2). Hâkim rüzgâr yönünün güneydoğu olmasında en önemli etken yer şekilleridir. Rüzgâr,

Ereğli'nin güneyinden Toros Dağları'ndan kaynağını alıp kuzeye doğru akan İvriz Çayı vadisi boyunca esmektedir.

Yıllık ortalama rüzgâr hızı 1,6 m/sn'dir. Ortalama rüzgar hızının en yüksek olduğu ay nisan (2,1 m/sn), en az olduğu ay ise kasımdır (1,3 m/sn). Yıllık ortalama rüzgâr hızının mevsimlere dağılışına baktığımızda ilkbahar mevsimi ortalama rüzgâr hızının en yüksek olduğu, kış mevsimi ise ortalama rüzgâr hızının en düşük olduğu dönemdir (Tablo 8).

Tablo 8: Ereğli İlçesi'nde Yıllık Ortalama Rüzgâr Hızı (m/sn) (1989-2018)

Aylar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Yıllık
Ortalama Rüzgâr Hızı	1,4	1,6	2	2,1	1,8	1,9	1,9	1,7	1,6	1,4	1,3	1,3	1,6

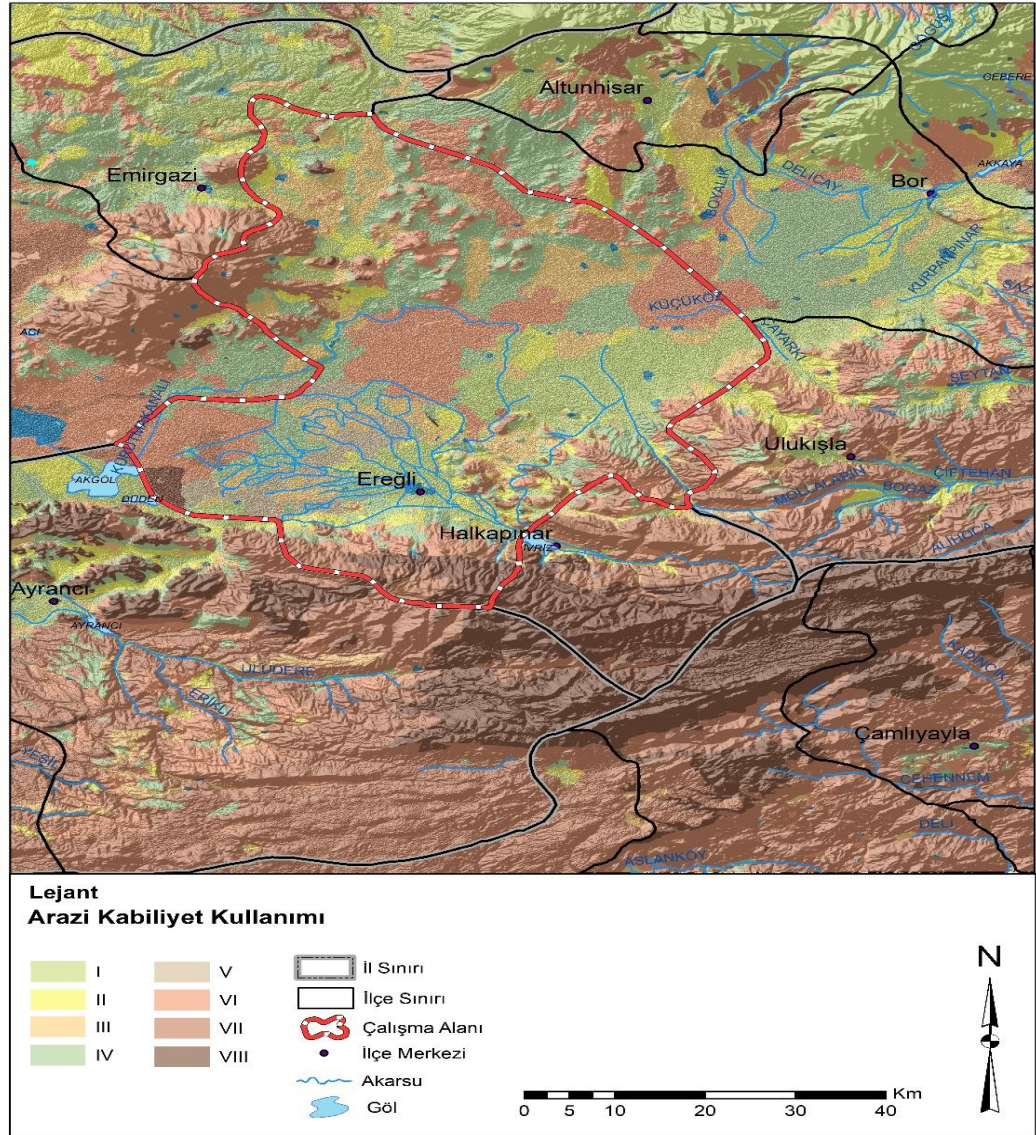
Kaynak: Ereğli Meteoroloji İstasyonu

1.5. Toprak Özellikleri

Türkiye'nin önemli ovalarından Konya Ovası'nın devamı olan Ereğli Ovası'nın sahip olduğu iklim, topoğrafya özellikleri ve jeolojik gelişim, çalışma sahasında çeşitli toprak gruplarının oluşmasına yol açmıştır.

Ereğli ilçesinin toplam arazi varlığının % 64,96'sını arazi kabiliyet sınıfı V, VI, VII ve VIII sınıf olan arazilerden oluşmaktadır. İlçenin toplam arazi varlığının % 35,04'ü ise arazi kabiliyet sınıfı I, II, III ve IV olan arazilerden oluşmaktadır (Harita 5). VIII. sınıf arazileri tarım dışı kullanımı olan diğer araziler oluşturmaktadır. I. sınıf arazilerin % 29,98'i tarım alanı olarak kullanılmaktadır.

Harita 5: Ereğli İlçesinin Arazi Kullanım Kabiliyet Sınıfları

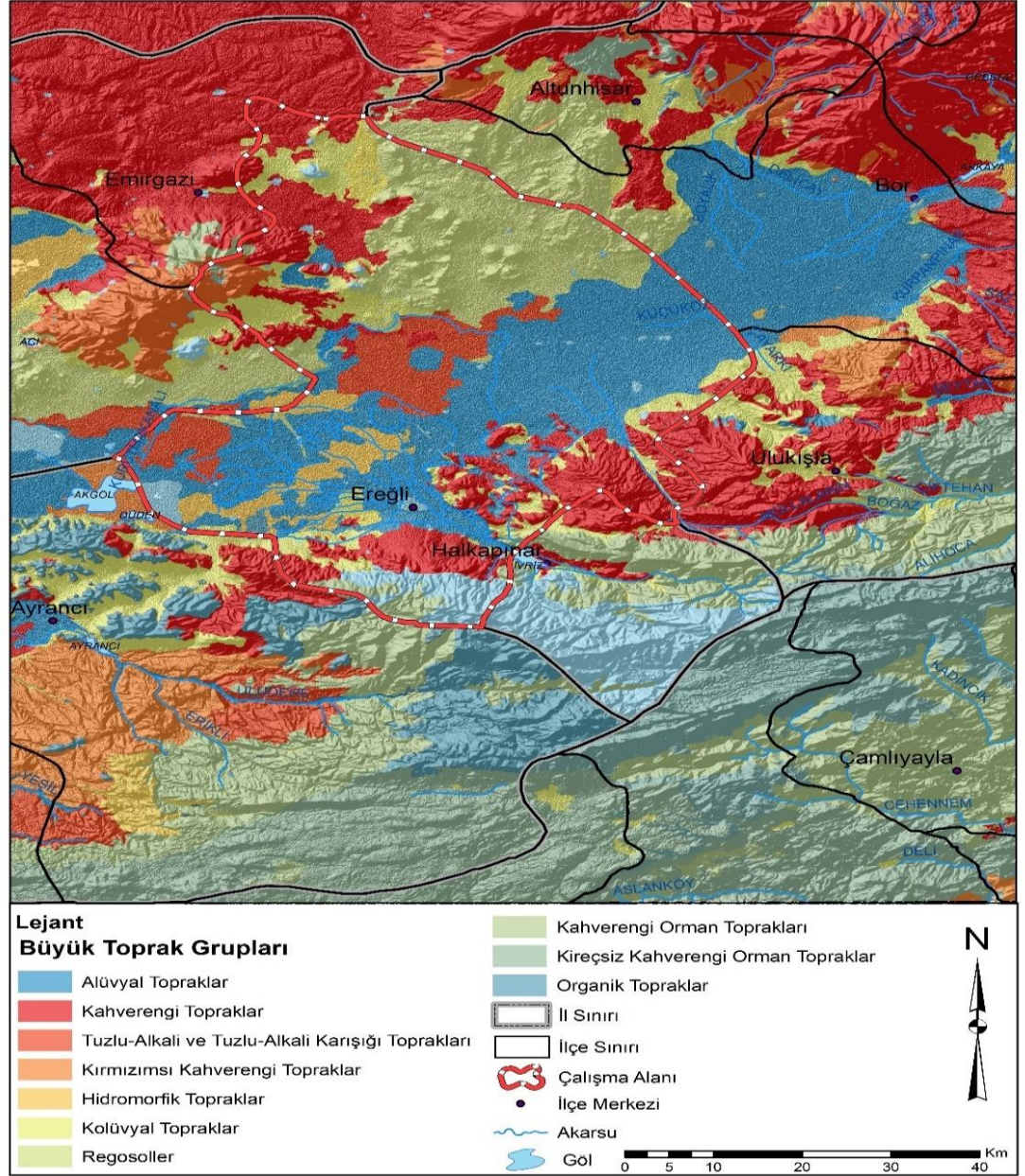
Çalışma sahasında hâkim toprak tipi alüvyal ve kolüvyal (% 26,04) topraklardan oluşmaktadır. Bunların dışında Kahverengi topraklar, kahverengi orman toprakları ve toprak örtüsünden yoksun çıplak kayalarla (% 16,70) kaplıdır. Bitki örtüsünden yoksun olan çıplak kayalar güneyde dağlık sahalarda görülmektedir.

Alüvyal topraklar ilçenin güneyini çevreleyen Toros Dağlarının kuzey eteklerinden ovaya inen vadilerde bulunur. A ve C horizonlarına sahip akarsu ve göl kaynaklı malzemelerin meydana getirdiği, çeşitli zamanlarda gelen sedimantasyonların durumuna göre profilinde çeşitli katlar bulunan genç ve derin topraklardır. Bu topraklarda kireç görülmesinin nedeni taşınan malzemenin litolojik yapısı ile ilgilidir (Konya İli Arazi Varlığı, 1992: 12). Alüvyal topraklar çalışma sahasına % 16,80 alan kaplamaktadır.

Drenaj şartlarının uygun olmadığı yerlerde hidromorfik alüvyal topraklar görülmektedir. Bu topraklar ilçenin Pınarözü ve Türkmen mahalleleri arasına çizilebilecek hattın batısı (Gülaçar, 2006: 30) ve kuzeybatıda Hortu Mahallesi çevresinde görülür. Hidromorfik alüvyal toprakların ilçede dağılımı % 1,70'dir. Drenaj şartlarının sağlandığı yerlerde organik madde bakımından zengin olan bu topraklarda tarımsal verim yüksektir. Alüvyal kökenli olan bu topraklar akarsu ve göller tarafından biriktirilmiş, kuaternerin genç dolgularıdır. Hidromorfik alüvyal toprakların yayılış gösterdiği yerlerde yetişen hakim bitki örtüsü kamış, saz, yosun, ayırık ve kova otudur. Organik madde bakımından zengin olmaları da bu bitki örtüsünün kök ve yapraklarının bol olmasından ileri gelir (Konya İli Arazi Varlığı, 1992: 12).

Yüksek kesimlerden taşınan malzemelerin oluşturduğu kolüvyal topraklar; Adabağ ve Orhaniye mahalleleri güneyinde, kuzeyde Kuzukuyu ile Kutören mahalleleri arasındaki saha ile Çayhan Mahallesi doğu-kuzeydoğusunda dik yamaçların eteklerinde ve vadi boğazlarında bulunur (Harita 6). İlçe topraklarının % 7,54'ünü kolüvyal topraklar oluşturur. Akgöl'ün güneydoğusunda görülen bu topraklar A ve C profilli genç topraklardır. Toprak taşındığı çevrenin özelliklerini yansıtır. Yağışın ve yüzeysel akışın şiddeti ile eğim derecesine bağlı olarak değişik parça büyüklüklerini içeren katlar bulundurulur. Kolüvyal topraklar drenajın iyi olduğu topraklardır. Bu nedenle bünyelerinde tuzluluk yoktur (Konya İli Arazi Varlığı, 1992: 13).

Harita 6: Ereğli İlçesi'nin Büyük Toprak Grupları

Orta kuşak karlarının iç kesimlerinde yarı kurak iklimlerinde bozkır ve orman bitki örtülerinin altında görülen ve toprak derinliği yetersiz olan kahverengi topraklar çalışma sahasında; güneyde Gaybi, Yıldızlı, Büyükdede, Çimenlik, Karaburun, Melicek, doğuda Çayhan, iç kesimlerde Acıpınar, Gökçeyazı, Beyköyü, Hacımemiş ile kuzeyde Kutören mahalleri çevresinde ve Belkaya Mahallesi kuzeyinde yayılış

göstermektedir (Harita 6). Çalışma sahasının topraklarının % 13,97'sini oluştururlar. Üzerindeki bitki örtüsü otlardan oluşur. Oluşumlarında kalsifikasyonun rol oynadığı için bol miktarda kalsiyum bulunur. Kuru tarımda kullanılırlar. Meyilli ve taşlı olan önemli bir kısmı ise mera alanı olarak kullanılmaktadır. Kahverengi toprakların doğal drenajları iyidir (Konya İli Arazi Varlığı, 1992: 16). Bu topraklarda ana kayayı kireçtaşı, marn, kumtaşı, killi kireçtaşı ardalanması görülen neojen göl tortulları ve şistler oluşturur (Bozyiğit, Güngör, 2011: 181).

Renk ve baz durumu ana materyal ve organik madde miktarına göre değişen kireçsiz kahverengi orman toprakları A (B) ve C profillidir. A horizonu iyi oluşmuş ve gözenekli bir yapıya sahipken, B horizonunu ayırt etmek zordur. B horizonu birçok kısımda yoktur. A horizonunun altında C horizonu bulunur. Kireçsiz kahverengi orman toprakları yaprağını döken orman ağaçları, meşe ve çalılarının altında oluşur. Bu topraklarda eğim toprağın işlenmesini zorlaştırdığı için çoğunlukla orman, mera ve fundalık olarak kullanılmaktadır. Kuru tarım yapılan, bağ ve bahçe olarak kullanılan yerlerde vardır (Konya İli Arazi Varlığı, 1992: 14).

Regosol topraklar Ereğli'nin kuzeydoğu kesimlerinde Zengen çevresinde ve Kuzukuyu Mahallesi batısında yayılış gösteriler (Harita 6). Topoğrafya genellikle dalgalı ya da hafif dalgalı; eğim ise düze yakın, hafiftir. Kuru tarım ve mera alanı olarak kullanılırlar. Gevşek depozitler üzerinde oluşmuş regosoller kaba bünyeli, fazla geçirgen, su tutma kapasitesi düşük ve sıg topraklardır. Yağış düşük, doğal bitki örtüsü zayıf, üzerlik, yabani yulaf, yandak, ayrik ve çalılardan oluşur (Konya İli Arazi Varlığı, 1992: 18).

Tuzlu, alkali diğer bir ifadeyle çorak topraklar Akgöl (Ereğli Sazlıkları)'nın kuzey ve kuzey doğusunda görülür. Genellikle etrafı alüvyal topraklarla çevrili, dışa akıntısı olmayan iç bükey topoğrafyaya ve düze yakın bir eğime sahiptirler. Bu sebeple yüksek oranda tuz içeren taban suyunun yükselmesi, taşkınlar ve buharlaşmanın fazla olması toprak yüzeyinden itibaren tuz birikmesine sebep olmuştur. Tuz, beyaz kristaller halinde yüzeyde olmasının yanında profilde de görülebilir. A, B ve C horizonlarına sahip çorak topraklar intrazonal toprakların halomorfik alt sınıflarına

dâhil olup bütün özelliklerini yüksek tuzdan alırlar. Hâkim bitki örtüsü deniz börülcesi (Salicornia), lavanta (Limonium), çalı türlerinden tuz çalısı (atriplew) ve diğer tuzcul ot ve çalılardır. Yüksek tuz nedeniyle kültür bitkisi yetiştirilmesinin mümkün olmadığı bu topraklar bozuk mera olarak kullanılmaktadır (Konya İli Arazi Varlığı, 1992: 13).

Adabağ çevresinde nemli soğuk ve nemli serin sahalarda görülen organik topraklar bulunur. Turba toprakları olarakta bilinen bu topraklar yetersiz drenajlı, kumlu kil özelliği gösterirler. Bu nedenle tuzluluk bu topraklar için problem oluşturur. İçerisinde yüksek oranda organik madde bulunur. Suyu seven kamış, saz ve kova gibi bitkilerin kök, sap ve yapraklarının yüksek olan taban suyu içerisinde havasız bir ortamda yavaş yavaş ayrışarak birikmesi ve yığılması sonucunda oluşurlar (Konya İli Arazi Varlığı, 1992: 14).

Bu toprak gruplarının yanı sıra Ereğli’de kestane rengi topraklar (% 0,93), kırmızı kestane rengi topraklar (% 2,35) ve kireçsiz kahverengi topraklar (% 0,93) da yayılış gösterirler.

1.6. Bitki Örtüsü

Bitki örtüsünün yeryüzü üzerinde dağılışı iklim, toprak ve jeomorfolojik özellikleri gibi belirli ekolojik koşullara göre değişmektedir. İklim özellikleri yeryüzünde bitki yetişmesinin şartlarını belirleyen en temel özelliktir. İklimin bitkilerin çoğalmalarında, yetişmelerinde, topluluklar meydana getirmelerinde çok önemli rolü vardır. Bir yörenin bitki örtüsünün kabaca o yerin iklimini aksettirmesi bitki örtüsü üzerinde iklimin önemini açıkça ortaya koyar. Sıcaklık, nem ve yağış, rüzgârlar bitkileri ilgilendiren önemli iklim elemanlarıdır. Düşük sıcaklıklar bitkiler üzerinde sınırlayıcı bir etkiye sahiptir. Ekvatordan kutuplara yaklaştıkça veya dağların eteklerinden zirvelerine çıkıldıkça bitki türlerinin değişmesi ve özellikle ağaçların ortadan kalkması buralarda sıcaklıkların sürekli düşük olmasının bir sonucudur. Aynı şekilde dağların güneye bakan yamaçları ile kuzeye bakan yamaçlarında farklı bitki türlerinin bulunması da bakı özelliğinin sonucudur. Suyun azlığı bitki türleri üzerinde

sınırlayıcı bir etkiye sahiptir. Karasal iklim şartlarının hüküm sürdüğü yerlerde orman örtüsü yerine step türlerin ağırlık kazanması su noksanlığının bir sonucudur.

Toprak bitkilerin tutunup geliştiği, yaşamları için gerekli olan hava, su ve besin maddelerini sağladığı bir ortamdır. Bitkilerin tohumlarının çimlendiği, köklerinin tutunduğu, besin maddelerinin alındığı toprağın bitki hayatı üzerinde önemli bir yeri vardır.

Yükseldikçe sıcaklığın düşmesine bağlı olarak sıcaklık istekleri yüksek olan bitki türlerinin alt seviyelerde, sıcaklık istekleri daha az bitki türlerinin ise daha üst seviyelerde yer alması jeomorfolojinin bitki örtüsü üzerindeki etkisini ortaya koyar.

Çalışma sahası, Türkiye'nin üç flora bölgesinden İran-Turan floristik bölgesi içinde kalmaktadır. Karasal iklim özelliklerinin görüldüğü ve yıllık yağış miktarının 300 mm civarında kaldığı çalışma sahasımızda step (bozkır) bitki örtüsü görülmektedir. Doğal steplerin yanında antropojen step sahaları yaygın olarak görülür. "Akdeniz Havzası içinde yer alan Türkiye'de, özellikle İç Anadolu Bölgesi, doğal bitki toplulukları üzerinde insanın etkisinin belirgin olarak görüldüğü en önemli sahalardan birisidir" (Avcı, 2004: 4). Aşırı hayvan otlatılması, yangın, tarım arazisi açma ve yakacak elde etmek gibi insan baskısı ile ormanların tahrip edilmesi sonucunda antropojen step (bozkır) sahaları oluşmuştur. Ereğli'de step (bozkır) bitki örtüsünün yanında çalı formasyonuna ait türler de mevcuttur. Orman varlığı ise yok denecek kadar azdır. Mevcut ormanlar Ereğli'yi çevreleyen dağlık alanlarda karşımıza çıkmaktadır. Ereğli Orman Fidan Şefliği tarafından bölgede özellikle Çakmak çevresinde ağaçlandırma çalışmaları yapılmaktadır.

Step veya bozkır, ağaçsız, tek veya çok yıllık otsu türler ve çalılarla kaplı alanlardan oluşmaktadır. Ayrıca Torosların kuzeyinde kalan tepelerde, kuzeyde yer alan Karacadağ civarında geniş otlaklara rastlanmaktadır. Ot formasyonuna ait türler kekik (*Tymus* sp.), yavşan otu (*Artemisia* sp.), gelincik (*Papaver laevigatum*), sorguç otu (*Stipa* sp.), üzerlik otu (*Peganum harmala*), geven (*Astragalus* sp.), sütleğen

(*Euphorbia* sp.), yumak otu (*Festuca valesiaca*), sığırkuyruğu (*Verbascum* sp.), deve dikenini (*Carduus nutans*)'dir.

Ereğli'de tuz yoğunluğunun fazla olduğu topraklara uyum sağlamış tuzcul stepler (halofit) de görülmektedir. Ereğli Sazlığı (Akgöl) çevresinde sığ bataklık, sazlık, tatlısu göl ve tuzcul steplerden oluşan Ezgen (*Camphorosma monspeliaca*), civanperçemi (*Achillea wilhelmsii*), kuduzotu (*Alyssum dasycarpum*), kılı kuduzotu (*Alyssum hirsutum*), tavuk kursağı (*Androsace maxima*), *Brosum tectorum* ve ceylan tarağı (*Eremopyrum bonaepartis*) gibi bitki toplulukları bulunur. Akgöl çevresinde bulunan diğer önemli bitki toplulukları ise hürmüzotu (*sphaerophysa kotschyana*)'dur. Zengen çevresinde çuvan (*Holocnemum strobilaceum*) ve betne (*Halimione verrucifera*) tuzcul bitki örtüleri yer alır. (Aytaç ve Vural, 2005:297).

Çalışma sahasında çalı formasyonuna ait görülen türler Karacag'da ağaç türlerinin tahrip edildiği yerler de karaçalı (*Paliurus spina*), laden (*Cistus*) türleri ile temsil edilirler. Menengiç (*Pistacia palestina*), katran ardıcı (*Juniperus oxycedrus*); akarsu boylarında doğal yetiştirme imkânı bulan söğüt ağacı (*Salix*), kavak ağacı (*Populus*) çalı formasyonuna ait diğer türlerdir.

Yok denecek kadar az olan ormanlar güneyde Toros Dağları ve kuzeyde Karacadağ volkan konisi eteklerinde görülmektedir. İnsan faaliyetleri sonucu azalan ve Neolitikten günümüze son parçaları ulaşan bu bitkiler kuru orman özelliği gösterirler. Karacadağ orman toplulukları ağırlıklı olarak meşe (*Quercus*) türlerinden oluşmaktadır. Meşe ormanları Karacadağ'ın batısında yayılış gösterirler. Bu türler içerisinde en yaygın olanları; Palamut meşesi (*Quercus ithaburensis* subsp. *macrolepis*), tüylü meşe (*Quercus pubescens*), Makedonya meşesi (*Quercus trojana*), mazı meşesi (*Quercus infectoria*)'dir. Karacadağ'ın yüksek kesimlerinde kasknak meşesi (*Quercus vulcanica*) görülmektedir (Avcı, 2004: 97-102). Karaçam (*Pinus nigra*) ve ardıç (*Juniperus*) diğer ağaç türleridir. Ardıç, Karacadağ'da Kaldera ve kraterleri çevreleyen tepelerin dik yamaçlarında (Avcı, 2004:102) boylu ardıç (*Juniperus excelsa*) ile temsil edilir.

Toros Dağları'nın kuzeye bakan yamaçlarında aşağı seviyelerde meşe (Quercus), ardıç (Juniperus), üst seviyelerde Karaçam (Pinus nigra) ormanları yer almaktadır.

1.7. Hidrografiya Özellikleri

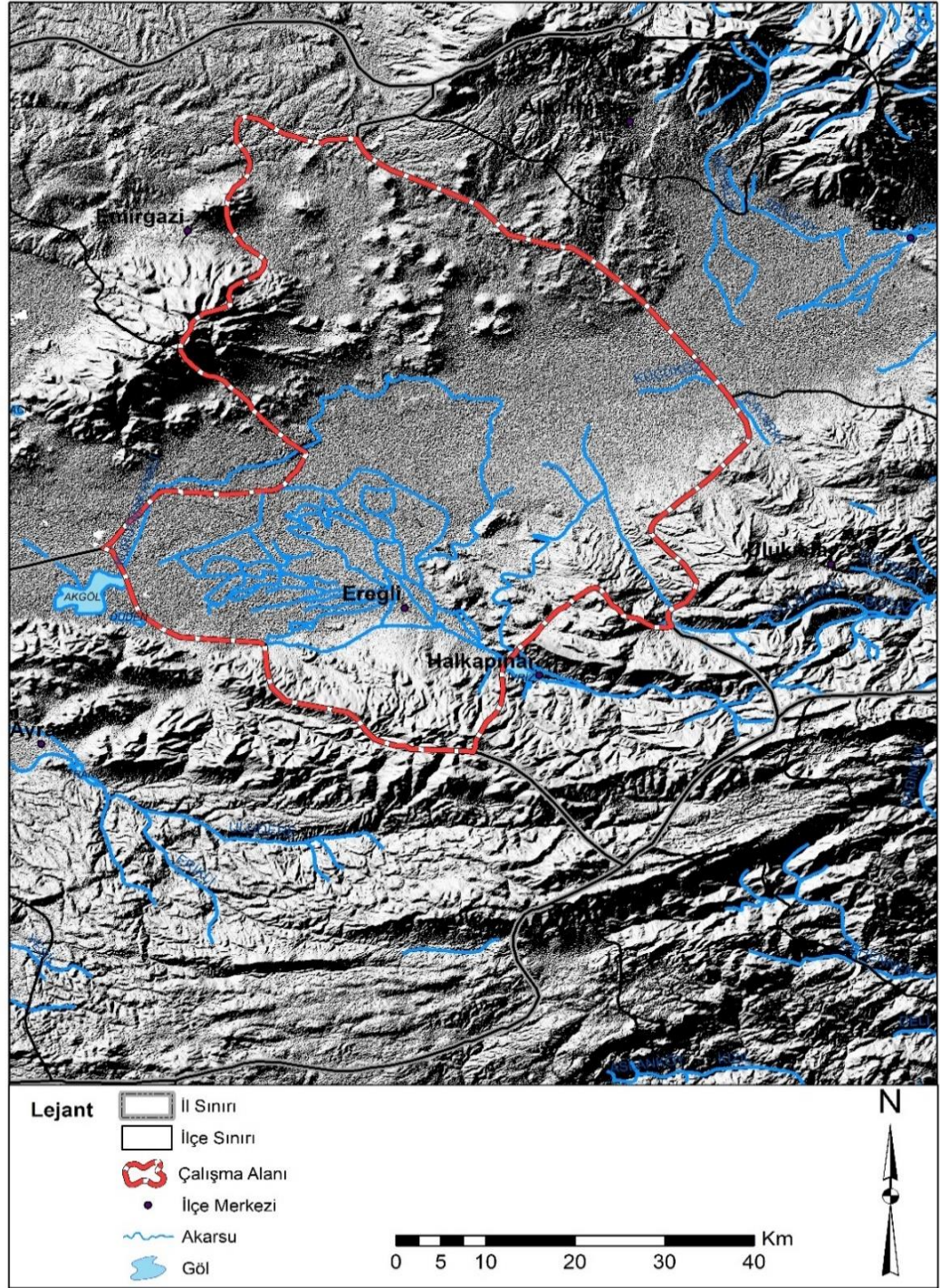
İç Anadolu Bölgesi kapalı havzalarından olan Konya Kapalı Havzası Biricik tarafından; Konya-Çumra Havzası, Karaman-Ayrancı Havzası, Karapınar Havzası ve Ereğli-Bor Havzası olmak üzere dört tali havzaya ayrılmıştır. Çalışma sahası Konya Kapalı Havzasının Ereğli-Bor tali hidrografik havzalarındandır (Biricik, 1992: 43). Su potansiyeli bakımından zengin olmayan Ereğli'nin en önemli akarsuyu İvriz Çayı'dır. İvriz Çayı'ndan başka Çayhan Deresi ilçenin diğer bir akarsuyudur. Bunların dışında ilkbaharda kar erimeleri ve yağmur suları ile beslenen ve yaz aylarında kuruyan mevsimlik akarsular da bulunmaktadır (Harita 7).

Çalışma sahasının batısında Türkiye'nin önemli sulak alanlarında biri olan Akgöl (Ereğli Sazlıkları) bulunmaktadır. Kuruma tehlikesi ile karşı karşıya olan Akgöl önemli bitki ve hayvan topluluklarına ev sahipliği yapmaktadır. Akgöl dışında doğal bir gölü olmayan ilçede tarımsal sulama için İvriz Barajı ile Çayhan Göleti önemli su kaynaklarıdır.

Yeraltı suları diğer su varlığını oluşturmaktadır. 20-100 metreler arasında bulunan yeraltı sularının beslenme kaynakları; Toros Dağları, yağışlar, yüzeysel akışlar, sulama suları ile İvriz Barajı'nda meydana gelen sızıntılardan oluşmaktadır. Yeraltı suları güneybatı-kuzeydoğu doğrultusunda hareket etmektedir. Yer altı su rezervinin ise 25 milyon m³ olduğu tahmin edilmektedir.

Ova tabanında su birikimini önlemek ve tarım alanlarını su baskınlarından korumak amacıyla kurutma kanalları açılarak fazla gelen sular Büvecik Düdeni ile Akgöl'e drene edilmiştir. Bu karstik alanda toplanan fazla sular yeraltına geçmektedir (Biricik, 1992: 44). Yapılan bu kanallar Karaman Kurutma Kanalı, Alan Arkı, Çevre Kanalı ve Hortu Kurutma Kanalı'dır.

Harita 7: Ereğli'nin Hidrografiya Haritası

1.7.1. Akarsular

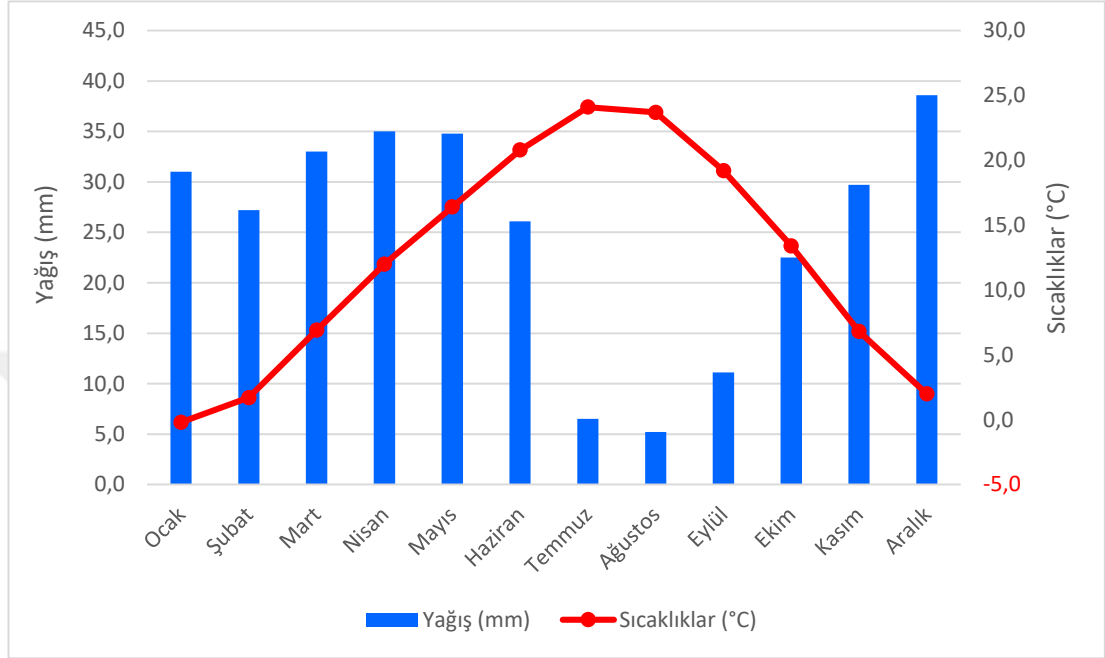
Su kaynakları bakımından fakir olan çalışma sahasının en önemli akarsuyu İvriz Çayı ile Çayhan Deresi'dir. Bu akarsular kaynaklarından çıktıktan sonra havza tabanında yayılırken üzerine yapılan baraj ve gölet ile suları tutulup, kanallar vasıtasıyla tarım alanlarının sulanmasında kullanılmaktadır. Çalışma sahası akarsuları, önceleri havza iç kenarlarında yer alan mezozoik kalkerler arasındaki dolin ve düdenler yardımıyla kaybolmakta iken günümüzde havzaya kanallar vasıtasıyla verilmektedir. Bu düdenlerden en büyüğü çalışma sahasının dışında kalan Ambarköy Düdeni'dir (Onur, 1962:138).

1.7.1.1. İvriz Çayı

İvriz Çayı Ereğli'nin güneyinde İvriz (Aydıncık) Köyü yakınlarında Bolkar Dağları'ndan çıkar ve çıktığı mahallenin adını alır. Çay palezoik mermerlerden bir fay hattı boyunca çıkan kaynaklardan oluşur (Fotoğraf 1). Kaynağın deniz seviyesinden olan yükseltisi 1.161 m'dir. Suyu soğuktur ve soğuk kaynak özelliği gösterir. Kaynağından kuzeybatıya doğru akar ve doğusunda Delimahmutlu Deresi olarak ta bilinen Zanapa Çayı ile birleştikten sonra kuzeyinde bulunan İvriz Barajı'na dökülür. İvriz Çayı Ereğli için oldukça önemlidir. Üzerinde kurulu olan İvriz Barajı ile ovanın sulama suyu ihtiyacı karşılanır. Sularını Ereğli Ovası'na boşaltarak ovada bataklıklar ve göl oluşmasına neden İvriz Çayı barajın yapılmasıyla kontrol altına alınmış ve yapılan kanallarla tarım alanlarına su verilmektedir.

İvriz Çayı'nın yağış alanı 41 km²'dir. İvriz Çayı'nı meydana getiren kaynaklar havza dışından beslenir (Gülenbay, Tezel ve Türkman, 1972: 35). İvriz Çayı'nın taşıdığı su miktarı ile çalışma sahasında görülen yağış değerleri karşılaştırıldığında akışın yağıştan çok daha büyük olduğu dikkati çeker. Ereğli Meteoroloji Müdürlüğü rasatlarına göre Ereğli'nin 2014 yılı toplam yağış miktarı 353,9 mm iken aynı yıl DSİ'nin akım yıllıkları rasatlarına göre İvriz Çayı'nın akım miktarı ise 1.597,2 mm'dir (Grafik 4).

Grafik 4: İvriz Çayı'nın Aylık Ortalama Akım Değerleriyle Ereğli'nin Aylık Ortalama Yağış Miktarı Arasındaki İlişki (2000-2015)

Kaynak: DSİ Akım Gözlem Yıllıkları ile Ereğli Meteoroloji İstasyonu Rasatları

DSİ'nin rasat verilerine göre İvriz Çayı'nın 15 yıllık akım değerinin en yüksek olduğu aylar sırasıyla haziran, mayıs ve temmuzdur. Yüksek akım değerlerinin yağışın az olduğu yaz aylarına denk gelmesi Toros Dağları'nın yüksek kesimlerindeki kar ve buzul suları ile beslenmesinden ileri gelmektedir. En düşük akım değerlerinin sıcaklıkların düşük olduğu aralık, ocak ve şubat aylarında ölçülmesinin nedeni ise söz konusu kış aylarında yağışın kar şeklinde olması ve sıcaklık ortalamalarının düşük olması nedeniyle yüzeysel akışın azalmasıdır (Tablo 9).

Tablo 9: İvriz Çayı'nın Aylık Akım Değerleri (m³/sn) (2000-2015)

Aylar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A
Akım (m ³ /sn)	1,151	1,042	1,582	3,565	6,838	7,254	5,241	2,905	1,967	1,528	1,420	1,232

Kaynak: DSİ Akım Yıllıkları

Fotoğraf 1: İvriz (Aydınkent) Çayı, Kaynak ve Sulama Kanalına Ait Fotoğraflar

Foto 1: İvriz (Aydınkent) Çayı kaynak kaşı, **Foto 2:** Suyun kaynaktan sonra akışa geçtiği mevkii **Foto 3:** İvriz Barajı (su seviyesinin en düşük olduğu ağustos ayında çekilmiştir.) **Foto 4:** Sol Sahil Sulama Kanalı Karaburun Mahallesi Mevkii

1.7.1.2. Çayhan Deresi

Çalışma Sahasının bir diğer akarsuyu da Çayhan Deresi'dir. Çayhan Mahallesi'nin güneyindeki Toros Dağları'ndan 1.250 m yükseltiden kaynağını alan dere kuzeybatı yönünde akarak ovaya ulaşır. Yağış alanı 173 km²'dir. Çayhan Deresi'nin sadece 1985 yılına ait akım değeri bulunmaktadır. Bu verilere göre ölçülen akım değeri 0,123 m³'dür (Gülaçar, 2006: 25). Kar ve yağmur suları ile beslenmektedir.

Çayhan Deresi üzerine 1999 yılında yapılan Çayhan Göleti, tarım alanlarının sulanmasında kullanılmaktadır. Gölet'in bürüt sulama alanı 721 hektardır.

1.7.2. İvriz Barajı

İvriz (Adınkent) Çayı ve onun bir kolu olan Zanapa (Halkapınar) Deresi sularını kuzeyde bulunan Ereğli Ovası'na boşaltarak ova tabanında göl ve bataklık alanların oluşmasına ve kendi vadilerinde yer alan tarım arazilerine de zarar vermektedir. Birleşerek İvriz Çayı'nı oluşturan bu iki akarsuyun sularının daha verimli kullanılabilmesi ve taşkın koruma amacıyla yapılan İvriz Barajı 1985 yılında işletmeye alınmıştır. İvriz Barajı'nın bir diğer yapım amacı da ova tabanında drenaj yetersizliği ve tahliye imkânsızlığından dolayı oluşan bataklık ve göl sahalarının kurutulmasıdır (Sivük, 2011: 28). Barajın yükseltisi 1.127 metre, yağış alanı ise 1.000 km²'dir.

Tablo 10: İvriz Barajı'nın Kullanım Amacı ve Kapasitesi

Yapım Yılı	Göl Hacmi (m ³)	Aktif Su Hacmi (m ³)	Yüzey Alanı (km ²)	Kullanım Amacı	Sulama Alanı (ha)
1981-1985	80	73,7	4,80	Sulama – Taşkın Koruma	42.225

(Kaynak: DSİ 43. Şube Ereğli)

DSİ 43. Şube'nin 2000-2015 yılları rasat verilerine göre baraja giren yıllık ortalama su miktarı 140,78 hm³'tür. Baraja en fazla su mayıs, haziran ve temmuz aylarında girmektedir. Aynı dönemde sulamada kullanılan su miktarı 138,73 m³'tür. Sulamada kullanılan su miktarı mayıs, haziran ve temmuz aylarında en yüksek seviyededir. Tablo 11 incelendiğinde; nisan ayında da sulamada kullanılan su miktarının fazla olduğu dikkati çeker. Nisan aynı zamanda yıllık yağış miktarının en yüksek olduğu ikinci aydır. İlçede yağış değerleri nisan ayında yüksek olduğu halde, sulama nisan ayından itibaren başlamaktadır.

Tablo 11: İvriz Barajı'na Giren Su ve Sulamada Kullanılan Su Miktarı (m³) (2000-2015)

	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Toplam
Baraja Giren Su	4,74	4,44	8,32	15,36	29,06	26,6	19,54	11	5,98	5,06	5,25	5,53	140,78
Sulamada Kullanılan Su	0,07	0,04	0,03	23,7	35,94	32,1	29,11	14,9	2,28	0,22	0,17	0,17	138,73

Kaynak: DSİ 43. Şube Ereğli

İvriz Barajı'nın kurulmasında ki bir diğer amaç da tarım alanlarının taşkınlardan korunmasıdır. DSİ 43. Şube rasat verilerine göre 2015 yılı haziranla (12,31 m³) nisan ayında (1,86 m³) taşkınlar meydana gelmiştir. Ereğli Meteoroloji Müdürlüğü yağış rasat verilerine göre 2015 yılında haziran ayı ortalama değerinin (26,1 mm) üzerinde (64,7 mm) bir yağış olmuştur.

İvriz Barajı'nın işletmesi DSİ tarafından, suyun kullanımı ise su işletme birlikleri tarafından yapılmaktadır. İvriz Sulaması Birliği bünyesinde üç sulama ünitesi vardır (Tablo 12).

Tablo 12: Ereğli'de İvriz Sulama Üniteleri ve Sulama Alanları

Sulama Ünitesinin Adı	Bürüt Sulama Alanı (ha)	Net Sulama Alanı (ha)
İvriz Sağ Sahil Sulama Birliği	21.736	18.389
İvriz Sol Sahil Sulama Birliği (Sol Sahil, Adabağ ve Yıldızlı üniteleri)	15.013	13.086
Akhüyük Çiller Sulama Birliği	5.476	4.633
Toplam	42.225	36.108

Kaynak: DSİ 43. Şube Ereğli

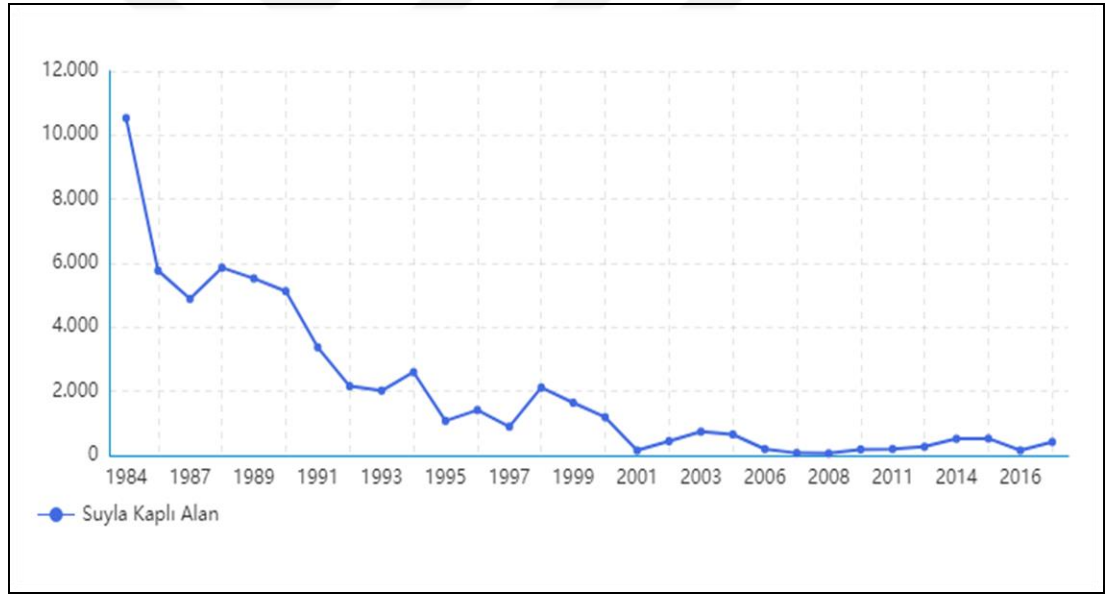
1.7.3. Akgöl (Ereğli Sazlıkları)

Ereğli'nin 30 km batısında yer alan Akgöl'ün doğu kesimi çalışma sahası sınırlarında kalır. Toroslar'dan inen akarsuların ovaya yayılması ile oluşan Akgöl'de devamlı bir göl bulunmaz ve büyük bir kısmı sazlık ve kamışlarla kaplıdır. Akgöl,

diğer adıyla Ereğli Sazlıkları güneyinde Bolkar Dağları (3524 m) ile kuzeyinde Karacadağ (2029 m), Karacadağ'ın batısında Acıgöl ve Meke Gölü, doğusunda ise Karadağ (2288 m) ile çevrelenmiştir.

Akgöl Konya Kapalı Havzası'nın en çukur kesimlerinden birisini meydana getirir. Yükseltisi 996 metre, yağış alanı ise 19,07 km²'dir. Alanı yaklaşık 6.800 hektardır. 1958 yılında Ayrancı Barajı'nın, 1985 yılında da İvriz Barajı'nın işletmeye alınması Akgöl'ün su bilançosunu olumsuz etkilemiş ve göl alanı hızla daralmaya başlamıştır (Şekil 3). Kuraklık ve özellikle yaz aylarında buharlaşmanın da artması gölün kurumasına neden olmaktadır.

Şekil 3: Yıllara Göre Akgöl'ün Su Alanları (Ha)

Kaynak: <http://www.eregliakgol.itu.edu.tr/hakkimizda.html> (19.04.2019)

Akgöl'de kış aylarında su görülmeye başlar. İlkbahar aylarında yağışların artmasına, karların erimesine bağlı olarak belirgin bir su varlığı görülür. Yaz aylarından itibaren su seviyesi düşerek göl kurur. Göl seviyesi rasat verilerini incelediğimizde; İvriz Barajı'nın işletmeye alındığı 1985 yılında ağustos ve eylül hariç tüm aylarda gölde su ölçümü yapılmıştır. İvriz Barajı'nın işletmeye alınmasının etkisi Tablo 13'te görülmektedir.

Tablo 13: Akgöl (Ereğli Sazlıkları)’nın Verilen Yıllarda Aylık Ortalama Seviyeleri (cm) (1984-1989)

Yıllar	E	K	A	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E
1984 Su Yılı	70	71	102	118	121	118	117	118	99	77	57	40
1985 Su Yılı	29	27	27	38	45	51	60	54	38	16	-	-
1986 Su Yılı	-	-	-	-	16	17	10	-	-	-	-	-
1987 Su Yılı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1988 Su Yılı	-	-	-	-	-	-	-	5	31	22	3	-
1989 Su Yılı	-	-	19	30	31	64	61	46	29	6	-	-

Kaynak: DSİ Akım Yıllıkları

Fotoğraf 2: Akgöl’e (Ereğli Sazlıkları) Ait Fotoğraflar

Kaynak: Foto 3 Ayrancı Kaymakamlığı, Foto 4 (Konya Valiliği, 2018: 115)

Akgöl (Ereğli Sazlıkları) ve çevresi sığ, bataklık, sazlık tatlı su gölleri ve önemli tuzcul steplerden oluşur (Fotoğraf 2). Akgöl yaklaşık iki yüz kuş türüne de ev sahipliği yapar. Son yıllarda yaşanan kuraklık nedeniyle bu kuş türleri daha az gözlemlenmektedir. Kuş türlerinden bazıları; küçük karabatak, pelikan (ak pelikan, tepeli pelikan), alacabalıkçıl, erguvani, kaşıkçı, çeltikçi flamingo, boz ördek, yaz ördeği, Macar ördeği, dik kuyruk, kerkenez küçük gagadır. Akgöl bu kuş türleri için göç yolları üzerinde yer alır. Aynı zamanda bu kuş türlerinin üreme alanıdır da. Akbalık, siroz, hasırcı ve alabalık geçmişte gölde görülen balık türleridir (İslamoğlu, 2018 <https://www.youtube.com/watch?v=dljpp16xIQg> 19.04.2019).

İKİNCİ BÖLÜM

EREĞLİ İLÇESİ'NİN TARİHİ

2.1. Yerleşmenin Adı ve Kuruluşu

Avrupa, Asya ve Afrika kıtaları arasındaki eşsiz konumu, üç tarafının denizlerle çevrili olması, iklim koşullarının tarım ve hayvancılığa elverişli olması Anadolu'da pek çok medeniyetin kurulmasına, gelişmesine ve istilalara uğramasına neden olmuştur. Mezopotamya ve Mısır'a yakın olması buralarda kurulan önemli medeniyetlerle etkileşimde bulunmasına imkân tanımıştır. Anadolu medeniyetleri sadece çevresinde kurulan medeniyetlerle etkileşimde bulunmamış kendi içerisinde de bir mücadele vermiştir.

Ereğli kelimesi antik dönemlerde Akdeniz memleketlerinde gücün ve cesaretin simgesi olan Herakles'e izafeten Herakleia diye anılan şehir adlarının Türkçeleşmiş şeklidir. Günümüzde Türkiye'de bu isimle anılan pek çok yerleşim yeri olmasına rağmen en önemlileri bağlı bulundukları şehir ve yöre isimleri ile birlikte anılan Konya Ereğlisi, Karadeniz (Zonguldak) Ereğlisi ve Marmara Ereğlisi'dir (Tuncel, 1995:289). Şehrin adı zaman içerisinde Türkçe ses yapısına uygun olarak Herekleia, Heracla, Herakleia, Hirakla, Arachia, Heraklie, Archalesi Heraklei İrakle, Eregle, Eregli, Ereğliyye ve Ereğli şeklini almıştır (Gürbudak, 1993: 21).

Anadolu'da kurulan ilk yerleşmelerden olan Ereğli (Konya) şehrinin antik dönemdeki adı "Heracleia Kybistra"dır. Milattan Önce (M.Ö.) Kybistra olarak kurulan şehrin bilinen ilk tarihi Hititlere aittir. Etimolojik olarak Kybistra; Kyb yazıt, istra ise İvriz Çayı'nın antik dönemdeki adıdır. Kybistra, İvriz Çayı'nın kaynağında bulunan M.Ö. 8. yüzyıla ait Geç Hitit kaya anıtındaki hiyeroglif yazıtta da geçmektedir. Bu durum "Kybistra" kelimesinin Hititlerin yerli dili olan Luwi kökenli yazıt çayı anlamına gelmektedir (Bilici, Erel ve Ertekin, 2005: 10).

“Herakleia” adı ise kaynağını gücü ve cesaretinden dolayı Yunanlılar tarafından yarı tanrılaştırılan Herakles’ten alır ve “Herakles’in Yurdu” anlamına gelir. Her ne kadar Ereğli adının kaynağı olarak Yunan mitolojisinin güçlü kahramanı Herakles olarak gösterilse de şehir adını doğrudan Herakles’ten almamıştır. Şehrin adının asıl kaynağı Bizans İmparatoru Heraklius’tur (Gürbudak, 1993: 21). 636 yılında Hz. Ebu Bekir’in Suriye üzerine göndermiş olduğu Arap ordusu ile Bizans İmparatoru Heraklius’un göndermiş olduğu ordu arasında yapılan Yermük Savaşı’nda Bizans Ordusu mağlup olmuş, Akdeniz ve Suriye’de bulunan topraklarını kaybederek Toros Dağları’nın kuzeyine çekilmek zorunda kalmıştır. Arap Ordusu ise Torosların güneyine kadar yerleşerek buralarda Sugur adını verdikleri kale kentler kurmuşlardır. Araplar Yermük savaşını kazandıktan sonra Bizans topraklarına olan akınlarını artırmışlardır. Heraklius Gülek Boğazı’ndan Anadolu’ya yapılan Arap akınlarını durdurmak için İvriz Çayı’nın 20 km kadar kuzeyinde bulunan eski bir yerleşim yerini yeniden düzenlemiş ve burada bir kale yaptırmıştır. Bu eski yerleşim yerini tamir ederek genişletmesinden dolayı da Bizans İmparatoru Heraklius’a izafeten kente Herakleia denilmiştir (Senan, 1961: 11).

İslam kaynaklarında yukarıda bahsetmiş olduğumuz farklı isimlerin geçtiği pek çok eser bulunmakla birlikte, Evliya Çelebi Seyahatname’sinde Ereğli’den de bahsetmektedir. 17. yüzyılda Şam’a seyahat eden Evliya Çelebi Ereğli’ye de uğramıştır. Ereğli’den bahsederken Yunan tarihinin (Yunevan), şehrin iptida banisinin Nuh peygamberin oğlu Sam olduğunu söyler. Heraklius (Kayser Herakl¹), Hz. Ebubekir’in halifeliği döneminde Arap saldırılarından korkup kale yaptırmış ve buraya Herakliyye demiştir. Selçuklu Sultanı Alaaddin Keykubat bu kaleyi kuşatmış ve kaleyi almıştır. Kanlı geçen bu savaşta yaralanan askerleri Peygamber Pınarı’na götürür, buradaki killi çamuru askerlerine sürer ve bütün yaralıların iyileştiğine şahit olurlar. Kilin yaralara merhem olmasından dolayı şehre Erkili (Er Çamuru) demişler ve zamanla Ereğli şeklini almıştır (Konyalı, 1970: 29). Şehrin tamamen Türklerin eline

¹ Kayser Roma ve Bizans İmparatorlarına Araplar tarafında verilen unvan. Herakl: Heraklius.

geçmesiyle Ereğli, Karaman Ereğlisi, Konya Ereğlisi olarak söylenmiş ve günümüzde de aynı isimli şehirlerle karıştırılmaması için Konya Ereğli olarak söylenmektedir.

Diğer Anadolu kentlerinde olduğu gibi Ereğli’de tarih boyunca pek çok devletin egemenliği altında kalmıştır. Bölgede yapılan arkeolojik kazılarda elde edilen bulgular Neolitik çağ, Kalkolitik çağ ve Eski Tunç çağının da şehirde yaşandığını göstermektedir (Erel, 2017: 13) Sadece Ereğli değil yakın çevresinde yapılan arkeolojik araştırmalarda bunu desteklemektedir. Çatalhöyük’te neolitik çağda vahşi hayvanlardan korunmak üzere tepeden girilen düz damlı kerpiç evler yapılarak yerleşik hayata geçildiği, av aletleri ve ev gereçleri yapıldığı ortaya çıkmıştır. Bu dönemlere ait arkeolojik bulgular Ereğli Müzesinde sergilenmektedir. Hititler, Romalılar, Bizanslılar, Araplar ve Türklerin kurmuş oldukları devletler Ereğli tarihi açısından en önemlileridir. Ereğli bu devletler dışında kısa sürelerle de olsa başka devletlerinde egemenliği altında kalmıştır.

2.2. Hititler Dönemi

Ereğli’nin tarihi Hititlerle birlikte başlar. Ereğli’de ilk siyasi birlik Hititler döneminde kurulmuştur. Birinci ve İkinci Tuvana Krallıkları olarak adlandırılan bu devletlerarasında kopukluklar olmuş, ayrı ayrı zamanlarda Ereğli’de egemen olmuşlardır (Gürbudak, 1993: 41).

2.2.1. I. Tuvana Krallığı

M.Ö. 3000 – 2000 tarihleri arasında Hitit prenslerinden Tyana, çevresinde yaşayan diğer köy devletlerini bir araya toplayarak Tuvana Şehir Devletini kurmuştur. Krallığın önceki başkenti bugünkü Bor’a bağlı Kemerhisar yakınlarındaki Tyana’dır². Daha sonraları ise başkent İvriz Köyü yakınlarında bulunan Kybistradır (Gürbudak, 1993: 41).

² Tyana Niğde ili Bor ilçesine bağlı bugünkü Kemerhisar’ın tarihteki adıdır.

Tuvana krallığının kurucularının M.Ö. 3000-2000 yılları arasında Orta Anadolu'yu egemenliği altında bulunduran Proto Hititler'dir (Senan, 1961:7). Ereğli'nin 20 km. kadar güneyinde bulunan İvriz Kaya Kabartmaları ile Niğde'nin Bor İlçesi'nde bulunan heykeller bunun önemli delilleridir (Bilici, Erel ve Ertekin, 2005: 10).

Eski Hitit Devleti krallarından Taleberna M.Ö. 1900 yılında tahta çıkmış ve topraklarını genişleterek I. Tuvana Krallığı dâhil Anadolu'nun büyük bir kısmını egemenliği altına almıştır. M.Ö. 1900 – 1650 yılları arasında Ereğli, Eski Hititler olarak adlandırılan bu devletin egemenliği altında kalmıştır (Gürbudak, 1993: 41).

Eski Hititler son dönemlerinde iç karışıklıklarla uğraşmış, devlet düzeni bozularak Mittaniler egemenliğine girmiştir. Merkezi Van'da bulunan Mittaniler M.Ö. 1650 – 1450 yılları arasında Ereğli'yi egemenlikleri altında tutmuşlardır.

Ereğli, M.Ö. 1450-1180 yılları arasında yeniden Hititlerin eline geçmiştir. Yeni Hitit Kralı Suppiluliuma'nın Mittanileri yenerek atalarının kaybetmiş oldukları toprakları geri alarak Tuvana Krallığını da egemenlikleri altına almıştır (Gürbudak, 1993: 42). Yeni Hitit Devleti Frigler tarafından yıkılmıştır.

2.2.2. II. Tuvana Krallığı

Hitit Devleti Frigler tarafından yıkılınca Anadolu'da ki diğer şehir devletleri gibi Tuvana Devleti de bağımsızlığını ilan etmiştir. Hitit Devleti'nin yıkılmasından faydalanan Prens Warpalavas dağılmış haldeki Tuvanalıları toplayarak, başkenti Kybistra olmak üzere, M.Ö. 1180 yılında II. Tuvana Krallığını kurdu.

II. Tuvana Krallığı güneyde Torosların kuzeyi, batıda Karadağ ve Karacadağ, kuzeyde Koçhisar, doğuda Niğde, Bor, Ulukışla ve Gülek Boğazı olmak üzere daha geniş bir alanda egemenlik kurmuşlardır. II. Tuvana Krallığı M.Ö. 742 yılında Asurlular ile yapmış oldukları Kargamış Savaşını kaybetmişler ve tarih sahnesinden kesin olarak silinmişlerdir (Gürbudak, 1993: 42).

2.3. Asurlar, Persler, Büyük İskender ve Selevkiler Dönemi

Anadolu şehir devletleri, güneyden gelen tehlikelere karşı koyabilmek için Kargamış kralının önerisi ile bağımsız şehir devletleri bir araya gelerek Kargamış İttifakını kurmuşlardır. Kurulan bu ittifak ordusu Asur Kralı III. Tiglat-Plesar'ın ordusu tarafından yenilgiye uğratılmış ve ittifaktaki diğer devletlerle birlikte Tuvana Krallığı da Asur egemenliğine girmiş ve böylece Ereğli, M.Ö. 742-546 yılları arasında Asur egemenliği altında kalmıştır (Senan, 1961:8-9).

Asurlulardan sonra Ereğli; Kimmerler, Frigler ve Lidyalıların egemenliklerinde kalmış, bu devletlerarasında yapılan savaşlar sonunda zaman zaman el değiştirmiştir. M.Ö. 546 yılında Lidyalıları yenen Pers İmparatoru II. Kuruş bütünü Anadolu'yu egemenliği altına almış, M.Ö. 546-333 yılları arasında Ereğli Pers valisi tarafından yönetilmiştir (Gürebudak, 1993: 42).

Babasının ölümü ile Makedonya tahtına geçen Büyük İskender, Persleri yenmek ve Asya'ya kadar uzanarak gücüne güç katmak istemiştir. Bu dönemde Kybistra'da bir devlet olmayıp Pers Valisine yönetilmekteydi. Pers ordusu ile yapılan savaşı Büyük İskender kazanmış, Ereğli M.Ö. 333-323 yılları arasında Persleri yenen Büyük İskender'in egemenliğinde kalmıştır (Konyalı, 1970: 93-94)

Büyük İskender ele geçirdiği toprakları komutanları arasında paylaştırmıştır (Kaynaklardan edinilen bilgilere göre Büyük İskender'in oğlu olmadığı için tahtı devredeceği varisi yoktu). Suriye ile kuzeyi ve kuzeybatısında kalan topraklar da komutan Selevki'nin payına düşmüş, bu komutana istinaden devletin ismine de Selevki Devleti denilmiştir. M.Ö. 311 yılında kurulup M.Ö. 64 yılına kadar yaşamış olan bu devletin hükümdarlarından III. Büyük Antiyohus devletin sınırlarını Hindistan'a kadar genişletirken bir yandan da Anadolu'yu istila etmiştir. Kybistra'da bu dönemde Selevkilerin egemenliğinde kalmıştır. Antiyohus'un Romalılarla yaptığı savaşı kaybedip Anadolu'dan çekilmesinden sonra Kybistra önce Bergama Krallığı'nın, daha sonra ise Romalıların egemenliğine girmiştir (Konyalı, 1970: 95).

2.4. Roma Dönemi

Çalışma sahamız Romalıların Anadolu'ya egemen oldukları sırada Ereğli olarak değil, buraya yakın bir konumda bulunan Kybistra olarak bilinmektedir. Selevkilerden sonra Anadolu'nun önemli bir kısmı gibi Tyana ve Kybistra'da Bergama Krallığı egemenliğine girmiştir. Bergama kralı III. Attal'ın oğlu Aristonik Romalılara karşı açtığı savaşı kaybederek esir düşmüştür. Bunun üzerine görevlendirilen Roma Valisi (Prokonsül) Bergama Krallığı'nı Roma adına teslim almış ve bölgeye Roma Vilayeti denmiştir. Karadeniz'de kurulan Pontus Krallığı Anadolu'da topraklarını genişletmeye başlaması üzerine Roma önce Lüküllüs adında bir generalini Anadolu'ya göndermiş, orduda isyan çıkması üzerine yerine Büyük Pompeyüs görevlendirilmiştir. Pompeyüs, Anadolu ve Suriye'nin tekrar Roma hâkimiyetine girmesini sağlamış ve Anadolu'yu Roma'ya bağlı vilayetlere bölmüştür (Konyalı, 1970: 98-99). Kybistra Lykaonia (Konya)'dan alınıp Kapadokya (Kayseri) eyaletine bağlanmıştır (Senan, 1961:10) Böylelikle Kybistra'da, (M.Ö. 63) Roma dönemi başlamıştır.

2.5. Bizans İmparatorluğu Dönemi ve Arap Akınları

Miladi 395 yılında Roma İmparatorluğu'nun Doğu ve Batı Roma olarak ikiye bölünmesiyle birlikte Anadolu, Suriye, Mısır ve Ermenistan dahil Doğu Roma'da kalmıştır. Doğu Roma İmparatorluğu diğer adıyla Bizans İmparatorluğu, İstanbul'un 24 Mayıs 1453 yılında Fatih Sultan Mehmet tarafından fethedilmesine kadar varlığını sürdürmüştür. Bizans İmparatorluğu ülkeyi, arazi bölünmesi anlamına gelen themalara (Eyalet-Tem) ayırarak, yönetimine de askeri vali atamıştır. İmparator Heraklius themaları askeri, idari ve sosyo-ekonomik olarak yeniden düzenlemiş, Herakleia (Ereğli)'da Kapadokya'ya (Ürgüp-Göreme) bağlı Tyana (Kemerhisar)'nın bir şehri yapılmıştır.

İlk İslam halifesi Hz. Ebu Bekir döneminde Bizans topraklarına yapılan Arap akınları çok fazla olmuştur. 636 yılında Araplarla yapılan Yermük Savaşı'nı kaybeden Bizans ordusu Torosların kuzeyine çekilmiştir. Bu arada Suriye ile birlikte Torosların

güneyine hakim olan Araplar, kazandıkları topraklara sügur adı verilen sınır kaleleri yaptırmışlar. Aynı şekilde bu akınları durdurmayı planlayan Bizans İmparatoru da sınırlarda kaleler yaptırmış, yıpranmış kalelerin onarımları ve güçlendirmesine de önem vermiştir. Heraklius, Herakleia Kalesi'ni de aynı şekilde tamir ettirmiş ve kuvvetlendirmiştir. Herakleia, "Bizans döneminde stratejik bir öneme sahip sınır kalesi haline geldi" (Tuncel, 1995:291). Herakleia İç Anadolu'dan, Akdeniz'e açılan önemli bir geçit olan Gülek Boğazı'na varmadan önceki son uğrak yeri olması nedeniyle önemlidir. İç Anadolu ile Akdeniz bölgeleri arasındaki geçişlerde önemli bir konumda olan Herakleia; orduların ve kervanların yolu üzerinde olmakla beraber konaklama ve gıda temini açısından da önemlidir.

Herakleia, Bizans egemenliğinde olmasına rağmen gelirlerini Beytülmale göndermeyi kabul etmiştir. Bu sayede şehre Arap'lar tarafından yapılan saldırıların önüne geçmeyi planlamışlardır. İmparator Nikeforos taahhüdünü yerine getirmeyince Abbasi halifesi Harun Reşid Herakleia'yı tekrar kuşatmış, bunun üzerine Nikeforos vergi vermeyi tekrar kabul etmek zorunda kalmıştır (Senan, 1961: 12-13). Harun Reşid'in oğlu halife Memun zamanında Herakleia tekrar Bizanslılara bırakılmıştır. Bu dönemde Herakleia Tyana metropolitine bağlı bir piskoposlukken Patrik Konstantin tarafından Başpiskoposluk derecesine yükseltilmiştir. Araplar tarafından sürekli saldırılara maruz kalan ve bu dönemde kalesi yıkılan Herakleia, Selçuklular dönemine kadar Bizanslılarla Araplar arasında sürekli el değiştirmiştir.

2.6. Selçuklular Dönemi (1079-1276)

1071 Malazgirt Savaşı ile Anadolu'nun kapıları Türklere sonuna kadar açılmıştır. Ancak Malazgirt Türklerin Anadolu'ya ilk gelişi değildir. Anadolu'nun Türk yurdu olmasında meydana gelen savaşlardan en önemlisidir. Büyük Selçuklu döneminde kendilerine yurt arayan Türk boylarının Anadolu'ya akınları artmış ve sonunda Malazgirt'te büyük bir zafer kazanılmış; Türklerin Anadolu'daki varlığı sağlamlaştırılmıştır. 1071'den sonra pek çok Türk beyi Anadolu'ya girerek buralarda kendilerine yurt edinmişlerdir. Melikşah'ın izniyle Anadolu'da kalan ve buradaki beyliklerin liderliğini alan Kutalmışoğlu Süleyman Şah İznik'e kadar ilerlemiştir. Bu

sırada Anadolu Selçuklu Devleti'ni kurmuş (1077) ve İznik'i başkent yapmıştır. Böylelikle Ereğli de, Anadolu Selçuklu sultanı Kutalmışoğlu Süleyman Beyle birlikte Türklerin eline geçmiştir. Selçuklular kurulduktan sonra Haçlı Seferleri ve taht kavgaları ile uğraşmak zorunda kalmışlardır. Anadolu Selçukluları aynı zamanda Moğol istilasına destek veren ve Haçlılarla iş birliği yapan, taht kavgalarında tarafgir davranan Kilikya Ermenileriyle mücadele etmişlerdir. İşte tüm bu sorunlar içerisinde Ereğli, sürekli el değiştirmiş, geçirmiş olduğu savaş ve istilalar neticesinde harap olmuş, halkı tarıfsız acılar yaşamıştır.

Selçuklu Devleti kurulduktan sonra en fazla uğraştığı sorunların başında Haçlı Seferleri gelir. Bu seferlerden Ereğli'yi en fazla etkileyen ve şehir üzerinde yıkıcı etkisi olan I. ve II. Haçlı Seferleri'dir. Godfroi de Buyyon komutasındaki I. Haçlı ordusu İzmit, İznik, Eskişehir, Afyon ve Konya (Konyalı, 1970:118) istikametlerini takip ederek Ereğli'ye doğru ilerlemişler. Kavurucu yaz sıcaklığının etkisi, aşırı su, gıda ihtiyacı ile Türkler tarafından yapılan ani baskınlar Haçlı ordusunu bitap düşürerek ağır kayıplar verdirmiştir. I. Haçlı Ordusu eylül ayında Ereğli'ye ulaşırken İznik'i kaybeden Selçuklu Sultanı I. Kılıç Arslan Konya'yı devletin başkenti yapmıştır. Sultan I. Kılıç Arslan, Anadolu'da devlet kuran ilk Türk beylerinden olan Danişment Gazi ve bir Selçuklu Emiri olan Emir Hasan ile birlikte topladığı orduyla Haçlıların karşısına tekrar çıkarken Haçlı ordusunun hâlâ güçlü olduğunu ve kendi ordusunun yetersiz olduğunu gördüğünden hemen saldırmak yerine kuzeye çekilmiştir. Ereğli'de iki kola ayrılan Haçlı ordusunun bir kısmı Kilikya üzerinden yoluna devam etmiştir. Kayseri üzerinden kuzeye yönelen diğer kol ile Emir Hasan yiğitçe savaşmış ve bu savaşlardan birinde şehit edilmiştir. Emir Hasan'ın yaptığı kahramanlıklara bağlı olarak Hasan Dağı'na adı verilmiştir.

II. Haçlı Ordusu üç kol halinde Anadolu'ya gelmiştir. Birinci kol Eskişehir-Ankara üzerine yürüdü. Kont dö Navar komutasındaki, çok sayıda düşes, kontes ve prensesinde yer aldığı, yaklaşık 20.000 kişiden oluşan ikinci kol Ağustos ayı ortalarında Ereğli'ye ulaşmıştır. Şehre ulaşmak için Karapınar ve Ereğli arasındaki kızgın çölü geçmek zorunda olan Haçlı Ordusu, açlık ve susuzluğun verdiği yorgunlukla ve Ereğli'nin eşsiz zenginlikleri karşısında rehavete kapılmıştır. Şehre

ulaşan haçlı ordusuna Ermeni ve Rumlar da kucak açmışlardır. Şehirde bulunan Türkmenleri zarar görmemeleri için Torosların eteklerine çekmiş olan Sultan I. Kılıç Arslan ve Danişment Gazi, ordularına da İvriz ve çevresinde mevzilenmelerini emretmiştir. Şehirde kendileri için bir tehlike olmadığını düşünen Haçlılar, Türk ordularının ani saldırıları karşısında büyük kayıplar vererek Ereğli'nin batısına çekilmek zorunda kalmışlardır. Buradan doğuya doğru ilerleyen Haçlı Ordusu Gülek Boğazı'nın da Türkler tarafından tutulduğunu görerek Ereğli'den Ayrancı'ya gelerek Divle Vadisi boyunca ilerleyip Tarsus'a geçmiştir (Konyalı, 1970:119).

Kont dö Navar ordusunun akıbetinden habersiz olan Puvatye Kontu Giyom komutasındaki üçüncü kolda aynı yolları takip ederek eylül ayında Ereğli'ye gelmiştir. Üçüncü haçlı kolu da yenilerek çok sayıda kayıp ve esir vermiştir. Sağ kalanlar ise aynı şekilde Ayrancı üzerinden Kilikya'ya geçmişlerdir. Üçüncü haçlı kolu içerisinde Bavyera dükü Wolf, Avusturya Kontesi İda ve Klermen Piskoposu da bulunuyordu (Konyalı, 1970:120). 1101 yılında Ereğli'yi işgal eden II. Haçlı Ordusu yenilmiştir. Bu savaşlar sonunda şehir tekrar Türklerin eline geçmiştir.

Selçuklu sultanı II. Kılıç Arslan yaşlanması hasebiyle ülkesini on bir oğlu arasında paylaşmış ve onları “Melik³” sıfatıyla hisselerine düşen bölgelere göndermiştir. Ereğli Melik Sancar Şah'ın idaresine verilmiştir (1185). Kısa süreliğine de olsa şehir, bir Selçuklu melikine başkentlik etmiştir. Ereğli, Niğde, Kayseri ve Karaman gibi şehirlerin Ermeni ve Rum ahaliden oluşması (Senan, 1961:16) iç karışıklıklar sırasında Kilikya Ermenilerinin de saldırılarına da neden olmuştur. Sancar Şah'ın melikliği döneminde kendi adına bastırdığı para veya sarayının nerede bulunduğuna dair kayıt bulunmamaktadır (Konyalı, 1970:165). Melik Sancar Şah'ın melikliği 1192 yılında sona ermiştir. Selçuklular melikleri arasında taht kavgalarının artması, artan Moğol tehlikesi ve bunlardan istifade eden Ermeni ve Rum saldırıları Ereğli'nin yakılıp yıkılmasına, tahrip olmasına neden olmuştur.

³ Melikler iç ve dış siyasetlerinde tamamen bağımsız olup, kendi adlarına para bastırıp hutbe okutabilirler. Sultan unvanı alamazlardı. Kendilerine ait başkentleri ve orduları bulunurdu. Yılda bir kez Konya'ya gelip babalarına bağlılıklarını bildirme zorunlulukları vardı.

2.7. Karamanoğulları Dönemi

Selçuklular ile Moğollar arasındaki mücadeleler neticesinde uç beylikleri teker teker bağımsızlıklarını ilan etmeye başlamışlardı. Ülkenin bu durumundan faydalanan Karamanoğlu Mehmet Bey 1276 yılında Konya'yı zapt ederek beyliğine başkent yapmıştır. Bu şekilde Ereğli, Karamanoğullarına bağlanmış olsa da kısa sürmüştür. Şehir 1291 yılında Karamanoğulları üzerine yürüyen Moğol hakanı Keyhatu tarafından yağmalanmıştır. Bu hadise, Paris Milli Kütüphanesi'nde bulunan anonim Selçukname'de "Keygatu Karaman vilayeti üzerine yürüdü. Herakliye'yi yağmaladı, köylerini yakıp yıktı; hiç kimseye aman vermedi" (Konyalı, 1970:197) şeklinde anlatılmaktadır.

Moğol istilasının dışında şehir, 1303 yılında Ereğlili bir kumandan olduğu düşünülen Cahi Bey tarafından da zapt edilmiştir. Bugün şehirde aynı adı taşıyan bir mahallenin bulunması da buna bir kanıt olarak gösterilmektedir. Tarihin her döneminde önemini korumuş bir şehir olan Ereğli, Karamanoğulları zamanında da ihmal edilmeyerek, tahkim edilmiş ve iyi kumandanların idaresine verilmiştir. Ertanoğulları, Karamanoğulları üzerine yapmış olduğu saldırılar sırasında da şehre pek çok zararlar vermiştir. Şehir; Ertanoğulları, Kadı Burhaneddin ve Karamanoğullarından Alâeddin Ali Bey arasında meydana gelen şiddetli muharebelere sahne olmuştur (Konyalı, 1970:200). Karamanoğlu Beyliği döneminden günümüze kalan Ulu Cami 1426 yılında Karamanoğlu Mehmet Bey tarafından yaptırılmıştır.

2.8. Osmanlılar Dönemi

Daha önce de belirtildiği üzere Selçukluların zayıflaması neticesinde Anadolu'da siyasi birliğin bozulmasıyla Anadolu beylikleri bağımsızlıklarını ilan etmişlerdir. İşte bu beyliklerden biri de Söğüt ve Domaniç dolaylarında 1299 yılında kurulmuş olan Osmanlılardır. Çalışma sahamız 1398 yılında Yıldırım Bayezid zamanında Osmanlıların eline geçse de kısa süre sonra tekrar Karamanoğullarına geçmiştir. Yıldırım Bayezid Anakara Savaşı'nı kaybetmiş ve Timur'a esir düşmüş,

1403 yılında da vefat etmiştir. Osmanlıların vesayetinden kurtulan Karamanoğlu İkinci Mehmet Bey⁴ Ereğli'yi tekrar almıştır.

Çelebi Mehmet, Karamanoğulları üzerine sefere çıkmışsa da Ereğli'yi Osmanlıların hâkimiyeti altına aldığına dair bir bilgi bulunmamaktadır. II. Murat ile anlaşarak Karamanoğulları tahtına oturan Karamanoğlu II. Mehmet'in oğlu İbrahim Bey anlaşmaya uymayarak Osmanlı topraklarına saldırılarda bulunmaya başlamıştır. Sultan II. Murat Dulkadiroğulları ile anlaşarak Karamanoğulları üzerine sefere çıkmış ve başarılı olmuştur. Ancak kız kardeşi ile evli olan İbrahim Bey'i bağışlayan II Murat, Karaman ile birlikte Ereğli'yi de Karamanoğulları'na bırakmıştır (Konyalı, 1970:215).

II. Murat 1444 yılında oğlu II. Mehmet'i (Fatih Sultan Mehmet) tahta oturtturarak kendisi de Manisa'ya çekilmiştir. Bunu fırsat bilen Karamanoğlu İbrahim Bey Osmanlılara karşı olan hasmane tutumunu devam ettirmiştir. Fatih Sultan Mehmet Karamanoğulları üzerine yaptığı ilk seferini kazanmış olsa da İbrahim Beyi affetmiş ve Ereğli'de Karamanoğulları'nda kalmıştır. Karamanoğlu İbrahim Bey ölünce (1464) giriştiği mücadele sonucunda Pir Ahmet Bey tahta geçmiştir. Tahta geçmek için verdiği mücadele sırasında Fatih Sultan Mehmet'e sığınmış ve ona bazı sözler vermiştir. Daha sonra sözüne sadık kalmayarak hem Fatih Sultan Mehmet'e karşı cephe almış, hem de Akkoyunlu hükümdarı Uzun Hasan ve Venediklilerle anlaşmıştır. Bunun üzerine ikinci defa Karaman seferine çıkan Fatih Sultan Mehmet, Konya ve Larende (Karaman)'yi almıştır. Ereğli dahil Karamanoğulları topraklarının büyük bir kısmı Osmanlıların eline geçmiştir (1467). Savaşı kaybeden Pir Ahmet Bey toparlanmak ve tekrar bir ordu kurmak için Torosların güney yamaçlarına çekilmiştir.

Fatih Sultan Mehmet Sadrazam Mahmut Paşa'ya Turgutoğlu⁵'nu bulup yok etme emrini vermiştir. Mahmut Paşa Turgutluların Bulgar Dağları'na kaçtıklarını tespit etmiş ve yakalananları zincire vurarak Fatih Sultan Mehmet'e göndermiştir.

⁴ Osmanlılar ile Karamanoğulları ilk zamanlarında iyi ilişkiler kurmuşlardır. Murad Hüdavendigâr'ın kızı Melek Hatun ile Karamanoğlu Alaeddin Bey evlenmiştir. Karamanoğlu İkinci Mehmet bu evlilikten dünyaya gelen iki erkek çocuktan birisi aynı zamanda Yıldırım Bayezid'in yeğenidir (Konyalı, 1970:209).

⁵ Turgutoğlu: Orta Asya'dan Anadolu'ya gelip yerleşmiş bir Türkmen Beyliği.

Fatih Sultan Mehmet ile Sadrazam Mahmut Paşa'nın arası Pir Ahmet'i himaye ettiği, Larende ve Konyalıları yeterince sürgün etmediği, zenginlerden para alarak sürgünden kurtardığı gerekçesiyle açılmış ve Rum Mehmet Paşa'nın da padişahı kışkırtmasıyla Sadrazam Mahmut Paşa azledilmiştir. Mahmut Paşa'nın yerine Rum Mehmet Paşa görevlendirilmiştir. Bu arada gücünü toplayan ve kaybettiği topraklarını geri almaya başlayan Pir Ahmet Bey Ereğli'yi de yeniden ele geçirmiştir. Bunun üzerine Pir Ahmet Bey'in üzerine Rum Mehmet Paşa gönderilmiştir (Gürbudak, 1993: 48). Larende'ye gelen Rum Mehmet Paşa Larende'yi yakıp yıktıktan sonra Ereğli'ye geçmiş, burayı da yakıp yıkmış ve harap etmiştir. Savunması güçlenmesin diye kalesini de yıktırıştır. Varsak'ları vurmak maksadıyla İçel'e yönelen Rum Mehmet Paşa Oyuz Bey isminde bir Varsak beyi tarafından mağlup edilmiştir (Konyalı, 1970: 298) ve İstanbul'a kaçmak zorunda kalmıştır. Bu başarısızlıkla İstanbul'a dönen Mehmet Paşa görevinden azledilmiş ve yerine İshak Paşa getirilmiştir.

Karamanoğulları üzerine sefere (1471) çıkan İshak Paşa Larende'yi alıp İçel'e yönelmiş, şehri aldıktan sonra Niğde'ye geçmiş, fakat Bulgar Dağı'na saklanan Kasım Bey'i yakalayamamıştır. Akkoyunlu Sultanı Uzun Hasan'a sığınan Pir Ahmet Bey ve Kasım Beylerin birleşip kuvvet toplayarak Osmanlı topraklarına saldıracaklarını öğrenen Fatih Sultan Mehmet, Gedik Ahmet Paşa'yı sefere göndermiştir. Gedik Ahmet Paşa şehirde asayişi sağlamış ve Ereğli 1475 yılında kesintisiz olarak Osmanlılara geçmiştir (Gürbudak, 1993: 48).

Anadolu kurulan ilk ve en büyük beyliklerden biri olan Karamanoğulları, gerek Osmanlılara karşı yapmış oldukları gizli ittifaklar, gerekse Osmanlıların Rumeli seferinde iken topraklarına yapmış oldukları saldırılar ve yapılan anlaşmalara sadık kalmayarak Osmanlılara bıraktıkları toprakları geri almak için giriştikleri mücadeleler de Karamanoğulları memleketlerinin ve Ereğli'nin sürekli bir savaş meydanı olmasına, halkının acı çekmesine ve şehrin yakılıp, yıkılıp tahrip edilmesine neden olmuştur.

Osmanlıların himayesine geçen Ereğli, bu dönemde de çeşitli hadiselerle sahne olmuştur. Bunlardan birincisi Fatih Sultan Mehmet'in ölümü üzerine başlayan tahta

kimin geçeceği tartışmaları ve Cem Sultan olayıdır. Fatih Sultan Mehmet'in ölümü üzerine II. Bayezid hızlı davranarak tahta oturmuştur. Bunu öğrenen ve Konya Valisi olan Cem Sultan Bursa'yı almıştır. Kendisinden daha kuvvetli olan ağabeyi ile savaşmak istemeyen Cem Sultan barış istese de 1481'de Yenişehir Ovası'nda yapılan savaşı kaybetmiş ve Ereğli üzerinden Mısır'a kaçmıştır. Akkoyunlulara sığınan Karamanoğlu Kasım Bey'in de kışkırtmasıyla tekrar asker toplayıp Ereğli'ye dönen Cem Sultan Konya'yı almıştır. Cem Sultanı izlemek üzere Bayezid tarafından görevlendirilen İskender Paşa Kurtviran-Hortu (Ereğli) yolu üzerinde Cem Sultana puslu kursa da yakalayamamıştır. Cem'in Ereğli'de olduğunu öğrenip şehre gelen II. Bayezid kardeşine sulh teklif etmiş olsa da Sultan Cem 1482'de Rodos'a kaçmıştır.

Ereğli'de meydana gelen olaylardan ikincisi de Kanuni Sultan Süleyman'ın oğlu Şehzade Mustafa'yı boğdurmasıdır. Kanuni'nin eşi Hürrem Sultan, oğlu Selim'in tahta geçmesini sağlayabilmek için Rüstem Paşa ile türlü entrikalar çevirmiş ve padişahı da kendi yalanlarına inandırmışlardır. İran seferi için 1553 yılı ağustos ayında İstanbul'dan ayrılan Kanuni, Ereğli'de bulunan Akhüyük Köyü'ne⁶ gelmiş ve burada konaklamıştır. Günümüzde Otağı Hümayunun kurulduğu yer büyük çadır yeri, şehzadenin çadırının kurulduğu yer ise, küçük çadır yeri olarak anılmaktadır (Senan, 1961: 25). Şehzade Mustafa, Ereğli'de boğularak öldürülmüştür.⁷

IV. Murad 1623 yılında Revan Seferi'ne çıktığında Konya üzerinden Ereğli'ye gelmiş, İvriz'de Otağı Hümayunu kurulmuş ve iki gün burada konaklamıştır. Şehirde kendisinin peygamber soyundan geldiğini iddia eden ve vergi vermeyen sahte "seyitler"ın bulunup öldürülmesi emrini vererek ayrılmıştır. 1659 yılında vezir İsmail Paşayı Celali İsyanlarını bastırmak üzere görevlendiren Sadrazam Köprülü Mehmet Paşa, sahte seyitler sorununun da çözülmesini sağlamıştır.

III. Selim döneminde ayan ve eşkıya yüzünden Anadolu ve Rumeli halkı zor durumdaydı. 19. yüzyılda aynı zorlukları yaşayan Ereğli ahalisini de bu durumdan

⁶ Bazı kaynaklarda Aktepe olarak geçmektedir.

⁷ Şehzade Mustafa'nın boğdurulması hadisesi Senan ve Gürbudak'ın aynı eserlerinde ayrıntılı olarak verilmektedir.

kurtarmak üzere Bozok (Yozgat) Ayanı Abdulcebbarzade Süleyman Bey gönderilmiştir. 1810 yılında Rusçuk'un Ruslardan geri alınabilmesi için ayanlardan Sadrazam Yusuf Paşa'ya yardım etmeleri istenmiş fakat bu gerçekleşmeyince ayanlar üzerine asker gönderilmiştir. Şehir, askerin başında bulunan Kethüda tarafından yağmalanmış, durumu öğrenen Süleyman Bey yağmalanan mallarını halka geri verdimiş ve yapılacak başka yardımlarla da halkın gönlünü tekrar kazanmaya çalışmıştır (Senan, 1961: 28).

Osmanlılar döneminde Ereğli'de meydana gelen diğer olay da Mısır Valisi Kavalalı Mehmet Ali Paşa'nın Gülek Boğazı üzerinden Ereğli'ye (1832) gelmesi ve buradan İstanbul'a geçmesidir. Mısır valisinin Ereğli'de bulunduğu sırada şehir zarar görmemiş ve 21 Şubat 1833 yılında Kütahya Anlaşması gereğince Kavalalı Mehmet Ali Paşa, tüm Anadolu'da olduğu gibi Ereğli'den de ayrılmıştır (Gürbudak, 1993: 55).

2.9- Milli Mücadele ve Cumhuriyet Dönemi

Mondros Mütarekesi'nin 30 Ekim 1918'de imzalanmasıyla itilaf devletleri tarafından toprakları paylaşılmış olan Anadolu'da işgaller başlamıştır. 1919 yılında Adana ve çevresi Fransızlar tarafından işgal edilmiş, şehirde bulunan 20. Kolordu Ankara'ya taşınmış ve Ereğli'de askeri bir güçte kalmamıştır. Buna rağmen merkezi Niğde'de bulunan 126. Alay Komutanı Albay Rüştü Bey Ereğli'ye gelerek Kuvayı Milliye'nin kurulmasını sağlamıştır. Kuvayı Milliye başkanı Hoca Kazım Efendi, Yarbay Rüştü, Binbaşı Rıfat Bey ve Fuad Bey düşmana karşı yapılacak işleri konuşurlarken Ereğli Postanesine gelen ve üzerinde "Ereğli Guvarnölüğüne" yazılı bir zarftan, Fransız bir yüzbaşının Ereğli'yi teslim almak üzere geleceğini öğrendiler. Askerleriyle birlikte 20 Eylül 1919'da gelen Fransız Yüzbaşının istasyonda bulunan Müfettişlik binasında etrafı kuşatılmış Fransızca bilen Jandarma Takım Komutanı olan Cemal Bey vasıtasıyla, yüzbaşından şehri terk etmesini istemişlerdir. Kendisi bu isteği reddetti ve cezasının ağır olacağını söyledi. Kuvayı Milliye heyeti her neye mal olursa olsun mücadele edeceklerini ve kendisine yarım saat süre verdiklerini söylediler. Fransızlar bu teşebbüslerinde başarılı olamadan şehri terk ettiler (Senan, 1961: 34-35).

Eylül 1920’de Hotamış’ın Alibey Höyüğü köyünde Mehmet adında bir asi, Hükümetten emir aldığını, cepheye sevk edilmek üzere asker topladığını belirterek isyana kalkışmıştır. Bu şekilde kandırarak topladığı köylülerle Karaman, Karapınar ve Konya üzerine yürümüştür. Asilerin Ayrancı (Karaman) köylerine kadar geldiğini, bazı köylüleri kandırarak Ereğli üzerine yürüyecekleri haber alınınca, şehrin ileri gelenleri Belediye binasında toplanarak asilere karşı koymak maksadıyla şehrin muhtelif yerlerini tutmaya karar verdiler. Kuvayı Milliye başkanı Hoca Kazım Efendi, Merkezi Niğde’de bulunan 41. Tümen den getirmiş olduğu cephaneyi dağıtmak suretiyle halkı silahlandırmıştır. Binbaşı Arif Bey, Belediye Başkanı Hacı Aziz Efendi ve Deli Mustafa Ağa asilere karşı her türlü tedbiri almış ve şehre girmelerini engellemişlerdir (Senan, 1961: 36).

Vatanın istila edilmesine göz yummayan Anadolu halkı gibi Ereğli ahalisi de duruma sessiz kalmayarak Kuvayı Milliye Teşkilatını kurup vatanını savunma konusundaki kararlılığını en iyi şekilde göstermiştir. Ereğli ahalisi sadece cephede değil cephe gerisinde de vatanına sahip çıkarak işgale sessiz kalmayacağını kanıtlamışlardır. Fransızlara karşı konulması, asilere meydan verilmemesi, Nisan 1922’de Hilal- Ahmer yararına at koşulları tertip edilip gelirinin orduya bağışlaması, cepheye sevk edilmek üzere asker toplanması milli mücadeledeki katkıyı göstermesi bakımından önemlidir.

29 Ekim 1923’te Türkiye Büyük Millet Meclisinde devletin yönetim şekli “Cumhuriyet” olarak kabul edilmiştir. Pek çok tarihi olaya tanıklık eden Ereğli, Osmanlı döneminde Karaman Eyaleti’nin Konya Livası’na bağlı bir kazadır. Cumhuriyetin kabul edilmesiyle de Konya’nın ilçelerinden biri olmuştur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

EREĞLİ İLÇESİ'NİN NÜFUS ÖZELLİKLERİ

3.1. Nüfusun Gelişimi

Anadolu'nun tarihin ilk çağlarından itibaren yerleşim yeri olarak seçilmesinde doğal çevre özelliklerinin, tarımsal üretim, ulaşım ve ticaret faaliyetlerini destekler nitelikte olması nüfuslanma süreçlerinin gelişmesinde etkili olmuştur (Doğan, 2017:145). Anadolu'nun en eski yerleşmelerinden biri olan Ereğli; doğal çevre özellikleri, su kaynakları ve önemli tarımsal alanların varlığı, Akdeniz ile İç Anadolu bölgeleri arasında ulaşım açısından önemli bir konumda yer alması nüfuslanması açısından önemli olmuştur. Yerleşmenin tarihinin bilinmesi de nüfus çalışmaları açısından önemli konulardan birisidir (Sertkaya Doğan, 2009: 4). Daha önce de belirtildiği gibi çalışma sahamızın yerleşme tarihi Anadolu'nun yerleşme tarihi kadar eskidir. Akdeniz ile İç Anadolu arasında doğal bir geçit olan Gülek Boğazı'ndan önceki son yerleşim yerlerinden biridir. Dolayısıyla şehir, tarih boyunca farklı medeniyetler tarafından yönetilmiş ve sayısı değişmekle birlikte her zaman nüfus barındırmıştır.

Şehir, tarihi boyunca pek çok istilaya maruz kalmış, önemli mücadelelere sahne olmuş ve farklı medeniyetlerin etkisinde kalmıştır. Türklerin hâkimiyetine girmesiyle de mücadeleler devam etmiş, sakin bir dönem yaşamamıştır. Osmanlılar döneminde özellikle Rum Mehmet Paşa tarafından kalesi yıkılan şehir güvenlik açısından açık alan haline gelmiştir. Bununla birlikte Rum Mehmet Paşa şehir ahalisine karşı da aşırı hoşgörüsüz davranmış, Türk ve Hristiyan halkın bir kısmını İstanbul'a sürgün etmiştir. 15. yüzyıldan itibaren gelişme gösteren şehir 16. yüzyılda orta büyüklükte bir iskân merkezi durumundadır (Tuncel, 1995:289). 1500 yılında 6 mahallesi bulunan şehrin nüfusu yaklaşık 792 kişi, 1518'de 980 kişi, 1539'da 7 mahalle ve 1.214 kişi, 1584'e gelindiğinde 25 mahalle ve 3.653 kişidir (Yörük, 2011: 1493). Nüfus miktarlarından da anlaşıldığı gibi 16. yüzyılın başından sonuna kadar geçen sürede nüfusta artışlar meydana gelmiştir. Aynı şekilde yerleşme sayısında da

bir artış söz konusudur. Bunun nedeni Osmanlı-Karaman savaşlarının sona ermesiyle şehrin gelişmesidir. Yavuz Sultan Selim, Kanuni Sultan Süleyman ve IV. Murad'ın İran ve Mısır üzerine yaptıkları seferlerinde şehrin menzilde olmasının da etkili olduğu söylenebilir.

Tablo 14: 1883 -1899 Yılları Arası Ereğli Kazası Nüfusu

Yıllar	Müslüman	Ermeni	Rum	Toplam
1883	9.917	147	101	10.165
1894	-	-	-	9.055
1899	30.181	456	259	30.896

Kaynak: İlgili yıllara ait Konya Vilayeti Salnameleri

Osmanlı İmparatorluğu'nun yapmış olduğu ve resmi ilk nüfus sayımı olarak kabul edilen 1831 yılına ait sayımlarda çalışma sahasının nüfusu tespit edilememiştir. Konya Sancağı'nın nüfusu Liva, Karye ve Kazalar olarak yapılmış, kazaların nüfusu ayrı ayrı tespit edilmemiştir. Kazaların toplam nüfusu ise 37.293 kişidir (Karal, 1943: 14, 203). 1883 yılında çalışma sahasının toplam nüfusu 10.165 kişidir. Bu nüfusun 9.917'sini Müslüman, 248'ini ise Gayrimüslimlerden oluşturmaktadır. Gayrimüslim nüfusun toplam nüfusa oranı % 2,44'tür. Çalışma sahasımızda, 1883 tarih ve 16 numaralı Konya Vilayet Salnamesinde 57 mahalle ve köy (Garye/Karye) ile 4.469 hane olduğu tespit edilmiştir. Günümüzde Ayrancı (Karaman) ilçesine bağlı Koraş (Goraş) ve Divle (Deyle) nahiyeleri nüfusları da Ereğli nüfusu içerisinde gösterilmiştir. 1894 yılında ise nüfusun 9.055'e gerilediği görülmektedir. 1899 yılına gelindiğinde nüfus büyük bir artış göstererek 30.896'ya çıkmıştır. Nüfusun 715'i Rum ve Ermeni olup, % 98 gibi büyük bir kısmı ise (30.181 kişi) Müslümanlardan oluşturmaktadır (Tablo 14). Bu tarihte Gayrimüslim nüfusun toplam nüfusa oranı 2,30'a düşmüş ancak, 1883 sayımına göre önemli bir değişim göstermemiştir. Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk nüfus sayımı olan 1927 yılı sayımına göre Ereğli'nin kent nüfusu 7.476 ve kırsal nüfus 26.387 olmak üzere toplamda 33.863 kişi olarak kaydedilmiştir.

3.2. Nüfusun Nitelikleri

Nüfusun miktarı, nüfus artış hızı, yaş ve cins ile sosyo-ekonomik yapısı ve nüfus hareketleri nüfusun nitelikleri olarak adlandırılır. Nüfusun niteliksel ve sayısal özelliklerin bilinmesi nüfus planlama politikalarının belirlenebilmesi açısından önem arz etmektedir.

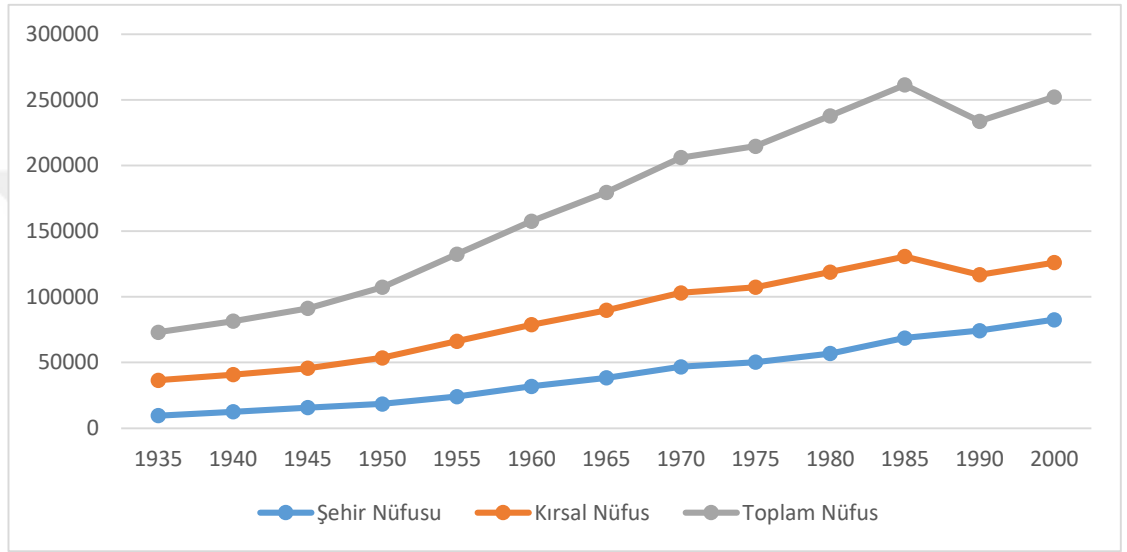
3.2.1. Nüfus Artışı

Nüfus dinamik diğer bir ifadeyle sürekli değişen bir olaydır. Doğum, ölüm ve göç olayları neticesinde dünyada yaşayan insan sayısı sürekli değişim gösterdiği gibi dünya üzerindeki dağılışı da aynı şekilde değişim göstermektedir (Tanoğlu, 1969: 30). Kurtuluş Savaşı'nda önemli miktarda nüfusu azalan Türkiye'nin nüfus politikalarını üç dönemle açıklayabiliriz. Bunlardan birincisi; 1927'den 1965'e kadar olan ve nüfus artışını teşvik eden (Pronatalist) nüfus politikasıdır. İkincisi; 1965'ten sonra nüfus artışının yaratacağı sorunların önüne geçmek maksadıyla uygulanan ve nüfusun azaltılmasını amaçlayan (Antenatalist) nüfus politikalarının uygulandığı dönemdir (Doğan, 2011: 297). Ancak, ülkemizde doğum artış hızının düşmesi, yaşlı nüfus oranının artması nedeniyle 2014 yılından sonra tekrar nüfus artışını teşvik eden pronatalist nüfus politikasına geçilmiştir. Son yıllarda ülkemizde nüfus artışı konusunda farklı görüşler de ortaya çıkmıştır. Fazla nüfusun bir güç simgesi olacağını, genç nüfusun önemli olduğunu savunanlar olduğu gibi dengeli ve nitelik-nicelik yönünden değer taşıması kaydıyla nüfus artışını savunanlar da bulunmaktadır (Doğan, 2013: 11). İç Anadolu Bölgesi'nde Konya Bölümü'nün Konya Yöresi'nde yer alan çalışma sahamızın nüfusu sayısal olarak sürekli artış göstermiştir. Nüfus artış hızı da Türkiye'de uygulanan bu nüfus politikalarına paralel hareket etmektedir.

Türkiye'de ilk nüfus sayımı Cumhuriyetin kurulmasından dört sene sonra 1927 yılında yapılmıştır. İkinci nüfus sayımı 1935 yılında yapılmış ve 1990 yılına kadar her beş yılda bir genel nüfus sayımı gerçekleştirilmiştir. 1990 yılından sonra 10 yılda bir sayım yapılması kararlaştırılmıştır. Kişilerin sayım günü bulundukları yerde, sokağa çıkma yasağı uygulanarak “de facto” yöntemi ile son nüfus sayımı 2000 yılında

gerçekleştirilmiştir. 2007 yılında adres kayıtlarını esas alan yeni bir nüfus sayım sistemi kurularak “de jure” denilen Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemine geçilmiştir. Bu şekilde şehirlerin ve Türkiye’nin nüfus miktarları Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından takip eden yılın ocak ayı içerisinde yıllık olarak açıklanmaktadır.

Grafik 5: Ereğli İlçesi’nin 1935 – 2000 Yılları Arası Toplam Nüfus Miktarı

Kaynak: TÜİK Genel Nüfus Sayım Verilerinden Yararlanılmıştır.

Çalışma sahamızın toplam nüfus miktarı 1985-1990 dönemi hariç olmak üzere bir önceki sayıma göre sürekli artış göstermiştir (Grafik 5). 1927 yılında 33.863 olan toplam nüfus 2.670 kişi artarak 1935 yılında 36.533 kişi olmuştur. 1940 yılında nüfus 40.728'e yükselmiş, 1955 yılına gelindiğinde ise 66.280 kişi olmuştur. 1955 yılından sonra da nüfus artmaya devam etmiş 1970 yılına geldiğimizde toplam nüfus 100 bin kişiyi geçmiştir. 1975 yılında Ereğli'nin nüfusu 107.370 kişi olmuştur. 1985-1990 arasında nüfus miktarında önemli bir azalmanın meydana geldiği dikkati çekmektedir. Nüfus miktarında meydana gelen bu durumun nedenlerinden birisi Ereğli'ye bağlı bir bucak olan Ayrancı'nın 1987 yılında 22 köyü ile birlikte ilçe statüsü kazanması,⁸ diğer önemli bir nedenin de yine Ereğli'ye bağlı bir bucak olan Halkapınar'ın 14 köyü ile

⁸ <http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/19507.pdf> Erişim: 11.03.2019

birlikte ilçe olmasıdır.⁹ Çalışma sahasının nüfusu, bu iki bucağın ilçe olmasıyla 1990 yılında 13.872 kişi azalarak 116.847'ye düşmüştür. Nüfusun 1990 yılından sonra tekrar yükseliş içerisine girdiği ve artmaya devam ettiği görülmektedir. Ereğli'de nüfus 1990'dan sonra hızla artarak 2000 yılında 126.117 kişi olmuştur. 1990-2000 döneminde Ereğli'nin nüfusu 9.270 kişi artmıştır (Tablo 15).

Tablo 15: 1935 – 2000 Arası Ereğli Toplam Nüfusun Değişimi

Yıllar	1927	1935	1940	1945	1950	1955	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1990	2000
Toplam Nüfus	33.863	36.533	40.728	45.640	53.645	66.280	78.859	89.788	103.058	107.370	118.919	130.719	116.847	126.117

Kaynak: TÜİK Genel Nüfus Sayım Verilerinden Yararlanılmıştır.

2000 yılında 126.117 olan Ereğli'nin nüfusu ilk ADNKS sonuçlarına göre 2007 yılında 134.438 olmuştur. Ereğli'nin nüfusu 2007 yılına göre 633 kişi artarak 2010 yılında 135.071 olmuştur. 2010-2015 yılları arasındaki artış 4.102, 2015-2018 yılları arasındaki artış ise 6.216 kişidir (Tablo 16). 2007-2018 arası dönem nüfus miktarının artışı açısından, nüfus artış hızının düşmesine bağlı olarak yatay bir görünümde (Grafik 6).

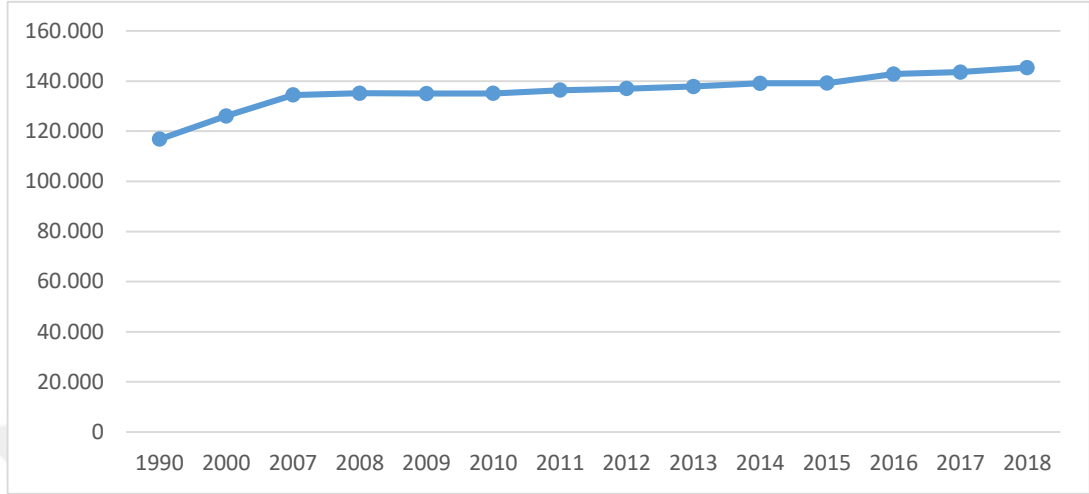
Tablo 16: 2007-2018 Yılları Arasında Ereğli İlçesi'nin Toplam Nüfus Değişimi

Yıllar	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Toplam Nüfus	134.438	135.161	135.008	135.071	136.346	137.038	137.837	139.131	139.173	142.818	143.625	145.389

Kaynak: TÜİK ADNKS Verilerinden Yararlanılmıştır.

⁹ <http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/20523.pdf> Erişim: 11.03.2019

Grafik 6: 2000-2018 Yılları İtibariyle Ereğli İlçesi'nin Nüfusu

Kaynak: TÜİK verilerinden ve Genel Nüfus Sayım Verilerinden Yararlanılmıştır.

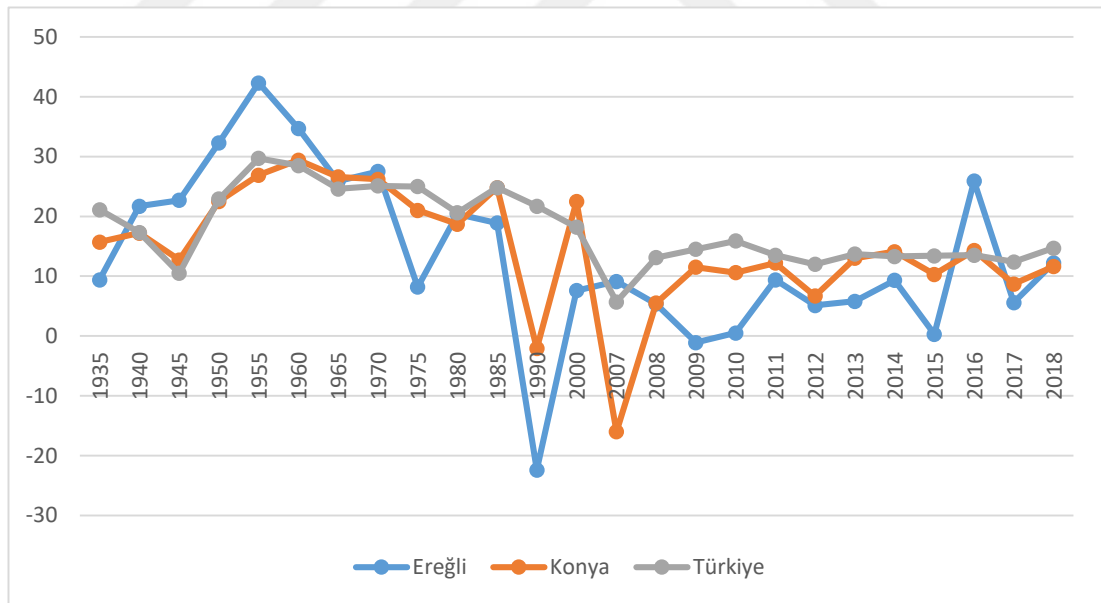
Ereğli'nin nüfusu, Türkiye'de ilk nüfus sayımının yapıldığı 1927'den 2018 yılına kadar geçen 91 yıllık süreçte 33.863'ten 145.389'a yükselmiştir. Toplam nüfusu 115.526 kişi artmış olup nüfustaki artış % 329 olarak gerçekleşmiştir. Aynı dönemde Konya'nın nüfusu % 339, Türkiye'nin nüfusu ise yaklaşık % 500 oranında artış göstermiştir. Ereğli'de nüfus artışı bağlı bulunduğu il olan Konya ile benzerlik gösterirken Türkiye'nin gerisinde kalmıştır.

Çalışma sahasının nüfus artış hızı 1927-1935 yılları arasında Konya ve Türkiye ortalamasının altında kalmıştır (sırasıyla 9,4 – 15,7 – 21,1). Nüfus artış hızı; 1940-1945, 1945-1950, 1955-1960, 1960-1965, 1965-1970 dönemlerinde Konya ve Türkiye ortalamalarının üzerindedir. Nüfus artışının yüksek olmasında ekonomide sanayileşme adına yapılan yatırımların büyük bir etkisi olmuştur. Bu ekonomik yatırımların en önemlisi 1937 yılında Ereğli Pamuklu Sanayi Müessesesi'nin açılmasıdır. Fabrikanın açılması ile birlikte Ereğli'ye Karaman, Niğde gibi yakın çevresinden göç hareketleri artmıştır. 1970-1975 dönemleri de dahil diğer dönemlerde nüfus artış hızı Türkiye ortalamalarının altında kalmıştır. Bunun istisnası 2015-2016 dönemidir. Bu dönemde Konya nüfus artış hızı % 14,3, Türkiye nüfus artış hızı % 13,5 iken Ereğli'nin nüfus artış hızı % 25,9 olarak gerçekleşmiştir. Bu yüksek nüfus artış hızında 2011 yılında Suriye'de başlayan iç savaş sonrası Türkiye'ye sığınan mültecilerin önemli bir

kısımının Ereğli'ye yerleştirilmesinin etkisi vardır.¹⁰ 2018 yılı itibariyle çalışma sahasımızda Göç İdaresi Genel Müdürlüğü verilerine göre 4.008 Suriye vatandaşı ikamet etmektedir.

Ereğli'nin nüfus artış hızının en az olduğu dönemler 1985-1990 ve 2007-2008 dönemleridir. 1985-1990 yılları arasında (% -22,4) bu kadar düşmesinin nedeni daha önce bahsettiğimiz gibi Ayrancı ve Halkapınar bucaklarının ilçe olmasıyla yaşanan nüfus kaybıdır. 2008-2009 dönemlerinde ise nüfus artış hızı % -1,1 olarak gerçekleşmiştir. 1985-1990 dönemleri ile 2015-2016 dönemlerini ayrı tutarsak son 20 yılda % 10'un altında gerçekleşen nüfus artış hızı 2017-2018 döneminde (% 12,2) tekrar artış göstermiştir. Bu artış Türkiye (% 14,7) nüfus artış hızının altında, Konya (% 11,6) nüfus artış hızının üzerindedir (Grafik 7).

Grafik 7: 2000-2018 Yılları İtibariyle Türkiye, Konya ve Ereğli İlçesi'nin Nüfus Artış Hızı (%)

Kaynak: TÜİK verilerinden ve Genel Nüfus Sayım Verilerinden Yararlanılmıştır.

¹⁰ Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün açıklamış olduğu 2018 yılı rakamlarına göre Konya'da geçici koruma kapsamında bulunan Suriyeli sayısı 106.340 kişidir. Bunun rakamın Konya nüfusuna oranı % 4,82'dir. Geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin illere göre sıralamasında Konya onuncu sırada yer almaktadır (<http://www.goc.gov.tr> Erişim: 12.03.2019).

3.2.2. Şehir ve Kır Nüfusu

Nüfus araştırmalarında ele alınması gereken konulardan biri de şehir ve kır nüfusedir. Yerleşmeler şehir yerleşmeleri ve kır yerleşmeleri olarak ikiye ayrılır. Bir yerin şehir veya kır yerleşmesi olarak belirlenmesinde nüfus sayısı, nüfus yoğunluğu, şehre özgü hayat tarzı ve yerleşmenin merkezi konumu gibi pek çok kriter kullanılmaktadır (Göney,1995: 1). Bir yerleşmenin ülkemizde şehir olarak kabul edilebilmesi için sadece nüfus sayısı ortaya konulmamış olmakla birlikte 2.000 nüfus kriterini sağlaması gerekmektedir. Nüfusu 2.000'in altına düşen belediyeler köy statüsünü almaktadır. Şehirler; kamu hizmetleri, eğitim, sağlık hizmetleri ve yaşam biçimleri bakımından kır yerleşmelerinden farklı özellikler gösterir. Şehirler eğitim, sağlık ve çalışma koşulları açısından, kır yerleşmelerine göre gelişmiş olmaları nedeniyle kırsal nüfus için çekici özellik gösterirler (Üçöş, 2016: 72). 6360 sayılı Kanun ile Büyükşehir sınırları içerisinde bulunan köylerin tüzel kişilikleri kaldırılarak mahalleye dönüştürülmüşlerdir. Çalışma sahamız Konya Büyükşehir Belediyesi sınırlarında kaldığından 2013 yılı itibariyle nüfusu şehir nüfusu olarak değerlendirilmiştir.

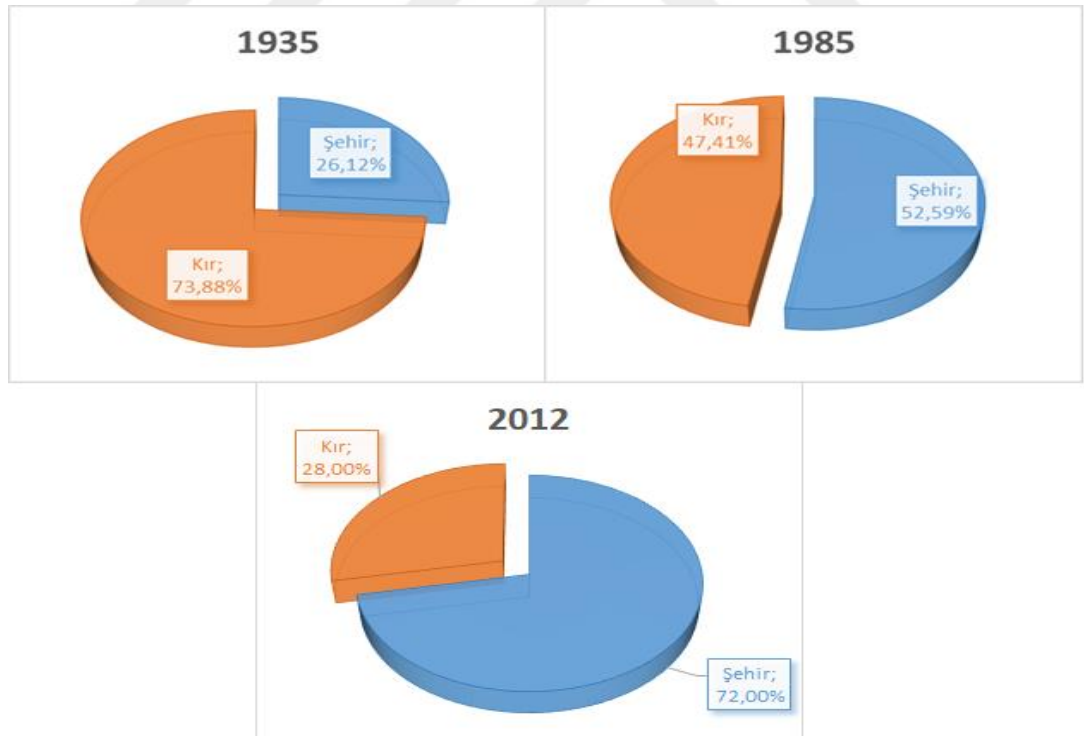
Ereğli'nin şehir nüfusu 1927 yılından günümüze sürekli artış göstermiş olmakla birlikte 1985 yılına kadar olan sayım dönemlerinde Türkiye genelinde olduğu gibi şehir nüfusu kır nüfusundan daha azdır. 1927 yılında şehir nüfusu 7.476, kır nüfusu 26.387'dir. 1985 yılına gelindiğinde şehir nüfusu 68.749, kır nüfusu ise 61.970 olmuştur (Tablo 17). 1927 yılında şehir nüfusu toplam nüfusun % 26,12'sini oluşturmaktadır. Sürekli artış gösteren şehir nüfusu oranı 1960 yılında % 40'lara (% 40,50) yükselmiştir. 1985 yılında şehir nüfusunun oranı % 50'nin üzerine çıkmıştır (Grafik 8).

Tablo 17: Ereğli İlçesi'nin Sayım Yılları İtibariyle Şehir ve Kır Nüfusu Miktarları

Yıllar	1927	1935	1940	1945	1950	1955	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1990	2000	2007	2013	2018
Şehir	7.476	9.544	12.561	15.729	18.545	24.123	31.935	38.362	46.727	50.354	56.931	68.749	74.283	82.633	94.542	137.837	145.389
Kır	26.387	26.989	28.167	29.911	35.100	42.157	46.924	51.426	56.331	57.016	61.988	61.970	42.564	43.484	39.896	0	0
Toplam	33.863	36.533	40.728	45.640	53.645	66.280	78.859	89.788	103.058	107.370	118.919	130.719	116.847	126.117	134.438	137.837	145.389

Kaynak: TÜİK verilerinden ve Genel Nüfus Sayım Verilerinden Yararlanılmıştır.

Grafik 8: Ereğli'nin Şehir-Kır Nüfusu Oranları

Kaynak: TÜİK verilerinden ve Genel Nüfus Sayım Verilerinden Yararlanılmıştır.

Grafik 8’de görüldüğü gibi Ereğli nüfusu 1985 yılına kadar kırsal bir nitelik taşımaktadır. Şehir nüfusu oranı 1985 yılında kırsal nüfus oranını geçmiştir. Kırsal yerleşmelerin tüzel kişiliklerinin mahalleye dönüştürülmeden önceki son yıl olan 2012’de ise şehir nüfusu oranı kır nüfusu oranlarının çok üstündedir. 2013 yılından sonra 6360 sayılı kanun gereği çalışma sahasında nüfusun tamamı şehir nüfusu olarak kabul edilmiştir.

2.2.1. Şehir Nüfusu

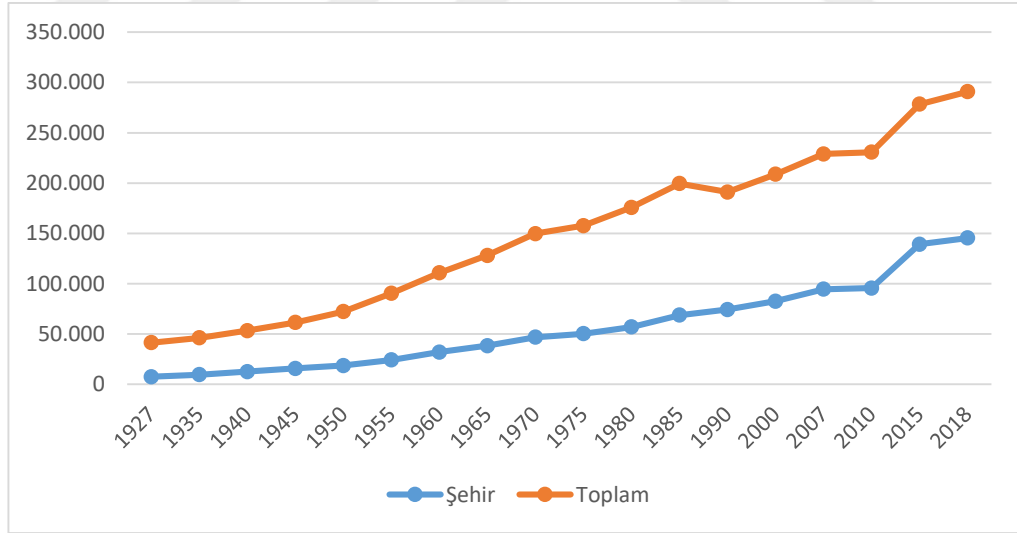
Ereğli, 1927 yılından günümüze kadar yapılan nüfus sayımları göz önünde bulundurulduğunda nüfus büyüklüğü bakımından şehrsel özellik göstermektedir. Cumhuriyet döneminden önce demiryolunu gelmiş, karayolu ulaşımının gelişmiş ancak ekonomik faaliyet olarak tarımsal nitelik taşımaktadır. Sanayi faaliyetlerinin büyük bir kısmı tarıma dayalıdır. Eğitim, sağlık ve şehre özgü hayat tarzının gelişmiş olması şehrin nüfuslanmasında önemli yer tutar. Ereğli sadece “köylerden” değil Ayrancı, Halkapınar ve Karapınar gibi çevre ilçelerden de göç alarak nüfusu almaktadır.

Ereğli’nin şehir nüfusu 1927’den günümüze kadar sürekli artmıştır. Ereğli İlçesi’nde şehir nüfusu 1985 yılına kadar kır nüfusundan daha azdır. Bu durumun temel nedeni kırsal kesimde yaşayan halkın ekonomik yapısını tarım ve hayvancılığın oluşturması ve şehirde sanayileşmenin gelişmemesidir.

1904 yılında Adana – Konya demiryolunun Ereğli’den geçmesi, 1934 yılında temeli atılıp 1937 yılında açılışı yapılan Sümerbank Tekstil Fabrikası’nın Kazancı Mahallesi’nde kurulması nedeniyle şehir güneye doğru gelişmiş ve yeni konut ihtiyacı karşılanmak üzere Kazancı ve Gülbahçe mahallerinde yeni konut alanları yaratılmıştır. Şehir nüfusunun sürekli artması ve yeni konut ihtiyacının oluşması neticesinde şehir bir başka yönde, Konya-Adana (D-330) karayolu istikametinde gelişimini sürdürmektedir.

1927-1955 arasındaki dönem ile 1975-2000 arası dönemde Ereğli şehir nüfusunun artış miktarları arasında büyük farklılıklar görülmektedir. 1927’de 7.476 olan şehir nüfusu, 1955’de 24.123’e yükselmiştir. Bu dönemde şehir nüfusu % 322,67 oranında artış göstermiştir. 1927-1955 arasındaki dönemdeki bu artış oranı 1975-2000 arası dönemde meydana gelen artıştan oldukça yüksektir. 1975-2000 arası dönemde daha önce yapılan yatırımlara ilave yatırımların olması, Ereğli Pamuklu Sanayi ve Ereğli Şeker Fabrikalarının modernizasyonuna rağmen beklenildiği gibi yüksek bir nüfus artışı olmamıştır. Bu dönemde toplam şehir nüfusu miktarındaki artış 32.279 kişidir. Nüfus miktarının artış oranı ise % 164,10 olarak gerçekleşmiştir. 1950 sonrası Türkiye’nin uygulamış olduğu nüfus politikalarına paralel olarak Ereğli nüfusunun artış hızının da azaldığı görülmektedir. 1975-2000 arası dönemde dikkati çeken bir başka husus da şehir nüfusunun kırsal nüfusu geçmesidir. 1985 yılı sayım sonuçlarına göre şehir nüfusu (68.749 kişi) kır nüfusu (61.970 kişi) geçmiştir (Grafik 9).

Grafik 9: Ereğli İlçesi’nin Şehir Nüfusunun Gelişimi (1927-2018)

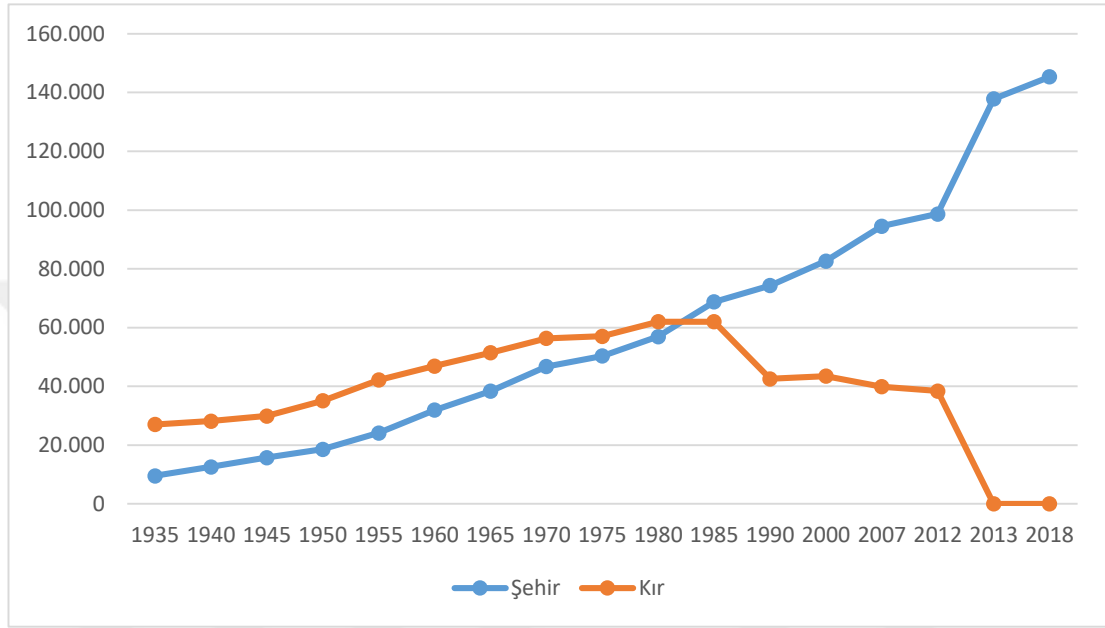

Kaynak: TÜİK verilerinden ve Genel Nüfus Sayım Verilerinden Yararlanılmıştır.

Çalışma sahasında şehir ve kır nüfusunu gösteren Grafik 10 incelendiğinde; şehir nüfusunun sürekli arttığı ve 1985 yılında kır nüfusu geçtiği görülmektedir. 1985 yılından sonraki süreçte şehir nüfusu artmaya devam etmiştir. Şehir-kır nüfuslarında 2012-2013 arasında yaşanan dikkat çekici hareketin nedeni daha önce

değinildiği gibi 6360 sayılı Kanun nedeniyle kır nüfusunun şehir nüfusu olarak kabul edilmesidir.

Grafik 10: Ereğli İlçesi’nde 1927-2018 yılları Arasında Şehir-Kır Nüfusu

Kaynak: TÜİK verilerinden ve Genel Nüfus Sayım Verilerinden Yararlanılmıştır.

2010-2018 arasındaki dönemde toplam şehir nüfusu 49.731 kişi artmıştır. 2010 yılında 95.658 olan şehir nüfusu, 2018 yılında 145.389’a yükselmiştir. Ereğli şehir nüfusu, ilk nüfus sayımının yapıldığı 1927’den 2018 yılına kadar geçen 91 yıllık süreç içerisinde 7.476’dan 145.389’a yükselmiştir. Bu süreç içerisinde şehir nüfusunun tek azalış gösterdiği dönem ise 2007-2008 yılları arasındadır. 2007 yılında 94.542 olan şehir nüfusu 1.381 kişi azalarak 2008 yılında 93.161’e gerilemiştir.

Nüfus miktarı bakımından Konya’nın merkez ilçelerinden sonra en büyük ilçesi olan Ereğli’de, 2012’de kabul edilen 6360 sayılı Kanunla¹¹ belediye teşkilatına bucak olarak bağlı olan Aziziye, Belkaya, Çayhan, Hortu (Sazgeçit), Kutören, Zengen mahalle statüsüne dönüştürülmüştür. Değişen bu kanunla Ereğli’de bulunan belde belediyeleri ile birlikte köy yerleşmelerinin tamamı mahalleye dönüştürmüşlerdir. Bu

¹¹ On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

durum çalışma sahasında kırsal nüfusun 2013 yılı itibariyle şehrsel nüfus olarak kabul edilmesine neden olmuştur.

2018 yılı TÜİK verilerine göre Ereğli İlçesi'nin şehir merkezinde kalan 37 mahallenin toplam nüfusu; 53.101'i erkek, 53.921'i kadın olmak üzere 107.022'dir. Şehirde kadın nüfusun erkek nüfustan fazla olduğu dikkati çekmektedir. Genç bir nüfusa sahip olan çalışma sahasında askerlik çağına gelen erkeklerin vatani görevlerini yerine getirmek, genç nüfusun yükseköğrenim görmek ve faal nüfus içerisinde yer alan erkeklerin iş bulmak üzere şehirden ayrılması etkili olmaktadır. Toplam mahallelerin yaklaşık % 81'inde kadın nüfusu erkeklerden fazladır. En fazla nüfus 5.854 kişi ile Barbaros Mahallesi'ndedir. Barbaros Mahallesi'nde erkek nüfusu 2.888, kadın nüfusu ise 2.966 kişidir. Barbaros'tan sonra 5.814 kişi ile Eti en fazla nüfusa sahip ikinci mahalledir. Şehir nüfusun dağılışında dikkati çeken bir başka konu ise Ereğli Tekstil ile ticaret ve hizmet alanlarının bulunduğu mahallelerin en az nüfusa sahip olmasıdır (Tablo 18). Çarşı bölgesinde yer alan; Barbaros, Camii Kebir, Sümer, Boyacıali ve Selçuklu mahalleleri gün içerisinde insan faaliyetlerine bağlı olarak en kalabalık yerleşmelerdir. Ereğli Kaymakamlığı'nın Selçuklu Mahallesi'nde bulunması da bu hareketlilikte etkili olmaktadır.

Tablo 18: Ereğli İlçesi Şehir Nüfusunun Mahallelere Göre Durumu (2018)

Sıra	Mahalleler	Erkek	Kadın	Toplam
1	500 Evler	502	511	1.013
2	Alpaslan	444	505	949
3	Atakent	903	421	1.324
4	Aydınlar	1.999	2.043	4.042
5	Barbaros	2.888	2.966	5.854
6	Batılagözlü	1.308	1.378	2.686
7	Boyacıali	371	372	743
8	Cahı	2.655	2.734	5.389
9	Camikebir	433	455	888
10	Cinler	1.297	1.262	2.559
11	Çömlekçi	1.785	1.898	3.683
12	Dalmaz	802	878	1.680
13	Doğualagözlü	997	998	1.995
14	Eti	2.882	2.932	5.814
15	Fatih	1.120	1.169	2.289
16	Gülbahçe	1.457	1.535	2.992
17	Hacımustafa	1.616	1.656	3.272
18	Hacımutahir	2.236	2.554	4.790
19	Hamidiye	1.200	1.228	2.428
20	Hıdırlı	1.091	1.094	2.185
21	Kazancı	1.388	1.604	2.992
22	Mehmet Akif	1.774	1.886	3.660
23	Mimar Sinan	800	831	1.631
24	Namık Kemal	2.501	2.508	5.009
25	Orhangazi	2.166	2.261	4.427
26	Pirömer	831	836	1.667
27	Selçuklu	114	119	233
28	Sümer	392	451	843
29	Şinasi	1.723	1.680	3.403
30	Talatpaşa	1.094	1.117	2.211
31	Toros	1.660	2.166	3.826
32	Türbe	2.521	2.659	5.180
33	Üçgöz	1.227	1.322	2.549
34	Yenibağlar	991	1.010	2.001
35	Yıldırım Beyazıt	750	714	1.464
36	Yunuslu	3.269	2.282	5.551
37	Ziya Gökalp	1.914	1.886	3.800
	Toplam	53.101	53.921	107.022

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılmıştır.

Köylerin mahalle olarak kabul edilmesinden sonra 2013 yılında yapılan ilk sayımda 137.837 olan toplam şehir nüfusu 7.552 kişi artarak 2018’de 145.389’a yükselmiştir (Tablo 19).

Tablo 19: Ereğli İlçesi’nde 2013-2018 Yılları Arasında Toplam Nüfus

Yıllar	Kır	Şehir (Toplam Nüfus)
2013	-	137.837
2014	-	139.131
2015	-	139.173
2016	-	142.818
2017	-	143.625
2018	-	145.389

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılmıştır.

Ereğli’de şehir nüfusunun artışı hızı Cumhuriyetin ilk yıllarında uygulanan nüfus politikalarına paralellik göstermektedir. En yüksek nüfus artış hızı % 56,1 ile 1960 yılında gerçekleşmiştir. 1960’dan sonra nüfus artış hızı düşüş göstermektedir. En düşük nüfus artış hızının görüldüğü yıl % -14,71 ile 2008’dir. 2018 yılı itibariyle şehir nüfus artış hızı % 12,2 olarak gerçekleşmiştir.

2.2.2. Kır Nüfusu

2013 yılından itibaren köyler mahalle statüsü kazansa da kırsal alanlar yaptıkları faaliyetlerle dikkat çekmektedir. Çalışma sahasında, kırsal yerleşmeler bulundukları doğal çevre şartları nedeniyle tarımla uğraşmaktadır. Tarım kırsal yerleşmelerin temel geçim kaynağıdır. Nispeten yüksek ve suya ulaşılan yerlerde meyvecilik yapılmakta iken ovada ise diğer tarım ürünleri yetiştirilmektedir. Günümüzde nüfusun büyük bir kısmı şehir merkezi ve çevresinde yaşamasına rağmen; özellikle meyve bahçesi sahibi vatandaşlar bakım ve hasat zamanlarında günübirlik köylere gitmekte, köy ile irtibatları kesilmemektedir. Yaşam, eğitim, sağlık ve diğer şartların daha iyi olması, Ereğli’nin çevresinden göç almasına neden olmuştur. 1985 yılına kadar çalışma sahası nüfusunun büyük çoğunluğunu kırsal nüfus oluşturur. Ereğli’de 1980 nüfus sayımlarında Kır nüfusunun toplam nüfusa oranı %52,13, şehir nüfusunun toplam nüfusa oranı ise % 47,87’dir. Aynı yıl Konya kır nüfusunun toplam

nüfusa oranı 56,93, şehir nüfusunun toplam nüfusa oranı ise % 43,07'dir. Türkiye'nin kır nüfusunun toplam nüfusa oranı 56,08, şehir nüfusunun toplam nüfusa oranı ise % 43,92'dir. 1980 yılında Ereğli'nin kır nüfusu oranları Konya ve Türkiye nüfus ortalamalarının altındadır. Bunun nedeni Ereğli'nin şehrsel fonksiyonlarının gelişmiş olmasından ileri gelmemekte yukarıda da belirtildiği gibi daha iyi bir yaşam şartları ve iş imkânlarıyla açıklanabilir.

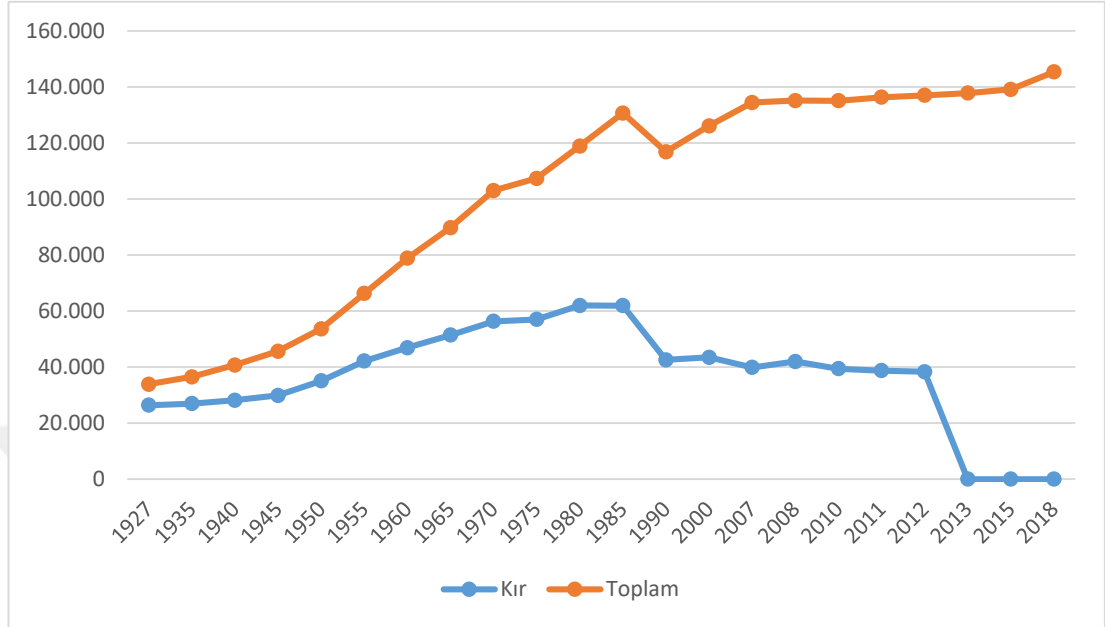
Çalışma sahasında, 1927-1955 yılları arasında kırsal nüfus % 159,76 oranında artmıştır. 1927'de 26.387 olan kırsal nüfus 1955 yılında 42.157'ye yükselmiştir. 1927-1955 yılları arasında Türkiye'nin kır nüfusu artış oranı % 165,70'tir. 1975-2000 yılları arasında kırsal nüfus 57.016'dan 43.484'e gerilemiştir. 1980 yılına kadar sürekli artmaya devam eden kırsal nüfus bu tarihten sonra azalmaya başlamıştır. Kırsal nüfusta 1985-1990 arası dönemde meydana gelen hızlı düşüşün nedeni Ayrancı ve Halkapınar'ın kırsal çevresiyle birlikte ilçe olmasıdır. 2000-2012 yılları arası dönemde kırsal nüfus 5.109 kişi azalarak 2012 yılında 38.375 olarak gerçekleşmiştir (Tablo 20). Bu dönemde nüfusta % -11,75 oranında bir azalma meydana gelmiştir. 2013 yılı itibariyle kır nüfusunun şehir nüfusu olarak kabul edilmesi nedeniyle nüfusun tamamı şehir nüfusu olarak kabul edilmiştir. Grafik 11'de görüleceği üzere 2013 yılı itibariyle kır nüfusu sıfırdır.

Tablo 20: Ereğli İlçesi'nde Sayım Yıllarında Kır Nüfusu

Yıllar	1927	1955	1975	1980	1985	1990	2000	2007	2012
Kır Nüfusu	26.387	42.157	57.016	61.988	61.970	42.564	43.484	39.896	38.375

TÜİK verilerinden ve Genel Nüfus Sayım Verilerinden Yararlanılmıştır.

Grafik 11: Ereğli İlçesi'nde 1927-2018 Kır Nüfusu ve Toplam Nüfus

Kaynak: TÜİK verilerinden ve Genel Nüfus Sayım Verilerinden Yararlanılmıştır.

2012 yılında toplam kır nüfusu 38.375'tir. Nüfusun 19.362'si erkek, 19.013'ü kadındır. Kır nüfusu en fazla olan yerleşme 4.965 kişi ile Belkaya'dır. En az nüfus 19 kişi ile Kızılgedik yerleşmesindedir. Kır yerleşmeleri içerisinde nüfusu 1000'in üzerinde olan yerleşme sayısı ondur. Diğer kırk yerleşmenin nüfusu 1000'in altındadır (Tablo 21).

Tablo 21: Ereğli İlçesi Köylerinin Nüfusu (2012)

Sıra	Yerleşmenin Adı	Erkek	Kadın	Toplam
1	Hacımemiş	982	907	1.889
2	Orhaniye	1.727	1.824	3.551
3	Çimencik	571	518	1.089
4	Bahçeli (İhsani Hamidiye)	85	85	170
5	Belceağaç (Lütfü Hamidiye)	413	346	759
6	Burhaniye	134	135	269
7	Türkmen	338	301	639
8	Ulumeşe	113	122	235
9	Yazlık	329	318	647
10	Alhan	658	652	1.310
11	Servili	388	359	747
12	Kargacı	296	257	553
13	Taşgıl	253	251	504
14	Akhüyük	85	82	167
15	Gökçeyazı (Tont)	281	270	551
16	Özgürler	380	354	734
17	Yellice	384	310	694
18	Beyköy	330	329	659
19	Göktöme	69	63	132
20	Sarıtopallı	162	158	320
21	Aşıklar	84	78	162
22	Melicek	266	258	524
23	Pınarözü (Tatırlı)	115	96	211
24	Sarıca	144	133	277
25	Acıpınar	107	79	186
26	Gaybi	139	126	265
27	Hortu (Sazgeçit)	860	807	1.667
28	Büyükdede (Dede-i Kebir)	88	90	178
29	Çiller	207	196	406
30	Kuskuncuk	248	281	529
31	Yıldızlı	143	158	301
32	Bulgurluk	341	331	672
33	Karaburun	209	214	423
34	Adabağ	152	122	274
35	Aşağıgöndelen	257	242	499
36	Kamışlıkuyu	220	216	436
37	Çakmak	184	203	387
38	Tatlıkuyu	183	179	362
39	Aziziye	1.322	1.345	2.667
40	Çayhan	969	992	1.961
41	Yukarıgöndelen	107	125	232
42	Kuzukuyu	117	119	236
43	Yeniköy	302	310	612
44	Acıkuyu	79	83	162
45	Taşbudak (Göybe)	130	125	255
46	Beyören	139	150	289
47	Kızılgedik	10	9	19
48	Kutören	836	767	1.603
49	Zengen	991	1.005	1.996
50	Belkaya	2.435	2.530	4.965
	Toplam	19.362	19.013	38.375

Kaynak: TÜİK ADNKS Sonuçları

3.3. Nüfus Yoğunluğu

Çalışma sahasının nüfus özellikleri açıklanırken, ele alınması gereken konulardan biri de nüfus yoğunluğudur. Nüfus yoğunluğu bir yerleşmenin alanı ile orada yaşayan nüfusun oransal olarak ifade edilmesidir. Yerleşme alanı ile nüfus arasındaki ilişkiyi ortaya koyabilmek için çeşitli kavramlar geliştirilmiştir. Bunlar aritmetik, zirai ve fizyolojik nüfus yoğunluklarıdır.

Aritmetik nüfus yoğunluğu sınırları belirli bir alanda yaşayan toplam nüfusun o alanın toplam yüzölçümüne bölünmesiyle elde edilen nüfusu ifade eder. Çalışma sahasının aritmetik nüfus yoğunluğu 1927’de 6, 1955’te 12, 1990’da 51’dir. Sürekli artan aritmetik nüfus yoğunluğu 2018 yılında 64 olmuştur (Tablo 22). Bu değerler Konya ve Türkiye’nin nüfus yoğunluğu ile karşılaştırıldığında; Konya’nın (57) üstünde, Türkiye’nin (107) altında olduğu tespit edilmiştir. Konya’nın yüzölçümünün çalışma sahasından fazla olması bu durumun nedeni olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 22: Ereğli İlçesi’nin Sayım Yıllarına Ait Aritmetik Nüfus Yoğunlukları

Yıllar	İlçe Yüzölçümü (km ²)	Toplam Nüfus	Aritmetik Nüfus Yoğunluğu
1927	5.523	33.863	6
1955	5.523	66.280	12
1970	5.523	103.058	18
1980	5.523	118.919	21
1990	2.260	116.847	51
2000	2.260	126.117	55
2010	2.260	135.071	59
2015	2.260	139.173	61
2018	2.260	145.389	64

İkinci yoğunluk ölçüsü de nüfusun ekili dikili toprak miktarına bölünmesiyle elde edilen fizyolojik nüfus yoğunluğudur. Fizyolojik yoğunluk, devletin kendi vatandaşlarının ihtiyaçları olan gıda ve tarımsal hammadde ihtiyacını kendi topraklarından sağlamak esasına dayanmaktadır (Tanoğlu, 1969: 63). Çalışma

sahasında fizyolojik nüfus ekili dikili toprak miktarında ve nüfusta meydana gelen değişimlere bağlı olarak yıllara göre farklılık göstermektedir. 1960 yılında fizyolojik nüfus yoğunluğu 43 iken, 1990 yılında 106'ya yükselmiştir. Meydana gelen bu yükselme nüfus miktarının artması, buna karşılık ekili dikili toprak miktarının azalmasına bağlıdır. 2007 yılında nüfus ile birlikte ekili dikili toprak miktarı da artmış buna karşılık fizyolojik nüfus yoğunluğu azalmıştır. 2015 yılında fizyolojik nüfus yoğunluğu artarak 148, 2018 yılında tekrar düşerek 114 olmuştur (Tablo 23). 2018 yılında Konya'nın fizyolojik nüfus yoğunluğu 116, Türkiye'nin 353'tür.

Tablo 23: Ereğli İlçesi'nin Sayım Yıllarına Ait Fizyolojik Nüfus Yoğunlukları

Yıllar	Ekili Dikili Topraklar (km ²)	Toplam Nüfus	Fizyolojik Nüfus Yoğunluğu
1960	1.833	78.859	43
1990	1.097	116.847	106
2000	1.097	126.117	114
2007	1.264	134.438	106
2010	1.264	135.071	106
2015	935	139.173	148
2018	1.269	145.389	114

Nüfus yoğunluklarının tespit edilmesinde kullanılan üçüncü ölçü tarımsal nüfus yoğunluğudur. Tarımsal nüfus yoğunluğu ekonomik faaliyetlerin sadece bitkisel ve hayvansal üretime bağlı olan kırsal nüfus yoğunluğunun ekili dikili toprak miktarına bölünmesiyle elde edilir (Tanoğlu, 1969: 64). Çalışma sahasında, tarımsal nüfus yoğunluğu 1960'ta 25, 1990'da 38, 2000'de 39, 2010'da 31 ve 2018'de 30 olarak tespit edilmiştir (Tablo 24).

Tablo 24: Ereğli İlçesi'nin Sayım Yıllarına Ait Tarımsal Nüfus Yoğunlukları

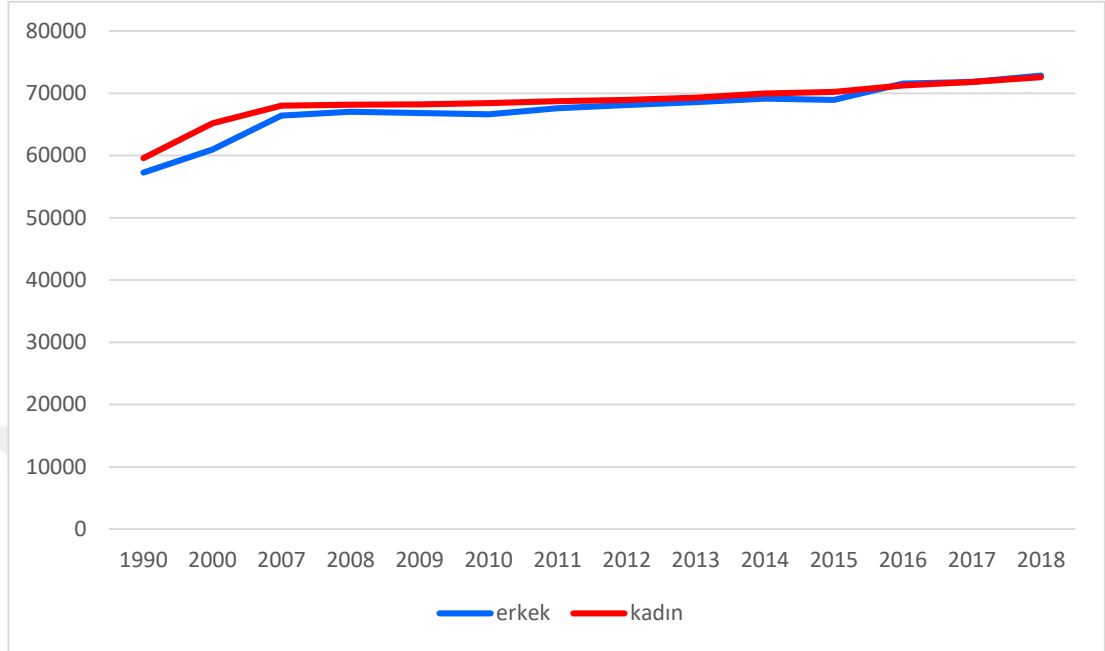
Yıllar	Ekili Dikili Topraklar (km ²)	Toplam Nüfus	Tarımsal Nüfus Yoğunluğu
1960	1.833	46.924	25
1990	1.097	42.564	38
2000	1.097	43.484	39
2007	1.264	39.896	31
2010	1.264	39.413	31
2018	1.269	38.367	30

3.4. Nüfusun Yaş Grupları ve Cinsiyet Durumu

Nüfus çalışmalarında ele alınması ve bilinmesi gereken konulardan biri de nüfusun yaş gruplarına göre dağılışı ve cinse göre durumudur. Nüfusun yaş gruplarına göre dağılımının bilinmesi faal nüfusun, iş gücü kapasitesi, bağımlı nüfusu ve nüfus hareketlerinin özelliklerinin daha iyi değerlendirilmesine yardımcı olur (Balcı Akova, 2011: 77).

1927 sayımından 2018'e kadar olan dönemde nüfusun cinse göre dağılımında kadın nüfusun sayım yıllarının büyük bir kısmında erkek nüfusundan fazla olduğu dikkati çekmektedir. Cins dağılımında kadın nüfusun en fazla paya sahip olduğu yıl % 51,66 ile 2000 yılıdır. Kadın nüfus oranının fazla olması erkek nüfusun çalışmak üzere şehirden ayrılmış olması ile açıklayabiliriz. 2018 yılı "Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi" sonuçlarına göre Ereğli İlçesi'nin toplam nüfusunun cinsiyet dağılımına bakıldığında; erkek ve kadın nüfusun oranlarının birbirine yakın olduğu görülmektedir. Buna göre nüfusun % 50,09'unu erkekler oluştururken % 49,91'ini kadınlar oluşturmaktadır (Grafik 12).

Grafik 12: Ereğli İlçesi'nde Nüfusun Cinsiyete Göre Dağılımı

Kaynak: TÜİK verilerinden ve Genel Nüfus Sayım Verilerinden Yararlanılmıştır.

Çalışma sahasının nüfusu, yaş grupları açısından değerlendirildiğinde ise, aktif nüfus olarak adlandırılan 15-64 yaş diliminin yoğunlukta olduğu görülür (Şekil 1). 2018 yılı itibariyle Ereğli'nin nüfusunun % 67,10'unu faal nüfus oluştururken % 32,90'ını 0-14 ile 65 ve üstü diğer bir ifadeyle bağımlı nüfus oluşturmaktadır. Bağımlı nüfus içerisinde bulunan 0-14 yaş diliminde yer alan çocuk nüfusun toplam nüfusa oranı % 22,90 iken yaşlı nüfus olarak adlandırılan 65 ve üstü yaş grubundakilerin toplam nüfus içerisindeki oranı % 10'dur (Tablo 25).

Tablo 25: Ereğli İlçesi'nin Yaş Gruplarına Göre Kadın ve Erkek Nüfusu

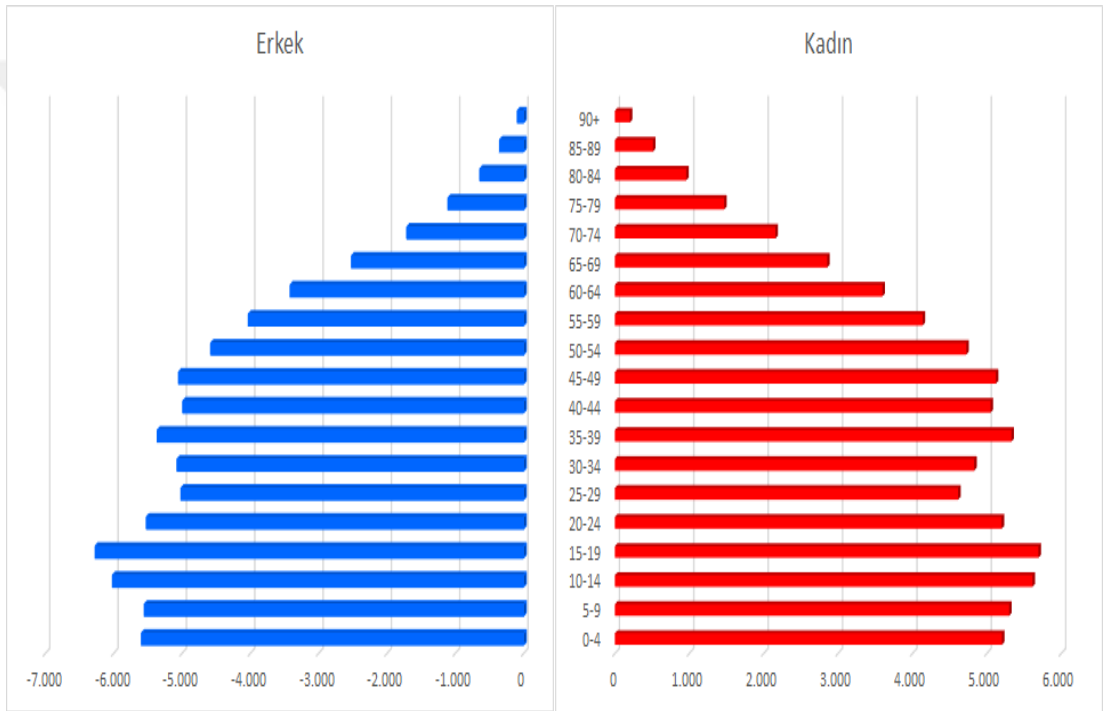
Yaş Grubu	Erkek	Kadın	Toplam
0-4	5.589	5.204	10.793
5-9	5.548	5.300	10.848
10-14	6.013	5.614	11.627
Bağımlı Nüfus (0-14)	17.150	16.118	33.268
15-19	6.266	5.694	11.960
20-24	5.519	5.199	10.718
25-29	5.011	4.614	9.625
30-34	5.069	4.831	9.900
35-39	5.358	5.331	10.689
40-44	4.985	5.051	10.036
45-49	5.046	5.122	10.168
50-54	4.577	4.724	9.301
55-59	4.025	4.137	8.162
60-64	3.413	3.596	7.009
Faal Nüfus (15-64)	49.269	48.299	97.568
65-69	2.516	2.854	5.370
70-74	1.706	2.158	3.864
75-79	1.103	1.469	2.572
80-84	637	959	1.596
85-89	348	512	860
90+	89	202	291
Bağımlı Nüfus (65+)	6.399	8.154	14.553
Toplam	72.818	72.571	145.389

Kaynak: TÜİK ADNKS Sonuçları (2018).

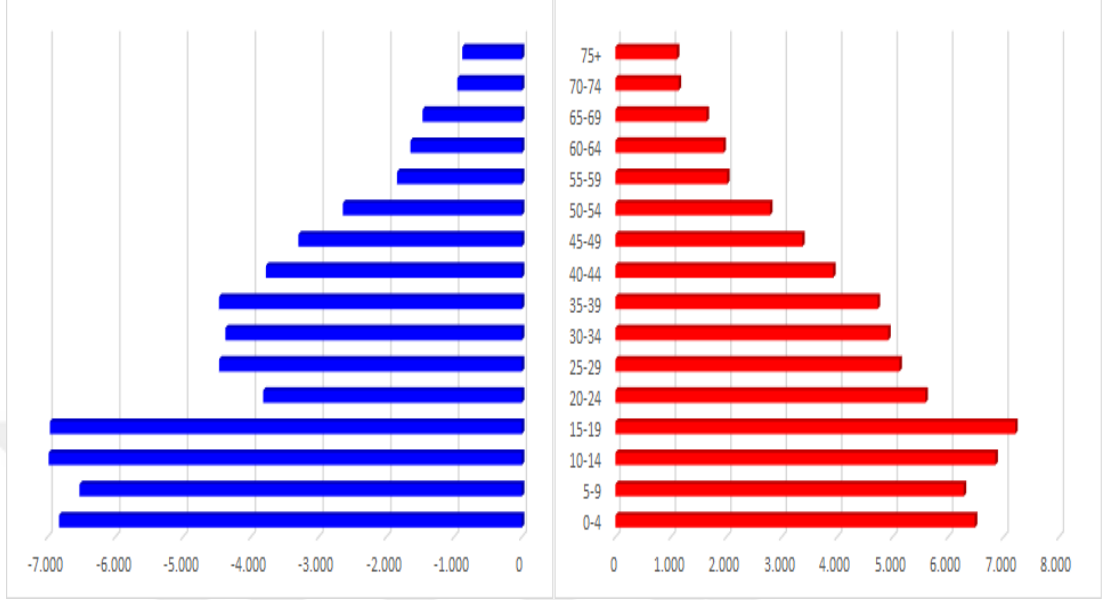
Çalışma sahasına ait Şekil 4 ve Şekil 5'de yer alan nüfus piramitleri incelendiğinde; doğum oranlarında ciddi düşüşlerin olmadığını 0-4 yaşı dilimine bakarak söyleyebiliriz. Şekil 1'deki nüfus piramidi incelendiğinde; 0-4 ve 5-9 yaş grubunda cins miktarlarının birbirine yakın, 10-14, 15-19 yaş grubunda ise erkek nüfus

miktarı daha fazla olduğu görülmektedir. 50-54 yaş grubundan sonra ise kadınlar lehine bir değişme söz konusudur. Piramidin üst kısımlarına çıkıldıkça kadın nüfus miktarı artmaktadır. Şekil 2’de en dikkat çekici yaş grubu 20-24 aralığıdır. Bu yaş aralığında kadın nüfusu daha fazladır. Nüfus piramitleri karşılaştırıldığında 2000 yılına ait piramitte 0-19 yaş arası nüfus çoğunlukta iken 2018 yılına ait piramitte nüfusun yaş gruplarına göre daha dengeli bir dağılım gösterdiği görülmektedir.

Şekil 4: Ereğli İlçesi’nde Nüfusun Yaş Grupları ve Cinsiyete Göre Dağılımı (2018)

Şekil 5: Ereğli’de Nüfusun Yaş Grupları ve Cinsiyete Göre Dağılımı (2000)

Kaynak: TÜİK Genel Nüfus Sayım Sonuçları ile ADNKS Sonuçları

Çalışma sahasının nüfusunun yaş gruplarına göre dağılımı incelendiğinde; Ereğli İlçesi genç bir nüfusa sahiptir. Nüfusun büyük çoğunluğu çocuklar ve gençlerden oluşmaktadır. 2000 yılında faal nüfus % 62,50 iken 2018’de % 67,10’unu faal nüfus oluşturmaktadır. Bağımlı nüfus ise 2000 yılında % 37,40 iken 2018’de % 32,90’a gerilemiştir. Nüfusun cinsiyet dağılımına baktığımızda; 2000-2007 dönemleri arasında kadın nüfusun daha fazla olduğu 2007 yılından sonra ise, birbirine daha yakın miktarlarda olduğu görülmektedir.

3.5. Nüfusun Sosyo-Kültürel Özellikleri

2017 yılı sonunda Ereğli’de okuma yazma bilenlerin oranı % 96,82’dir. Cinsiyete göre okuma yazma bilenlerin durumu incelendiğinde; erkeklerde okuma yazma bilenlerin oranı % 98,92 kadınlarda okuma yazma bilenlerin oranı da % 94,71 olarak gerçekleşmiştir. Kadınlarda okuma yazma bilenlerin oranı erkeklere göre daha düşüktür. Bu durum ülkemizde kadınlara karşı geleneksel bakış açısının devam etmesinden kaynaklanmaktadır. Çalışma sahasının okuryazarlık oranı Konya ilinden düşük, Türkiye genelinden ise yüksektir. Konya genelinde okuma yazma bilenlerin

oranı % 97,69, Türkiye genelinde ise % 96,76'dır. Konya ilinde okuma yazma bilen erkeklerin oranı % 99,36 iken kadınların oranı % 96,06'dır. Aynı yıl Türkiye genelinde okuma yazma bilen erkeklerin oranı % 99, kadınların oranı ise % 94,51'dir. Okuma yazma bilen erkeklerin oranı hem Türkiye, hem de Konya genelinden düşüktür. Kadınlarda ise Türkiye'den yüksek iken Konya'dan daha düşük bir durumdadır.

Çalışma sahasında 6 yaş üstü eğitim düzeyi 2000 yılına göre daha ileri bir durumdadır. Bu durumun nedeni eğitimin önce sekiz yıl zorunlu olması, daha sonra ise 12 yıla çıkarılmasıdır. 2000 yılı itibariyle çalışma sahasımızda okuma yazma bilenlerin oranı % 88,46'dır. Aynı yıl erkeklerde okuma yazma bilenlerin oranı % 94,71, kadınlarda okuma yazma bilenlerin oranı % 82,72 olarak gerçekleşmiştir. Kadınlarda okuma yazma bilenlerin oranı erkeklere göre düşük olmasına rağmen son yıllarda önemli bir gelişme göstermiştir. 2000 yılında okuma yazma bilmeyen kadın nüfus sayısı 9.925 iken 2018 yılında 4.150'ye gerilemiştir. 2000 yılında eğitim düzeyinde dikkati çeken başka bir noktada okuma yazma bilmeyenlerin oranının düşmüş olmasıdır. 2000 yılında % 11,53 olan okuma yazma bilmeyenlerin oranı 2018 yılında % 3'e gerilemiştir.

6 yaş üstü eğitim düzeyini gösteren Tablo 26'ya göre; çalışma sahasında ilkokul mezunları 45.288 kişiyle ilk sırada yer almaktadır. Bu rakam okuma yazma çağındaki nüfusun % 34,74'ünü oluşturmaktadır. 20.709 kişi lise ve dengi meslek okulu mezunu, 16.537 kişi ilköğretim mezunu, 15.324 kişi ortaokul veya dengi okul mezunu, 14.389 kişi yüksekokul veya fakülte mezunudur. Ereğli İlçesi'nde okuma yazma bilmeyen 4.150 kişinin 698'ini erkekler, 3.452'sini de kadınlar oluşturmaktadır. Okuma yazma bilmeyen nüfusun büyük bir kısmını kadınlar oluşturmaktadır.

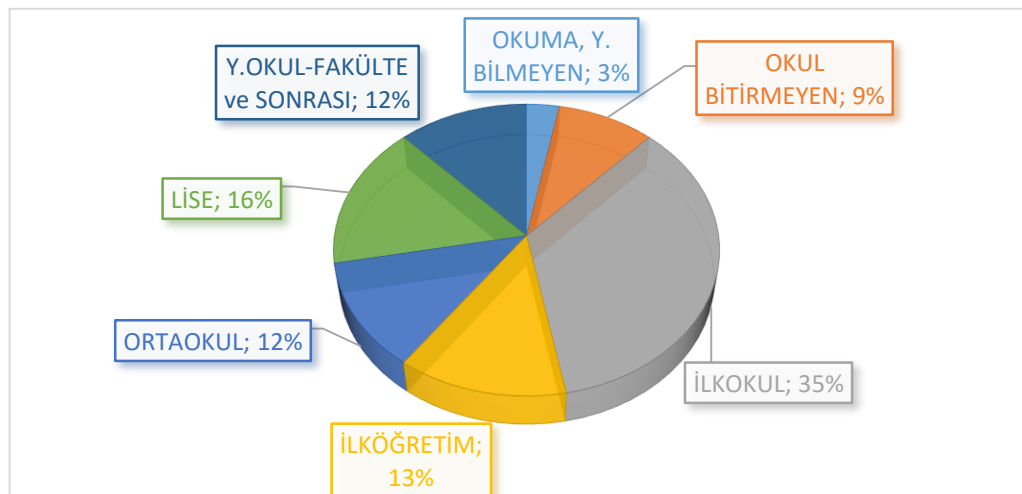
Tablo 26: Ereğli İlçesi'nde Nüfusun Eğitim Durumu (2017)

Eğitim Durumu	Erkek	Kadın	Toplam
Okuma Yazma Bilmeyen	698	3.452	4.150
Okuma Yazma Bilen Fakat Bir Okul Bitirmeyen	5.185	7.045	12.230
İlkokul Mezunu	20.122	25.166	45.288
İlköğretim Mezunu	9.342	7.195	16.537
Ortaokul veya Dengi Okul Mezunu	8.817	6.507	15.324
Lise ve Dengi Meslek Okulu Mezunu	11.766	8.943	20.709
Yüksekokul veya Fakülte Mezunu	8.005	6.384	14.389
Yüksek Lisans Mezunu	655	322	977
Doktora Mezunu	75	42	117
Bilinmeyen	328	319	647
Toplam			

Kaynak: TÜİK ADNKS Sonuçları

Çalışma sahasında 6 yaş ve üzeri okuryazar olan nüfusun % 35'i ilkokul, % 16'sı lise, % 13'ü ilköğretim, % 12'si ortaokul, % 12'si yüksekokul, fakülte ve sonrası mezunları, % 9'u okuma yazma bilip herhangi bir okul bitirmeyenlerden oluşmaktadır. Okuma yazma bilmeyenlerin oranı % 3'tür (Grafik 13). Ereğli İlçesi'nde okullaşma oranları ilköğretimde % 99,8 ve ortaöğretimde de % 99,5'tir.

Grafik 13: Ereğli İlçesi'nde Eğitim Durumu (2017)

Kaynak: TÜİK ADNKS Sonuçları

Çalışma sahasında 143 tane resmi eğitim kurumu bulunmaktadır. Bu eğitim kurumlarının; 66 tanesi ilkokul, 45 tanesi ortaokuldur. İlkokul ve ortaokulların sayıca fazlalığı dikkati çekmektedir. Liselerin kendi içerisinde dağılımına baktığımızda; 7'si mesleki ve teknik Anadolu,, 5'i Anadolu, 2'si imam hatip, 1'i sosyal bilimler, 1'i fen, 2'si genel olmak üzere toplam 18 tanedir (Tablo 27). Mesleki ve teknik Anadolu liselerinde; sağlık, bilişim, çocuk gelişimi, elektrik-elektronik, mobilya, muhasebe, makine ve metal teknolojilerine ait bölümler bulunmaktadır.

Tablo 27: Ereğli İlçesi'nde Bulunan Resmi Eğitim Kurumları

Okul Türü	Okul Sayısı
Anaokulu	7
İlkokul	66
Ortaokul	45
Lise (Fen, Anadolu, İmam Hatip, Mesleki ve Teknik Lise)	18
Toplam	136

Kaynak: Milli Eğitim Bakanlığı

Ereğli'de özel eğitimi kurumu sayısı 20'dir. Bunların 1'i anaokulu, 4'ü ilkokul, 5'i ortaokul, 10'u da lisedir.

32.544 öğrencinin bulunduğu Ereğli İlçesi'nde; 2004 öğretmen, 1469 derslik bulunmaktadır. Derslik başına ilkokulda 32, ortaöğretimde 34, mesleki ve teknik liselerde 18 öğrenci düşmektedir. Ereğli'de eğitim öğretim faaliyetleri gelişmiştir. Derslik başına düşen öğrenci sayılarının azalması, verilen eğitimin kalitesini de artıracaktır.

Eğitim öğretim hayatından önemli bir yeri bulunan üniversiteler aynı zamanda şehrin sosyal ve ekonomik hayatına önemli katkı sağlamaktadır. 2000'lerin başında sadece 1 adet meslek yüksekokulu bulunurken bugün; 2 meslek yüksekokulu ve 1 eğitim fakültesiyle 1 adet mühendislik ve doğa bilimleri fakültesi bulunmaktadır.

3.6. Çalışan Nüfusun Sektörel Dağılımı

Çalışma sahasının işgücünü oluşturan 15 yaş ve üstü nüfus, 2000 yılı genel nüfus sayım sonuçlarına göre toplam 42.449 kişiden oluşmaktadır. İşgücünü oluşturan nüfusun toplam nüfusa oranı % 37,03'tür. İşgücüne dahil nüfus içerisinde erkeklerin oranı % 62,04, kadınların oranı ise % 37,96'dır. Ereğli İlçesi'nin nüfusunun sektörlere dağılımının yer aldığı 2000 yılına ait Tablo 28 incelendiğinde; nüfusun büyük bir kısmının tarım sektöründe çalıştığı görülmektedir. Konya Ovası'nın devamı olan Ereğli Ovası'nın verimli tarım alanlarına sahip olması, tarım alanlarının su ihtiyacını karşılayan yerüstü ve yeraltı su kaynaklarının bulunması çalışma sahasında tarım yapılmasını kolaylaştırmaktadır. Toplam işgücü içerisinde tarımda çalışan nüfusun oranı % 53,17'dir. Tarım sektöründe çalışan erkek nüfusun oranı % 43,68, kadın nüfusun oranı % 56,32'dir. Tarım sektöründe kadın nüfusun daha fazla yer aldığı görülmektedir. Bu durumu kadınların özellikle tarımsal ürünlerin ekilmesi, çapa işleri gibi tarım ürünlerinin bakımının yapılması ve ürünlerin hasat işlemlerinde aktif olarak yer almalarından ileri gelmektedir.

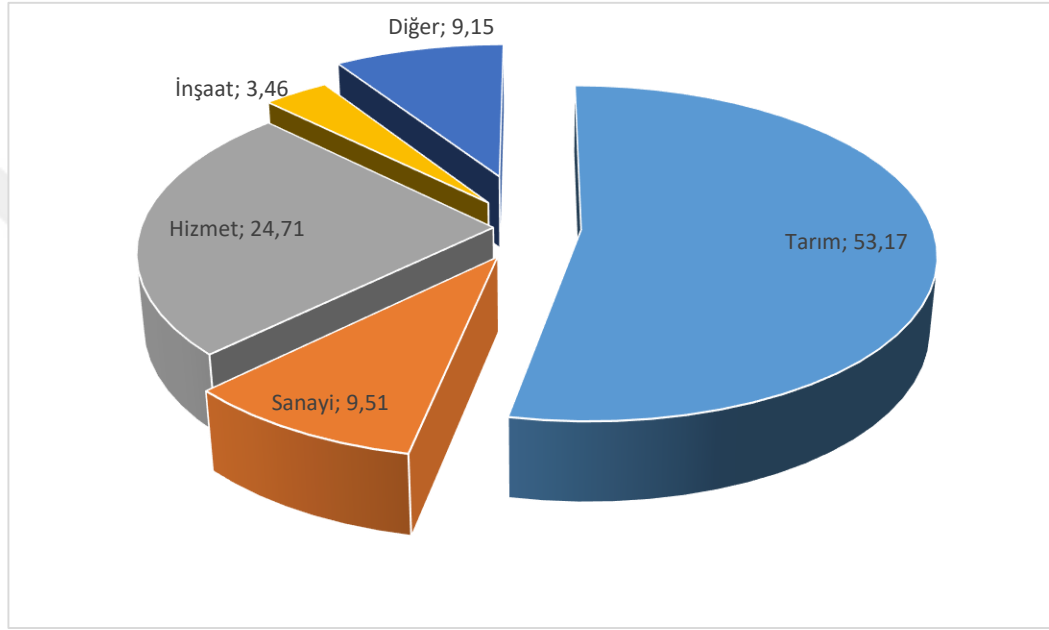
Tablo 28: Ereğli Nüfusunun Sektörel Dağılımı (2000)

Sektör	Meslek Grubu	Erkek	Kadın	Toplam
Tarım	Ziraat, Avcılık, Ormancılık ve Balıkçılık	10.847	13.985	24.832
Sanayi	Madencilik ve Taş Ocakçılığı	12		12
	İmalat Sanayii	3.803	511	4.314
	Elektrik, Gaz ve Su	111	5	116
İnşaat	İnşaat	1.606	9	1.615
Hizmet	Toptan ve Perakende Ticaret, Lokanta ve Oteller	3.058	255	3.313
	Ulaştırma, Haberleşme ve Depolama	1.471	52	1.523
	Mali Kurumlar, Sigorta, Taşınmaz Mallara Ait İşler ve Kurumları, Yardımcı İş Hizmetleri	533	185	718
	Toplum Hizmetleri, Sosyal ve Kişisel Hizmetler	4.641	1.345	5.986
	İyi Tanımlanmamış Faaliyetler	18	2	20
	Toplam	26.100	16.349	42.449

Kaynak: Genel Nüfus Sayımları (TÜİK)

Tarım sektöründen sonra işgücünün en fazla yer aldığı gruba hizmet sektörü oluşturmaktadır. Hizmet sektörünün toplam sektörler içerisinde payı % 24,71’dir. Sanayi sektörü % 9,51 iken işsizlerin oranı % 9,10 olarak karşımıza çıkmaktadır (Grafik 14). Ereğli bir “Tarım Şehri” kimliğine hayızdır.

Grafik 14: İşgücünde Yer Alan Nüfusun Sektörel Dağılımı

Kaynak: Genel Nüfus Sayımları 2000 (TÜİK).

3.7. Göçler

“Göç, bir idari sınırı geçerek ikamet yerini devamlı ya da uzun süreli olarak değiştirme olayını ifade etmektedir. Bu değişim kıtalararası, uluslararası, bölgelerarası, kırdan şehre ya da şimdi görüldüğü gibi şehirden kıra doğru herhangi bir ölçek ya da yönde meydana gelebilir” (Tümertekin, Özgüç, 2015a: 289). Bir yerleşim yerinin nüfusunun artışında doğum ve ölümler gibi doğal nüfus artışlarının yanında göçler de etkili olmaktadır. İnsan veya insan gruplarının aynı ülke içerisinde yer değiştirmesi veya başka bir ülkeye gitmesi olarak da tanımlanan göç, insanlık tarihi kadar eski bir olgudur. Avcılık ve toplayıcılıkla yaşamını sürdüren ilk insanlar ihtiyaçları olan besinleri bulabilmek için sürekli hareket etmişlerdir. Dinamik bir olgu

olan göç; güvenlik, beslenme, barınma veya diğer ekonomik nedenlere bağlı olarak ve doğal afetler sonucu da gerçekleşebilmektedir.

Ereğli tarih boyunca Hititler, Asurlar, Persler, Roma ve Bizans İmparatorluğu, Selçuklular, Karamanoğulları ve Osmanlıların egemenliğinde kalmıştır. Anadolu'nun Türkleşmeye başlamasıyla birlikte yaşanan nüfus hareketlerinden Ereğli'de etkilenmiştir. Nitekim 1899 tarihine gelindiğinde şehirde, Ermeni ve Rumlardan oluşan toplam 715 nüfus kaldığını görmekteyiz.

Ereğli, Osmanlı topraklarına katıldıktan sonra 1471 yılında sadrazam Rum Mehmet Paşa tarafından kalesi yıkılmış, halkının büyük bir kısmı İstanbul'a sürgün edilmiştir. İstanbul'a sürülen halk Şehremini, Marmara Ereğlisi ve Selanik'e yerleştirilmiştir. 17. yy'da da Türkmen aşiretlerinin Ereğli'de iskânı sağlanmıştır. Kara Begdili ve Çayanlar bu Türkmen aşiretlerindendir. 19. yy'da Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılmasıyla yeniçerilerin bir kısmı Gölören ve Kızılgedik mahallelerine yerleştirilmişlerdir. 1888 yılında Rusya'nın işgal ettiği topraklardan gelen Çerkezlerin bir kısmı da bugünkü Hamidiye Mahallesi'ne yerleştirilmişlerdir (Erel, 2017b).

Osmanlı İmparatorluğu'nun son zamanlarında savaşları kaybetmesi sonucu Anadolu'ya kitlesel göçler olmuştur. Balkan Savaşlarıyla birlikte Sırbistan, Hırvatistan, Makedonya, Bulgaristan, Arnavutluk'tan gelen Türkler, diğer Anadolu şehirlerinde olduğu gibi Ereğli'ye de yerleştirilmişlerdir. Cumhuriyet döneminde mübadeleler sonucunda Anadolu'ya Yunanistan'dan gelen ve muhacir olarak adlandırılan halktan 1924 yılında 456, 1926 yılında 573, 1927 yılında ise 79 kişi Ereğli'ye yerleştirilmiştir (Erel, 2017b: 33).

2000 yılı verilerine göre çalışma sahamız olan Ereğli ilçesi aldığı göçten daha fazla göç vermiştir. 2000 yılında Ereğli'ye göç edenlerin sayısı 7.072 kişi iken, Ereğli'den göç edenlerin sayısı 10.298 kişidir. Ereğli'nin gerek verdiği göç gerekse aldığı göç içerisinde erkeklerin sayısı daha fazladır. Ereğli'den göç edenlerin 5.649'u erkek nüfustur (Tablo 29).

Tablo 29: Ereğli İlçesi'nin 2000 Yılında Aldığı ve Verdiği Göç

	Aldığı Göç	Verdiği Göç
Erkek	3.728	5.649
Kadın	3.344	4.649
Toplam	7.072	10.298

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılmıştır.

2012-2018 nüfus sayımı dönemini kapsayan Tablo 30 incelendiğinde; çalışma sahamızın verdiği göçün daha fazla olduğu ve en fazla göçün 2018'de 6.540 kişiyle yaşandığı görülmektedir. En fazla göç 2018 yılında verilmesine rağmen aldığı göç miktarının da fazla olması nedeniyle net göç hızı -0,84 olarak gerçekleşmiştir. 2016 yılında ise aldığı göç miktarı verdiği göç miktarından daha fazladır. Verilen yıllar içerisinde net göç hızı sadece 2016 yılında (5,09) pozitif başka bir ifade ile aldığı göç verdiği göçten fazladır.

Tablo 30: Ereğli İlçesi'nin 2012 – 2018 Yılları Arasında Aldığı Göç

Yıllar	Aldığı Göç	Verdiği Göç	Net Göç (Aldığı - Verdiği)	Net Göç Hızı
2012	4.804	5.734	-930	-6,76
2013	4066	4.743	-677	-4,90
2014	4.405	4.896	-491	-3,52
2015	4.148	5.220	-1072	-7,67
2016	5.130	4.405	725	5,09
2017	4.416	4.832	-416	-2,89
2018	6.418	6.540	-122	-0,84

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılmıştır.

Çalışma sahamızın en fazla göç aldığı ve en fazla göç verdiği illere bakıldığında; her ikisi de aynı illerdir. Bu illerin büyük bir bölümü ilçeye yakındır. En fazla göç aldığı on ilin toplam aldığı göç içerisindeki payı % 70'e karşılık gelir. 1.205 kişi ile en fazla göç verdiği il Konya'dır. Konya'yı 597 kişi ile İstanbul takip etmektedir. Ereğli 2018 yılında 3 kişi ile en az göçü Kilis'ten almıştır. En fazla göç

verdiği on ilin toplam göç içerisindeki payı % 67’dir. 1.501 kişi ile en fazla göç verdiği il Konya’dır. Burada da 515 kişi ile Konya’yı İstanbul takip etmektedir (Tablo 31). 2018 yılında Ereğli’den Kilis’e hiç göç olmamıştır. En az göç ise 2 kişi ile Ardahan’a olmuştur.

Tablo 31: Ereğli İlçesi’nin En Fazla Göç Aldığı ve Göç Verdiği İller (2018)

Aldığı Göç		Verdiği göç	
İller	Kişi Sayısı	İller	Kişi Sayısı
Konya	1.205	Konya	1.501
İstanbul	597	İstanbul	515
Adana	412	Niğde	422
Antalya	341	Karaman	422
Niğde	337	Ankara	398
Karaman	328	Antalya	349
Ankara	313	Adana	230
Mersin	248	İzmir	214
Aksaray	190	Aksaray	169
İzmir	183	Mersin	161

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

EREĞLİ İLÇESİ'NİN YERLEŞME ÖZELLİKLERİ

4.1. Yerleşmenin Tarihi Gelişimi

İlk insanların yerleşme yeri seçiminde plüvial göllerin önemli bir yeri vardır. İlkçağda insanlar kurumuş veya kurumakta olan göllerin, kumsalların kıyılarında, alüvyal ovalarda ve su ihtiyaçlarını kolaylıkla karşılayabilecekleri yerlerde yerleştikleri görülmektedir. Konya Havzası'nda kurulan yerleşmeler, Konya Gölü'nün çekilmesine bağlı olarak ortaya çıkmışlardır (Tapur, 2009: 104). Ereğli'de Konya Gölü kenarında birikinti konisi üzerinde kurulmuş ve çevresine doğru gelişmiştir.

Anadolu'da kurulan ilk yerleşmelerden olan Ereğli (Konya) şehrinin antik dönemdeki adı "Heracleia Kybistra"dır. Milattan önce Kybistra olarak kurulan şehrin bilinen ilk tarihi de Hititlere aittir. Kybistra'yı günümüzde çalışma sahası dışında kalan İvriz (Aydinkent) civarında Proto-Hitit dönemi yerleşmesi olarak kabul edebiliriz. Tarihte kurulan devletlerin su kaynaklarına yakın yerleri seçmesi İvriz Çayı'nın kaynağını aldığı bu bölgenin ilk yerleşme yeri olduğu fikrini kuvvetlendirmektedir. Konyalı'ya göre; "Kybistra'yı bugünkü Ereğli'de değil, Toroslara yakın yerlerde aramak lazımdır. Tond, Sinandı veya İvriz'in kendisinde bulunması lazımdır." (Konyalı, 1970: 77). Hititler dönemine ait kale kalıntılarının tamamının bu bölgede bulunması bu fikri destekleyen önemli unsurlardır.

Ereğli, Roma döneminde, Ulucami çevresinde kurulmuş ve adı Hereklia'dır. İvriz Çayı taşkınlarından korunmak üzere yığma tepeler üzerinde kurulan şehrin çevresi surlarla çevrilidir. Ereğli merkezde yapılan kazılarda Roma dönemine ait hamam kalıntıları bulunmuştur (Bilici ve Erel 2005: 11). Şehrin kurulduğu alanda yapılacak geniş çaplı kazı çalışmalarında Roma-Bizans dönemi şehir kalıntılarının bulunması da ihtimal dâhilindedir. Çalışma sahası ve çevresinin tarihi ile ilgili sahip olduğumuz bilgilerin doğruluğunu sorgulamamızı sağlayacak bulgulara ulaşılması; Kybistra'nın İvriz Mahallesi çevresinde mi yoksa bugünkü modern şehrin altında mı

olduğunun kesinlik kazanması da yapılacak kazılar sonucunda ortaya çıkması mümkündür.

Ereğli'nin kurulduğu yer; Kybistra, Tond, Sinandı, Mindos Kalesi (Kale-i Mindos)'ne giden vadinin başındadır. "Ereğli; yeni silahlara, ordu sevk ve idare şekillerine, bu topraklara hâkim olanların dayanacakları, ana kaynakların ve merkezlerin istikametine göre daha sonra kurulmuştur" (Konyalı, 1970: 135). Bizans İmparatorluğunu Arap akınlarından koruyan ve bir sınır kalesi olan Ereğli (Herakleia) Kalesi, Heraklius tarafından 7. yüzyılda Arap akınlarını durdurmak için güçlendirmiştir. Daha önce değinildiği gibi; Ereğli Kalesi, Fatih Sultan Mehmet zamanında sadrazam olan Rum Mehmet Paşa tarafından savunması güçlenmesin diye yıktırılmıştır (Konyalı, 1970: 298). Günümüzde, kaleye ait izler bulunmamaktadır.

Herakleia Kalesi Miken mimarisinden esinlenerek yapılmıştır. Yerleşme; merkezde bârû-kent, çevresinde ise ova-kent olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Şehrin merkezi, yaşayan halkın oturduğu evlerle işyerlerinden oluşan kale duvarı, hisar burcu ve sur (Kubbealtı Lügati, çevrimiçi) anlamına gelen bârû kent; ovoidan 10-15 metre daha yüksek, yağma tepelerin oluşturduğu batıya doğru eğimi artan ve dalgalı bir arazi üzerinde kurulmuştur (Şekil 6). Çevresi toprak ve taşlardan örülmüş surlardan oluşmaktadır. Bârû kentin kurulduğu alanın sınırları genişletmenin zor olması nedeniyle günümüzde de rahatlıkla belirtilebilmektedir. Makbara, Kervansaray, Ağalar, Cahı, Hamidiye, Cinli ve Horhoru bârûları boyunca çizilecek bir hat şehrin çevresini oluşturmaktadır. Bu bârûlardan Ağalar bârûsu yüksekliğini korumuş diğer bârûlar çevre düzenlemesi, yol ve inşaat yapımları nedeniyle eski görünümlerini kaybetmişlerdir (Gürbudak, 1993: 24). Bârû kent Ereğli'nin doğusunda bulunan Camii Kebir Mahallesi'nin çarşıya yakın kısmını içine aldıktan sonra Makbara Köprüsü'nden geçerek güneye döner ve Kanlı Bârû'ya uzanır. Horhor'u geçtikten sonra Pirömer Mahallesi'nin Ören mevkiinde Cinli Barı'ya ulaşır. Hamidiye Mahallesi'nin ikiye ayırarak devam eden surlar Cihan Mahallesi'ni içine alır. Oradan Boyacı Ali, Hacımustafa Mahallesi'nin çarşıya yakın kısmını da içine alarak Kervansaray'ın yanında biter (Konyalı, 1970: 440-441).

Şekil 6: Hilmi Erel Çizimiyle Temsili Barı Kent

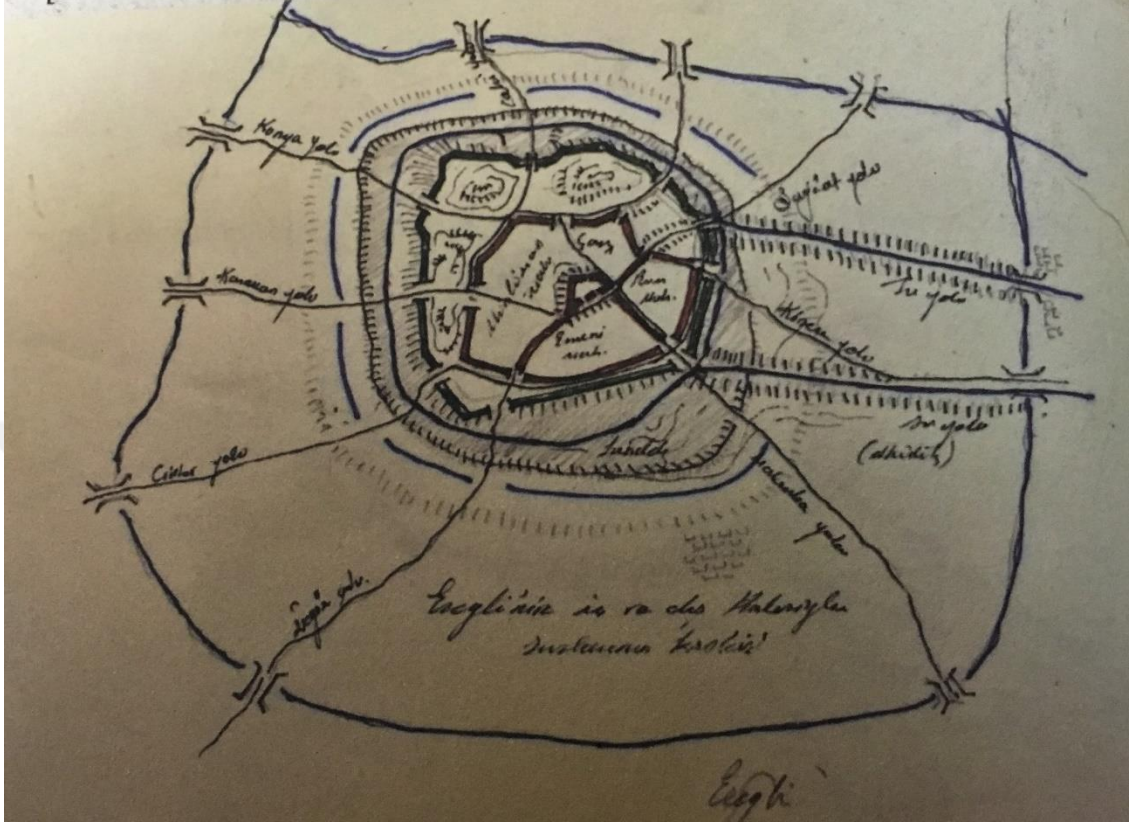

Kaynak: Erel, 2017a: 9

Surun önünde, şehri su ve düşman baskınlarına karşı koruyan hendek bulunmaktadır. Bu hendeğin sınırları, iç kale surlarının sınırlarıyla olan benzerliği şehrin sınırlarını da vermektedir (Konyalı, 1970: 441).

Ova kent olarak adlandırılan alan ise bârû, kentinde dışında kalan, etrafı akarsular, kerpiçten yapılmış surlar ve çalılıklardan oluşan düz bir alanı ifade etmektedir (Şekil 7). Ova kentin sakinlerini, daimi veya geçici ikamet eden, geçimini tarımdan (bitkisel ve hayvansal üretim) sağlayan aileler oluşturmaktadır. Ova kentin sınırları; Karasu, Hacımustafa, Cahı, Halılağa, Üçgöz, Gülbahçe, Şeyh Şahabeddin köprülerinin oluşturduğu hattın meydana gelmektedir (Gürbudak, 1993: 25).

Şekil 7: Hilmi Erel Çizimiyle Temsili Ova Kent

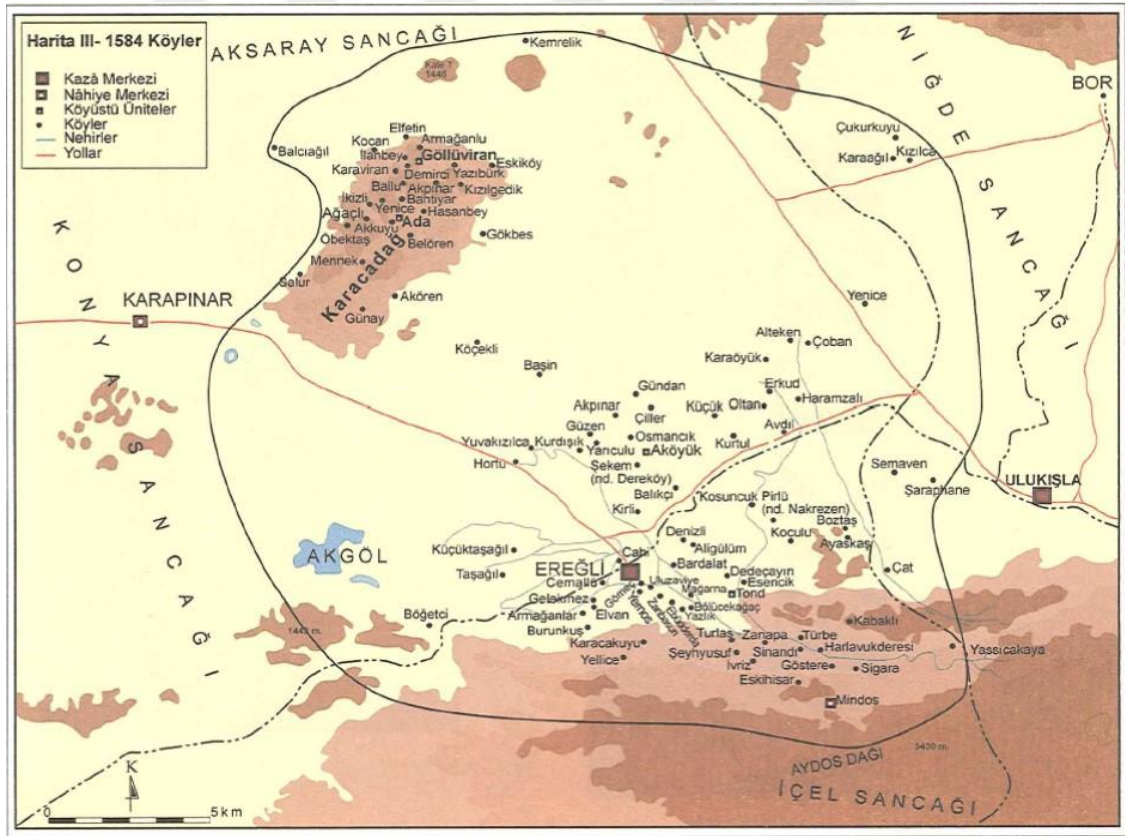

Kaynak: Erel, 2017: 9

Ereğli, tarihi yollar üzerinde bulunması nedeniyle farklı devletlerin ve beyliklerin etkisi altında kalması nedeniyle yağma ve büyük tahribatlara uğramıştır. Çalışma sahasının merkezi olan Ereğli tarihi geçmişte pek çok devletin egmenliğinde kalmıştır. Bizans-Arap, Selçuklu-Haçlı, Karamanoğlu-Osmanlı mücadelelerine sahne olmuş; sözkonusu devletler arasında yaşanan savaşlarla şehir yakılıp yıkılmıştır. Karamanoğlu-Osmanlı mücadeleleri neticesinde kalesi yıkılmış ve korunaksız hale gelmiştir. Bu mücadeleler nedeniyle tarihi yapıların çok azı günümüze ulaşabilmiştir. Çalışma sahasında Osmanlı döneminde şehirde birtakım isyanlar ve işgaller meydana gelmiş olsa da daha sakin bir dönemin başladığı ve iskan faaliyetlerinin arttığını görmekteyiz.

Bu mücadeleler sırasında da şehir tahrip olduğu gibi nüfusunun azaldığı da tahrir defterlerinden anlaşılmaktadır. XVI. yüzyıl başlarında küçük bir şehir olan Ereğli, bu yüzyılın ikinci yarısından itibaren orta büyüklükte bir yerleşim merkezi olmuştur. Şehrin Üsküdar-Şam güzergahında olması askeri menzil, kervanlar ve hac yollarının uğrak noktası olması bu durumun başlıca nedenleri arasında yer almaktadır. Yavuz Sultan Selim'in İran ve Mısır, Kanuni Sultan Süleyman'ın Irak, IV. Murat'ın ise Bağdat ve Revan seferlerinde Ereğli güzergahını askeri menzil olarak kullanmalarının şehre bir canlılık kazandırması ve şehir gelişmesinde önemli rol oynadığı söylenebilir. XVI. yüzyılın başlarında (II. Beyazıt Dönemi) Ereğli'de altı mahalle bulunmaktadır. Bu mahallelerin en büyüğü Cami Mahallesi'dir. Bu dönemde yaklaşık 792 olan nüfusu 1518 yılında (I. Selim dönemi) 980'dir (Yörük, 2012: 218-219).

Şekil 8: XVI. Yüzyılda Ereğli Yerleşmeleri

Kaynak: Yörük, 2010: 340

XVI. yüzyılın başlarında mahalle sayısında önemli bir değişiklik meydana gelmezken nüfusun arttığı dikkati çekmektedir. III. Murat döneminde ise mahalle sayısında ve nüfusta ciddi bir artış meydana gelmiştir. 1584 yılında Ereğli'nin mahalle sayısı 25'e çıkarken nüfusu da yaklaşık 3653 olmuştur. Bu dönemde dikkati çeken bir başka nokta ise Mescid-i Hacı İshak mahallesinin en kalabalık mahalle olmasıdır. Bu dönemde Cağaloğlu Bedesteni 12 farklı meslek grubunun meydana getirdiği bir ticaret merkezidir. Boyacılık faaliyetlerinin geliştiği görülmektedir. Bu durum, XVI. yüzyılda Ereğli'de dokuma sanayisinin geliştiğini göstermektedir. Tarım önemli bir ekonomik faaliyettir. Bunların dışında cami ve medrese gibi dini yapılar ile dükkan sayılarında da artış meydana geldiği görülmektedir (Yörük, 2012: 219).

Ereğli İlçesi'nin XVI. yüzyıla ait önemli eserlerinden biri de askeri amaçla yapılmış olan Rüstempaşa Kervansarayı'dır. Kitabesi bulunmadığından Kervansarayın yapılış tarihi kesin olarak bilinmemektedir. Konyalı'ya göre Kervansaray Sadrazam Rüstempaşa'nın ölümünden sonra vasiyeti üzerine Mimar Sinan'a yaptırılmıştır (Konyalı, 1970: 567). Kervansaray'ın biri güneydoğuda (Bağdat Kapısı), biri batıda (Konya Kapısı) olmak üzere iki kapısı bulunmaktadır. İç kısmının restorasyonu tamamlanan Kervansaray, kütüphane olarak kullanılmaktadır.

XVII. yüzyılda mahalle sayısı ve nüfus miktarları azalmış, bazı mahallelerin isimleri değişmiş veya yeni mahalleler oluşturulmuştur. Mahallelerin isimlerinin değişmesi bazı mahallelerin yayla benzeri geçici yerleşmeler olduğu, bu nedenle mahalle sayılarında artışlara yada azalışlara neden olduğunu söyleyebiliriz. Bu yüzyılın ortasında mahalle sayısı 22 olmuştur. XVIII. yüzyılın başlarında imar faaliyetleri önemli gelişmeler göstermiştir. Bu dönemde mahalle sayısı 27'ye çıkmış, dini yapıların sayısında ciddi artışlar meydana gelmiştir. Dini yapıların yanı sıra bu dönemde; muallimhane (2 Adet), okul (2 adet) ve imarethane (1 adet) yapılarının varlığına rastlanmaktadır (Yörük, 2012: 220). Bu durum, Ereğli'nin sürekli bir gelişme gösterdiğini, eğitime verilen önemin arttığını göstermektedir. 1883 tarih ve 16 numaralı Konya Vilayet Salnamesi'nde çalışma sahasında, 57 mahalle ve köy (Garye/Karye) ile 4.469 hane olduğu tespit edilmiştir. Ayrancı (Karaman) ilçesine bağlı Koraş (Goraş) ve Divle (Deyle) Ereğli'ye bağlı nahiyelelerdir.

XX. yüzyılın başında (1904) İstanbul-Bağdat demir yolunun geçmesi ve Ereğli istasyonu yerleşmenin gelişmesine katkıda bulunmuş, konut alanları istasyon ve çevresinde yer alan mahallelerde yoğunlaştırmıştır. Devlet Demiryolları'na ait binaların da bu bölgede yapılması yerleşme tarihi açısından kritik öneme sahiptir.

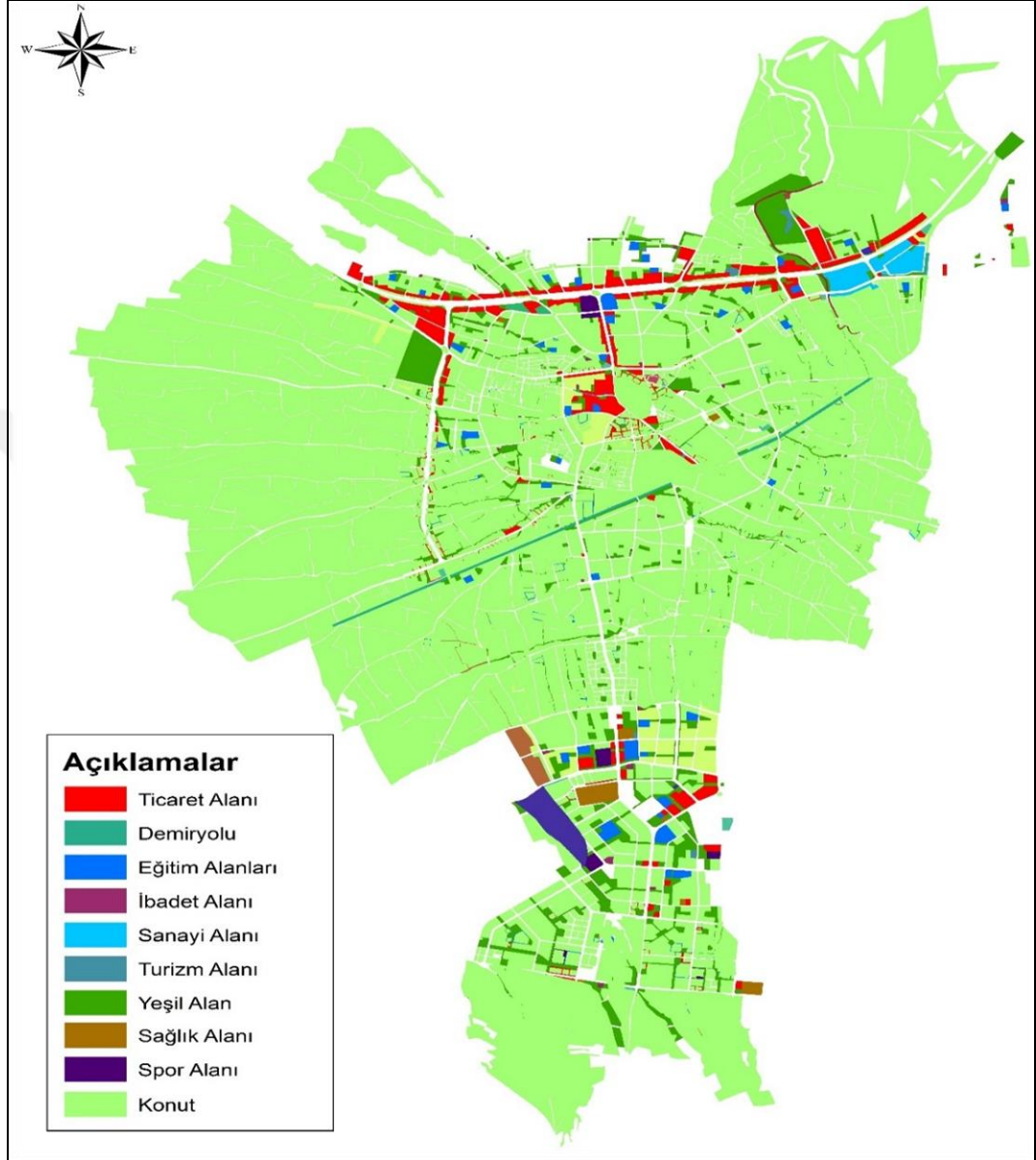
Cumhuriyet döneminde sanayileşme faaliyetleri yerleşme üzerinde önemli etkilere sahip olmuştur. Çalışma sahasında sanayinin gelişmesine bağlı olarak köyden şehre olan göçün artması beraberinde konut ihtiyacını artırmıştır. Çevresine göre merkezi konumda yer alan Ereğli, sadece köylerden göç almamış diğer il ve ilçelerden de göç almıştır. 1937 yılında faaliyetlerine başlayan Ereğli Pamuklu Sanayi Müessesesi bu göç hareketlerinin artmasına ve yeni konutların yapılmasına öncülük eden ilk sanayi işletmesidir. Tarıma dayalı sanayi kollarının gelişmesi de konut ihtiyacının artmasına ve yeni konutların ortaya çıkmasına ve konut alanlarının fabrika çevresinde yoğunlaşmasına neden olmuştur. Konut alanlarının artması beraberinde su, elektrik, kanalizasyon gibi altyapı yatırımlarının yapılmasına neden olmuştur.

4.2. Arazi Kullanımı

“Yeryüzünde yerleşilmiş mekânın tümü fonksiyona göre kullanım alanları halinde örgütlenmiştir” (Tümertekin ve Özgüç, 2015a: 361). Yerleşmelerin mekânsal açıdan gelişmelerini etkileyen önemli unsurlar doğal çevre özellikleri ve nüfus miktarlarıdır. Nüfus miktarları arttıkça şehirler doğal çevre özelliklerinin izin verdiği ölçüde gelişirler. Çalışma sahasında şehir merkezi, tarım alanları içerisinde sıkışmış durumdadır ve buna bağlı olarak toplu yerleşme özelliği göstermektedir.

Bir şehirde çeşitli yerleşme özelliklerinin dağılışı, hizmetlerin yayılışı ve yerleşme içinde insan faaliyetleri büyük ve bütün bir sistemi oluşturmaktadır. Şehrin planı bir yerde ve bir dereceye kadar bu büyük ve bütün sistemin daha da açık şekilde ortaya çıkmasını sağlamaktadır (Göney, 2004: 2). Bu çerçevede hazırlanan 1/5000 ölçekli Ereğli NİP kararları sonucunda belirlenen arazi kullanımları incelendiğinde; Ereğli'nin konut alanları, yeşil alanlar, iş ve ticaret alanları, sanayi alanları, kamu hizmet alanları gibi fonksiyonlara sahip olduğu görülmektedir.

Harita 8: Ereğli İlçesi Şehir Merkezinde Arazi Kullanımı

Ereğli şehir merkezinde arazi kullanım durumunu gösteren Tablo 32 ve Harita 8 incelendiğinde; en geniş kullanım alanına 1.634,30 hektarla konut alanlarının sahip olduğu görülmektedir. İçerisinde pazar, istasyon, terminal, yollar, tarım gibi çeşitli fonksiyonları bulunan diğer kullanım alanları hariç tutulduğunda % 14,45 ile yeşil alanlar ikinci sırada bulunmaktadır. Sanayi alanları % 5,32 ile üçüncü, ticaret alanları % 3,90 ile dördüncü ve % 2,04 ile resmi alanlar son sırada yer almaktadır.

Tablo 32: Ereğli İlçesi Şehir Merkezi Arazi Kullanım Durumu

Arazi Kullanımı	Alan (Ha)	Oran (%)
Konut Alanları	1.634,30	46,65
Açık ve Yeşil Alanlar	585,20	14,45
Ticaret Alanları	157,70	3,90
Resmi Alanlar	82,45	2,04
Sanayi Alanları	215,10	5,32
Kentsel Sosyal Donatı Alanları	1.016,30	26,64
Toplam	3.691,05	100,00

Kaynak: 1/5000 ölçekli Ereğli NİP

4.2.1. Konut Alanları

Ereğli İlçesi şehir merkezinde konut alanları en geniş arazi kullanımını oluşturmaktadır. Konut alanları, güneyde demiryolu ile kuzeyde karayolu arasında kalan bölümde yoğunlaşmaktadır (Şekil 9). Burada yer alan konutlar planlı yapılardan oluşmaktadır. Karayolunun kuzeyi ile demiryolunun güneyinde yayılmış olan konut alanları kısmen yarı kırsal nitelikler göstermektedir. Şehir merkezinde yarı kırsal özellik taşıyan bölgeler, güneyde geniş alanlar oluştururken, ilçe merkezinden çevre mahallelere erişim sağlayan yol güzergâhlarında ise saçaklanma göstermektedir.

Şekil 9: Ereğli İlçesi Konut Alanları Dağılımına Ait Uydu Görüntüsü

Kaynak: Google Earth (02.06.2019)

Onaylı 1/5000 ölçekli Ereğli NİP şehir merkezinde bulunan mevcut konutlar nüfus yoğunlukları bakımından dört grupta toplanmıştır. Bunlar; yüksek yoğunlukta (301-600 kişi/ha), orta yoğunlukta (151-300 kişi/ha), düşük yoğunlukta (51-150 kişi/ha) ve seyrek yoğunlukta (50 kişi/ha) konut alanlarıdır (1/5000 ölçekli Ereğli NİP). Mevcut konut alanlarının dağılımını gösteren Tablo 33 incelendiğinde; Ereğli’de en fazla paya sahip mevcut konutlarının orta yoğunlukta konut alanları olduğu görülmektedir (% 71,09). Düşük yoğunlukta konut alanları ikinci (% 22,55), yüksek yoğunlukta konut alanları üçüncü (% 4,05) ve seyrek yoğunlukta konut alanları (% 2,31) son sırada yer alır.

Tablo 33: Ereğli İlçesi Şehir Merkezinde Mevcut Konut Alanlarının Mekânsal Dağılımı

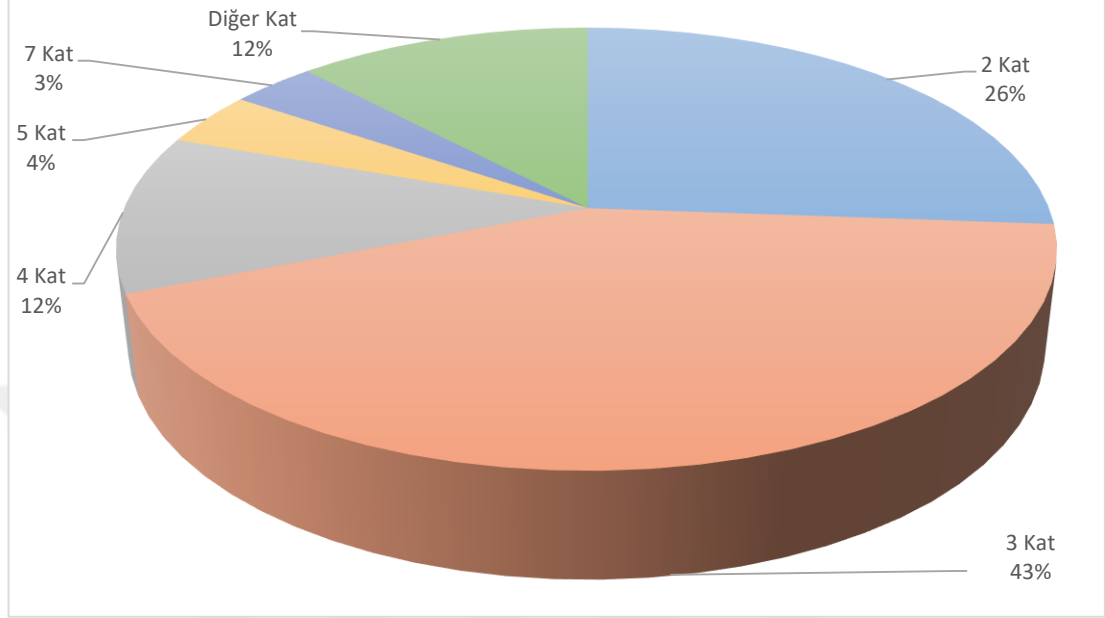
Mevcut Konut Alanı	Alan (Ha)	Oran (%)
Yüksek Yoğunlukta Konut Alanları	49,00	4,05
Orta Yoğunlukta Konut Alanları	858,80	71,09
Düşük Yoğunlukta Konut Alanları	272,40	22,55
Seyrek Yoğunlukta Konut Alanları	27,80	2,31
Toplam	1.208,00	100,00

Kaynak: 1/5000 ölçekli Ereğli NİP

Şehir merkezinde 858,8 ha ile en fazla alan arazi kullanımına sahip olan orta yoğunlukta konut alanları kuzeyde karayolu güneyde demiryolu ve batıda Şehit Tuğrul Köseoğlu Caddesi arasındaki mahalleler ile demir yolunun güneyinde kalan Aydınlar (Alparslan Türkeş Bulvarı çevresi), Mehmet Akif, Batılagözlü, Türbe ve Gülbahçe mahallelerinde yayılış gösterir. Düşük yoğunlukta konut alanları Türbe ve Batılagözlü mahallelerinin Şehit Ali Aksu ve Vatan caddelerinin güneyinde kalan kısmı ile Cahı, Orhangazi, Ziya Gökalp ve Namık Kemal mahallelerinin karayolunun kuzeyinde kalan kısımlarında yayılış göstermektedir. Yüksek yoğunlukta konut alanları Hamidiye, Hıdırlı, Dalmaz ve Hacımütahir mahallelerinde yayılış gösterir. Seyrek yoğunlukta konut alanları en az arazi kullanımına sahip olup Şehit Tuğrul Köseoğlu Caddesinin batısında, Doğualagözlü ve Atakent mahallelerinde yayılış göstermektedir (1/5000 ölçekli Ereğli NİP).

Ereğli İlçesi şehir merkezinde mevcut konut alanları dışında orta ve düşük yoğunlukta gelişme konut alanları da bulunmaktadır. Gelişme konut alanlarının arazi kullanım miktarı 426,30 hektar, arazi kullanım oranı ise % 10,55'dir. Çalışma sahasında tarım alanlarının korunması amacıyla Torosların kuzey eteklerinde, tarımsal niteliği düşük, sulama kanalı üst kotta kalan bölümler devlet hastanesi, üniversite yapıları ile Toplu Konut İdaresi tarafından konut yapım alanı olarak kullanılmaktadır. Bunun dışında şehir merkezinin doğusunda Ziya Gökalp, Yunuslu mahallelerinde de gelişme konut alanları planlanmıştır. Planlanmış konut alanlarında öngörülen kat yükseklikleri 2-12 kat arasında değişmektedir (1/5000 ölçekli Ereğli NİP).

Grafik 15: Ereğli İlçesi Şehir Merkezi Gelişme Konut Alanları Öngörülen Kat Yükseklikleri

Kaynak: 1/5000 ölçekli Ereğli NİP

Grafik 15 incelendiğinde en fazla öngörülen kat yüksekliği 3'tür (% 42,73). Öngörülen diğer kat yükseklikleri oransal olarak sırasıyla; 2 kat (% 26,17), 4 kat (% 11,59), 5 kat (3,99), 7 kat (% 3,45) ve diğer kat adetlerinden (% 12,07) oluşmaktadır.

4.2.1.1. Kentsel Sit Alanı İçerisinde Kalan Konutlar

Çalışma sahasında Osmanlı'nın son dönemleri ile Cumhuriyetin ilk yıllarına ait, günümüzde de varlığını sürdüren ve Ereğli için önemli konut sahaları bulunmaktadır. Bu konut sahaları 2. derece kentsel sit alanı olarak tescil edilmiştir. Demiryolunun çalışma sahasından geçmesi ile birlikte yapılan istasyon binası ve lojmanlar günümüze kadar varlığını sürdürmüş önemli eserlerdendir. Demiryolu şehrin konut alanlarının istasyon ve çevresinde gelişmesini sağlamıştır. Devlet Demiryolları'na ait bu alanda; yolcu salonu, bagaj emanet, gişe, makasçı odası ve müdür odası gibi yolculuk işlevi bulunan, çalışanlar için lojman, trenlere atı su deposu, bakım atölyesi, ambar gibi kullanımları bulunan 14 yapı bulunmaktadır. Bu yapılardan

8'i bodrum üstü tek katlı iken su deposu olarak kullanılan yapı 2 katlı, lokomotif tamiri yapılan bina tek katlı, kalan yapıların ise 2'si 3 katlı, 2'si 4 katlıdır (Ereğli Belediyesi, 2013: 102-112).

Sit alanında bir diğer konut bölgesini Sümerbank Fabrika Sahası oluşturmaktadır. Sümer Mahallesi'nde bulunan bölge, tekstil fabrikası ve fabrikadan kaynaklı idari binalar, kreş, spor tesisleri ve memur evleri bulunmaktadır. Fabrika sahasında yer alan kreş, 1940'lı yılların mimari özelliklerini yansıtmaktadır. Spor tesisleri fabrika binasının güneyinde bulunmaktadır. Fabrika bölgesinin esas konut alanını oluşturan Memur Evleri'nin batısında fabrika üretim tesisleri, doğusunda ise İstasyon Caddesi bulunmaktadır. Memur Evleri fabrika yapısı içerisinde idari görevlerde bulunan çalışanlar için tasarlanmış konutlardır. Müdür Evi olarak adlandırılan yapı iki katlıdır. Şef evleri ikili, memur evleri ise dörtlü düzende kurulmuştur (Fotoğraf 3) (Ereğli Belediyesi, 2013: 112-116).

Sümerbank Fabrikası'nda çalışan işçilerin ikamet etmesi için yaptırılmış olan İşçi Konutları, Devlet Demiryollarına ait gar sahasının batısında Gülbahçe Mahallesi'nde bulunmaktadır. Mimarlar Odasına ait Arkitekt dergisinde yer alan bir fotoğraf üzerine düşülen nottan 1943 yılında inşaatının devam ettiği anlaşılan işçi konutları toplam 3 plan tipinde 8 bloktan oluşmaktadır. Birinci plan tipinde 4 blok bulunmaktadır (Fotoğraf 3). Her blokta bodrum, zemin ve zemin üstü kat olmak üzere üç kat bulunmaktadır. İkinci plan tipinde tek blok bulunmakta ve dubleks dairelerden oluşmaktadır. Bodrum kata daire içinden geçilmektedir. Bodrum, zemin ve 1. Kat olmak üzere toplam üç kat bulunmaktadır. Üçüncü tip planda toplam 3 blok bulunmaktadır. Bu plan tipinde bodrum ve zemin kat olmak üzere 2 katlıdır. İşçi konutlarında; birinci plan tipinde 50, ikinci plan tipinde 20 ve üçüncü plan tipinde 22 bağımsız bölüm bulunmaktadır (Ereğli Belediyesi, 2013: 120-126). Günümüzde bakımsız ve çoğu yeri yıkılmış olan işçi konutları restorasyon çalışmaları devam etmektedir (Fotoğraf 4).

101

Fotoğraf 4: İşçi Konutları Günümüze Ait Görünüm

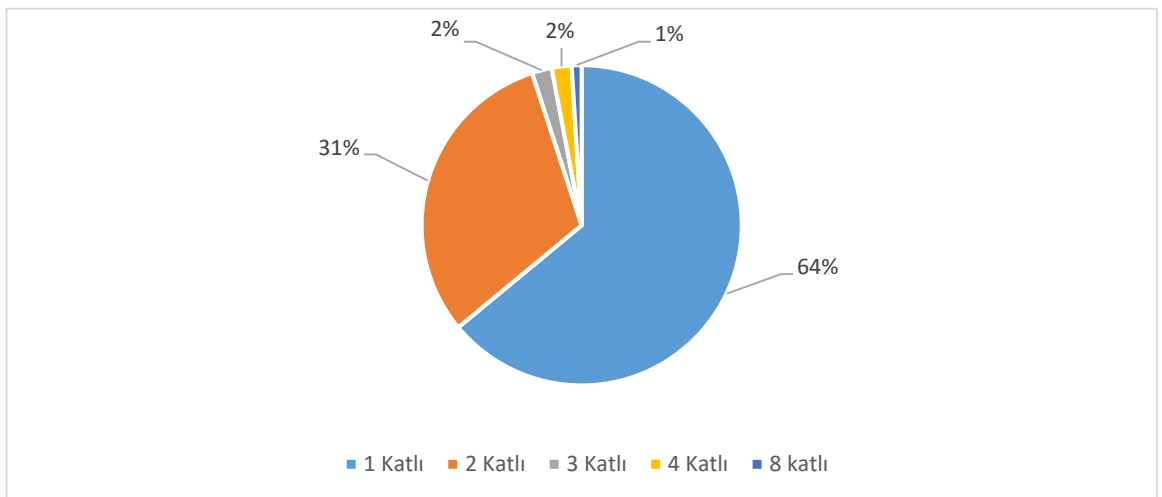
Kentsel sit alanının arazi kullanımının gösterildiği Tablo 34 incelendiğinde; sanayi kullanımının % 18,81’le ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Sanayi kullanımını % 17,06 ile istasyon alanları takip etmektedir. Yollara ait kullanımlar üçüncü sırada (% 16,68), dördüncü sırada boş alanlar (% 13,86) gelmektedir. Boş alanların kentsel sit alanları içerisinde önemli bir yer kapladığı (53.032,31 m²) görülmektedir. Diğer arazi kullanımlarını sırasıyla; park alanları (% 12,20), sosyal tesis alanı (% 5,87), Ticaret alanları (% 3,49), belediye hizmet alanı (% 2,92), sağlık tesisi alanı (% 2,72), konut alanı (% 2,16) ve diğer kullanımlar oluşturmaktadır. Çalışma sahasında yerleşmenin büyümesini ve yönünü tayin eden demiryolu ve Sümerbank sahası gibi önemli iki alanda konut kullanımı toplam kullanımlar içerisinde onuncu sırada gelmektedir.

Tablo 34: Ereğli İlçesi Kentsel Sit Alanına Ait Arazi Kullanım Durumu

Arazi Kullanımı	Alan (m ²)	Oran (%)
Anaokulu Alanı	1.883,81	0,49
Belediye Hizmet Alanı	11.173,96	2,92
Boş Alanlar	53.032,31	13,86
İbadet Alanı	1.399,52	0,37
İlköğretim Tesis	6.311,20	1,65
İstasyon Alanı	65.295,89	17,06
Konut Alanı	8.269,99	2,16
Konut-Ticaret Alanı	1.565,67	0,41
Park Alanı	46.707,41	12,20
Sanayi Alanı	72.007,10	18,81
Sağlık Tesis Alanı	10.391,66	2,72
Sosyal Tesis Alanı	22.469,94	5,87
Spor Tesis Alanı	4.923,81	1,29
Ticaret Alanı	13.349,60	3,49
Trafo Alanı	95,73	0,03
Yollar	63.844,67	16,67
Toplam	382.722,27	100,00

Kaynak: Ereğli Belediyesi, 2013

Grafik 16: Kentsel Sit Alanı İçerisinde Bulunan Yapıların Kat Analizi

Kaynak: Ereğli Belediyesi, 2013

Kentsel sit alanı içerisinde bulunan yapıların % 64'ü tek katlıdır. İki katlı yapılar % 31'lik oranı ile ikinci sırada yer almaktadır. Üç ve daha fazla kat adedine sahip yapıların toplam oranı % 5'i geçmemektedir (Grafik 16).

Kentsel sit alanı içerisinde bulunan yapıların yarısı (% 49) betonarme sistemle yapılmıştır. Özellikle Sümerbank fabrika üretim sahası içerisinde kalanlar binalar, çalışma sahasında betonarme sistemle yapılan yapıların ilk örneklerini oluşturmaktadır. Çalışma sahasında bulunan memur ve işçi evlerinin tamamı yığma yapılardır. Aynı şekilde Devlet Demiryollarına ait yapılarda yığma sistemle yapılmış taş duvarlı binalardır. Yapılar kırma çatılı ve kiremitli, özgün ahşap doğramaları ve demir parmaklıkları bulunmaktadır. Beyaz boyalı taş denizlik ve söveler hareket unsuru olarak kullanılmışlardır. Devlet demiryolları sahasında lojman olarak kullanılan 12 plan numaralı yapı Alman mimarisinin özelliklerini yansıtmaktadır. Zemin kat pencereleri basık kemerli, ara katta bazı pencereler basık kemerli iken bazıları düz atkılıdır. Çatı katı pencereleri ise dairesel kemerlidir. Özgün ahşap doğramaları, demir parmaklık ve korkulukları ve farklı çatı biçimi ile dikkat çekmektedir. Buharlı trenlerin su ihtiyaçlarını karşılamak üzere yapılan depo 15 metre yüksekliğindedir ve yığma taştan konik bir kaide üzerinde, ahşap bölüm ile bitirilmiştir. Kentsel sit alanı içerisinde kalan tek ahşap yapı Sümerbank fabrika sahası içerisinde kalan salaş depo yapısıdır (Ereğli Belediyesi, 2013: 88, 102-112) .

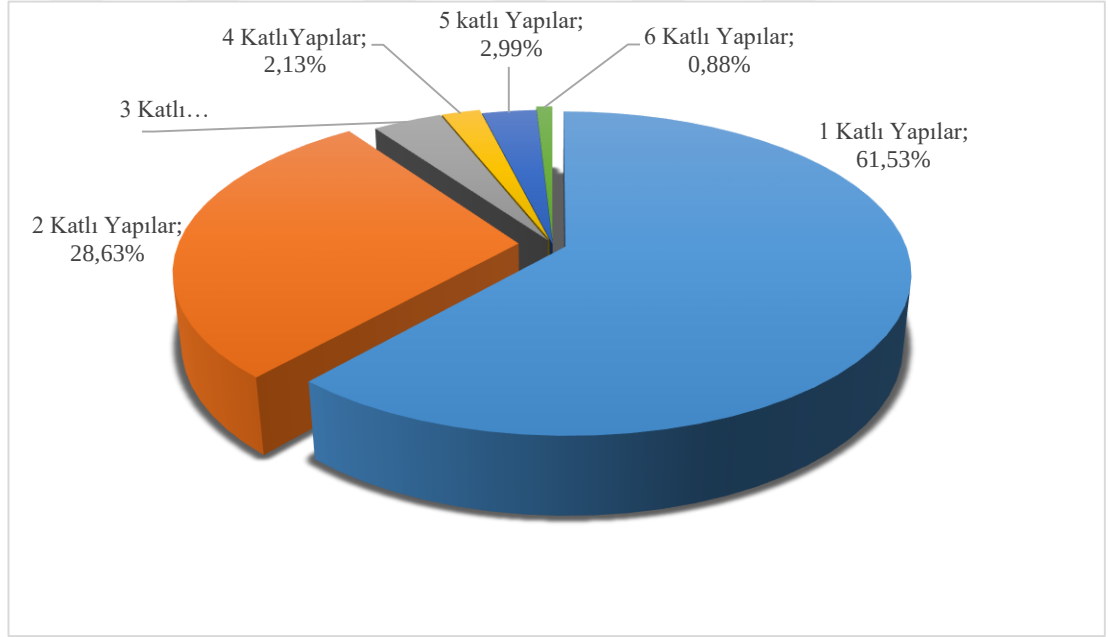
4.2.1.2. Hamidiye Hıdırlı, Dalmaz Mahalleleri Riskli Konut Alanları

Yüksek yoğunluklu konutların yer aldığı Hamidiye, Hıdırlı, Dalmaz mahalleleri; zeminin çakıllı, kumlu ve killi alüvyonlardan oluşması nedeniyle şişme, oturma ve farklı oturma riskleri nedeniyle 2016/9508 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile riskli alan olarak ilan edilmiştir. Riskli alan şehir merkezinde bulunmakta ve sınırları İstasyon Caddesinin batısı ile Anıt ve Bestekâr Mustafa Seyran Caddesi kesişiminde kalan bölgeden oluşmaktadır. Riski alanda bulunan yapılar konut ve ticaret alanlarından oluşmakta ve binalarda kat adedi 1-6 arasında değişmektedir. 1 katlı yapılar en fazla paya sahiptir (% 61,53). 2 katlı yapılar ikinci (% 28,63), 3 katlı yapılar

üçüncü (% 3,84), 5 katlı yapılar dördüncü (% 2,99), 4 katlı yapılar beşinci (% 2,13) ve 6 katlı yapılar son sırada (% 0,88) yer almaktadır (Grafik 17) (Ereğli Belediyesi, 2016: 14).

Binaların yapım sistemleri içerisinde yığma yapılar (% 77,76) ile ilk sıra yer alırken, betonarme karkas yapılar (% 17,09) ile ikinci sırada yer almaktadır. Kalan yapıların % 4,27'si betonarme ve yığma karma ve % 0,85'i prefabrik yapılardan oluşmaktadır (Ereğli Belediyesi, 2016: 23-24).

Grafik 17: Ereğli İlçesi Hamidiye, Hıdırlı, Dalmaz Mahalleleri Riskli Alan Bina Kat Dağılımı

Kaynak: Ereğli Belediyesi, 2016

Riskli alanın arazi kullanımına baktığımızda % 40,60'lık oranıyla konut alanları ilk sırada gelmektedir. % 25,77'lik oranıyla ticaret alanları ikinci, % 12,13'le yollar üçüncü, % 10,53'le park alanları dördüncü sırada yer almaktadır. Kalan arazi kullanımı (% 10,97) ise pazar, resmi kurum, ilköğretim alanı ve dini tesislerden oluşmaktadır (Ereğli Belediyesi, 2016: 26).

4.2.2. Açık ve Yeşil Alanlar

Hızlı kentleşmeyle birlikte şehirlerde yeşil alanlar daralmıştır. Şehirlerin insanların yaşam kaliteleri üzerindeki olumsuz sonuçları rekreasyon alanları ile yeşil alanların önem kazanmasına neden olmuş ve şehir planlarında daha fazla yer bulmaya başlamıştır. İnsanlar şehir yaşamından artan zamanlarının kısıtlı olması nedeniyle yakın çevreden faydalanmak isterler. Açık ve yeşil alanlar Planlı Alanlar İmar Yönetmeliği'nde; toplumun yararlanması için ayrılan oyun bahçesi, çocuk bahçesi, dinlenme, gezinti, piknik, eğlence, rekreasyon ve rekreatif alanlar olarak tanımlanmıştır. Metropol ölçekteki fuar, botanik ve hayvan bahçeleriyle bölgesel parklarda bu kapsamda değerlendirilmiştir. Çalışma sahası karasal iklim özellikleri sonucu orman örtüsünden yoksun olması nedeniyle yeşil alan bakımından kısıtlı imkânlarla sahiptir. Çalışma sahasında Ereğli Belediyesi tarafından oluşturulan açık ve yeşil alanlar bulunmaktadır. Bunların en önemlileri; Atatürk Kültür Parkı, Kwangjin Parkı, Yunus Emre Parkı ve Oğuz Ata Sosyal Tesisleridir.

Şehir için önemli açık ve yeşil alanların başında Konya-Adana karayolunun kuzeyinde Ziya Gökalp Mahallesi'nde bulunan Atatürk Kültür Parkı gelmektedir. Atatürk parkının toplam alanı 120,50 hektardır. Parkta suni gölet, anfi tiyatro, basketbol, voleybol sahası, bisiklet parkuru ve piknik alanları bulunmaktadır.

Ereğli için farklı bir öneme sahip açık ve yeşil alan ise Ereğli Kwangjin Kardeşlik Parkı'dır. Park Gülbahçe Mahallesi'nde demiryolu ile Kwangjin Caddesi arasında bulunmaktadır. Parkın alanı yaklaşık 1,85 hektardır. Park içerisinde bulunan ülkeye özgü Kore Kamelyası (Fotoğraf 5) ve yanında mermerden yapılmış tanıtım kitabesi vardır. Park içerisinde yeme içme mekânları bulunur. Park özel olarak ağaçlandırılmıştır. Bu ağaç türleri doğu mazısı (Thuja Orientalis), mavi ladin (picea pungens), göknar (abies nordmanniana), aksöğüt (salix alba), adi dişbudak (fraxinus excelsior), kokar ağaç (ailanthus altissima), Toros sediri (cedrus libani), saplı meşe (quercus robur), gümüşü ıhlamur (tilia tomentosa), yalancı akasya (robinia pseudoacacia), ılgın (tamarix tetrandra), karaçam (pinus nigra), mavi servi (cupressus arizonica), mezarlık servisi (cupressus sempervirens), süs eriği (Prunus ceresifera),

akçaağaç (acer platanoides), pavlonya (paulownia)'dır. Ayrıca parkta gül (rose), Japon ayvası (chaenomeles japonica), kuşburnu (rosa coccinea), inci çalısı (symphoricarpos albus), ve ateş dikenini (pyracantha coccinea) gibi çalı türleride bulunur (Ereğli Belediyesi, 2013: 131-132).

Fotoğraf 5: Ereğli Kwangjin Kardeşlik Parkı Kore Kamelyası

Açık ve yeşil alanlardan bir diğeri Oğuz Ata Sosyal Tesisleri'dir. Memur Evleri olarak bilinen alanın içinde bulunan tescilli binaların restorasyonu ve çevre düzenlemeleri yapılarak halkın hizmetine girmiştir. Oğuz Ata Sosyal Tesisleri, Kwangjin Parkı gibi çevresinden farklı olarak özel olarak ağaçlandırılmış oldukça yeşil bir alandır. Toros sediri (Cedrus libani), Karaçam (Pinus nigra), Atkestanesi (Aesculus Hippocastanum), Yalancı akasya (Robinia pseudoacacia), Çınar yapraklı akçaağaç (Acer platanoides), Kiraz, Armut, Erik, Ters dut gibi çeşitli ağaç türleri bulunur. Sosyal tesis içerisinde kütüphane, yürüyüş ve bisiklet parkuru, gençlik merkezi gibi sosyal donatı alanları bulunmaktadır (Fotoğraf 6).

Fotoğraf 6: Oğuz Ata Sosyal Tesisleri (Memur Evleri)

4.2.3. Sanayi Alanları

Çalışma sahasında sanayi ve küçük sanayi alanları yaklaşık 215,10 hektarlık alanla ilçe arazi kullanımının % 5,32'sine karşılık gelmektedir. İlçede sanayi tesislerinin büyük çoğunluğu Konya-Adana karayolu üzerinde konumlanmıştır. Ereğli'nin Adana çıkışında Ereğli Şeker Fabrikası, Konya çıkışında ise Organize Sanayi Bölgesi bulunmaktadır. Süt fabrikalarının bir kısmı ile ERSU Meyve Suyu fabrikası da karayolu üzerinde bulunmaktadır. Bunların dışında Ereğli Tekstil Sümer Mahallesi'nde bulunmaktadır. Sanayi alanlarına ait arazi kullanımı 110,40 hektardır (% 2,73). Küçük sanayi alanları şehrin kuzeyinden geçen Konya-Adana karayolunun kuzeydoğusunda bulunmaktadır. Küçük sanayi alanlarına ait arazi kullanımı 104,7 hektardır (% 2,59).

Çalışma sahasında Cumhuriyet öncesi dönemde sanayi küçük atölyelerde yapılmaktadır. Tarım, Ereğli için sadece günümüzde değil geçmişte de önemli bir

ekonomik faaliyet olmuştur. Günümüzde olduğu gibi geçmişte de sanayi faaliyetlerinin temelini tarım oluşturmaktadır. Tarım ürünü işleyen bu işletmelerin bir kısmı; değirmenler, bezirhaneler, boyahaneler ve tahunhanelerdir. Ereğli’de susam üretimi bulunmamasına rağmen 1584 yılında Hızırlu ve Gelekmez yerleşmelerinde tahunhanelerin varlığına rastlanmaktadır (Yörük, 2010: 630-631). Boyahaneler ise dokuma sanayinde kullanılan ipliklerin renklendirildiği atölyelerdir. Bu durum Ereğli’de dokumacılığın geliştirdiğini de göstermektedir.

Cumhuriyet dönemiyle birlikte çalışma sahasında ilk kurulan sanayi tesisi Ereğli Pamuklu Sanayi Müessesesi’dir. 1934 yılında temeli atılan fabrika 1937 yılında işletmeye alınmıştır. Sümer Mahallesi’nde bulunan Ereğli Pamuklu Sanayi Müessesesi Ereğli için sadece bir istihdam alanı olmamış, şehrin sosyal hayatında önemli bir yer edinmiştir. Günümüzde bu özelliğini kaybetmiş olsa da geçmişte çalışanları için konut alanları, işçi evleri, çocuk kreşleri, sinema gibi sosyal hayata dair önemli yaşam alanları sunmuştur.

4.2.4. İş ve Ticaret Alanları

Yerleşmeler çok çeşitli fonksiyonlara sahiptirler. Kırsal yerleşmeler genellikle bir fonksiyon sahibi iken şehirler birden fazla fonksiyona sahip bulunurlar. Şehir yerleşmelerinin en önemli fonksiyon alanını ticari çekirdek veya Merkezi İş Alanı (MİA) oluşturur. Ticari Çekirdek veya MİA olarak adlandırılan bu kesim genellikle Ereğli İlçesi’nde de olduğu gibi şehirlerin merkezinde yer alır. MİA şehirlerde dükkân ve iş yerlerinin yoğun olarak bulunduğu yerdir (Tümertekin ve Özgüç, 2015a: 454).

Fotoğraf 7: Ereğli Şehri İş ve Ticaret Alanlarından Görünümler

Foto 1: Köşk Otel'den İnönü Caddesi Güneyi **Foto 2:** Köşk Otel'den İnönü Caddesi Kuzeyi, **Foto 3:** Cumhuriyet Caddesi, **Foto 4:** İnönü Caddesi'nde yer alan Esnaf Sitesi

Merkezi İş Alanları Ulucami, Rüstempaşa Kervansarayı ile Arasta'nın yer aldığı ve Çarşı olarak adlandırılan bölgede gelişmeye başlamış, zamanla Rasim Erel ve İnönü caddeleri boyunca genişlemesini sürdürmüştür. Arasta çevresinde ticaret amaçlı kullanılan yapılar yer alırken, özellikle Rasim Erel ve İnönü caddeleri ile bu cadelere açılan sokaklarda zemin üstü katlarda da ticaret işletmeleri yaygındır (Fotoğraf 7). Özellikle Arasta çevresinden uzaklaşıldıkça binaların üst katlarında konut kullanımının arttığı görülmektedir (1/5000 ölçekli Ereğli NİP).

Çalışma sahasında, yeme-içme, giyim, eğlence gibi farklı ticari üniteleri içerisinde bulunduran tek alışveriş merkezi olan Park Site Alışveriş Merkezi’de Rasim Erel Caddesi’nde yer alır.

Ereğli’nin diğer iş ve ticaret alanları Konya-Adana karayolu üzerinde yer almaktadır. Karayolunun sağ ve sol kenarları iş ve ticaret alanlarının yanında sanayi alanlarının da en yoğun olduğu bölgedir.

4.2.5. Resmi ve İdari Alanlar

Çalışma sahasında 82,45 hektarlık alan kaplayan resmi ve idari binalar dağınık halde ancak ulaşımın kolay olduğu sahalarda yer almaktadır. Kaymakamlık Selçuklu (Aksu Caddesi), Ereğli Belediyesi (Fotoğraf 8) Namık Kemal (Anıt Caddesi), İlçe Emniyet Müdürlüğü Ziya Gökalp (Meydanbaşı Caddesi), Adliye Cahı (Adana Caddesi), İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü Kazancı (İnönü Caddesi) mahallelerinde bulunmaktadır (Şekil 10).

Bugünkü binasına 1991 yılında taşınan Hükümet Konağı Selçuklu Mahallesi’nde bulunmaktadır. Hükümet Konağı yeni yerine taşındığında aynı binada bulunan Emniyet ve Milli Eğitim Müdürlüğü kendilerine ait farklı binalara taşınmıştır. Tapu, Kadastro, Nüfus Müdürlüğü, İşkur ile Vergi Dairesi Hükümet Konağı binasında yer almaktadır.

Ereğli Adliyesi yeni binası 2007 yılında yeni modern binasına taşınmıştır. Bina, 1 bodrum, 1 zemin ve 4 normal kattan oluşmaktadır. 15.849 m² oturum alanına sahip Adalet Sarayı’nın 100 araç kapasiteli açık otoparkı bulunmaktadır (Adalet Bakanlığı, Çevrimiçi)

Şekil 10: Ereğli İlçesi Resmi ve İdari Alanların Alansal Dağılışı

Kaynak: Google Earth

Fotoğraf 8: Anıt Caddesi'nde Bulunan Ereğli Belediye Binası

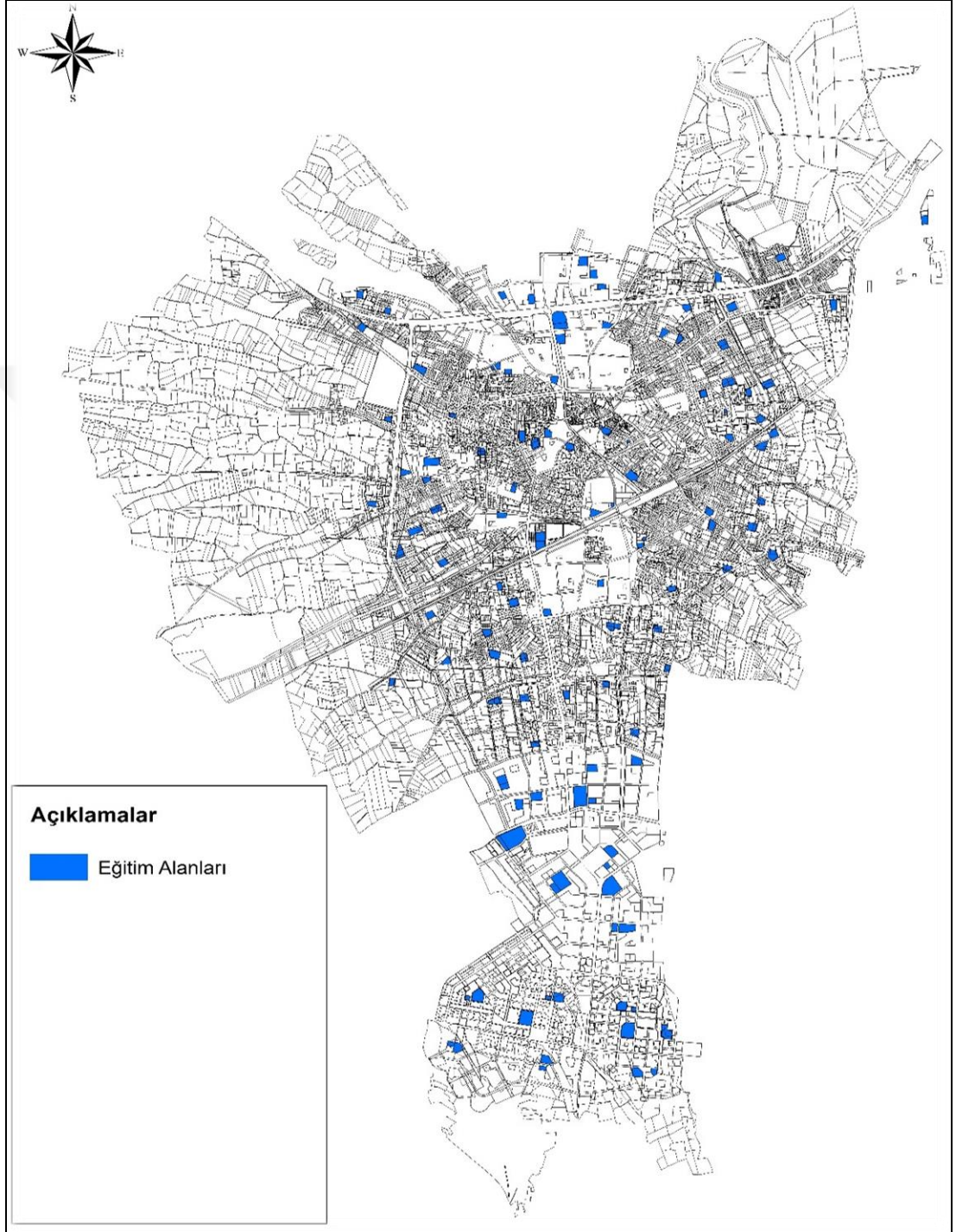
4.2.6. Kentsel Sosyal Donatı Alanları

Çalışma sahasında eğitim alanı olarak ele alınabilecek olan ilköğretim ortaokul, özel ilköğretim, zihinsel engelliler okulu ve iş eğitim merkezi, kütüphane ve yurtlara ait yapılar şehrin farklı alanlarında yayılmış durumdadır (Harita 9). Eğitim alanları yükseköğretim dahil 137,60 hektarlık alanı ile toplam arazi kullanımı içerisinde % 3,48'lik paya sahiptir. Kamu ve özel toplam 7 müstakil anaokulu, 66 ilkokulu, 45 ortaokul, 3 Zihinsel Engelliler okulu, 2 özel eğitim merkezi, 18 adet lise, 2 etüt merkezi, 8 dersane, 1 Rehberlik Araştırma Merkezi, 1 Mesleki Eğitim Merkezi, 1 Halk Eğitim Merkezi ve Akşam Sanat Okulu bulunmaktadır. Çalışma sahasında bulunan liselere ait 820 öğrenci kapasiteli, 5 adet pansiyon binası bulunmaktadır. Yükseköğretim okulları; 1 Polis Meslek Yüksek Okulu, 1 Eğitim Fakültesi, 1 Meslek Yüksekokulu'ndan oluşmaktadır. Yükseköğretim öğrencilerine hizmet vermek üzere kamuya ait 12.500 m² alana sahip yurt binası bulunmaktadır (1/5000 ölçekli Ereğli NİP). Yükseköğretim alanları çalışma sahasının güneyinde Toros Mahallesi'nde toplanmışlardır.

Çalışma sahasında sağlık alanları 25,70 hektarlık büyüklüğüyle toplam arazi kullanımının 0,64'ünü oluşturmaktadır. İki kısımdan oluşan 1 devlet hastanesi ve 1 özel hastane bulunmaktadır. İlçe merkezinde 9 adet Aile Sağlığı Merkezi, 1 Verem Savaş Dispanseri, 1 Ana Çocuk Sağlığı Merkezi, 3 Acil Sağlık hizmetleri İstasyonu ve 1 Adet Halk Sağlığı Laboratuvarı bulunmaktadır. Kırsal yerleşmelerde ise 3 Aile Sağlığı Merkezi, 20 Sağlık evi bulunmaktadır (Ereğli Belediyesi, 2013: 53).

Çalışma sahasında diğer arazi kullanımlarını; spor alanları (32,80 ha), ibadet alanları (11,40 ha), tarım alanları (71,90 ha), orman ve su yüzeyleri (27 ha), demiryolu ve karayolu alanları (591,30 ha), terminal ve istasyon alanları (21,40 ha) diğer alanlar (97,20 ha) oluşturmaktadır (Tablo 35).

Harita 9: Ereğli İlçesi Eğitim Alanlarının Mekânsal Dağılışı

Tablo 35: Kentsel Sosyal Donatı Alanlarına Ait Arazi Kullanımı

Arazi Kullanımı	Alan (Ha)	Oran (%)
Eğitim ve Yükseköğretim Alanları	137,60	3,48
Sağlık Alanları	25,70	0,64
Spor Alanları	32,80	0,81
İbadet Alanları	11,40	0,28
Tarım Alanları	71,90	1,78
Orman ve Su Yüzeyleri	27,00	0,67
Demiryolu ve Karayolu Alanları	591,30	17,04
Terminal ve İstasyon Alanları	21,40	0,52
Diğer	97,20	2,42
Toplam	1.016,30	27,64

Kaynak: 1/5000 ölçekli Ereğli Nazım İmar Planı

4.3. Mesken Özellikleri

Bir yerleşim yerinde meskenler o bölgenin genel coğrafi özellikleri hakkında ipuçları verir. Meskenler oluşturulurken çoğunlukla doğada kolay bulunabilen malzemeler kullanılmaktadır. Bunun yanında rüzgar ve sıcaklık gibi iklim elemanları ile jeolojik yapı ve toprak özellikleri mesken özelliklerini belirlemektedir. Çalışma sahasında bulunan konutları inşa edildikleri malzemeler yönünden değerlendirdiğimizde farklı özellikler karşımıza çıkmaktadır. Mesken özellikleri şehir ve kırsal yerleşmelerde farklılıklar göstermektedir. Günümüzde Ereğli ilçe merkezinde geleneksel konutların yerini modern konutların aldığı, modern konutlarla geleneksel diyebileceğimiz konutların birlikte bulunduğu (Fotoğraf 9) alanlarda vardır.

Fotoğraf 9: Ereğli Gülbahçe Mahallesi'nde Modern ve Geleneksel Konutun Birlikte Yer Aldığı Fotoğraf

4.3.1. Geleneksel Ereğli Evleri

Ereğli'nin geleneksel evler temelleri taştan, üstleri ise kerpiç duvar örülerek hımış tekniğiyle yapılmıştır. Hımış tekniği ağaç çatkılarının arasına kerpiç doldurmak suretiyle yapılan duvar veya binadır. Çalışma sahası, ova olması nedeniyle toprak bol bulunan bir malzemedir. Toprak, su ve samanla çamur haline getirilip, genellikle tahtadan oluşan kalıplara dökülerek güneşte kurutularak kerpiç oluşturulmaktadır. Kerpiç yapılar karasal iklimin hüküm sürdüğü bölgelerde kışın sıcak tutması nedeniyle tercih edilmektedir. Evlerin damları düzdür. Damlar ağaç üstüne saz, kamış ya da hasır malzeme serilmek ve üstüne çamur yatırılmak suretiyle oluşturulmuştur. Damlarda ot çıkmaması için tuzlanmakta, yağmur ve kar suyu evin içine gelmesin diye yuvakla sertleştirilmektedir. Ayrıca çatılarda oluşan yağmur ve kar suları oluklar vasıtasıyla uzaklaştırılmaktadır.

Fotoğraf 10: 1910 yılı Çarşı ve 1920’li Yıllar ile 2019 yılı Ereğli İlçesi İstasyon Caddesi

Kaynak: 1. Fotoğraf Ereğli Burada grubunun Sosyal Medya hesabından, 2. fotoğraf Ereğli Kaymakamlığı’nın internet sayfasından alınmıştır.

Cumhuriyet öncesi ve Cumhuriyet’in ilk yıllarına ait geleneksel konutlardan çok azı günümüze kadar gelebilmiştir. Mesken tipleri hızlı nüfus artışının da etkisiyle değişime uğramış ve artan konut ihtiyacını karşılayabilmek için tek ve iki, üç katlı yapıların yerini altı ve yedi katlı yapılar almıştır. Fotoğraf 10 incelendiğinde; değişimin ne kadar büyük olduğu görülmektedir. Fotoğraf 10’da çarşı ve çevresini gösteren birinci fotoğraftan da anlaşıldığı gibi Osmanlı’nın son dönemleri kerpiç ile yapılmış iki, üç katlı ve düz damlı meskenlerdir. İkinci fotoğrafta ise 1920’li yıllarda İstasyon Caddesi’nde tek katlı yapılar ile birinci katı taş malzemedен, ikinci katı ahşap

malzemeden yapılmış çatlı meskenler bulunmaktadır. Fotoğraf 9’da ikinci ve üçüncü fotoğraf çalışma sahasında meskenlerde meydana gelen değişimleri göstermesi bakımından oldukça önemlidir.

Fotoğraf 11: Ereğli İlçesi İstasyon Caddesi’nde Bulunan Cemil Bey Konağı

İstasyon Caddesi’nde bulunan Cemil Bey Konağı Osmanlı’nın son döneminden kalan, zemini taş, üst katlar ahşap ve kerpiçten oluşmaktadır. Cumbası da bulunan konak geleneksel Ereğli evlerinin ayakta kalan önemli eserlerindendir. Ereğli’de yaşayan Ermeni vatandaşlardan İnkebpyan Bedros 1909 yılında yaptırmış ve 1915 olaylarında Cemil Bey’e satmıştır. Restorasyonu yaptırılan Konak otel olarak kullanılmaktadır (Fotoğraf 11) (Özkoçlar Otel, Çevrimiçi).

4.3.2. Günümüz Ereğli Konutlarının Özellikleri

Sanayileşme ve nüfus artışına bağlı olarak ortaya çıkan konut ihtiyacını karşılamak üzere yapılan modern konutlar, geleneksel konutlardan farklılaşmaktadır. Bu farklılaşma öncelikle yapım sistemlerinde ve kat adetleri ile konutların konumlarında meydana gelmektedir. Geleneksel konutlar bahçeli ve diğer konutlardan avlu ile ayrılırken günümüz konutları bitişik nizamda yapılmaktadır. Çalışma sahasında günümüz konutlarının büyük bir kısmı bu şekilde bitişik nizamda yapılmışlardır.

Doğal çevreye bağımlılığın azalmasına bağlı olarak kerpiç ve yığma yapılar yerini betonarme karkas yapılar almıştır. Konutlar da beton, demir ve tuğla yapı malzemesi olarak kullanılmaktadır. Betonarme yapıların kat adedi olarak yüksek konut yapımına uygun olması, 6-8 katlı binaların sayısında artış sağlamıştır. Binaların çatıları eğimlidir ve malzeme olarak kiremit kullanılmaktadır. Özellikle İnönü, Uğur Mumcu, Dr. Rauf Denktaş, Üçgöz, Anıt caddeleri çevresinde kat yükseklikleri artmıştır. Şehir merkezinden uzaklaştıkça kat sayıları 4-5'e düşmektedir. Binaların bodrum üstünde kalan zemin katları işyeri olarak kullanılırken üst katlar konut olarak kullanılmaktadır.

Selçuklu ve Boyacıali mahallerinde bulunan binalarda ticaret kullanımları fazla iken konut kullanımları daha azdır. Çalışma sahasında en fazla konut Türbe, Eti, Barbaros, Hacımutahir, Namık Kemal ve Cahı mahallelerinde bulunmaktadır. Kentsel sit alanı ilan edilen Sümer ile işyeri sayısının fazla olduğu Selçuklu mahalleleri konut sayısı bakımından son iki sırada olan mahallelerdir (Tablo 36). Mahallelerde konut sayısının farklılaşmasında mahallelerin toplam alanlarının da etkisi bulunmaktadır.

Tablo 36: Ereğli İlçesi Şehir Merkezinde Bulunan Mahallelerin Konut Sayıları

S. No	Mahalleler	Konut Sayısı	Sıra No	Mahalleler	Konut Sayısı
1	Türbe	2.592	20	Cinler	1.187
2	Eti	2.465	21	Batılagözlü	1.136
3	Barbaros	2.406	22	Talatpaşa	1.045
4	Hacımutahir	2.262	23	Doğualagözlü	1.004
5	Namık Kemal	2.211	24	Hamidiye	1.004
6	Cahı	2.126	25	Hıdırlı	857
7	Orhangazi	1.885	26	Pirömer	818
8	Çömlekçi	1.785	27	Dalmaz	780
9	Aydınlı	1.683	28	Mimar Sinan	729
10	Ziya Gökalp	1.667	29	Yeni bağlar	715
11	Mehmet Akif	1.624	30	Yıldırım beyazıt	656
12	Yunuslu	1.599	31	500 Evler	592
13	Şinasi	1.512	32	Camikebir	507
14	Hacımustafa	1.502	33	Alpaslan	476
15	Kazancı	1.368	34	Boyacıali	456
16	Fatih	1.299	35	Atakent	445
17	Gülbağçe	1.299	36	Sümer	397
18	Toros	1.215	37	Selçuklu	143
19	Üçgöz	1.196			

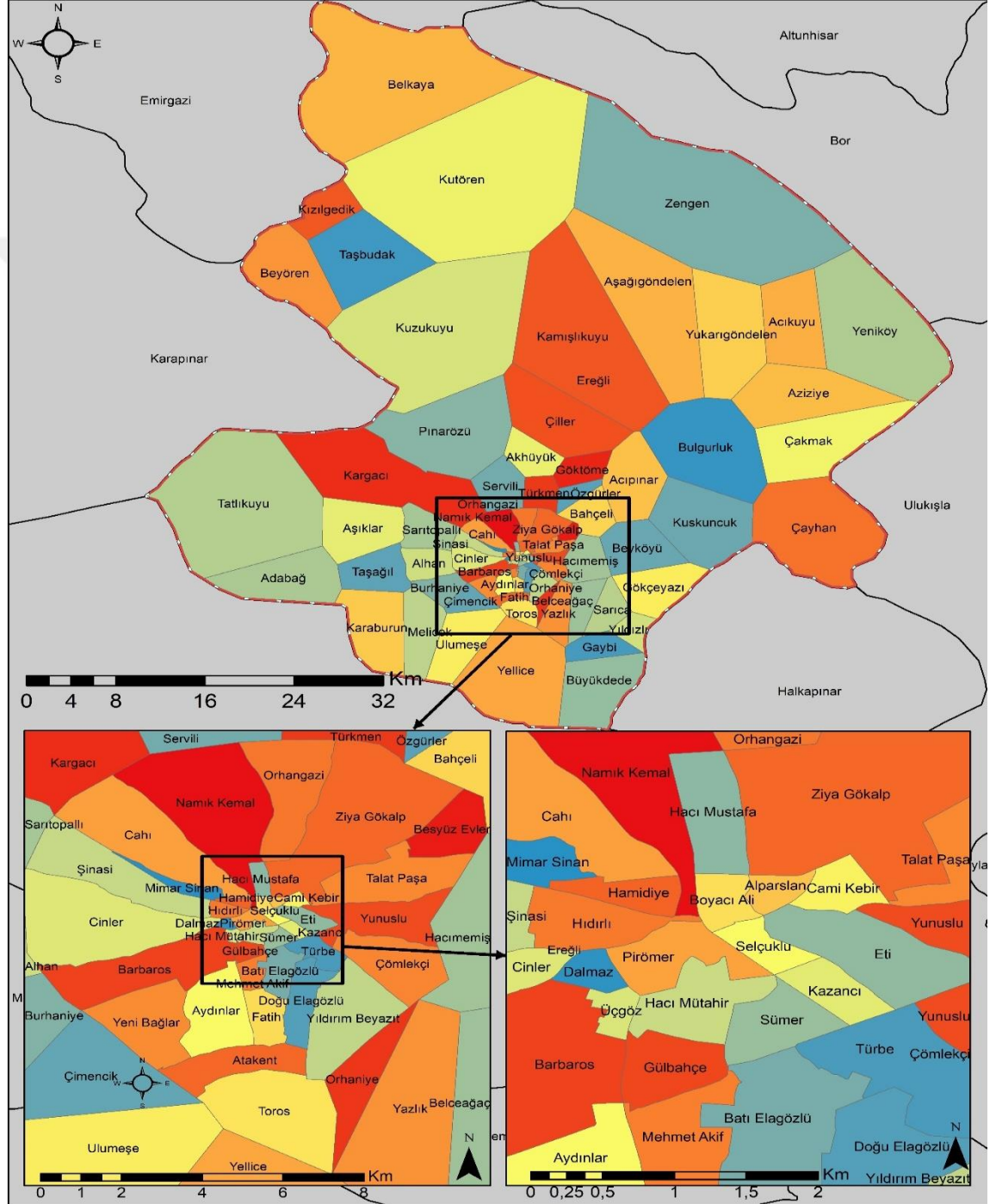
Kaynak: <https://kentrehberi.konya.bel.tr/#/rehber/>

4.3.3. Kırsal Yerleşmelerin Mesken Özellikleri

2012 yılında kabul edilen 6360 sayılı Kanunla Ereğli’de bulunan 6 belde belediyesi ve 44 köy yerleşmesinin tamamı mahalle statüsü kazanmıştır. Çalışma sahasında toplam 50 adet kırsal yerleşme bulunmaktadır. Ereğli İlçesi’nin Mahallelerini gösteren Harita 10 incelendiğinde; kırsal yerleşmelerin büyük bir kısmının Ereğli ilçe merkezine yakın olduğu görülmektedir. Kırsal yerleşmelerin ilçe merkezine olan konumlarına baktığımızda; 17’sinin 5-10 km, 18’inin 11-20 km, 15’i ise 21-67 km uzaklıkta olduğu görülmektedir. Ereğli’ye en yakın kırsal yerleşmeler Hacımemiş, Orhaniye Çimencik iken Aziziye, Belkaya, Kutören ve Zengen, Kızılgedik, Beyören ve Taşbudak en uzak yerleşmelerdir. Ereğli İlçesi’nin Toroslar’ın

hemen kuzeyinde kurulması, mahallelerin güneyde yoğunlaşmasına ve kuzeyde kurulan mahallelerin daha uzakta kalmasına neden olmuştur.

Harita 10: Ereğli İlçesi'nin Mahallelerini Gösteren Harita

Çalışma sahasında ilçe merkezi dışında kalan kırsal mahalleler toplu yerleşme özelliği göstermektedir. Ekonomik özelliklerinin tarımsal karakter göstermesi ve su kaynakları ile yüzey şekillerinin fazla engebeli olmaması bu durumun ortaya çıkmasına neden olmuştur. Yerleşmelerin toplu halde bulunması tarım arazilerinin konut alanı olarak kullanımını azaltmaktadır.

Fotoğraf 12: Ereğli İlçesi Kuzeyinde Bulunan Zengen ve Kutören Arası Ekonomik Faaliyetlerden Görünümler

Foto 1, 2 ve 3 Zengen Mahallesi, Foto 4 Kutören Mahallesi Obruk Yaylası

Çalışma sahasında, tarım kırsal yerleşmelerin temel ekonomik faaliyetlerini oluşturmaktadır. Özellikle büyükbaş hayvancılığın gelişmesi yem bitkileri üretiminin kırsal yerleşmelerde de önemini artırmıştır. Büyükbaş hayvancılık ailelerin evlerinin yanında bulunan ahırlarda yapıldığı gibi yerleşmelerin hemen hepsinde ticari işletme olarak da yapılmaktadır. Ticari işletme şeklinde yapılan hayvancılığın, kırsal yerleşmelerin hemen yakınında toplandığı görülmektedir. Kırsal yerleşmelerde

büyükbaş yanında küçükbaş hayvancılıkta yapılmaktadır. Zengen Mahallesi'nde 1 adet keçi çiftliği bulunmaktadır. Zengen ile Kutören arasında bulunan volkanik arazilerde sebze yetiştiriciliği, fidancılık ve büyükbaş hayvan çiftlikleri önemli yer kaplamaktadır (Fotoğraf 12).

Güneyde bulunan yerleşmeler sulama suyunu İvriz Barajı'ndan, kuzeyde yeraltı su kuyularından karşılanmaktadır. Çayhan Mahallesi sulama suyunu Çayhan Göleti'nden karşılamaktadır. Yeraltı su kuyuları sadece kuzeyde değil diğer yerleşmelerde de bulunmaktadır. Kuyuların bir kısmı DSİ'ye, bir kısmı ise şahıslara aittir. Yerleşmelerin büyük bir kısmında yağmurlama ve damla sulama sistemleri kullanılmaktadır.

Çalışma sahasında kırsal yerleşmelerin mesken özellikleri farklı şekillerde karşımıza çıkmaktadır. Ovada yer alan Adabağ, Taşağıl, Tatlıkuyu, Âşıklar gibi mahallelerde bulunan geleneksel tek katlı meskenlerde yapı malzemesini kerpiç oluşturmaktadır (Fotoğraf 13). Meskenin dış yüzeyi beyaz çamurla sıvanmıştır. Güneyde Karaburun, Melicek, Yellice ve Büyükdede mahalleleri gibi Torosların eteklerinde kurulan yerleşmelerde taş temel üzerinde kerpiç kullanılarak yapılan meskenler yaygındır. Volkanik arazilerin yaygın olduğu Zengen, Kutören, Belkaya gibi kuzeyde bulunan kırsal yerleşmelerde kullanılan yapı malzemesini ise volkanik kayalar oluşturmaktadır. Konutların büyük çoğunluğu tek katlı olmakla beraber iki ve üç katlı konutlara da rastlanmaktadır. Konutlar bir avlu (havlu) içerisindedir ve çevresinde eklentiler yer almaktadır. Bazı konutların ağıl ve ahır üzerinde yapıldıkları görülmektedir. Bu durum özellikle kış aylarında konutların ısıtılmasını kolaylaştırmaktadır. Konutlarda havlu olarak isimlendirilen eklentiler ekonomik faaliyetlere göre şekillenmektedir. Mutfak, odunluk (yakacak odası) gibi konutların eklentileri ile ağıl, ahır, samanlık, ambar gibi hayvancılığa yönelik eklentilerdir. Bunların yanında tarım aletlerinin muhafaza edildiği eklentilerde bulunmaktadır. Konutların çatısı geleneksel Ereğli evlerinde olduğu gibi düzdür. Düz çatılar meyve-sebze kurutmak içinde kullanılmaktadır.

Fotoğraf 13: Ereğli İlçesi Adabağ Mahallesi'nde Kerpiç Ev

Çalışma sahasında günümüz konutlarında ve eklentilerinde yapı malzemesi olarak briket, çimento ve kiremit kullanılmaktadır. Briket maliyeti az olması nedeniyle kolay ulaşılabilir ve en fazla kullanılan yapı malzemesidir. Konutlarda yapı malzemesi ile birlikte çatı sistemleri de değişmiştir. Düz çatı yerine ahşap iskeletli, eğimli ve kiremit çatı örtüsü ile kaplanmaktadır (Fotoğraf 14). Günümüzde de eklentiler ailelerin ekonomik faaliyetlerine göre değişmektedir. Konut sahibi hayvancılık faaliyetlerinde bulunmuyor, sadece bahçe ve bitkisel üretim yapıyorsa ağıl, samanlık gibi eklentiler bulunmamaktadır.

Çalışma sahasında bulunan kırsal yerleşmelerde nüfusun şehre göç etmesi nedeniyle meskenlerin bir kısmı terkedilmiştir. Konutlar ve çevresinde bulunan avlu ile eklentiler bakımsız durumdadır. Çoğu geleneksel evler yıkılmış harap olmuştur. Bazı yerleşmelerde yeni konutların yapılması ile eskiler terkedilmiş durumdadır (Fotoğraf 15).

Fotoğraf 14: Ereğli İlçesi Adabağ Mahallesi'nde Günümüz Konutları

Fotoğraf 15: Karaburun Mahallesi'nde Kırsal Mesken Örneği

BEŞİNCİ BÖLÜM

EREĞLİ İLÇESİ'NİN EKONOMİK ÖZELLİKLERİ

5.1. Tarım

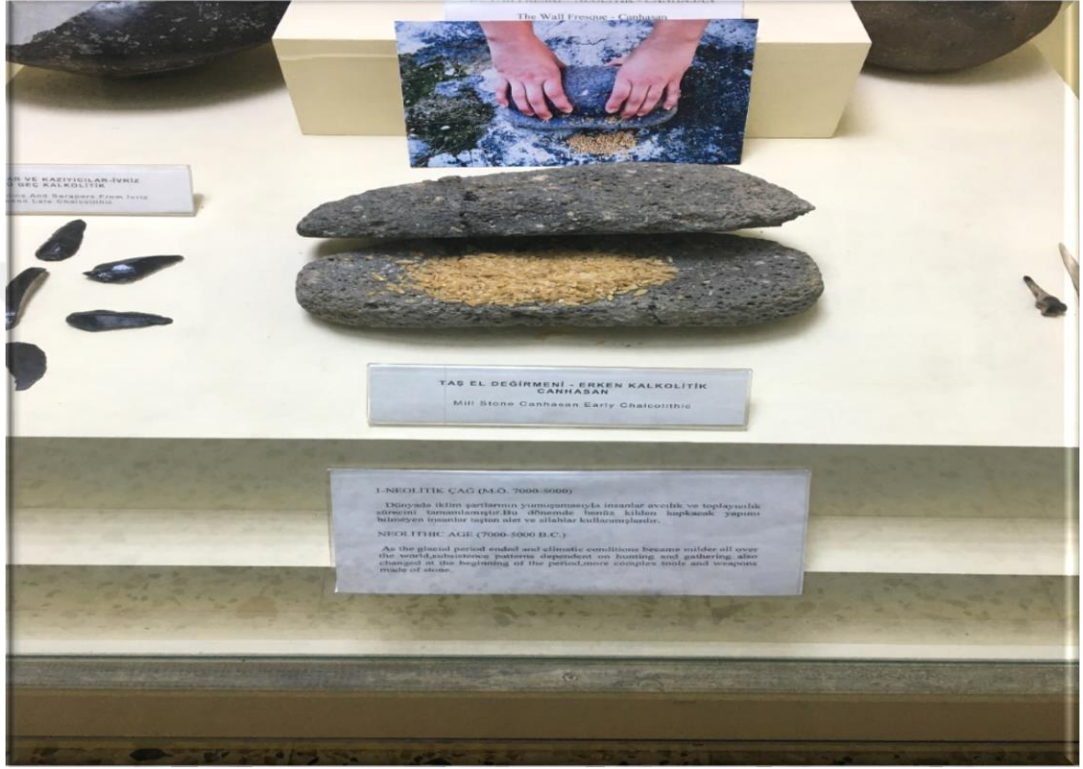
İnsanlar tarih boyunca çevresini, yaşadığı bölgeyi keşif amaçlı çalışmalar yapmıştır. Yapılan bu keşifler öncelikli olarak beslenme ve barınma ihtiyaçlarının karşılanması şeklinde olmuştur. Nüfusun artması beraberinde beslenme ve barınma ihtiyaçlarının da artmasına ve artan bu ihtiyaçlara çözüm yolu bulma arayışlarını da beraberinde getirmiştir. Avcılık ve toplayıcılıkla yaşamını sürdüren insanlar ihtiyaçlarını karşılayabilmek için üretim yapmaya başlamıştır. İnsanlığın çevre ile ilişkilerinde yaşanan ilk değişiklik Neolitik Çağ'da, tarım ile birlikte olmuştur. İnsanlar toprağı işlemeyi, toprağı istek ve ihtiyaçlarına uygun şekil vermek ve bu şekilde yeryüzünde doğal şartlar yerine bugün gördüğümüz beşeri görünümler ortaya çıkmıştır (Tanoğlu, 1968:8).

Ürün yetiştirmenin öğrenilmesi, toprağın işlenmesinde sabanın kullanılması gibi yeni yöntemlerin geliştirilmesini sağlamıştır. Hayvanların evcilleştirilmesi, bir süre sonra toprağı işlemede hayvanların gücünden yararlanmayı beraberinde getirmiştir. İlkel yöntemlerle yapılan tarım günümüze geldiğimizde entansif bir şekil almıştır.

Çalışma sahası ve yakın çevresinde Neolitik Çağ'a ait önemli yerleşmeler bulunmaktadır. Konya'nın Çumra ilçesinde Çatalhöyük insanlık tarihi açısından oldukça önemli bir yere sahiptir. Aynı şekilde Can Hasan (Karaman)'da bölgedeki tarımsal geçmişin oldukça eski olduğunu ortaya koyan yerleşmelerdendir. Bölgede yapılan arkeolojik kazılarda elde edilen bulgular son derece önemlidir (Fotoğraf 16). İvriz Çayı kenarında bulunan İvriz Kaya Kabartması Hititlerin tarıma önem verdiklerini ortaya koymaktadır. Kaya üzerine yapılmış olan kabartmada üzüm salkımı ve ekin başakları görülür (Fotoğraf 17). Üzüm salkımı Hititlerin bölgede bağıcılıkla

uğraştıklarını göstermesi açısından önemli bir tarihi kaynaktır. Hititlerin başlıca tarım ürünleri de arpa ve buğdaydır (Tanoğlu, 1968: 42).

Fotoğraf 16: Ereğli Müzesinde Bulunan Taş El Değirmeni (Erken Kalkolitik)

Geçmişte olduğu gibi bugün de çalışma sahasında en önemli ekonomik faaliyet tarımdır. Ereğli Ovası toprakları akarsuların taşıyıp biriktirmesi ile oluşmuş, tarım potansiyeli yüksek verimli arazilerdir. Ereğli'nin geniş ve düz arazileri üzerinde sulu tarım, kuru tarım ile meyvecilik yapılmaktadır. Ereğli'nin geçmiş birikimi ve tecrübesi bölgenin tarım potansiyelini artırmaktadır.

Ereğli'deki toplam tarım alanları 2004 yılında 1.068.580 dekar iken 2018 yılında 1.268.701 dekar olmuştur (Tablo 37). Tarıma elverişli olup da kullanılmayan 98.725 dekar alanında tarıma kazandırılmasıyla alan daha da artacaktır. Ereğli'nin işlenen tarım alanlarının yaklaşık 541.735 dekarı (% 42,7) sulanabilen, 726.966 dekarı (% 57,3) sulanamayan (kırak) arazi özelliği taşımaktadır. İlçenin işlenebilen tarım

alanları dışında 768.350 dekar çayır ve mera alanı ile 79.810 dekar orman alanı bulunmaktadır.

Tablo 37: Yıllara Göre Ereğli İlçesi Toplam Tarım Alanları Miktarı (2004-2018)

Yıl	Tarım Alanı (Dekar)	Yıl	Tarım Alanı (Dekar)
2004	1.068.580	2012	1.213.511
2005	1.063.540	2013	958.702
2006	1.030.659	2014	950.604
2007	1.263.597	2015	935.060
2008	1.258.659	2016	1.171.005
2009	1.251.365	2017	1.139.528
2010	1.263.524	2018	1.268.701
2011	1.280.382		

Kaynak: TÜİK, Bitkisel Üretim İstatistikleri

Ereğli ilçesinin tarımsal faaliyetleri, bitkisel üretim ve hayvansal üretim olarak işlenecektir. Bitkisel üretim; tarla bitkileri, sebzecilik ve meyvecilik olarak ele alınacaktır. İlçede süs bitkisi üretimi yapılmamaktadır.

5.1.1. Bitkisel Üretim

“Tarımsal üretimin büyük oranda açık alanlarda yapılması nedeniyle bir bölgenin işlenebilir arazi varlığı o bölgenin tarımsal potansiyelini de belirleyen temel faktörlerden biri olmaktadır. Sahip olunan arazi varlığının alternatif ürün veya ürün gruplarına tahsisinde ise bölgenin toprak, iklim özellikleri ve pazar koşulları, çiftçi tercihleri, tarım politikaları gibi faktörler etkili olmaktadır” (Soylu, Pırlak ve Çelik, 2012: 12). Çalışma sahasının topraklarının yaklaşık yarısı tarıma elverişli arazilerden oluşmaktadır. Tarımsal faaliyetlerin yapıldığı alanlar şehrin yakın çevresi de dahil olmak üzere ovanın tamamını kapsamaktadır. Ovanın eğiminin (% 0-10), sulama imkânlarının da gelişmiş olması ürün çeşitliliğinin artmasını sağlamıştır. İlçedeki bitkisel üretim alanlarını; tahıllar ve diğer bitkisel ürünler, nadas, sebzeler ile meyveler, içecek ve baharat bitkileri sahaları oluşturmaktadır. Bitkisel üretim

yapılmak üzere işlenen toplam arazi 1.268.701 dekarıdır. En fazla alan kaplayan bitkisel üretim türü 810.242 dekar ile tahıllar ve diğer bitkisel ürünlerdir. Onu sırasıyla; nadas alanları (332.700 dekar), sebzeler (69.495 dekar), meyvecilik (56.264 dekar) izlemektedir (Tablo 38).

Tablo 38: Ereğli İlçesi'ndeki Bitkisel Alanların Kullanım Amacı ve Miktarı ile Konya İline Göre Durumu (2018)

İşlenen Arazi Türü	Ereğli'de İşlenen Arazi		Konya'da İşlenen Arazi		Konya'da İşlenen Araziye Oranı (%)
	Alanı (Dekar)	Oranı (%)	Alanı (Dekar)	Oranı %	
Tarım Arazisi	810.242	63,86	14.237.372	75,30	5,69
Nadas Alanı	332.700	26,23	3.835.019	20,28	8,67
Sebze Alanı	69.495	5,48	300.220	1,59	23,14
Meyvecilik	56.264	4,43	534.844	2,83	10,52
Süs Bitkileri	0	0	832	0,00	0,00
Toplam	1.268.701	100,00	18.908.287	100,00	6,71

Kaynak: TÜİK, Bitkisel Üretim İstatistikleri

5.1.1.1. Tarla Bitkileri Yetiştiriciliği

Çalışma sahasında tarla bitkilerinin; üretim alanı 810.242 dekar, işlenen tarım alanları içindeki payı % 63,86'dır. Ereğli'de tarla bitkileri, tahıllar, yem bitkileri ve diğer alternatif ürünlerden oluşmaktadır. Çalışma sahasının iklimi ve toprak özelliklerinin tahılların yetiştirilme koşullarına uygun olması, su ihtiyacının az olması ekim alanlarının tahıllara ayrılmasına neden olmuştur. Hayvancılığın gelişmesiyle kaba yem ihtiyacının artması ve devlet desteği silajlık mısır, tane mısır, yonca gibi tarla bitkilerinin yetiştiriciliğini de artırmıştır.

Ereğli'de tarla bitkilerinin yetiştirildiği alanlar yıllar itibariyle artmaktadır. 2004 yılında 551.470 dekarlık alanda tarla bitkileri yetiştirilmekte iken bu oran 2018 yılında 810.242 dekara çıkmıştır (Tablo 39). Çalışma sahası Türkiye'nin en büyük ovalarından olan Konya Ovası'nın doğuya uzanan devamıdır. İlçe topraklarının büyük bir kısmı ovada olması, DSİ tarafından yapılan sulama yatırımları, sulama kuyuları

açılması ekim alanlarının genişlemesini sağlamıştır. İlçede işlenen tarım arazisi miktarlarındaki artış toplam tarım alanlarındaki artıştan kaynaklanmaktadır.

Tablo 39: Ereğli İlçesi'nde Yıllara Göre Tarla Bitkilerinin Yetiştirilme Alanları (2004-2018)

Yıl	Tarım Alanı (Dekar)	Yıl	Tarım Alanı (Dekar)
2004	551.470	2012	585.161
2005	628.670	2013	699.395
2006	588.804	2014	663.752
2007	649.948	2015	636.245
2008	574.860	2016	744.048
2009	629.052	2017	751.634
2010	657.505	2018	810.242
2011	658.572		

Kaynak: TÜİK, Bitkisel Üretim İstatistikleri

Ereğli'de kuru tarım alanları Belkaya, Kutören, Zengen mahallelerinin bulunduğu kuzey kesimde, sulu tarım arazileri ise ilçe merkezinin yakın çevresinde yoğunlaşmaktadır. En geniş ekim alanına sahip tarla bitkisi buğdaydır. 2018 yılında buğdayın ekim alanı 266.948 dekar, üretim miktarı 82.041 tondur. Buğday ekim alanının tarla bitkileri içindeki oranı % 32,95, toplam işlenen arazi içindeki payı ise % 21,04'tür. Ekim alanı en fazla ikinci ürün arpadır. Arpanın ekim alanı 169.322 dekar, üretim miktarı 42.122 tondur. İlçede ekim alanı en fazla üçüncü ürün, hayvan yemi olarak kullanılan silajlık mısırdır. Silajlık mısırın üretim miktarı 530.500 tondur. Silajlık mısır, ekim alanının arpa ve buğdayın toplam ekim alanının dörtte birinden az olmasına rağmen üretim miktarı bakımından birinci sıradadır. Diğer tarla bitkilerinin ekim alanları sırasıyla: yağlık ve çerezlik ayçiçeği (63.647 dekar), tane mısır (63.365 dekar), şeker pancarı (39.910 dekar), Yonca (38.000 dekar), Çavdar (30.804 dekar), Fiğ (23.500 dekar), nohut (17.000 dekar), patates (15.000 dekar), fasulye (3.000 dekar), triticale (2.467 dekar), yulaf (1.278 dekar) ve diğer tarla bitkileridir (763 dekar) (Tablo 40).

Çalışma sahasında silajlık mısırdan sonra üretim miktarı en fazla olan ürün 43.263 tonluk üretimiyle şeker pancarıdır. Üçüncü sırada hayvan yemi olarak üretilen yonca (231.800 ton) gelmektedir. Buğday (82.041 ton), fiğ (76.750 ton), tane mısır (64.629 ton), patates (58.153 ton), arpa (42.122 ton), ayçiçeği (22.901 ton), çavdardır (11.750 ton). Hayvancılığın gelişmesiyle birlikte kaba hayvan yemi üretimi de artmıştır. Silajlık mısır üretimi 2004 yılında 49.503 ton, 2010 yılında 114.726 tondur. Yonca 2004 yılında 100.311 ton, 2010 yılında 181.492 ton üretilmiştir. 2018 yılında baklagillerden; kuru nohut (3.920 ton), kuru fasulye (1.030 ton) ve yeşil mercimek (22 ton) üretilmiştir (Tablo 40).

Tablo 40: Ereğli İlçesi'nde Yetiştirilen Tarla Bitkilerinin Ekim Alanları, Üretim Miktarları ve Ortalama Verimi (2018)

Ürün	Ekim Alanı (Dekar)	Üretim Miktarı (Ton)	Verim (Kg/Da)
Mısır (Silaj)	98.000	530.500	5.413
Şeker Pancarı	39.910	343.263	8.601
Yonca	38.000	231.800	6.100
Buğday (Durum ve Diğer)	266.948	82.041	317
Fiğ (Yeşilot, Adi ve Macar)	23.500	76.750	3.000
Mısır (Tane)	63.365	64.629	1.020
Patates	15.000	58.153	3.877
Arpa	169.322	42.122	249
Ayçiçeği (Yağlık ve Çerezlik)	63.647	22.901	349
Çavdar	30.804	11.705	380
Nohut	17.000	3.920	231
Fasulye	3.000	1.030	343
Triticale	2.467	851	345
Yulaf	1.278	511	400
Hayvan Pancarı	100	400	4.000
Aspir Tohumu	2.343	217	93
Korunga	350	123	351
Yeşil Mercimek	110	22	200
Soya Fasulyesi	56	17	304
Kanola veya Kolza Tohumu	47	9	191
Burçak	60	4	67

Kaynak: TÜİK, Bitkisel Üretim İstatistikleri

Yetiştirilen tarla bitkilerinden verimliliği en fazla olan ürün 8.601 kg/da ile şeker pancarıdır. Şeker pancarını yonca (6.100 kg/da), silajlık mısır (5.413 kg/da), hayvan pancarı (4.000 kg/da), patates (3.877 kg/da), fiğ (3.000 kg/da), tane mısır (1.020 kg/da) izlemektedir. En fazla ekim alanına sahip buğdayın verimliliği dekar başına 317 kg'dır. Arpanın verimliliği ise 249 kg/da'dır (Tablo 40).

Çalışma sahasında 2018 yılında, işlenebilen topraklarının % 26,23'lük bir kısmı nadasa bırakılmıştır. Tarla bitkilerinin yetiştirilme alanlarından sonra en fazla payla nadasa bırakılan alanlar gelmektedir. Nadas alanlarının fazla olmasının nedeni kuru tarım arazilerinin veriminin düşük olmasından ileri gelmektedir (Soylu, Pırlak, Çelik, 2012: 13). Ereğli'de nadas uygulaması kuru tarım yapılan alanlarda görülmektedir.

5.1.1.2. Sebzeçilik

Çalışma sahasında sebze yetiştiriciliği gelişme göstermektedir. Bazı ürünlerin ekim alanları artarken, bazı ürünlerin ekim alanlarında azalış görülmektedir. Sebzeçilik yapılan alanlar, işlenen arazi içerisinde üçüncü sırada yer almaktadır. Sebze yetiştirilen toplam alan 2004 yılında 32.720 dekar iken günümüzde yaklaşık iki kat artarak 69.495 hektar olmuştur (Tablo 41). Sebzeçilik faaliyetleri toplam tarım alanları içerisinde % 5,48'lik bir paya karşılık gelmektedir. Sebze yetiştiriciliğinde Ereğli'nin payı, Konya'dan ilinden (% 1,59) fazladır. Sebzeçilikte ekim alanı ikinci, üretim miktarı bakımından üçüncü sırada yer alan siyah havuç Ereğli için önemli bir yer tutar. Kuzukuyu, Pınarözü, Sazgeçit, Selvili, Aşıklar, Türkmen, Çiller, Kamışlıkuyu siyah havucun yetiştirildiği mahallelerin başında gelir. Kozmetik ve gıda sanayisinde doğal gıda boyası olarak kullanılan siyah havuç Avrupa ve Uzakdoğu ülkelerine ihraç edilmektedir. İhracat gerçekleştirilen ülkeler Avrupa'da Fransa, Almanya, İtalya, Danimarka; Uzakdoğu'da Japonya ve Kore'dir. İlçede iki adet siyah havuç işleme tesisi bulunmaktadır (Ereğli Belediyesi, Çevrimiçi). Siyah havuç için 09.06.2017 tarihinde Türk Patent Enstitüsü'nden coğrafi işaret alınmıştır (Türk Patent Enstitüsü, Çevrimiçi).

Tablo 41: Ereğli İlçesi’nde Sebze Üretim alanlarının Yıllara Göre Değişimi (2004-2018)

Yıl	Tarım Alanı (Dekar)	Yıl	Tarım Alanı (Dekar)
2004	32.720	2012	48.903
2005	43.130	2013	32.980
2006	41.190	2014	41.985
2007	59.080	2015	47.595
2008	49.585	2016	55.490
2009	46.861	2017	66.690
2010	18.931	2018	69.495
2011	34.510		

Kaynak: TÜİK, Bitkisel Üretim İstatistikleri

Çalışma sahasında ekimi yapılan sebzeler içerisinde en fazla ekim alanı kavuna (18.000 dekar) aittir. Kavunu 16.050 dekar ekim alanı ile havuç izlemektedir. Ekim alanı en fazla olan üçüncü ürün domatestir. Toplam ekim alanı 15.000 dekar olan domates sofralık (10.000 dekar) ve salçalık (5.000 dekar) olarak üretilmektedir. Domatesten sonra ekim alanı fazla olan ürünler sırasıyla kuru soğan (11.000 dekar), karpuzdur (6.100 dekar) (Tablo 42). Hıyarın ekim alanı yıllar itibariyle azalmıştır. 2010 yılında 3100 dekar, 2015 yılında 1.500 dekar, 2017 yılında 1.000 dekar ve 2018 yılında 850 dekara düşmüştür. Domatesin kolay pazar bulması ve ekonomik değeri hıyarın ekim alanını daraltmıştır.

Çalışma sahasında ekim alanı en geniş olan sebze kavun iken üretimi en fazla olan ürün domatestir (119.056 ton). Domatesten sonra üretimi en fazla olan sebze kavundur (90.000 ton). Kavunu sırasıyla; havuç (64.200 ton), kuru soğan (44.000 ton), karpuz (30.500 ton), hıyar (4.250 ton), dolmalık ve sivri biber (1.300 ton), maydanoz (722 ton), sakız, bal ve çerezlik türleri yetiştirilen kabak (680 ton), taze fasulye (320 ton), iki türü yetiştirilen marul (100 ton), patlıcandır (70 ton) izlemektedir. 2004 -2009 yıllarında ekimi yapılan, karnabahar, beyaz lahana, ıspanak, bamya, domates ve kavun

gibi sebzelerin ekim alanlarının genişlemesi nedeniyle, yetiştirilmemektedir (Tablo 42).

Tablo 42: Ereğli İlçesi’nde Yıllık Sebze Üretim Alanları ve Üretim Miktarları (2004, 2010 ve 2018 yılları)

Ürün	2004		2010		2018	
	Ekim Alanı (Dekar)	Üretim Miktarı (Ton)	Ekim Alanı (Dekar)	Üretim Miktarı (Ton)	Ekim Alanı (Dekar)	Üretim Miktarı (Ton)
Domates (Sofralık-Salçalık)	-	-	4.000	24.400	15.000	119.056
Kavun	200	600	700	2.450	18.000	90.000
Havuç	4.000	12.000	6.000	24.000	16.050	64.200
Soğan	1.000	2.500	1.100	2.200	11.000	44.000
Karpuz	400	1.000	600	2.100	6.100	30.500
Hıyar	-	-	3.100	15.550	850	4.250
Biber (Dolmalık ve Sivri)	600	300	850	1.530	650	1.300
Maydanoz	500	500	336	336	850	722
Kabak (Sakız, Bal ve Çerezlik)	1.700	6.220	1.800	5.500	470	680
Fasulye	200	60	400	400	320	320
Marul (Göbekli ve Iceberg)	100	200	-	-	100	100
Patlıcan	-	-	45	90	35	70
Bezelye	20	4	-	-	-	-
Lahana (Beyaz)	50	200	-	-	-	-
Karnabahar	-	105	-	-	70	-
Ispanak	300	210	-	-	-	-
Bamya	50	25	-	-	-	-
Sarımsak	500	250	-	-	-	-
Pırasa	100	150	-	-	-	-

Kaynak: TÜİK, Bitkisel Üretim İstatistikleri

5.1.1.3. Meyvecilik

Çalışma sahasında meyve yetiştiriciliği yapılan alan işlenen arazi içerisinde en az paya sahiptir. Toplam 56.264 dekar alanda meyvecilik yapılmaktadır. Meyveciliğin

işlenen arazi içerisindeki payı % 4,43'tür. Konya'da ise işlenen araziler içerisinde meyveciliğin oranı % 2,83'tür. Meyve bahçeleri güneyde, Bolkar Dağları eteklerindeki mahallelerde yoğunlaşmaktadır. 2004 yılında 48.280 dekar alanda meyve üretimi yapılırken, 2018 yılında 56.264 dekar olmuştur (Tablo 43).

Tablo 43: Ereğli İlçesi'nde Yıllara Göre Meyve Üretim Alanları (2004-2018)

Yıl	Tarım Alanı (Dekar)	Yıl	Tarım Alanı (Dekar)
2004	48.280	2012	39.447
2005	49.080	2013	39.237
2006	48.010	2014	39.885
2007	48.640	2015	40.510
2008	48.470	2016	45.065
2009	45.165	2017	57.204
2010	43.888	2018	56.264
2011	44.300		

Kaynak: TÜİK, Bitkisel Üretim İstatistikleri

Meyvecilik, çalışma sahasında en az yer kaplayan bitkisel üretim faaliyetidir. Ağaç sayısı ve dikim alanı en fazla olan meyve elmadır. Meyvelerin ağaç sayısına göre sıralaması; elma (golden, starking, amasya, granny smith ve diğer elmalar), kiraz (beyaz kiraz ve diğer kiraz türleri), armut, vişne, kayısı, üzüm (sofralık, çekirdekli ve çekirdeksiz), erik, şeftali, ceviz, çilek, kimyon, ığde, ayva, badem ve dut ağacı şeklindedir. Meyveciliğin geliştirilmesi için Ereğli İlçe Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü tarafından çiftçilere destek sağlanmaktadır (Tablo 44).

Çalışma sahasında geçmiş yıllarda yetiştiriciliği yapılmış olup günümüzde yetiştirilmeyen türler de bulunmaktadır. Bunlardan biri de zerdalidir. 2009 yılında 6.600 adet zerdali ağacı bulunmaktadır. Antep fıstığı dikimi bırakılan bir başka ağaç türüdür. 2006 yılında 2.450 adet Antep fıstığı ağacı bulunur. 2005 yılından sonra çekirdeksiz üzüm üretimi de yapılmamaktadır.

Tablo 44: Ereğli İlçesinde Üretilen Meyve Türlerine Ait Ağaç Sayıları, Üretim Alanları ve Üretim Miktarları (2018)

Ürün	Ağaç Sayısı (Adet)	Dikim Alanı (Dekar)	Üretim Miktarı (Ton)
Elma (Golden, Starking, Amasya, Granny Smith ve Diğer Elmalar)	3.587.330	46.560	143.471
Kiraz	279.000	3.500	12.555
Armut	126.350	1.250	6.316
Vişne	37.000	250	1.665
Kayısı	43.600	375	1.127
Üzüm (Sofralık, Çekirdekli ve Çekirdeksiz)	-	984	635
Erik	18.830	400	565
Şeftali	12.500	240	250
Ceviz	3.350	1.000	151
Çilek	-	45	90
Kimyon	-	1.500	90
İğde	4.200	-	63
Ayva	450	-	14
Badem	1.600	160	13
Dut	150	-	2

Kaynak: TÜİK, Bitkisel Üretim İstatistikleri

Meyve türleri içerisinde elma ve kiraz, özellikle beyaz kiraz (Starks Gold) çalışma sahasında önemli bir yere sahiptir. Ereğli İlçesi'nde elma; golden, starking, Amasya, granny smith ile diğer elma türlerinin yetiştiriciliği yapılır. Elma üretiminde son yıllarda meydana gelen değişimle bodur elma bahçeciliğine geçilmektedir. Meyve ağaçlarındaki değişimin yanında elma bahçeleri alansal olarak da değişim göstermektedir. Küçük elma bahçeleri yerine teknolojik imkânlarla üretim yapılan daha büyük elma bahçeleri gelişmektedir. Türkiye'nin en büyük elma bahçelerinden biri Yeniköy Mahallesi sınırlarındadır (Ereğli Belediyesi, Çevrimiçi). Ereğli'de en fazla ağaç sayısı elma türlerine aittir. 2004 yılında toplam elma ağacından 35.800 ton üretim yapılırken 2018 yılında toplam 3.587.330 adet elma ağacından 143.471 ton

elma üretimi yapılmıştır. Elma ağaçlarının meyvelik alanı 2004 yılından günümüze fazla değişiklik göstermezken, elma sayısı ve elma üretiminde önemli artış olmuştur (Tablo 45). Ereğli’de üretilen elmanın bir kısmı ülkemiz iç pazarına gönderilirken, bir kısmı da ilçede bulunan meyve suyu fabrikasında işlenmektedir. Ereğli elma üretiminde Konya ili içerisindeki payı % 66,43, Türkiye içindeki payı ise % 3,96’dır.

Tablo 45: Ereğli İlçesi’nde Yıllara Göre Elma Ağacı Sayısı, Meyvelik Alanı ve Üretim Miktarı (2004-2018)

Yıllar	Toplam Ağaç Sayısı (Adet)	Üretim Miktarı (Ton)	Meyvelik Alanı (Dekar)
2004	1.190.476	7.818	35.800
2005	1.199.590	33.407	36.600
2006	1.196.490	22.323	36.090
2007	1.320.625	21.265	36.630
2008	1.322.255	19.594	36.540
2009	1.217.375	21.855	34.425
2010	1.204.305	22.482	33.220
2011	1.200.800	22.701	33.060
2012	1.031.300	18.684	29.470
2013	1.063.450	18.787	29.298
2014	1.065.565	20.070	29.525
2015	1.082.605	22.034	30.230
2016	1.535.830	53.758	34.280
2017	498.530	19.883	46.444
2018	3.587.330	143.471	46.560

Kaynak: TÜİK, Bitkisel Üretim İstatistikleri

Ereğli’de yetiştirilen beyaz kiraz dünyada kalite açısından önde gelir. Bu özelliğinden dolayı üretilen beyaz kirazın büyük bir kısmı ihraç edilmektedir. Amerika, İtalya, Fransa (Ereğli Belediyesi, çevrimiçi) ihracatta önde gelen ülkelerdir. Bu ürün çalışma sahasının güneyinde bulunan Büyükdede, Gaybi, Yıldızlı, Orhaniye, Belceağaç, Yazlık, Sarıca, Gökçeyazı, Hacımemiş ve Merkez mahallelerinde

yetiştirilir. Beyaz kiraz için Ereğli Belediyesi tarafından “Ereğli Beyaz Kirazı” olarak coğrafi işaret başvurusu yapılmış ve Türk Patent Enstitüsü’nün 2018/32 sayılı bülteninde yayımlanmıştır (Türk Patent Enstitüsü, Çevrimiçi). Beyaz kiraz, XIX. yüzyılın ortalarından itibaren Ereğli ve çevresinde yerleştirilen Kırım göçmenlerinin beraberinde getirdikleri ve yetiştirdikleri bir meyve türüdür (Yörük, 2012: 221).

Tablo 46: Ereğli İlçesi’nde Dikili Kiraz Ağacı Sayısı, Meyvelik Alanı ve Üretim Miktarları (2004-2018)

Yıllar	Toplam Ağaç Sayısı (Adet)	Meyvelik Alanı (Dekar)	Üretim Miktarı (Ton)
2004	60.650	3.200	61
2005	60.650	3.200	2.729
2006	79.690	3.200	1.992
2007	79.690	3.400	1.932
2008	84.090	3.400	2.102
2009	84.700	3.350	2.118
2010	85.000	3.450	2.125
2011	333.500	3.500	8.005
2012	334.000	4.058	12.358
2013	337.200	4.133	13.488
2014	330.000	4.100	15.159
2015	350.020	4.100	14.333
2016	315.000	4.000	13.296
2017	316.000	4.000	14.220
2018	279.000	3.500	12.555

Kaynak: TÜİK, Bitkisel Üretim İstatistikleri

2018 yılında kiraz üretiminde türler ayrılmadığı için beyaz kiraza ait ağaç sayısı tespit edilememiştir. 2008 yılında 319.375 ağaçtan 9.000 ton beyaz kiraz üretilmiştir (Tapur ve Bozyiğit, 2009:137). Çalışma sahasında 2018 yılında 279.000 ağaçtan toplam 12.555 ton kiraz üretilmiştir. Bunun 10.000 tonu beyaz kirazdır (Ereğli Belediyesi 2013: 57). Don olayları ve sulama imkânlarına bağlı olarak kiraz üretimi yıllara göre dalgalanmalar gösterebilmektedir (Tablo 46). Ereğli kiraz üretiminde Konya ili içerisindeki payı % 18,41, Türkiye içindeki payı ise % 1,96’dır.

Çalışma sahasında üretimi yapılan diğer meyveler sırasıyla; Armut (6.316 ton), vişne (1.665 ton), kayısı (1.127 ton), üzüm (635 ton), erik (565 ton), şeftali (250 ton), ceviz (151 ton), çilek (90 ton), kimyon (90 ton), ığde (63 ton), ayva (14 ton), badem (13 ton ve dut (2 ton)'dur (Tablo 44).

Çalışma sahası meyve yetiştiriciliğinde çeşitli sorunlarla karşılaşmaktadır. Bu sorunlar meyve üretiminde verimin ve meyve kalitesinin düşmesine neden olmaktadır. Bakım işlerinin gerektiği gibi yapılamaması, yaşlanan ağaçların yenilenmemesi bu sorunların başlıcalarıdır. Yıllık yağış miktarının ve sulanabilir arazi miktarının az olması meyveciliği kısıtlayan nedenler olarak karşımıza çıkmaktadır (Soylu, Pırlak ve Çelik, 2012: 36).

5.1.2. Hayvansal Üretim

İnsanoğlunun beslenmesinde hayvansal ürünlerin önemli bir yeri bulunmaktadır. İçerdiği zengin protein bakımından et, süt ve yumurta insan beslenmesinde vazgeçilmez hayvansal ürünlerdir (Doğan, 2017:319). Ülkemizde tarım yapmaya elverişli olmayan yerlerde insanlar hayvancılığa yönelirler. Bazı yerlerde ise bitkisel üretim ve hayvancılık birlikte yapılır. Çalışma sahasında hayvansal üretim ve bitkisel üretim birlikte gelişmektedir.

Hayvancılık ve bitkisel üretim birbirini tamamlayan ekonomik faaliyetlerdir. Hayvancılık beraberinde yem ihtiyacı doğurmakta, bununla beraber yem bitkilerinin üretimi artmaktadır. Aynı şekilde bitkisel üretim ve hayvansal üretim kalite artışını da beraberinde getirmektedir. Geçmişte hayvan bakımında saman ana yem kaynağını oluştururken günümüzde süt ve et verimini artırmak amacıyla yonca, füy, silaj gibi kaba yem bitkilerinin kullanılması üretimi artırma isteğinin sonucudur. Teknoloji sayesinde çiftçilerin bilinçli yaklaşımları üretim miktarı ve kalitesini etkileyen diğer bir nedendir.

5.1.2.1. Büyükbaş Hayvancılık

Çalışma sahasında en gelişmiş hayvancılık türü büyükbaş hayvancılıktır. Büyükbaş hayvancılık, süt ve et sığırı olarak yapılmaktadır. Büyükbaş hayvancılığın gelişmesinde süt işleyen fabrikaların varlığı sütün kolayca elden çıkarılmasını sağlaması ile yem bitkilerin ekim alanlarının geniş alan kaplamasının etkisi bulunmaktadır. Çalışma sahasında büyükbaş hayvan varlığı süt sığırları, et sığırları, bir yaştan altındaki dişi ve erkek sığırlardan oluşmaktadır. Büyükbaş hayvancılık çalışma sahasının tamamına yayılmış durumda ve aile veya ticari işletme şeklinde yapılmaktadır.

Çalışma sahasında sağımı yapılan toplam hayvan sayısı 53.970'dir. Saf kültür sığırları % 91,34'lük oranı ile birinci sıradadır. Saf kültür sığırlarından üretilen toplam süt miktarı 196.840,77 tondur. Kültür melezi sığırlar % 7,62'yle ikinci sırada yer almakta ve toplam 11.419,298 ton süt üretilmektedir. Yerli sığırlar % 1,04'lük oranı ve ürettiği 740,069 ton süt ile son sırada gelmektedir (Tablo 47). Ereğli'de 2013 yılından sonra manda yetiştirilmemektedir.

Tablo 47: Ereğli İlçesi'nde Sağılan Büyük Baş hayvan Sayıları ve Yıllık Süt Üretim Miktarları (2018)

Hayvan Türü	Sağılan Hayvan Sayısı	Süt Üretim Miktarı (Ton)
Süt Sığırı (Saf Kültür)	49.296	196.840,767
Süt Sığırı (Kültür Melezi)	4.114	11.419,298
Süt Sığırı (Yerli)	560	740,069
Toplam	53.970	209.000,134

Kaynak: TÜİK, Hayvansal Üretim İstatistikleri

Çalışma sahasında büyükbaş hayvancılıktan elde edilen sütün verimliliğine baktığımızda; yıllık 3,87 ton süt elde edilmektedir. Verimlilik Konya'da 3,64 ton, Türkiye'de ise yıllık 3,12 tondur. Ereğli sığır sütü verimliliği Konya ve Türkiye sığır sütü verimliliğinden daha iyi durumdadır. Hayvan türleri içerisinde saf kültür

sığırlarının süt verimliliği diğer türlerden daha yüksektir. Hayvan sayılarında meydana gelen artış da bunu doğrulamaktadır. 2004 yılında 13.070 olan saf kültür sığırları yaklaşık altı kat artarken, kültür melezi sığırlarında bu artış 3 kat olarak gerçekleşmiştir. Yerli sığır aynı dönemde 1,5 kat artmıştır. 2004'ten günümüze kadar geçen 15 yıllık sürede hayvan sayısında ve bununla beraber üretilen süt miktarlarında artış yaşandığı görülmektedir (Tablo 48).

Tablo 48: Ereğli İlçesi'nde Büyükbaş Hayvan Sayısı ve Süt Üretim Miktarları (2004-2018)

Yıllar	Sığır (Saf Kültür)		Sığır (Kültür Melezi)		Sığır (Yerli)	
	Hayvan Sayısı	Üretilen Süt (Ton)	Hayvan Sayısı	Üretilen Süt (Ton)	Hayvan Sayısı	Üretilen Süt (Ton)
2004	10.013	39.980	1.357	3.768	445	588
2005	11.246	44.905	1.524	4.230	500	661
2006	11.370	45.399	1.024	2.841	378	500
2007	11.481	45.844	1.113	3.088	401	529
2008	11.503	45.932	1.125	3.123	417	552
2009	11.414	45.577	1.078	2.992	392	518
2010	19.211	76.708	1.833	5.090	405	535
2011	20.025	79.960	1.869	5.188	387	512
2012	26.857	107.239	2.155	5.981	335	442
2013	28.444	113.578	2.283	6.337	337	446
2014	33.341	133.131	2.036	5.653	446	589
2015	36.267	144.813	2.215	6.149	464	613
2016	38.277	152.841	2.338	6.490	498	658
2017	47.730	190.585	3.983	11.056	542	717
2018	49.296	196.840	4.114	11.419	560	740

Kaynak: TÜİK, Hayvansal Üretim İstatistikleri

Çalışma sahasında diğer büyükbaş hayvan varlığı; sığır, 1 yaş altında bulunan dişi ve erkek sığırdan oluşmaktadır. Sığır ile 1 yaş altında bulunan dişi ve erkek sığır miktarları 2005-2018 yılları arasından artış göstermiştir (Tablo 49).

Tablo 49: Ereğli İlçesi'nde Seçilen Yıllara Ait Sığır, 1 Yaş Altı Sığır (Süt/Et)

Hayvan Türü	2005	2010	2015	2018
Saf Kültür Sığır	5.055	8.169	15.283	20.785
Melez Sığır	1.066	798	1.465	1.734
Yerli sığır	224	240	335	350
Saf Kültür Sığır (1 Yaş Altı, Dişi ve Erkek)	9.065	22.506	40.199	54.888
Kültür Melezi (1 Yaş Altı, Dişi ve Erkek)	1.291	2.145	3.767	4.581
Yerli Sığır (1 Yaş Altı, Dişi ve Erkek)	258	188	570	624

Kaynak: TÜİK, Hayvansal Üretim İstatistikleri (2005, 2010, 2015 ve 2018 Yılları)

5.1.2.2. Küçükbaş Hayvancılık

Çalışma sahasında mera sahalarının fazla yer kaplaması küçükbaş hayvancılığın gelişmesine katkıda bulunmuştur. Küçükbaş hayvancılık merkez mahalleler hariç tüm mahallelerde yapılmaktadır. Yoğun olarak yapıldığı mahalleler; Yellice, Karaburun, Melicek, Adabağ, Tatlıkuyu, Servili, Pınarözü, Acıpınar, Yeniköy, Acıkuyu, Çayhan, Kutören, Sazgeçit'tir. Koyun cinsi Akkaraman, İvesi ve bunların melezleridir (Ereğli İlçe Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü, bilgi notu). Keçi yetiştiriciliği Pınarözü Mahallesi'nde yoğun olarak yapılmakta, diğer mahallelerde aile işletmesi şeklinde yapılmaktadır. Ayrıca Zengen Mahallesi'nde de keçi çiftliği bulunmaktadır.

2018 yılı itibarıyla çalışma sahasında toplam küçükbaş hayvan sayısı 189.071'dir. Bunların 180.014 adedi yerli koyun, 9.057'si kıl keçisidir. Süt elde edilen koyun sayısı 98.677 iken, keçi sayısı 5.069'dur. Süt verimliliği değerlendirildiğinde keçinin süt veriminin koyundan daha fazla olduğu dikkati çekmektedir. Koyun yıllık 0,08 ton (80 kg) süt verirken, keçinin yıllık süt verimi 0,10 ton (100 kg)'dır. 2018 yılında sağılan toplam koyun (7.795,481 ton) ve keçi (496,801 ton) sütü miktarı 8.292,282 tondur (Tablo 50).

Küçükbaş hayvanların sütü dışında yününden (yapağı) de faydalanılmaktadır. 2018 yılında 180.014 koyundan toplam 291,623 ton yün üretilmiştir. Koyun başına yün verimi 1,62 kg'dır. Aynı yıl 9.047 kıl keçisinden 6,785 ton keçi kılı üretilmiştir. Keçi başına üretilen kıl miktarı 0,75 kg'dır (Tablo 50).

Tablo 50: Ereğli İlçesi'nde Küçük Baş Hayvanların; Sayıları, Süt ve Yün Üretim Miktarları (2018)

Hayvan Türü	Yerli Koyun (Adet)	Kıl Keçisi (Adet)
Toplam Hayvan Sayısı	180.014	9.057
Sağılan Hayvan Sayısı	98.677	5.069
Süt Üretim Miktarı (Ton)	7.795,481	496,801
Kırkılan Hayvan Sayısı	180.014	9.047
Kırkılan Yün ve Keçi Kılı (Ton)	291,623	6,785

Kaynak: TÜİK, Hayvansal Üretim İstatistikleri

2004-2018 yılları arasında küçükbaş hayvan varlığını karşılaştırdığımızda; yerli koyun sayısı sürekli artış göstererek 121.645'ten 180.014'e çıkmıştır. Kıl keçisi sayısı da artarak 5.275'ten 9.057'ye çıkmıştır. 2015 ve 2016 yıllarında yüksek artışlar görülürken 2018 yılında tekrar düşmüştür. Tiftik keçisi ise 2006 yılından sonra yetiştirilmemiştir (Tablo 51). Kıl keçisinin yetiştirme koşullarının tiftik keçisine göre daha kolay ve ekonomik olması, tiftik keçisi sayılarının azalmasına neden olmuştur.

Tablo 51: Ereğli İlçesi'nde Küçükbaş Hayvan Sayıları (2004-2018)

Yıllar	Yerli Koyun (Adet)	Kıl Keçisi (Adet)	Tiftik Keçisi (Adet)
2004	121.645	5.275	2.000
2005	120.525	4.637	1.850
2006	125.400	3.898	1.850
2007	119.150	1.766	-
2008	119.427	1.789	-
2009	118.955	1.755	-
2010	125.600	2.900	-
2011	155.000	2.880	-
2012	155.000	4.108	-
2013	157.474	4.225	-
2014	155.000	3.580	-
2015	131.419	19.853	-
2016	131.419	23.000	-
2017	171.873	8.508	-
2018	180.014	9.057	-

Kaynak: TÜİK, Hayvansal Üretim İstatistikleri

5.1.2.3. Kümes Hayvancılığı

Çalışma sahasında kanatlı hayvancılık son yıllarda ağırlıklı olarak yumurta tavukçuluğu olarak yapılmaktadır. Bazı yıllarda et tavukçuluğu yapılmış olmasına rağmen 2017 ve 2018 yıllarında yapılmamıştır. Ereğli’de 2 adet et tavuk işletmesi (Broyler) bulunmasına rağmen, kesimhane bulunmadığından bu işletmeler çalışmamaktadır. Toplam et tavuğu kapasitesi 450.000’dir (Ereğli Belediyesi, Çevrimiçi). 2018 yılında yumurta tavuğu sayısı 350.000 adettir. Bunların dışında 2.500 adet hindi, 320 adet kaz ve 255 adet ördek ve beç tavuğu bulunmaktadır (Tablo 52).

Tablo 52: Ereğli İlçesi’nde Verilen Yıllara Göre Kanatlı Hayvan Sayıları (2004-2018)

Yıllar	Yumurta Tavuğu	Et Tavuğu	Hindi	Kaz	�rdek ve Beç Tavuğu
2004	150.000	-	2.300	1.100	600
2005	328.500	-	2.400	300	300
2006	273.104	-	2.003	214	187
2007	323.450	150.250	2.875	303	242
2008	322.150	151.012	2.794	289	240
2009	321.456	150.102	2.784	268	235
2010	323.000	150.000	2.750	256	240
2011	322.500	-	2.600	250	230
2012	319.780	112.500	2.320	210	200
2013	303.400	225.000	2.015	280	210
2014	320.000	225.100	2.500	260	250
2015	320.050	225.000	2.300	250	260
2016	310.000	-	2.310	240	250
2017	345.000	-	2.500	300	275
2018	350.000	-	2.550	320	255

Kaynak: T   K, Hayvansal  retim İstatistikleri

5.1.2.4. Arıcılık

Çalışma sahasında yapılan bir başka hayvancılık türü de arıcılıktır. Arıcılık potansiyeli iyi değerlendirilememektedir. Tablo 53 incelendiğinde; 2004 yılında 7.096 kovandan 141,92 kg bal üretimi yapılmıştır. 2018 yılında ise 5.400 kovan ile 36,526 kg bal üretilmiştir. Kovan sayısı yaklaşık % 23,9 azalırken bal üretimi % 74,26 oranında düşmüştür (Tablo 53). Ereğli’de tarım ilaçlarına ve yabani arılara bağlı arı ölümleri artmakta ve verim düşmektedir. Son yıllarda silajlık mısır ve ayçiçeği ekiminin artmasının arı ölümlerini artırdığını düşünen üreticilerde bulunmaktadır.

Çalışma sahasında bulunan kovan sayısı Konya’nın % 4,96’sına, Türkiye’nin % 0,07’sine denk gelmektedir. Bal üretimi ise Konya’nın % 3,35’ine, Türkiye’nin % 0,03’üne denk gelmektedir.

Tablo 53: Ereğli İlçesi’nde Verilen Yıllara Ait İşletme, Kovan Sayısı ile Bal ve Bal Mumum Üretimi (2004-2018)

Yıllar	İşletme Sayısı (Adet)	Kovan Sayısı (Adet)	Bal Üretimi (Ton)	Balmumu Üretimi (Ton)
2004	11	7096	141,92	-
2005	11	7200	142	-
2006	11	8500	161,5	-
2007	13	4120	61,8	4,944
2008	13	4205	62,1	4,96
2009	14	10900	130,8	9,3
2010	10	4675	65	4,5
2011	12	4676	65,015	4,505
2012	13	4750	70	4,9
2013	28	4755	70,1	4,95
2014	29	4783	71,05	4,98
2015	30	4785	71,1	4,981
2016	30	4700	71,105	4,9
2017	31	4705	71,2	4,902
2018	41	5400	36,526	1,453

Kaynak: TÜİK, Hayvansal Üretim İstatistikleri

5.1.2.5. Binek Hayvan Yetiştiriciliği

At, eşek ve katır gibi hayvanlar tarih boyunca binek ve yük hayvanı olarak kullanılmışlardır. Modern taşıma araç ve gereçlerin gelişmesiyle bu hayvanlara olan ihtiyaç giderek azalmış ve zamanla hayvan sayıları da düşmüştür. Ancak modern araç gereçlerin gidemediği yerlere binek hayvanlarıyla ulaşım devam etmektedir. At, günümüzde yarış hayvanı olarak kullanılmaya da devam etmektedir. Çalışma sahasında profesyonel anlamda yarış atı yetiştiriciliği yapılan haralar bulunur. Burada yetiştirilen atlar önemli yarışlara katılmakta ve bu durum ilçe ekonomisine artı değer katmaktadır. Çalışma sahasında 2004 yılında 450 at bulunurken 2018 yılında 291'e düşmüştür. Bir diğer binek hayvanı olan eşek çobanlar tarafından yük hayvanı olarak kullanılmaktadır. 2004'te 820 olan eşek sayısı da 142'ye gerilemiştir. Katır sayısı 2004'te 40 iken 2018'de 9'dur (TÜİK, Hayvansal Üretim İstatistikleri).

5.2. Sanayi

Sanayi; ekonomik faaliyetlerin en önemli koludur. Doğadan aldığı hammaddeyi işleyerek insanların ihtiyaçları doğrultusunda yeni ürünler sunar. Sanayi faaliyetleri el tezgâhlarında, küçük atölyelerde, imalathanelerde veya büyük fabrikalarda yapılır. Bu tesisler doğrudan insanların kullanımına yönelik ürün sunmalarının yanında diğer sanayi kollarının ihtiyaçları doğrultusunda da ürünler sunabilirler. Avrupa'da özellikle buhar gücüyle çalışan makinelerin keşfi sanayi devrimine yol açmış, üretim yöntemlerinin değişmesini sağlamıştır. Sanayi devrimiyle önemli bir değişim yaşayan dünya, ekonomik olarak da hızlı bir gelişme sürecine girmiştir (Doğan, 2013: 211). Sanayi devrimi, bu değişime hızlı bir şekilde entegre olan ülkelerde büyük sermaye birikimlerinin oluşmasını da sağlamıştır.

Osmanlı İmparatorluğu, sanayi devriminin gerçekleştiği Batı'daki gelişmelere uyum sağlamaya çalışmış, içinde bulunduğu siyasal ve ekonomik koşullar nedeniyle istenilen seviyeye ulaşamamıştır. Çalışma sahasının ekonomisi günümüzde olduğu gibi Osmanlı İmparatorluğu döneminde ve Cumhuriyet döneminde tarıma dayalı gelişme göstermiştir. Cumhuriyetin ilanıyla birlikte Türkiye'de sanayileşme çabaları

hız kazanmıştır. Özel sektörün sermaye birikimin yetersiz olması, bu dönemde yatırımların daha çok devlet eliyle yapılmasına neden olmuştur.

Cumhuriyetin ilk yıllarında çalışma sahasında kurulan Ereğli Pamuklu Sanayi Müessesesi devlet eliyle yapılan işletmelerdendir. 1934 yılında temeli atılan fabrika 1937 yılında işletmeye alınmıştır. Günümüzde özel sektör tarafından işletilen Ereğli Tekstil'in; iplik, dokuma, boya, baskı, hazır giyim ve dikiş ipliği fabrikalarının modernizasyonu sağlanmıştır. 600 işçinin istihdam edildiği fabrikanın üretim kapasitesi günlük 18.000 metre kumaş, 12.000 kg iplik (Ereğli Tekstil, Çevrimiçi). 2019 yılı itibarıyla Türk silahlı Kuvvetleri'nin ihtiyacı olan ürünleri üreten fabrika sadece çalıştığı dönemlerde istihdam yaratmaktadır.

Çalışma sahasında devlet tarafından kurulup işletilen önemli fabrikalardan bir diğeri de Ereğli Şeker Fabrikası'dır. 1975 yılında işletmeye açılmış ve modern tekniklerle üretim yapmaktadır. Toplam 304 personele istihdam sağlayan fabrika; 2017-2018 dönemi için 1.142.000 ton pancar işlenmiş, 149.930 ton şeker üretimi gerçekleştirmiştir. İşlenen pancar ve üretilen şeker yanında melas (51.000 ton) ve hayvan yemi olarak kullanılan yaş küspe (312.557 ton) gibi yan ürünler de üretilmektedir (Türk Şeker, Çevrimiçi).

Daha öncede belirtildiği gibi, çalışma sahasının ekonomik yapısı tarıma dayalı işletmelerden oluşmaktadır. Tarımın sanayi sektörü içerisinde yeri oldukça önemlidir. Çalışma sahasında tarımsal faaliyetler sanayinin gelişmesine öncülük etmektedir. Gıda sanayine ait 81 adet işletme bulunmaktadır. Gıda sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin önemli bir kısmını süt ve süt ürünlerinin üretilmesine yönelik işletmeler oluşturmaktadır. Süt ve süt ürünlerinin üretilmesi işiyle uğraşan işletme sayısı 30'dur. Meyve ve sebze işleyen 10, bisküvi gofret, kek üreten 10, lokum, pişmaniye gibi şekerleme üreten 5, et kombinası, diğer gıda ürünlerini üreten işletme sayısı ise 26'dır (Tablo 54).

Tablo 54: Ereğli İlçesi'nde Sanayi Sektörü İşletme Sayısı

Sektörler	İşletme Sayısı (Adet)	Toplam İşletme İçindeki Oranı (%)
Gıda Sanayi	81	49,09
Maden Sanayi	11	6,67
Plastik Sanayi	11	6,67
Metallik Olmayan Ürünleri İmalatı	11	6,67
Makine, Teçhizat ve Yedek Parça İmalatı	9	5,45
Hayvan Yemi İmalatı	8	4,85
Metal Ürünlerin İmalatı	7	4,24
Elektrik Enerjisi Üretimi	7	4,24
Mobilya İmalatı	5	3,04
Tekstil	4	2,42
Ahşap Doğrama ve Kereste	4	2,42
Hazır Beton İmalatı	3	1,82
Diğer (Deri İşleme, Hurda Atıkların Geri Kazanılması, Jimnastik ve Atletizm Eşyaları İmalatı, Kimyasallar)	4	2,42
Toplam	165	100,00

Kaynak: Ereğli Ticaret ve Sanayi Odası

TÜİK verilerine göre çalışma sahasında günlük sağılan çiğ süt miktarı 572,6 tondur. Sağılan bu süt 30 sanayi işletmesi tarafından işlenerek UHT süt, beyaz, kaşar, eritme, tulum ve lor peyniri ile tereyağı, yoğurt, ayran, süt kreması, süt tozu ve peynir altı suyu gibi süt ve süt ürünü haline getirilmektedir. Günlük üretilen süt ve süt ürünlerinin gösterildiği Tablo 55 incelendiğinde UHT süt üretiminin 214 ton ile ilk sırada yer aldığı görülmektedir. İkinci sırada 18.615 ton ile beyaz peynir, üçüncü sırada 3.650 ton ile kaşar peyniri ile süt tozu gelmektedir. Tablo 55’de dikkati çeken bir başka konu ise 2018 yılında süt ve süt ürünleri üretiminin 2017 yılına göre artmış olduğudur. 2018 yılında sadece süt tozu ve peynir altı suyu tozu üretiminde düşüş meydana gelmiştir. 2017 yılına göre üretiminde en fazla artış olan süt ürünü % 25 ile eritme peyniridir. Eritme peynirini tulum peyniri (% 17), beyaz peynir (% 15), kaşar

peyniri (% 11) ve UHT süt (% 10) takip etmektedir. Üretim miktarında en az artış meydana gelen ürünler süt kreması (%2,5) ile tereyağıdır (% 4).

Tablo 55: Ereğli İlçesi’nde Süt ve Süt Ürünü Üretim Miktarları (2017-2018)

	2017 Yılı		2018 Yılı	
Süt ve Süt ürünü	Günlük Üretim (Ton)	Yıllık Üretim (Ton)	Günlük Üretim (Ton)	Yıllık Üretim (Ton)
UHT Süt	195,00	71.175,00	214,00	78.110,00
Beyaz Peynir	44,00	16.060,00	51,00	18.615,00
Kaşar Peyniri	9,00	3.285,00	10,00	3.650,00
Eritme Peyniri	2,00	730,00	2,50	912,50
Lor Peyniri	2,40	876,00	2,60	949,00
Tulum Peyniri	3,00	1.095,00	3,50	1.277,50
Yoğurt	7,40	2.701,00	8,00	2.920,00
Ayran	0,70	255,50	0,90	328,50
Süt Kreması	8,60	3.139,00	8,80	3.212,00
Tereyağı	5,00	1.825,00	5,20	1.898,00
Süt Tozu	10,60	3.869,00	10,00	3.650,00
Peynir Altı Suyu Tozu	9,80	3.577,00	9,00	3.285,00

Kaynak: Ereğli İlçe Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü Bilgi Notu

Çalışma sahasında rezervi bulunan madenler; jips, kalker, manyezit, talk ve travertendir (Mevlana Kalkınma Ajansı, 2014: 12). Madencilik kollarında toplam 11 işletme faaliyet göstermektedir. Bu işletmeler; Kireçtaşı (kalker) ocakçılığı (4 Adet), çakıl ve kum ocakçılığı (3 adet) ile diğer madencilik kollarında (4 adet) faaliyet göstermektedirler. MTA tarafından yapılan sondaj çalışmalarında Ereğli-Bor Havzası’nda kaya gazı (petrollü şeyl) varlığı tespit edilmiştir. Havzada yapılan çalışmalar 2006 yılında başlamıştır. Ereğli’de Yeniköy ve Acıkuyu mahallelerinde 8 kuyuda belli derinliklerde sıvı petrol ve kaya gazı tespit edilmiştir. Toplam rezervin 8 milyar ton olduğu tahmin edilmektedir (Murat, 2010: 2-3).

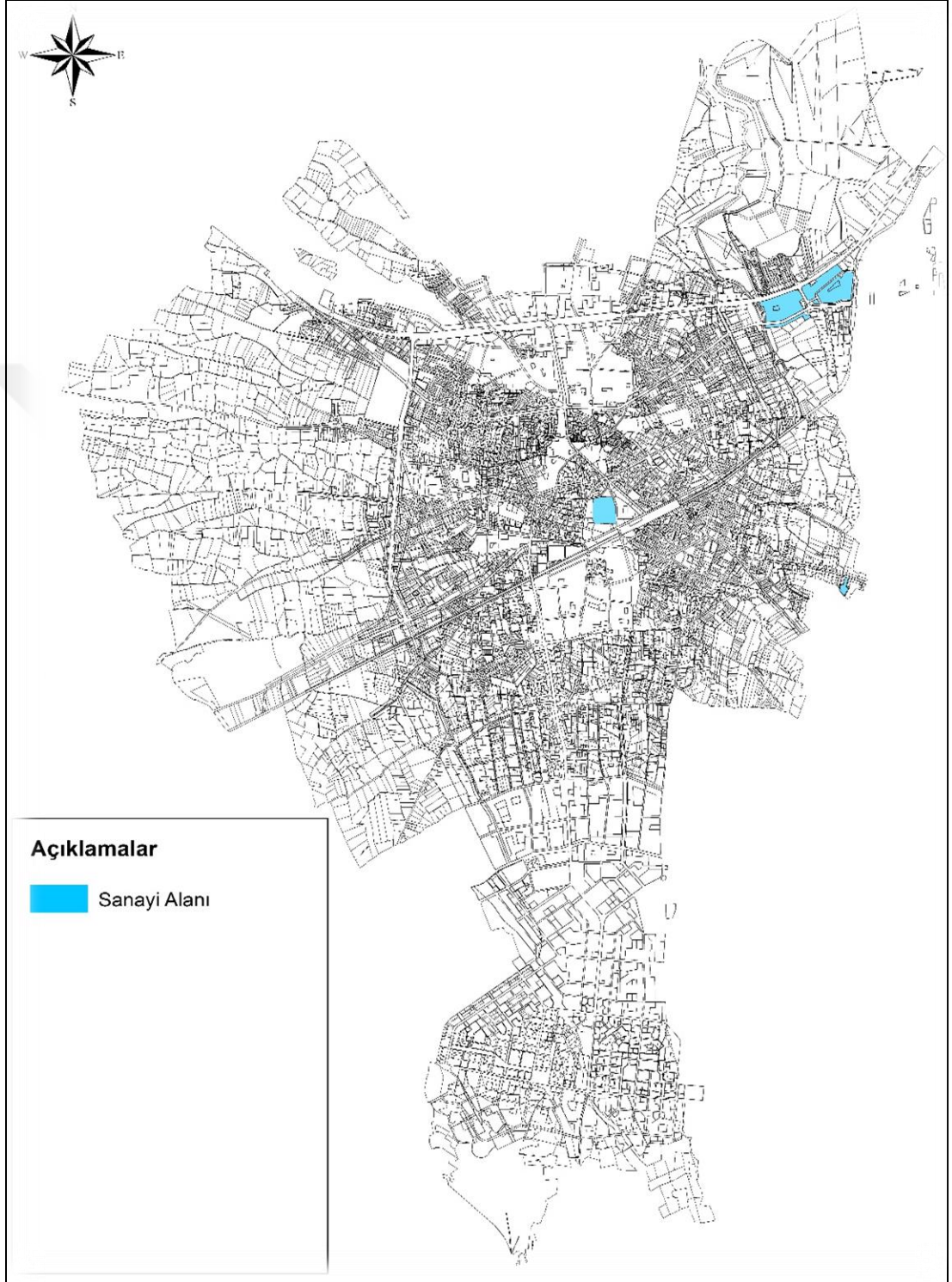
Çalışma sahasında sanayi faaliyetleri içerisinde; % 49,09 oranıyla gıda sektörü önde gelmektedir. Gıda sanayi içerisinde % 37,5 oranıyla süt ve süt ürünleri üreten

işletmeler ilk sıradadır. Unlu mamul üretimi % 17,5, meyve ve sebze işleme % 12,5, bisküvi, gofret, kek oranı % 12,5'tir. Gıda sanayini; maden sanayi % 6,67, plastik sanayi % 6,67, metalik olmayan ürünlerin imalatı % 6,67, makine, teçhizat ve yedek parça imalatı % 5,45 ve hayvan yemi % 4,24'lük oranı ile takip etmektedir (Tablo 54).

Çalışma sahasında sanayi tesisleri Konya-Adana karayolunun çevresinde ve şehrin muhtelif yerlerinde dağılış gösterir. Ereğli'nin ilk sanayi tesisi olan ve Kamu İktisadi Teşekkülü olan Ereğli Tekstil Sümer Mahallesi'nde kurulmuş ve şehrin konut alanlarının bu çevrede yoğunlaşmasıyla merkezde kalmıştır. Bir başka kamu kuruluşu olan Ereğli Şeker Fabrikası Adana karayolu üzerinde Bahçeli Mahallesinde kurulmuştur (Harita 11).

Sanayi tesislerinin dağınik halde bulunması altyapı hizmetlerinin götürülmesini güçleştirmekte, yatırım maliyetlerini arttırmakta (Kafalı, 1998: 51) ve tarım alanları üzerinde baskı yaratmaktadır. Organize Sanayi Bölgeleri, şehir içinde dağınik, göze hoş gelmeyen, altyapısı, sağık ve sosyal hizmeti güvenliğı ve yönetimi olmayan işletmeleri belirli bir plan dâhilinde bir araya getirmesi bakımından önemlidir (Doğın, 2013: 224). Bu amaçla 1996 yılında Ereğli'ye 10 km mesafede Konya-Adana karayolu (D 330) üzerinde, Kargacı Mahallesi mevkiinde Organize Sanayi Bölgesi (OSB) kurulmuştur. D 330 Karayolu ile birlikte, Adana-Konya demiryolu ulaşımı imkânları bulunmaktadır. En yakın liman ise Mersin Limanı'dır.

Harita 11: Ereğli İlçesi'nin Sanayi Alanları

Ereğli OSB'nin toplam alanı 1.735.229,97 m²'dir. 126 parsel ayrılmış olan Ereğli OSB'de 56 işletme aktif olarak üretim yapmaktadır. Toplam alanın % 42,24'ü (732.830,11) gıda ürünleri üreten işletmelerine ayrılmıştır. Bunların 13'ü süt ve süt ürünü üreten işletmelerden oluşmaktadır. Salça, şalgam, pekmez, meyve işleme ve konsantre meyve suyu üreten işletme sayısı 10, PVC doğrama, beton ve alçı gibi inşaat ile ilgili malzeme üreten 10, hayvan yemi üretimi 6, soğuk hava deposu 5, ziraat aletleri ve makine ekipmanları 4, bisküvi-gofret 3, mobilya imalat sanayi 1, hayvancılıkla ilgili ekipman üreten 1, mermer işletmesi 1, et ürünleri imalatı 1 ve plastik malzeme geri dönüşümü yapan işletme sayısı 1'dir. Ereğli OSB aktif işletmelerin 27'si (% 48,21) doğrudan gıda sanayi ile ilgilidir (Tablo 56).

Tablo 56: Ereğli Organize Sanayi Bölgesi'nde Sektörlere Göre İşletme Sayısı

Sektörler	Aktif İşletme Sayısı	İstihdam Durumu (Kişi)
Süt Ürünleri	13	400
Soğuk Hava Deposu	5	55
Hayvan Yemi	6	100
Konsantre – Gıda Boyası	1	25
Meyve İşleme (Kiraz, Havuç)	4	130
Unlu Mamuller (Bisküvi, Gofret)	3	420
Çeşitli Gıda Ürünleri	5	40
Et Ürünleri	1	5
PVC Doğrama	4	40
Beton, Alçı ve Asfalt	6	60
Ziraat Aletleri ve Makine Ekipmanları	4	30
Hayvancılık Ekipmanları	1	10
Mobilya	1	15
Mermer	1	20
Plastik Geri Dönüşüm	1	20
Toplam	56	1.370

Kaynak: Ereğli Ticaret ve Sanayi Odası

Çalışma sahası ekonomisinde tarım ve tarıma dayalı sektörlerin önemi çalışan sayılarında da kendini göstermektedir. OSB’de toplam çalışan personel sayısı 1.370 kişidir. Çalışan sayısında da gıda ürünleri üreten işletmelerin önde geldiği görülmektedir. 1.020 kişi gıda sektöründe çalışmaktadır. Gıda sektöründe çalışan personelin toplam çalışan personel sayısına oranı % 74,45’tir. Çalışan sayısında doğrudan tarımla ilgili hayvan yemi, ziraat aletleri ve makine ekipmanları üretimleri ile soğuk hava deposu işletmeciliği sektörleri ikinci sırada yer almaktadır. Bu sektörler % 14,23 oranı ile 195 kişiye istihdam sağlamaktadır (Tablo 56).

OSB dışında, Konya-Adana karayolu üzerinde üç adet küçük sanayi sitesi (KSS) bulunmaktadır. Ereğli KSS, Hızarcılar ve Marangozlar KSS ile Mahrukatçılar KSS’nde toplam 563 işyerinde 1.850 kişi çalışmaktadır (Tablo 57).

Tablo 57: Ereğli İlçesi Küçük Sanayi Siteleri

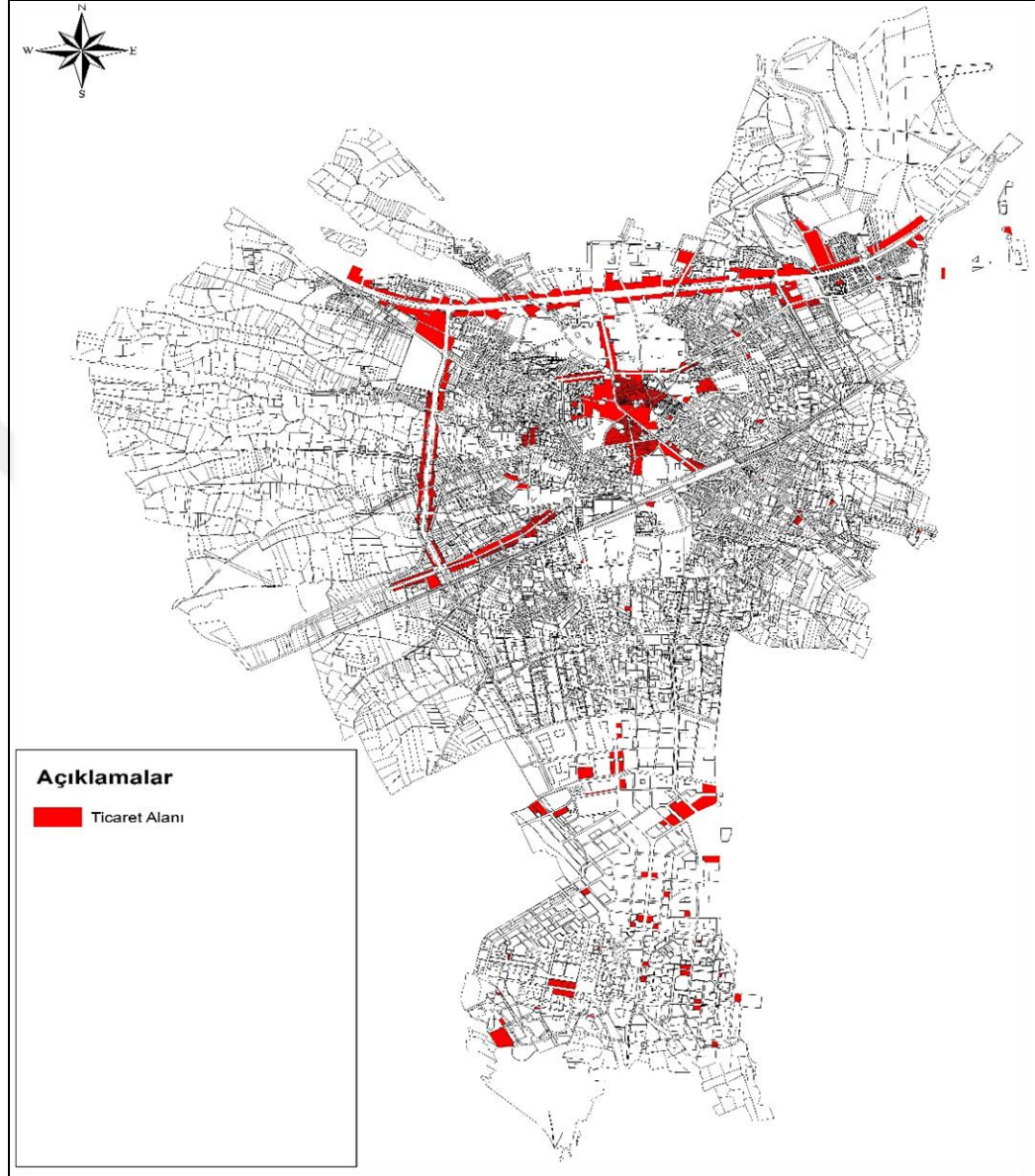
Küçük Sanayi Sitesi	Kuruluş Yılı	Aktif İşyeri Sayısı	İstihdam Durumu (Kişi)
Ereğli KSS	1983	350	1050
Ereğli Hızarcılar ve Marangozlar KSS	1974	112	560
Ereğli Mahrukatçılar KSS	1999	101	240
Toplam		563	1.850

Kaynak: Konya Ticaret Odası

5.3. Ticaret ve Hizmet

Ticaret kısaca kazanç elde etme isteğiyle yapılan, her türlü mal ve hizmetin alım satımı olarak tanımlanmaktadır. Çalışma sahası coğrafi konumu nedeniyle çevresinde yer alan Konya, Adana, Mersin illeriyle ve Bor, Ulukışla, Ayrancı, Halkapınar, Karapınar gibi ilçelerle yoğun bir ticari faaliyet içerisindedir. Ereğli içerisinde ticari işletmeler şehir merkezi ile Konya-Adana karayolu (D 330) üzerinde yoğunlaşmaktadır (Harita 12). Burada sanayi tesisleri ile ticaret işletmeleri dağılışı alanı bakımından benzerlik göstermektedir.

Harita 12: Ereğli İlçesi'nin Ticaret Alanları

Çalışma sahasının ekonomik yapısı tarıma dayalıdır. Bunun sonucu olarak Ereğli'nin sanayisinde olduğu gibi ticari faaliyetlerinde de tarımsal ürünler ağırlık kazanmaktadır. Ereğli Ticaret ve Sanayi Odası'na 421'i perakende, 253'ü toptan olmak üzere toplam 674 ticaret işletmesi kayıtlı bulunmaktadır. Ticaret faaliyetleri içerisinde gıda maddeleri yoğunluktadır. Gıda satışı yapan ticari işletmelerinin sektör içerisindeki payı % 33,53'tür. Gıda 226, akaryakıt 80, giyim, tuhafiyeye, seyahat ürünleri ve ev tekstili 64, inşaat malzemeleri 53, motorlu araçlar ve yedek parça 41, beyaz eşya,

elektrik-elektronik 38, kuyumculuk 30, hayvan yemi 26, zirai ilaç ve gübre 23, mobilya 14, tarım ve ormancılık aletleri 14, mobilya 14 ve yakacak sektöründe 14 işletme faaliyette bulunmaktadır (Tablo 58).

Tablo 58: Ereğli İlçesi'nde Ticari Faaliyetlerin Sektörel Dağılımı

Ticaret Faaliyeti	Sayısı (Adet)	Sektör İçerisinde Payı (%)
Gıda Maddelerinin Ticareti	226	33,53
Hayvan Yemi	26	3,86
Zirai İlaç ve Gübre Ticareti	23	3,41
İnşaat Malzemeleri	53	7,86
Motorlu Araçlar (Otomobil Dahil) ve Yedek Parça	41	6,08
Mobilya Ticareti	14	2,08
Beyaz Eşya, Elektrik - Elektronik Ürünler	38	5,64
Giyim, Tuhafiye, Seyahat Ürünleri ve Ev Tekstili	64	9,50
Kuyumculuk	30	4,45
Yakacak	14	2,08
Akaryakıt	80	11,86
Tarım ve Ormancılık Aletleri	14	2,08
Dış Ticaret	1	0,15
Diğer	50	7,42
Toplam	674	100,00

Kaynak: Ereğli Ticaret ve Sanayi Odası

Gıda maddelerinin ticareti içerisinde; meyve sebze ticareti (45), hububat, un, bulgur (52), canlı hayvan ticareti (32), Et, et ürünleri (30), süt ve süt ürünü (16), alkollü-alkolsüz içecek, tütün ve tütün ürünleri, kuruyemiş, aktar, unlu mamuller gibi diğer (51) faaliyet alanları yer alır.

Ticari faaliyetler içerisinde gıdadan sonra akaryakıt sektörü gelmektedir. Akaryakıtın payı % 11,86'dır. Akaryakıtı sırasıyla; giyim, tuhafiye, seyahat ürünleri ve ev tekstili (% 9,5), inşaat malzemeleri (% 7,86), motorlu araçlar (otomobil dahil)

ve yedek parça (% 6,08), beyaz eşya, elektrik - elektronik ürünler (% 5,64), kuyumculuk (% 4,45) takip etmektedir. Tarıma bağlı olarak zirai ilaç, gübre ve hayvan yemi ticaretinin sektör içerisinde payı % 7,27'dir (Tablo 58).

Dış ticaret faaliyetlerinde bulunan işletme sayısı 15'tir. Bu işletmelerin; 10'u gıda, 2'i maden, 3'ü tarım, mobilya ve tekstil sektörlerinde faaliyette bulunmaktadır. Konserve ürünler İtalya ve Hindistan'a; beyaz kiraz konservesi ABD, Japonya ve Şili'ye; şalgam suyu, sirke limon sosu Irak ve Almanya'ya; peynir altı tozu ile bitkisel yağlı peynir altı suyu Suriye, Irak, Özbekistan ve Pakistan'a ihraç edilmektedir. OSB bulunan ve bisküvi, kek gibi ürünlerin üretimin yapan Lark Gıda Amb. İnş. San. Tic. Ltd. Şti. ürünlerinin tamamını, başta Irak pazarı olmak üzere Ortadoğu ülkelerine ihraç etmektedir.

Çalışma sahasında hizmet faaliyetleri İnönü ve İstasyon Caddesi çevresinde yer almaktadır. Caddenin çevresinde yer alan binalar hizmet faaliyetlerine ayrılmıştır. Finansal faaliyetler, sigortacılık, destek hizmetleri bu iki ana cadde ve yakın çevresinde yoğunlaşmaktadır. Finansal faaliyetler binaların birinci katında; sigortacılık hizmetleri binaların ikinci ve üçüncü katlarında bulunmaktadır.

Çalışma sahasında hizmet sektöründe en büyük pay nakliye-lojistik faaliyetlerine aittir. 58 firma bulunan nakliye-lojistik faaliyetlerinin sektör içerisinde payı % 20,71'dir. Nakliye-lojistiği % 20,36'lık pay ile mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler takip eder. Mimarlık, mühendislik gibi mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetlerde 57 firma bulunmaktadır. Konaklama ve yiyecek hizmetleri % 14,64, sigortacılık % 10,71, özel eğitim, öğretim ve kurs hizmetleri % 9,29, finansal faaliyetler % 7,5, destek hizmetleri % 5 çalışma sahasında diğer hizmet sektörünü oluşturlar (Tablo 59).

Tablo 59: Ereğli İlçesi’nde Hizmet Faaliyetlerinin Sektörel Dağılımı

Faaliyet Türü	Firma Sayısı	Sektördeki Payı (%)
Finansal Faaliyetler	21	7,50
Sigortacılık Hizmetleri	30	10,71
Gayrimenkul Faaliyetleri	5	1,79
Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler	57	20,36
Destek Hizmetleri	14	5,00
Nakliye-Lojistik Faaliyetleri	58	20,71
Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	41	14,64
Sağlık ve Sosyal Hizmetler	9	3,21
Özel Eğitim-Öğretim Hizmetleri	26	9,29
Diğer Hizmetler	19	6,79
Toplam	280	100,00

Kaynak: Ereğli Ticaret ve Sanayi Odası

5.4. Turizm

Turizm, insanların sürekli ikamet ettikleri yerler dışına, ikamet etme amacı taşımaksızın, günübirlik veya daha uzun süreli konaklama, gezip görme, dinlenme, yeni kültürler tanıma, eğitim veya sağlık imkânlarından faydalanabilme gibi ihtiyaçlar sonucu yapılan seyahatlerdir. Günümüzde ulusal gelirin artması, ulaşım ve iletişim araçlarının yaygınlaşması, turizm faaliyetlerinin daha da ilerlemesini sağlamıştır (Doğan, 2011: 90). Ülkemizde turizm anlayışı deniz, kum ve güneş üçlüsü ile anılmaktadır. 1980’li yıllardan itibaren değişen bu anlayış yerini kamp yapma, doğa yürüyüşü, dağcılık, fotoğrafçılık, doğa ile iç içe olma arzusuna bırakmıştır (Akova, 2000: 72). Özellikle deniz varlığından yoksun olan çalışma sahasında insanların deniz turizmi dışında kalan arzularına yönelik turizm potansiyelin ortaya çıkarılması son derece önem arz etmektedir. Çalışma sahasında ağırlıklı olarak tarihsel turizm ve doğa turizmi faaliyetleri yapılmaktadır. Doğal, kültürel ve sağlık turizmi potansiyelinin etkin bir şekilde kullanılması Ereğli ekonomisine katkı sağlayacaktır.

Çalışma sahasında yerleşme tarihinin Neolitik Çağ’da başlamasından dolayı tarihsel turizm açısından çeşitli dönemlere ait eserler bulunmaktadır. Günümüzde

varlığını sürdüren en önemli eser olan İvriz Kaya Kabartması'dır (Fotoğraf 17). Geç Hitit Çağı (1180-700) eserlerinden olan anıt kaya kütesinin, İvriz Çayı kaynak tarafında kalan ön yüzüne M.Ö. 800 yılında Tuvana krallarından Warpalavas tarafından yaptırılmıştır. 4,20x4,20 metre ölçülerinde olan anıtta Arami, Frig ve Asur etkileri görülmektedir. Anıtta iki insan resmi tasvir edilmektedir. Sağdaki küçük, "kul-kral Warpalawas" soldaki daha iri yapılı "tanrı-Tarhundas"'tır. Ellerinde başaklar ve üzüm salkımı bulunur. Daha iri yapılı olanın bolluk ve bereket tanrısı Tarhundas olduğu anlaşılmaktadır. Anıtın üzerinde, "Ben sarayda bir çocuk iken bu asmaları diktim, Tarhundas onlara bereket verebilir. Hakim ve kahraman Tuvana Kralı Warpalavas." cümlesi yer alır (Konyalı, 1970: 136).

Fotoğraf 17: İvriz Kaya Kabartması

Karamanoğlu Beyliği döneminin önemli eserlerinden olan Ulucami 1426 yılında Karamanoğlu Mehmet Bey tarafından yaptırılmıştır. Kendi adı ile anılan Camii Kebir Mahallesi'nde, çarşı içindedir (Konyalı, 1970: 477). Ulucami'nin yanında Rüstempaşa Kervansarayı bulunur. Camii Selçuklu Ulu cami tipinde yapılmış, düz damlı, 4x8 düzeninde yerleştirilmiş bulunan 32 sütun üzerinden durmaktadır

(Gürbudak, 1993: 95). Caminin minaresi kesme taştan yapılmış, 40 metre uzunluğundadır. Kitabesi bulunmadığından yaptıran ve yapılış tarihi hakkında kesin bilgi bulunmamaktadır. Bu durum minarenin cami ile birlikte mi yapıldığı, kuzeyden gelecek düşman ordularının izlenmesi için mi yapıldığı hakkında kesin bir bilgi bulunmamaktadır (Fotoğraf 18).

Fotoğraf 18: Ereğli Ulucami

Osmanlı döneminden kalma Rüstempaşa Kervan Sarayı Ulucami'nin hemen doğu-kuzeydoğusunda bulunur. Vezir-i Azam Rüstempaşa adına ölümünden sonra Kanuni Sultan Süleyman tarafından Mimar Sinan'a yaptırılmıştır. Kervansaraylar askeri amaçla kullanılmakla beraber zamanla, ticaret yapılan yerler olmuşlardır. Rüstempaşa Kervansarayı 2017 yılında başlayan çalışma ile restorasyona alınmış ve restorasyon tamamlanarak, halk kütüphanesi olarak hizmet vermeye başlamıştır (Fotoğraf 19).

Fotoğraf 19: Ereğli Rüstempaşa Kervansarayı İçerisinden Bir Görünüm

Çalışma sahası bu tarihi eserlerin yanında Cağaloğlu Bedesteni, Eski Hamamı, çok sayıda külliyesi, türbe ve camileri ile ziyaretçilerine zengin bir tarihi turizm potansiyeli sunmaktadır. Neolitik'ten günümüze çeşitli kültürlerle ev sahipliği yapmış olan çalışma sahasında tarihin en eski dönemlerinden günümüze kadar kullanılmış olan ve kazılarda ortaya çıkarılan av aletleri, topraktan yapılmış yemek kapları, ok uçları, damga mühürler, tunçtan yapılmış insan ve koç figürü gibi çok sayıda eser Ereğli Müze Müdürlüğü'nde sergilenmektedir. Müzede Selçuklu, Karamanoğulları ve Osmanlılar dönemine ait eserlerde bulunmaktadır.

Zengin bir tarihi geçmişe sahip olan çalışma sahasında doğal turizm olanakları açısından en önemli varlığını Akgöl (Ereğli Sazlıkları) oluşturmaktadır. Türkiye'nin önemli sulak alanlarından olan Akgöl değerlendirilmesi gereken önemli doğal turizm olanaklarından biridir. Akgöl göçmen kuşların göç yolları üzerinde bulunması nedeniyle onları doğal ortamlarında görüntülemek isteyen kuş gözlemcileri için son derece önemlidir. Akgöl üzerinde Kuş Gözlem İstasyonu kurulmuştur. Bölgede yaklaşık iki yüz kuş türünün varlığı bilinmektedir. Son yıllarda sınırı hızla daralmakta

olan Akgöl, sürdürülebilir bir su varlığına ihtiyaç duymaktadır. İvriz ve Ayrancı barajlarının taşan suları ile yağışların azaldığı dönemlerde Akgöl'ün tamamen kurumasını önlemek için belli dönemlerde su verilmesi bu kuş türlerinin göç yollarını değiştirmesini de azaltacaktır. Ayrıca bölgeye aktarılan kanalizasyon suları mutlaka arıtıldıktan sonra Akgöl'e verilmelidir (Fotoğraf 20).

Fotoğraf 20: Ereğli Akgöl'de (Ereğli Sazlıkları) Allı Turnalar

Kaynak: Dede Yunus GÜRSOY

Çalışma sahasının kuzeyinde bulunan Akhüyük Jeotermal Kaynağı yeterince değerlendirilmesi halinde sağlık turizminin gelişmesine katkı sağlayacaktır (Fotoğraf 21). Daha öncede belirtildiği gibi, Selçuklu Sultanı Alaaddin Keykubat'ın buradaki killi çamur sayesinde askerlerinin yaralıların iyileştirdiği anlatılmaktadır. Kaynağın sıcaklığı 18,5 – 25 °C, debisi 0,1-1,5 l/sn'dir (Göçmez, 2011:468). Sularının içeriğinde bulunan lityum sayesinde idrar asidindeki taş ve kum sancıları ile romatizma ağrılarınin tedavisinde kullanılmıştır (Göktaş, 2010: 91).

Fotoğraf 21: Ereğli Akhüyük Köyünde Bulunan Jeotermal Kaynak

Dağlık sahalar kış sporları ve kayak merkezi olma özelliklerinin yanında insan sağlığına olumlu etkileri de turizm açısından çekici sebeplerin başında gelir (Akova, 2000: 73). Çalışma sahasının güneyinde yer alan ve yükseltisi 3524 metre olan Bolkar Dağları kış sporları ve kış turizmi bakımından potansiyeli yüksek ve turizm aktivitelerinin ortaya çıkarılması, dağcılık ve trekking bakımından önem taşıyan bir bölgedir (Kafalı, 1998: 56). İvriz Çayı ve Zanapa Deresi vadileri boyunca oluşturulacak bir yürüyüş rotası alternatif turizm faaliyeti olarak katkı ilçe turizmine katkı sağlayacaktır. Bolkar Dağları'nın eteğindeki kaynaklardan çıkan İvriz Çayı, kültürel turizm olanakları yanında şehrin sıkıcı ve bunaltıcı havasından sıkılanlar için cazibe merkezidir. Şehri ziyaret edenlerin uğrayıp tarihin yanında dolağıyla iç içe zaman geçirebilecekleri, yeme içme, piknik yapma gibi aktivitelerde bulunabilecekleri önemli bir turizm alanıdır.

Çalışma sahasında turizme katkı sağlayan beyaz kiraz festivali yapılmaktadır. 2000'de başlayan ve yılın temmuz ayının ilk haftasında yapılan festivallerde çeşitli etkinlikler ve yarışmalar düzenlenmektedir. Değerlendirilmesi durumunda festival,

Çalışma sahasının doğal ve kültürel özelliklerinin tanıtılması için önemli bir fırsat sunacaktır.

Çalışma sahasında konaklama imkânları bakımından ikisi dört yıldıızlı ve turizm işletme belgeli diğerleri belediye işletme belgeli on iki otel ve pansiyon bulunmaktadır (Tablo 60). Ereğli’de üç adet turizm işletme belgeli acente bulunmaktadır.

Tablo 60: Ereğli İlçesi Konaklama Tesisleri ve Kapasiteleri

Türü	Belge Durumu	Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı
Otel	Turizm İşletme Belgesi	2	156	312
Otel	Belediye İşletme belgesi	8	176	320
Pansiyon	Belediye İşletme belgesi	2	33	63
	Toplam	12	365	695

Kaynak: Ereğli Belediyesi

Çalışma sahası konaklama tesislerine 2018 yılında toplam 71.462 ziyaretçi giriş yapmıştır. Aylık ziyaretçi girişlerini gösteren Tablo 61 incelendiğinde; en fazla temmuz ve ağustos aylarında giriş yapıldığı görülmektedir. En az ziyaretçi girişi ise ocak, şubat ve aralık gibi kış aylarında olmuştur. Ziyaretçi sayılarının en fazla ve en az olduğu aylar Ereğli’de turizm faaliyetlerinin iklimden etkilendiğini göstermektedir. Çalışma sahasının simge ürünlerinden olan beyaz kirazın hasat döneminin haziran sonu temmuz başında olması ziyaretçi sayılarında meydana gelen artışın bu aylarda olmasının bir başka nedenidir.

Tablo 61: Ereğli İlçesi Turizm Tesisleri Aylık Ziyaretçi Sayıları (2018)

Aylar	Toplam Giriş	Aylar	Toplam Giriş
Ocak	4.250	Temmuz	8.673
şubat	4.264	Ağustos	8.438
Mart	5.907	Eylül	7.606
Nisan	5.878	Ekim	5.761
Mayıs	5.526	Kasım	5.585
Haziran	5.305	Aralık	4.269
		Toplam	71.462

Kaynak: Konya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü

2018 yılında giriş yapanların 69.765'ini yerli ziyaretçiler oluşturmaktadır. Yerli ziyaretçilerin oranı % 97,63'tür. Ereğli'ye 2018 yılında 66 farklı ülke vatandaşı ziyarette bulunmuştur. 66 ülkeden toplam 1.697 giriş olmuştur. Yabancı ziyaretçi sayısı en fazla olan 20 ülkenin toplam ziyaretçi sayısına oranı % 1,97'dir. En fazla ziyaretçi 288 kişi ile Suriye'den gelmiştir. Suriye'yi; Portekiz (203), İspanya (133), Azerbaycan (77) ve Güney Georgia ve Sandviç Adaları (74) izlemektedir (Tablo 62).

Tablo 62: Ereğli İlçesi Turizm Tesisleri Aylık İlk 20 Yabancı Ziyaretçi Sayıları (2018)

Sıra	Ülke	Toplam Giriş
1	Suriye	288
2	Portekiz	203
3	İspanya	133
4	Azerbaycan	77
5	Güney Georgia ve Sandviç Adaları	74
6	İtalya	62
7	Almanya	60
8	Suudi Arabistan	58
9	İran	55
10	Irak	51
11	Ukrayna	48
12	Birleşik Arap Emirlikleri	47
13	Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti	43
14	Güney Kore	40
15	Fransa	38
16	Romanya	31
17	Çin Halk Cumhuriyeti	27
18	Sırbistan	26
19	Özbekistan	25
20	Yunanistan	20
	TOPLAM	1.406

Kaynak: Konya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü

1967 yılında Kurulan Ereğli Müze Müdürlüğü'nde Neolitik ve Kalkolitik dönemler; Eski Tunç, Asur Ticaret Koloni ve Hitit Çağı; Frig ve Helenistik dönemlere ait el baltaları, toprak kaplar, hayvan figürleri, mühürler, çeşitli ev eşyaları, hiyeroglif

ve çivi yazılı kaide heykelleri ile Roma, Bizans, Selçuklu, Karamanoğlu Beyliği ve Osmanlı dönemine ait çeşitli eşyalar sergilenmektedir (Fotoğraf 22). Ereğli Müzesi 2012-2017 yılları arasında toplam 32.915 kişi tarafından ziyaret edilmiştir (Tablo 63). Müzeye en fazla ziyaret, okullar tarafından düzenlenen gezilere bağlı olarak mayıs ayında yapılmaktadır. Mayıs ayında yapılan ortalama ziyaret oranı % 22,85'tir. Mayıs ayını haziran (% 12,91) ve temmuz (% 11,29) ayları takip etmektedir.

Tablo 63: Ereğli İlçesi Müze Müdürlüğü Ziyaretçi Sayıları (2012-2016)

Yıllar	Ziyaretçi Sayısı
2012	3.886
2013	2.038
2014	6.539
2015	7.051
2016	6.706
2017	6.695
Toplam	32.915

Kaynak: Konya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü

Fotoğraf 22: Ereğli Müze Müdürlüğü'nde Sergilenen Bazı Eski Eserler

5.5. Ulaşım

Ulaşım genel anlamda insanların ve malların bir yerden başka bir yere hareket etmesi olarak tanımlanmaktadır. İçinde bulunduğumuz küresel dünyada sadece insanların ve malların değil, aynı zamanda bilginin, paranın, hizmetlerin de bir yerden başka yere erişimi ulaşım içerisinde yer alır. Ulaşım faaliyetleri hammaddenin işlenebileceği yere, işlenen hammaddenin pazara ulaşmasını sağlayarak değer artışı yaratır (Tümertekin ve Özgüç, 2015b: 495).

Tarihin eski çağlarından günümüze ulaşımı kolaylaştırması nedeniyle vadiler, havzalar, oluklar, dağ geçitleri ve boğazlar gibi yer şekillerinin uygun olduğu güzergâhlar tercih edilmiştir. Çalışma sahası, İç Anadolu ve Akdeniz bölgeleriyle Güney Doğu Anadolu, Ortadoğu ulaşım güzergâhı üzerinde stratejik konumu nedeniyle oldukça önemli bir coğrafyada yer almaktadır. Bu güzergâh geçmişte Haçlı seferlerinde olduğu gibi çoğunlukla askerlerin sevk güzergâhı olarak karşımıza çıkar. Günümüzde İç Anadolu ve Akdeniz bölgeleri arasında kara ulaşımının önemli bir

parçasıdır. Çalışma sahamız pek çok vadi ile İç Anadolu-Akdeniz bölgeleri arasında doğal geçitler sunmaktadır. Bu geçitler sayesinde İskenderun ve Mersin Limanları ile bağlantı sağlanır. Bu geçitlerin en önemlisi Gülek Boğazı'dır. "Gülek boğazı, Adana Bölümü ile İç Anadolu Bölgesi arasındaki karayolu ulaşım bağlantısını sağlandığı bir oluktur" (Koca, Özdemir ve Şahin, 2015: 21).

Çalışma sahasının sade bir görünüm arz etmesi komşu il ve ilçelerle ulaşım faaliyetleri için sorun oluşturmamaktadır. Ereğli'den Türkiye'nin pek çok kentine kara ve demiryolu ile ulaşım mümkündür. Ulaşım sistemleri kendi içinde gelişmiş olmasına rağmen kara ve demiryolu ile sınırlıdır. Konya-Adana karayolu ilçenin kuzeyinden geçer. Şehirlerarası yolcu taşımacılığında en çok tercih edilen ulaşım türüdür. Ereğli Otogarı'ndan; başta Konya olmak üzere Karaman, Adana, Niğde, Aksaray'a, Güneydoğu ve Doğu Anadolu Bölgesi illerine ulaşım imkânı bulunmaktadır. Ankara ve İstanbul'a düzenli otobüs seferleri vardır. Ereğli'ye en yakın il olan Karamanla arası 88 km ve Niğde'yle 93 km'dir. İdari olarak bağlı olduğu Konya iline ise 153 km uzaklıktadır (Tablo 64).

Tablo 64: Ereğli İlçesi'nin verilen İllere Karayolu Mesafesi

Şehir	Uzaklık (Km)
Konya	153
Karaman	88
Niğde	93
Aksaray	127
Adana	207
Mersin	200
İstanbul	825
İzmir	702
Ankara	351
Bursa	653
Antalya	456
Erzurum	849
Kayseri	218

Kaynak: Karayolları Genel Müdürlüğü

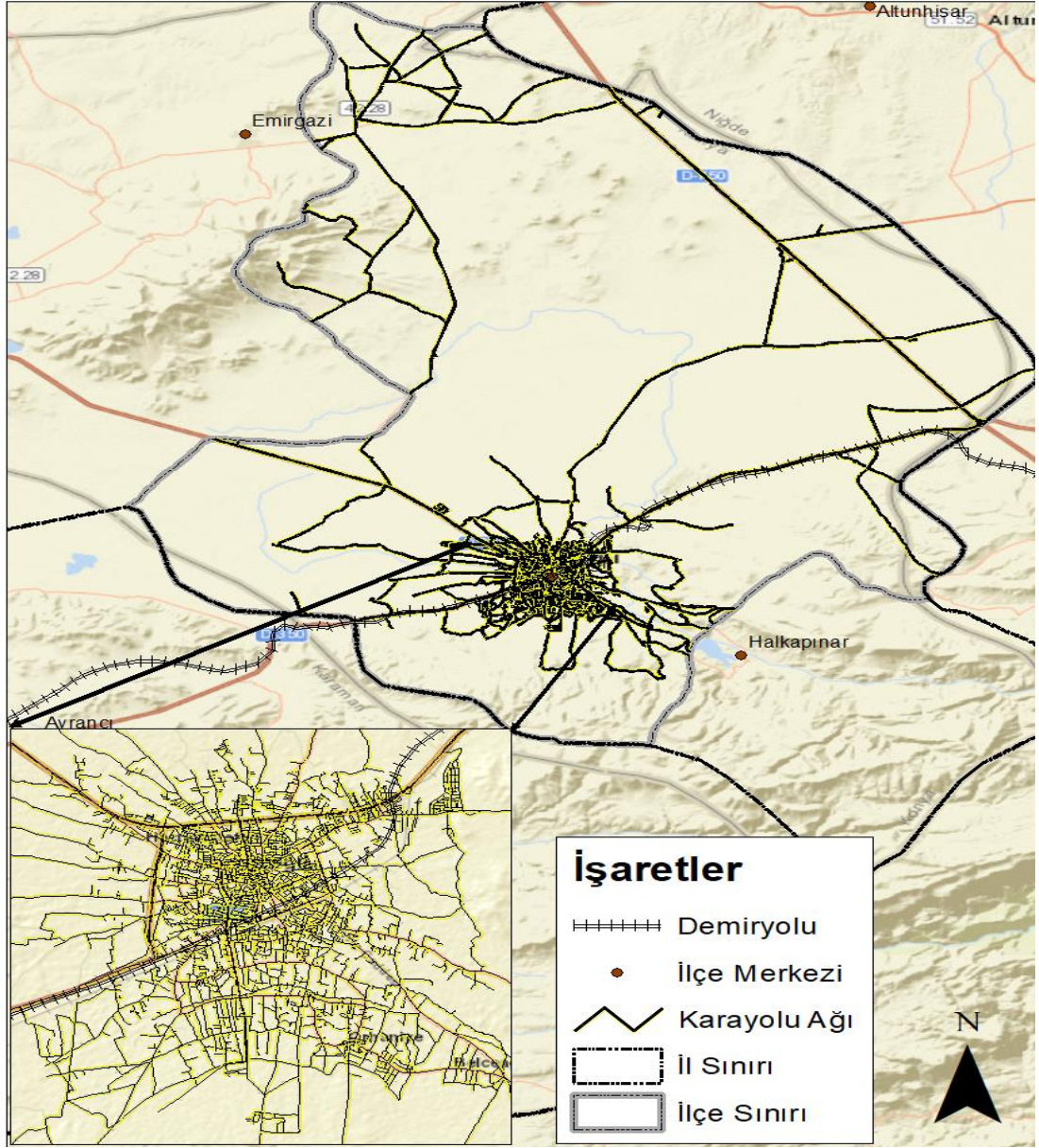
Çalışma sahasının şehirlerarasında kullanılan bir diğer ulaşım altyapısını demiryolu oluşturmaktadır. Ereğli'ye demiryolu 20. yüzyılın başında gelmiştir. İstanbul'dan Bağdat'a kadar düşünülen demiryolunun yapımına II. Abdülhamid zamanında başlanmıştır. İstanbul'da başlayan demiryolu Eskişehir'de iki hatta ayrılmıştır. Çalışma sahasına yapılan hat Konya üzerinden Ereğli'ye 1904 yılının sonbaharında ulaşmıştır (Fotoğraf 23). Ereğli'den Toros tünelleri ile Adana ve Tarsus'a ulaşmaktadır (Yazıcı, 2002: 87). Yük taşımacılığında önemini yitirmiş olan demiryolu, yolcu taşımacılığında kullanılmaktadır. Toros Ekspresi olarak adlandırılan tren seferleri Adana-Konya arasında düzenlemektedir. Adana, Pozantı, Ulukışla, Ereğli, Ayrancı, Karaman ve Konya ana istasyonları bulunur.

Fotoğraf 23: Ereğli İlçesi Tren İstasyonu

Çalışma sahasının da içerisinde yer aldığı Karaman-Ulukışla arasında hızlı tren alt-üst yapı çalışmaları devam etmektedir. Hat inşaatlarının tamamlanmasıyla Ereğli; Osmaniye ve Gaziantep'e bağlanmış olacaktır. Çalışma sahasında havaalanı bulunmamaktadır. Konya'da bulunan havaalanı 161 km mesafededir.

Harita 13: Ereğli İlçesi'nin Ulaşım Haritası

Şehir içi ulaşım Ereğli Belediyesi'ne bağlı minibüs ve Özel Halk Otobüsü taşımacılığı ile yapılmaktadır. Şehir içi minibüsleri Ereğli Otogarı'ndan hareket ederek güneyde bulunan mahallelere yolcu taşıyanlar çarşı güzergâhını kullanmaktadır. Merkez dışında kalan mahallerle olan ulaşım ise Belediye tarafından verilen D2 yetki belgeli araçlarla yapılmaktadır. Çalışma sahasında şehir içi ulaşımında kullanılan demiryolu hattı bulunmamaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Anadolu’da kurulan ilk yerleşmelerden olan Ereğli’nin tarihi, Neolitik Çağa kadar inmektedir. Antik dönemde “Heracleia Kybistra” olarak anılır. Milattan önce Kybistra olarak kurulan şehrin bilinen ilk tarihi Hititlere aittir. Ereğli adının kaynağı Bizans İmparatoru Heraklius’tür. Heraklius Arap akınlarını durdurmak için eski bir yerleşim yerini yeniden düzenlemiş ve burada bir kale yaptırmıştır. Tarihte pek çok medeniyetin hâkimiyetinde kalmış, Selçuklular döneminde haçlı ordusu tarafından yağmalanmıştır. Osmanlı Devleti ile Karamanoğlu Beyliği arasından meydana gelen savaflara sahne olmuştur. Osmanlı padişahlarının doğu seferlerinde menzil yeri olmuş, Şehzade Mustafa olayını yaşamıştır.

Ereğli İç Anadolu Bölgesi’nin güneydoğu kenarında yer almaktadır. Konya Ovası’nın devamı olan Ereğli Ovası esas fiziki görünümü karakterize etmektedir. Ova, Bolkar Dağları ile Karacadağ arasında, güneybatı-kuzeydoğu doğrultusunda geniş alan kaplar. Karadağ, Osmancık Dağı, Meke Dağı ve Karacadağ ovayı Konya Ovası’ndan ayıran tabii bir sınır görünümündedir. Jeolojik zamanlara ait farklı formasyonlara rastlamak mümkündür. En eski jeolojik formasyon Permien yaşlıdır. Neojen ve Kuvaterner yaşlı formasyonlar geniş alanlar kaplamaktadır. Kuzeybatı-güneydoğu doğrultulu uzanan faylar gravite ve yırtılma fayları sınıfına girer.

Ereğli İlçesi’nde sıcaklık ve yağışın aylara dağılışına bakıldığında; karasal iklim şartlarının hüküm sürdüğü görülmektedir. Toros Dağları bir taraftan Akdeniz ikliminin etkilerini sınırlandırırken, kuzeye göre karasal iklim şartlarının yumuşamasına da neden olmaktadır. En sıcak ay temmuz, en soğuk ay ise ocaktır. Yağışın en fazla düştüğü ay aralık, en az düştüğü ay ise ağustostur. Hâkim rüzgâr yönü Bolkar Dağları’nın bulunduğu güneydoğudandır. En önemli akarsuyu İvriz Çayı’dır. Akarsu üzerine kurulan İvriz Barajı tarım alanlarının sulanmasında kullanılan en önemli su kaynağını oluşturur.

Ereğli İlçesi’nde hâkim toprak tipi, alüvyal ve kolüvyal topraklardan oluşmaktadır. Bunların dışında Kahverengi topraklar, kahverengi orman toprakları ve

toprak örtüsünden yoksun çıplak kayalarla kaplıdır. Karasal iklime bağlı olarak tipik step bitki örtüsü gelişmiştir. Orman varlığı daha çok ovayı çevreleyen Karacadağ ve Bolkar Dağları'nın yüksek kesimlerinde görülmektedir. Akarsu boylarında kavak ve söğüt ağaçları diğer bitki örtüsünü oluşturur. Bitki örtüsü bakımından fakir olan çalışma sahasında Çayhan Mahallesi'nde yapılan ağaçlandırma çalışmalarının, Ereğli'nin tarım arazisi, otlak veya mera olarak kullanılmayan alanlarında da yapılması bitki örtüsünün artmasını sağlayacaktır.

Ereğli Ovası aynı zamanda Önemli Bitki Alanı olarak tanımlanmıştır. Akgöl (Ereğli Sazlıkları) ovanın güneybatısında yer alan önemli bir sulak alandır. Akgöl Tabiatı Koruma ve Doğal Sit Alanı olarak koruma altındadır. Akgöl koruma altında olmasına rağmen yok olma tehlikesi ile karşı karşıyadır. İvriz Barajı'nın 1985 yılında işletmeye alınmasıyla önemli bir su kaynağı olan İvriz Çayı'ndan Akgöl'e gelen su tutulmaktadır. Su gelmemesi Akgöl'ün kurumasına ve alanının daralmasına neden olmaktadır. Yeraltı su kuyuları vasıtasıyla yeraltından fazla su çekilmesi başka bir sorundur. Akgöl sürdürülebilir su varlığına ihtiyaç duymaktadır. Bu su varlığını sağlamak üzere İvriz Barajı'ndan belli bir miktar suyun Akgöl'e verilmesi aynı zamanda yeraltı su kuyularından kaçak su çekilmesinin önüne geçilmesi gerekmektedir. Ereğli ve OSB'nin atık suları arıtılarak Akgöl'e verilmelidir. Akgöl ve çevresinde yaşayan vatandaşlar gölün kullanılması ve korunması hakkında bilgilendirilmelidir.

Yeraltı suyunun aşırı kullanılması sadece Akgöl için değil ova geneli için de sorun oluşturmaktadır. Aynı coğrafyada bulunan ve aynı jeolojik geçmişe sahip olan Karapınar çevresinde yerin çökmesi ile obruklar oluşmaktadır. Bu obrukların sayısı son yıllarda artmaktadır. Ereğli Ovası'nda da benzer sorunların yaşanmaması için yeraltı suyu kullanımının kontrol altına alınması önemli bir konudur. Nitekim Mayıs ayı içerisinde Akgöl'ün batısında, Ayrancı (Karaman) sınırında kalan kısımda geniş çaplı olmasa da çökme yaşanmıştır.

Akgöl, Ereğli ve Türkiye'nin önemli bir sulak alanı olması nedeniyle çok sayıda göçebe kuş türü ile balık türüne de ev sahipliği yapmaktadır. Kuşların göç ve

konaklama yolları üzerinde yer alan Akgöl ayrıca bu kuş türlerin üreme alanıdır. Gölün kuruması bu kuş türlerinin göç yollarını değiştirmesine de neden olacaktır. Akgöl çalışma sahası için önemli bir turizm potansiyelidir. Akgöl'ün kurtarılması doğal mirasın korunması yanında ilçe turizmine de katkı sağlayacak bir adım olacaktır.

Ereğli İlçesi birikinti konileri üzerine kurulmuş ve gelişimini ovaya doğru sürdürmüştür. İlçenin konut ve sanayi alanlarının ovaya doğru genişlemesi tarım alanları üzerinde baskı yaratmaktadır. Özellikle konut alanlarının ova üzerinde genişlemesi, ekonomisi tarım ve tarıma dayalı sanayiye bağlı olan Ereğli için sorun oluşturmaktadır. Şehir planlarında konut alanlarının büyüme sınırı belirlenmeli tarım alanlarının daralmasının önüne geçilmelidir. Dikey mimari kullanılması konusunda çalışmalar yapılmalı ve zeminin uygun olduğu alanlar buna göre planlanmalıdır.

Sanayi tesislerinin dağınık halde bulunması altyapı hizmetlerinin götürülmesini güçleştirmekte, yatırım maliyetlerini arttırmakta ve tarım alanları üzerinde baskı yaratmaktadır. OSB'de 70 parsel boş durumdadır. Sanayi tesislerinin OSB içerisinde yer alması teşvik edilmelidir.

Ereğli İlçesi'nin doğal kaynaklarından biri de Akhüyük jeotermal kaynağıdır. Yapılan arazi çalışmalarında sondaj yapıldığı tespit edilmiştir. Kaynaktan alınacak sıcak su seraların ve konutların ısıtılmasında değerlendirilmelidir. Ayrıca, kaynağın sağlık turizmi potansiyeli değerlendirilmelidir.

Ereğli'ye özgü bir ürün olan beyaz kirazın tanıtımına yönelik festivallerin 2013 yılından sonra yapılmadığı tespit edilmiştir. Festivallerin tekrar yapılması, kültürel ve doğal turizm potansiyelinin tanıtılmasına katkı sağlayacaktır. 2018 yılında 68 farklı ülkeden Ereğli'ye ziyaret gerçekleştirildiği düşünüldüğünde geniş bir tanıtım imkanı ortaya çıkmaktadır.

KAYNAKÇA

- AKOVA, İ., 2000 “Alternatif Turizm Olanaklarımız,” Coğrafya Dergisi, **Coğrafya Dergisi**, Sayı. 8, s. 71-84, İstanbul.
- AKOVA BALCI, S., 2011 “Ayvalık Şehrinin Nüfus Özellikleri,” Sosyoloji Dergisi, Sayı. 22 s. 59-87, İstanbul.
- AVCI, M., 2004 **İç Anadolu Bölgesi Ormanlarının Son Sığmakları Karacadağ ve Karadağ Volkanlarının Bitki Örtüsü**, Çantay Kitapevi, İstanbul.
- AYTAÇ, Z., VURAL, M., 2005 “**Ereğli Ovası**”, Türkiye’nin 122 Önemli Bitki Alanı, Ed. Özhatay, N., Byfield, A. ve Atay, S., s. 297-298, İstanbul.
- BİLİCİ, M.A., EREL, H., 2005 **Ereğli ve Yöresi, Herecieia Kybistra**, Ereğli Belediyesi, Konya.
- BİRİCİK, A.S., 1992 “Büyük Konya Kapalı Havzası ve Hotamış Gölü,” **Türk Coğrafya Dergisi**, Sayı. 27, S. 41-51, İstanbul.
- BOZYİĞİT, R., GÜNGÖR, Ş., 2011 “Konya Ovasının Toprakları ve Sorunları,” **Marmara Coğrafya Dergisi**, Sayı. 24, s. 169-200, İstanbul.
- BLUMENTHAL, M, M., 1956 **Yüksek Bolkar Dağının Kuzey Kenar Bölgelerinin ve Batı Uzantılarının Jeolojisi, Güney Anadolu Toroslar**, Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü Yayınları, Ankara.
- CHAPUT, E., 1947 **Türkiye’de Jeolojik ve Jeomorfolojik Tetkik Seyahatları**, Çev. Ali Tanoğlu, İstanbul Matbaası Komandit Şti., İstanbul.

- DEMRTAŞLI, E., TURAN, N., BİLGİN, A.Z., 1986 **Bolkardağları ile Ereğli-Ulukışla Havzasının Genel Jeolojisi**, T.C. Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü Jeoloji Etütleri Dairesi, Ankara.
- DOĞAN, M., 2011 “Türkiye’de Uygulanan Nüfus Politikalarına Genel Bir Bakış,” **Marmara Coğrafya Dergisi**, Sayı. 23, s. 293-307, İstanbul.
- DOĞAN, M., 2013 “Nüfus Politikalarının Dünyada ve Türkiye’de Uygulanma Süreçleri,” **Dernekler Dergisi**, S. 20-29
- DOĞAN, M., 2013 “Türkiye Sanayileşme Sürecine Genel Bir Bakış,” **Marmara Coğrafya Dergisi**, Sayı. 28, s. 211-231, İstanbul.
- DOĞAN, M., 2017 **Eğirdir Gölü Havzası Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası**, Çantay Yayınevi, İstanbul.
- DOĞAN SERTKAYA, Ö., 2009 “Nüfus Coğrafyası Açısından Bir İnceleme: Silivri,” **Marmara Coğrafya Dergisi**, Sayı. 20, s. 1-19, İstanbul.
- DOĞAN SERTKAYA, Ö., 2011 “Silivri’de Turizmin Gelişmesi: Sorunlar ve Çözüm Önerileri,” **Doğu Coğrafya Dergisi**, Sayı. 25, s. 89-102)
- EGE, İ., 2008 **Bolkar Dağları’nın Doğu Kesiminde Jeomorfolojik Birimler Üzerinde Arazi Kullanımı**, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya (Türkiye Coğrafyası) Anabilim Dalı Doktora Tezi.
- EREĞLİ BELEDİYESİ, 2013 Sümerbank İşçi Lojmanları ve Memur Evleri Koruma Amaçlı İmar Planı Araştırması Raporu, Ereğli.
- EREĞLİ BELEDİYESİ, 2016 Konya İli Ereğli İlçesi 2016/9508 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararı İle “Riskli Alan” İlan Edilen Konya İli, Ereğli İlçesi, Hamidiye, Hıdırlı Ve Dalmaz

- Mahalleleri Nazım İmar Planı Açıklama Raporu, Ereğli.
- EREL, H., 2017a **Ereğli Hamamı, Tümölüsleri ve Yeraltı Şehri**, Ereğli Belediyesi Kültür Yayınları, Konya.
- EREL, H., 2017b **18. YY. ve Sonrası Ereğli'ye Yerleşenler**, Ereğli Belediyesi Kültür Yayınları, Konya.
- ERİNÇ, S., 2001 **Jeomorfoloji II**, Der Yayınları, 3. Basım, İstanbul.
- EROL, O., 1999 **Genel Klimatoloji**, Çantay Kitapevi, 5. Baskı, İstanbul.
- GÖÇMEZ, G., 2011 “Konya İli Jeotermal Enerji Potansiyeli,” **I. Konya Kent Sempozyumu**, Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği, s. 465-470. Konya.
- GÖKTAŞ, İ., 2010 **Akhüyük (Ereğli-Konya) Sıcak ve Minerallli suların Kimyasal Özellikleri ve Traverten Çökeliminde Etkili Olan Faktörlerin Belirlenmesi**, Selçuk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Konya.
- GÖNEY, S., 1995 **Yerleşme Coğrafyası C.1, Şehir Coğrafyası 1**, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul.
- GÖNEY, S., 2004 “Şehirlerin Yerleşim Düzenleri,” **Ders Notları**, İstanbul.
- GÜLAÇAR, G., 2006 **Ereğli Çevresinin Coğrafi Etüdü**, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı Coğrafya Eğitimi Bilimi Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- GÜLENBAY, A., TEZEL, H., TÜRKMEN, M., 1972 **Ereğli-Bor Ovası Hidrojeolojik Etüt Raporu**, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü Yeraltı Suları Dairesi Başkanlığı, Ankara.
- GÜLEZ, B., 2010 **“Türkmen Köyü (Ereğli-Konya) Civarının Jeolojisi, Gömülü Tuz Yataklarının**

- GÜRBUDAK, T., 1993 **İncelenmesi,”** Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Konya.
- KAFALI, M.A., 1998 **Zaman Sürecinde Ereğli,** Etader Yayınları, Ereğli.
- KARAL, E.Z., 1943 **Uygun Yatırım Alanları Araştırması,** Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş., TKB Matbaası, Ankara.
- KOCA, H., ÖZDEMİR, Ü. VE ŞAHİN, F.İ., 2005 **Osmanlı İmparatorluğu’nda İlk Nüfus Sayımı,** T.C. Başvekalet İstatistik Umum Müdürlüğü, Ankara.
- KONYA TİCARET ODASI, 2017 **“Ulaşım Coğrafyası Açısından Gülek Boğazı,”** **Doğu Coğrafya Dergisi,** C. 10, Sayı. 14 S. 7-30, Erzurum.
- KONYA VALİLİĞİ ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK İL MÜDÜRLÜĞÜ, 2018 **Konya Ekonomik Raporu,** Konya.
- KONYALI, İ.H., 1970 **Konya İli 2017 Yılı Çevre Durum Raporu,** Konya.
- KÖY HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ETÜD VE PROJE DAİRESİ, 1992 **Abideleri ve Kitabeleri ile Ereğli Tarihi,** Fatih Matbaası, İstanbul.
- MURAT, A., 2010 **Konya İli Arazi Varlığı,** T.C. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara.
- ONUR, A., 1962 **“Ülkemizde Yeni Belirlenen Petrollü Şeyl Potansiyel Rezervi ve Yerinde Üretiminin Araştırılması,”** **MTA Doğal Kaynaklar ve Ekonomi Bülteni,** Sayı. 9, s. 1-7, Ankara.
- “Ereğli Ovası ve Çevresinde Coğrafya Müşahedeleri,”** **Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi,** Sayı. 20, s.137-149, Ankara.

- ÖZGÜL, N., 1976 “Toroslar’ın Bazı temel Jeoloji Özellikleri,” **türkiye Jeoloji Kurumu Bülteni**, C. 19, s. 65-78, Ankara.
- SENAN, F., 1961 **Konya Ereğlisi**, Ercan Matbaası, İstanbul.
- SİVÜK, H., 2011 **Konya Ereğli İvriz Sağ Sahil Sulama Birliği Üyelerinin Su Kullanım Davranışları Üzerine Bir Araştırma**, T.C. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Ankara.
- SOYLU, S., PIRLAK, L. VE ÇELİK, Y., 2012 **Ereğli İlçesinde Yüksek Katma Değerli Tarım Ürünleri Üretilmesi için Fizibilite Projesi**, Mevlana Kalkınma Ajansı, Konya.
- SÖĞÜT, A.R., 1992 **Ereğli (Konya) Civarının Jeolojisi ve Zeminin Özellikleri**, Selçuk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Jeoloji anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Konya.
- SUNGUR, K., 1970 “Konya-Ereğli Havzasında volkanik Faaliyetler ve Volkan Şekilleri,” **İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü Dergisi**, C. 9, Sayı. 17, s. 111, İstanbul.
- TANOĞLU, A., 1968 **Ziraat Hayatı I, Ziraat Tarihine Bir Bakış ve Orta İklim Memleketlerinde Ziraat**, İstanbul Matbaası, 2. Baskı, İstanbul.
- TANOĞLU, A., 1969 **Beşeri Coğrafya, Nüfus ve Yerleşme**, Cilt. 1, Taş Matbaası, İstanbul.
- TAPUR, T., 2009 “Eski Konya Gölü’nün İlk Yerleşmelere Etkileri,” **Karadeniz Araştırmaları**, Cilt. 6, Sayı. 23, S. 99-115, Ankara.
- TAPUR, T., BOZYİĞİT, R., 2009 “Ereğli (Konya) İlçesi’nde Meyvecilik,” **Marmara Coğrafya Dergisi**, Sayı. 20, S. 123-152, İstanbul.

- TUNCEL, M, 1995 **“Ereğli Türkiye’de Bazı Yerleşim Yerlerinin Adı”**, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, C. XI, S. 289-293, İstanbul.
- TÜMERTEKİN, E., ÖZGÜÇ, N., 2015a **Beşeri Coğrafya, İnsan. Kültür. Mekan.** Çantay Kitabevi, 15. Baskı, İstanbul.
- TÜMERTEKİN, E., ÖZGÜÇ, N., 2015b **Ekonomik Coğrafya, Küreselleşme ve Kalkınma**, Çantay Kitabevi, 14. Baskı, İstanbul.
- ÜÇOŞ, Z., 2016 **Silivri Şehri’nin Gelişimi: Sorunlar ve Çözüm Önerileri**, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Coğrafya Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- YAZICI, H., 2002 **İç Anadolu Bölgesi Coğrafyası**, Nobel, Ankara.
- YÖRÜK, D., 2010 **“15. ve 16. Yüzyılda Ereğli’de Yapılan Zirai Faaliyetler,” II Ulusal Konya Ereğli Kemal Akman Meslek Yüksekokulu Tebliğ Günleri**, Sayı. 2, No: 1, S. 622-635, Ereğli.
- YÖRÜK, D., 2010 **“XVI. Yüzyıl Ereğlisi’nde İskan Faaliyetleri,” I. Ulusal Her Yönüyle Türkmenler ve Konya Ereğli Yöresi Türkmenleri Sempozyumu Bildirileri**, Ereğli.
- YÖRÜK, D., 2011 **“Anadolu’nun Sağ Kolu Üzerinde Bir Durak: Ereğli”, Uluslararası Osmanlı Öncesi ve Osmanlı Tarihi Araştırmaları 6. Ara Dönem Sempozyum Bildirileri Kitabı**, C. III, S. 1489-1502, Meta Basım Matbaacılık Hizmetleri, İzmir.
- YÖRÜK, D., 2012 **“Selçuklu ve Osmanlı Dönemlerinde Ereğli,” Konya Ansiklopedisi**, Erman Ofset, Konya.

İNTERNET KAYNAKLARI

Ayrancı Kaymakamlığı	http://ayranci.gov.tr/kaymakam-goze-ambar-koyunde-olusan-obruklari-inceledi (10.06.2019)
Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü	http://www.dsi.gov.tr/faaliyetler/akim-gozlem-yilliklari
Ereğli (Konya) Belediyesi	http://www.eregli.bel.tr/tr-407946456-a407210489/Siyah-Havuc-Salgam (02.05.2019)
Ereğli İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü	https://eregli42.meb.gov.tr/ (14.06.2019)
Ereğli Tekstil	http://www.ereglitekstil.com/iletisim.aspx , (05.05.2019)
İslamoğlu, G., Yeşil Doğa - Ereğli'deki Akgöl'ün Dünyü ve Bugünü	https://www.youtube.com/watch?v=dljpp16xIQg (19.04.2019)
Konya Büyükşehir Belediyesi	https://kentrehberi.konya.bel.tr/#/rehber/ (01.06.2019)
Kubbealtı Lügati	http://www.lugatim.com/s/baru (10.06.2019)
Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü	http://www.mta.gov.tr/v3.0/hizmetler/yenilenmis-diri-fay-haritalari (29.04.2019)
Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü	http://www.mta.gov.tr/v3.0/hizmetler/jeomorfolojibas (19.04.2019)
Mevlana Kalkınma Ajansı, Ereğli İlçe Raporu 2014,	http://www.konyadayatirim.gov.tr/images/dosya/ERE%C4%9EL%C4%B0.pdf (05.05.2019)
Mimarlar Odası Arkitekt Veritabanı	http://dergi.mo.org.tr/dergiler/2/118/1344.pdf (09.06.2019)

Özkoçlar Otel	https://ozkoclarhotel.com/hakkimizda.htm (09.06.2019)
Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi	http://ktp.isam.org.tr/ (10.03.2019)
T.C. Adalet Bakanlığı Ereğli Adliyesi	http://www.eregli.adalet.gov.tr/adliyemiz.html (08.06.2019)
T.C. Cumhurbaşkanlığı Resmi Gazete	http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/19507.pdf (11.03.2019)
T.C. Cumhurbaşkanlığı Resmi Gazete	http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/20523.pdf (11.03.2019)
T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü	www.goc.gov.tr (12.03.2019)
T.C. Milli Eğitim Bakanlığı	http://www.meb.gov.tr/baglantilar/mem/index_ilmem.php?ILKODU=42 (15.03.2019)
Türkiye İstatistik Kurumu, (Çevrimiçi),	https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr (15.03.2019)
Türkiye İstatistik Kurumu, (Çevrimiçi),	https://biruni.tuik.gov.tr/nufusmenuapp/menu.zul (15.03.2019)
Türk Patent Enstitüsü	https://www.turkpatent.gov.tr (02.05.2019)
Türkiye Şeker Fabrikaları A.Ş.	https://www.turkseker.gov.tr/PersonelSektorsatisEkimUretim.aspx (05.05.2019)
Ulaştırma ve Kalkınma Bakanlığı Karayolları Genel Müdürlüğü	http://www.kgm.gov.tr/Sayfalar/KGM/SiteTr/Uzakliklar/ilcedenIlceyeMesafe.aspx (01.06.2019)